הארץ

2:00 ש"ח יום ו' כ"ט באדר תשמ"ח, 18 במרס 1988 VOL.69/20940 MARCH 18 1988

בלי דמי חכירה והסכמה

פעילותו המתמשכת של ח"כ אמנון רובינשטיין, יו"ר תנועת המרכז בעניין מנהל מקרקעי ישראל, מניבה תוצאות.
שר החקלאות הודיע לכנסת עקב הצעה של רובינשטיין, כי בקרוב יבוטלו דמי החכירה וההסכמה, שגובה היום המנהל מהמשתכנים.
כך ישוחררו מאות אלפי אזרחים ישראלים מתלות מרגיזה בביורוקרטיה והמנהל ישתחרר מהוצאות גביה המנוכות מההכנסות.

תנועת המרכז

שינוי • ר"צ • המרכז הליברלי

שמיר סיים ביקורו בוואשינגטון • הממשל נערך לביקור שווארדנדזה

שולץ אמר לשמיר: לא אפעל לכנס ועידה בלא ידיעתך

מזכיר המדינה הבהיר: התנגדות לוועידה פירושה התנגדות לתהליך כולו • אמר על תוכניתו: "בטחון ישראל יחוזק, ישראל תיהנה מהכרה וכבוד, והישראלים יהיו חופשיים מעול מוסרי ואנושי כבד אותו מטיל עליהם הכיבוש" • ויליאם סאפייר ב"ניו יורק טיימס": לפטר מיד את פרס וללכת לבחירות • ג'ורג' וויל ב"וואשינגטון פוסט" מחזק ידי שמיר בהתנגדותו לוועידה: תארו לכם את תגובתו של רייגן אילו הוזמן להעמיד את הסכסוך במרכז אמריקה להכרעת ועידה בינ"ל בהשתתפות כל הצדדים כולל קובה

מאת צבי בראל
שליח "הארץ" בארה"ב

וואשינגטון (מיוחד ל"הארץ"). שר החוץ, ג'ורג' שולץ, לא הבליח לשבות את עמדתו של שמיר גם בפגישה האחרונה ביניהם ועתה מכינים בממשל הבניות פעולה מדיניות לקראת החלטת הממשלה ופגישת שולץ ושוורדנאדזה בשבוע הבא.

מקורות בכירים בממשל מסרו ל"הארץ", כי שיחותיו של שולץ עם עמיתו הסובייטי בנושא תהליך השלום יקבעו במידה רבה כיצד תפעל ארה"ב. אם תחליט ממשלת ישראל לדחות את התוכנית האמריקאית, אזי ההערכות היא, שהממשל, בהסכמת הסובייטים, עלול לבקש ממזכיר האו"ם להזמין את כל הצדדים ואת יתר חברות מועצת הביטחון לוועידה בינלאומית על פי התוכנית האמריקאית, תוך הבנה שאם נציגי אש"ף יופיעו ולא יודיעו על הכרתם בישראל ואימוץ החלטות או"ם 242 ו־338 תפרוש ארה"ב מן המפגש.

גורמים בקונגרס שנשאלו, אם יזכה שולץ לתמיכה בצעד כזה מסרו, כי "שולץ נהנה מתמיכה מלאה התמיכה חברי הקונגרס לא יתנגדו לצעד כזה, כיוון שקיימת הסכמה על עקרונות התכנית".

ראש הממשלה יצחק שמיר הביע באוזני שולץ דאגה מן האפשרות הזאת, ומזכיר המדינה הבטיח לו שארה"ב לא תפעל כך מבלי להודיע לישראל ולהיוועץ בה מראש. שולץ עשוי, לפיכך, להגיע למזרח התיכון עוד לפני סוף החודש, אם תתקבל עד אז החלטת הממשלה. אחרת ידונו את

(סוף בעמוד 8)

סיום ביקור שמיר נדחק לשולי החדשות

עיתונים ותחנות־טלוויזיה בארה"ב מעבירים צוותים מהגדה — למרכז־אמריקה

מאת צבי בראל שליח "הארץ" בארה"ב

וואשינגטון (מיוחד ל"הארץ"). האירועים במרכז אמריקה סייעו אתמול לראש הממשלה שמיר, כאשר דחקו את הידיעות על סיום ביקורו לשולי החדשות ולעמודים הפנימיים בעיתונים.

באוזני הערב שערך שלשום בלילה סגן הנשיא בוש לכבוד שמיר, התמקדו השאלות בנושא אמריקה המרכזית. בתדריך היומי של הבית הלבן לא נשאלה אתמול אף שאלה אחת על ביקור שמיר ועל תהליך השלום.

אתמול נודע כי מערכות עיתונים וטלוויזיה רבות מתכוונות להעביר חלק גדול מצוותיהם מישראל למרכז אמריקה.

שמיר לא ימהר להביא התכנית לקבינט; פרס: יש להכריע מיד

רה"מ מעריך שהתהליך ייעצר ע"י הערבים • ביקור שולץ צפוי בחול המועד פסח

מאת עקיבא אלדר

מזכיר הממשלה, אליקים רובינשטיין, הנלווה אל ראש הממשלה יצחק שמיר בארה"ב, דיווח אתמול טלפונית לשר החוץ שמעון פרס על שיחותיו של שמיר עם הנשיא רייגן ומזכיר המדינה ג'ורג' שולץ.

רובינשטיין מסר בין השאר על ביקורו המתוכנן של שולץ באיזור בחול המועד פסח לצורך קידום יוזמת השלום שלו.

פרס אמר לאחר השיחה כי [illegible] עמו בתוכנית שולץ [illegible] ביקור ויביא איתו להכרעת הקבינט מיד עם שובו ארצה.

גורמים בכירים בליכוד אמרו כי שמיר לא ימהר להביא את הנושא להכרעה ויעדיף להמתין עד שיתברר אם אמנם מוכנה ירדן לתמוך ביוזמה [illegible] [illegible]

להשיב בשלילה לאמריקאים בהנחה שהתהליך ייעצר על ידי הערבים.

לפי דיווח מרפי שיצא למסקקווה עולה כי בריה"מ לא [illegible] את התכנית, אך גם אינה [illegible] לה ולפיכך יוכל שולץ [illegible] להמשיך במאמציו.

רייגן משגר שני גדודים נוכח הפלישה להונדורס

הקונגרס: תרגיל ממשלי כדי להשיג תמיכה בקונטראס • על הכוח נאסר להתקרב לאזור הקרבות אליו פלשו הסנדיניסטים מניקרגואה ונוכחותם נועדה רק להבהיר כי ארה"ב עומדת מאחורי הונדורס

מאת צבי בראל וואשינגטון (מיוחד ל"הארץ").

הנשיא רייגן החליט לשגר שני גדודים של צבא ארה"ב להונדורס בתגובה למה שהממשל הגדיר כפלישה

(סוף בעמוד 8)

כוח צבא אמריקאי מוטס להונדורס: ענן ציפורים נסק השמימה, בעוד טור מכוח הפריסה המהיר מבסיס פורט־אורד ליד מונטריי, קליפורניה, מתגודד מתחת לכנף מטוס "סי 141" שהמריא להונדורס אתמול. (תצלום אי.פי.)

תושב אשקלון נורה ונפצע בידי שני ערבים מתוך פרדס בג'בליה

הפרות סדר קלות ברצועה ובעזה • צה"ל התקשה להביא לסגירת החנויות אתמול בבוקר ברמאללה במסגרת מדיניותו החדשה אולם מנע המסחר בשכם, טול־כרם, יריחו ובית־לחם

מאת איתן רבין ואורי ניר סופרי "הארץ"

כוחות הבטחון ברצועת עזה עורכים מצוד נרחב אחר שני צעירים ערביים, אשר ירו אתמול מתוך פרדס על תושב אשקלון, עוי צבר־ בן 44, הנוהג לפקוד את מתנה [illegible] בג'בליה [illegible] וגוע בינוני. [illegible]

צבאי הועבר על ידי צה"ל לבית חולים באשקלון.

מקורות צבאיים מעריכים כי כלי הנשק בהם השתמשו היורים — רובה קלצ'ניקוב ואקדח — שייכים לקצין חייל שהתלוננו לפני חודשים על גניבתם.

המשב, נורע באשקלון את שארע לתושב העיר סוער הדהומה. זהו התושב החמישי מאשקלון שנפגע בעזה שניים נרצחו ושניים ניצלו.

צברי, תשובי לאסתר ואב לשלושה, העובד בחברה פרטית של קירוח, הגיע לג'יבליה על מנת לקרוח באר מים במתנה עבודה לפי הזמנת עיריית עזה. צברי הביע תמיהה שירו לעברו שכן לוחית הזיהוי של רכבו היא בצבע של כלי הרכב הערביים בעזה.

(סוף בעמוד 11)

היקף גביית מע"מ בשטחים ירד ב־20%

המימשל הצבאי מסייע במיוחד לאנשי מע"מ במאמצי הגביה כחלק ממדיניות הלחץ הכלכלי

מאת דן פנר ואורי ניר

מנתונים, שנמסרו ע"י אגף המכס ומע"מ, עולה, כי בחודשים האחרונים חלה ירידה של כ־20% בהיקפי הגביה של מס ערך מוסף ביהודה שומרון ועזה. הירידה בהכנסות נובעת בראש ובראשונה כתוצאה מהירידה בפעילות הכלכלית בשטחים, מאז פרוץ המהומות באמצע חודש דצמבר 87'. סיבה אחרת היא אי תשלום המיסים כחלק מהמאבק הפוליטי של תושבי השטחים והיענות להוראות הכרוז שהטביעו על שביתת מיסים בין יתר הצעדים.

(סוף בעמוד 11)

הקלה בבריה"מ: אזרחים סובייטים יורשו לצאת לביקור קצר בישראל

"איזווסטיה" מפרט תיקונים לחוק ההגירה: אזרחים שעלו לבריה"מ יוכלו לבקר במוסקווה

מוסקווה (ע"צ). מספר הגבלות על נסיעות של אזרחים סובייטים ל־חו"ל, בייחוד לישראל, בוטלו — מסר ביום רביעי העתון הסובייטי "איזווסטיה", בדווחו על תיקונים לחוקי ההגירה.

העתון הממשלתי מסר כי אזרחים סובייטיים יורשו מעתה לערוך ביקורים קצרים בישראל, מדינה שעימה אין בריה"מ מקיימת קשרים

דיפלומטיים מאז מלחמת ששת הימים. גם אזרחים סובייטיים שעלו לישראל, יוכלו לערוך ביקורים בבריה"מ, הוסיף העתון.

על שינויים אלה הודיע ראש משרד האשרות במשטרת מוסקווה, סרגיי אלפאטוב.

הוא לא מסר פרטים נוספים על אשרות ומכסות לישראל, אך ציין כי לאחרונה סירבו השלטונות להעניק

היתרי הגירה לישראל ל־203 אנשים, בנימוק שהם יודעים סודות מדינה.

שלטונות בריה"מ גם ביטלו את החובה על כל אזרח סובייטי המבקש לבקר בחו"ל, להביא אישור מצד סניף המפלגה הקומוניסטית, מקומות העבודה המסונים על האיגודים המקצועיים.

עקיבא אלדר, סופר המדיני של "הארץ", מוסר כי משרד החוץ הגיש לפני כמה ימים לברית המועצות את רשימת חברי המשלחת הקונסולרית הישראלית, שישראל מבקשת לשגר למוסקווה.

הרשימה של חמשת הדיפלומטים נמסרה למשרד החוץ ההולנדי לצורך העברתה לשלטונות בריה"מ.

נחקרו והופרכו חשדות על קיומה של "מיני־מחתרת" יהודית חדשה

אישום נגד משה וינקור מראשל"צ וגרשון לוקסנבורג מירושלים, בני 44, בחשד שהם מקורבים לגורמים יהודים קיצוניים • בבית אחד מהם נמצא אמצעי לחימה בלתי מקובל הקשה להשגה בשוק האורחי • "תמהונים שפעלו ביוזמה עצמית" • הותר פירסום הודעה על הפרשה

מאת ראובן שפירא סופר "הארץ"

בשבועות האחרונים חקרו המשטרה וגורמי הביטחון חשד לקיומה של "מיני־מחתרת" יהודית חדשה. זאת בעקבות מעצרם של שני גברים יהודים שהיה חשד כי הם מקורבים לגורמים יהודים קיצוניים.

אשר בבית אחד מהם נמצא בחיפוש משטרתי, לפני כמה שבועות, אמצעי לחימה בלתי מקובל הקשה להשגה בשוק האורחי.

לאחר חקירה מאומצת וסודית הגיעו חוקרי המשטרה למסקנה כי מדובר ב"פעילות מקומית" של שני האנשים המוגדרים "תמהונים".

שפעלו מיוזמה עצמית, וכי אין כל ראיות לקשרים שלהם לאנשים נוספים בעניין אמצעי הלחימה שהתגלה.

בימים אלה הוגש לבית המשפט המחוזי בתל־אביב כתב אישום נגד שני החשודים — משה וינקור בן 44 מראשון־לציון וגרשון לוק

סנבורג גם הוא בן 44 תושב ירושלים. משפטם של השניים מתנהל בדלתיים סגורות.

אתמול התיר שופט בית־משפט השלום בפתח־תקוה שלי טימן לפרסם על הפרשה את ההודעה הבאה: "בעקבות חיפוש שנערך על

(סוף בעמוד 8)

קורפו: על משליכי אבן יש לירות ישר ללב

מאת סופר "הארץ"

שר התעבורה חיים קורפו טוען כי הנחיות הפתיחה באש לחיילי צה"ל הן "מטופשות".

בדברו בישיבת הוועד הפועל של הסתדרות העובדים הלאומית בבית ז'בוטינסקי ברמת גן אמר קורפו: "יש להתייחס לבקבוק תבערה כמו לרימון יד. על משליך בקבוק תבערה יש לירות — לא באוויר או ברגליים, אלא ישר ללב. זה הדין לגבי משליך אבן".

שלושה רגמו מכונית ביפו

(ע). כמה אבנים נזרקו אמש לכיוון רכב שנסע ברחוב איירק הריף ביפו. הרכב, השייך למשה דגני מבת־ים, ניזוק באופן קל. עוכרי אורח זיהו שלושה אלמונים נמלטים במהירות מהמקום. המשטרה פתחה בחקירה.

איתן רבין, סופר "הארץ", מוסר כי משטרת מרחב הנגב עצרה אתמול ארבעה צעירים ערבים תושבי רהט, החשודים כי זרקו את בקבוק התבערה שלשום לעבר משאית, שחנתה בסמוך לתחנת פז בכניסה לדימונה.

הארבעה יובאו הבוקר להארכת מעצרם.

הודה ברצח אשתו ושוחרר מחוסר כח אדם במשטרה

מאת איתן רבין

תושב חאן יונס בשנות ה־40 הודיע שלשום כי הרג את אשתו — אולם המשטרה טרם החלה בחקירת המקרה בשל מחסור בכוח אדם.

תחילה התייחסו בתחנת המשטרה בה התייצב בלול להודעתו אך רשמו את פרטיו. רק למחרת העבירו על כך דיווח לאחראים, אולם גם למחרת לא החל בטיפול בפרשה מפאת מחסור בכוח אדם. הבעל הודיע כי הוא רוצה ממשיך להסתובב בחופשיות.

שוק ההון

מגמת ביקושים למניות ולדולר

מאת יהודה שרוני

שבוע המסחר בבורסה הסתיימה בהמשך מגמת הביקושים בכל ענפי המסחר. בצד ביקושים אלה גברו השמועות בבורסה על אפשרות לפיחות חד פעמי של השקל לעומת הדולר, שיצא אל הפועל בסוף השבוע. העצבנות הרבה בעניין זה עודדה את המשקיעים לרבוש אפיקים דולריים כמו: מניות בבקאיות, שבבורסה, אגרות חוב דולריות ועוד.

סוף שבוע עם **הארץ**

עמ' ב' 1:
ציר הוויכוח: דמות המדינה — פולס
ארבעה ימים בוואשינגטון — יואל מרקוס
הקרב על אורך הנשימה — אורי ניר

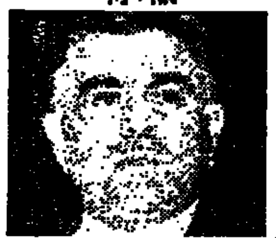

תוספת יוקר לכל? — א. שוייצר

עמ' ב' 2:
נושא במוקד: מסע שמיר
מבט מוואשינגטון ומירושלים — צבי בראל ועקיבא אלדר
שיחת השבוע עם דייוויד שיפלר, כתבו הדיפלומטי של הניו־יורק טיימס

עמ' ב' 3:
משקדיה לבקבוק תבערה — רמון פריסטר
דרושים: רופאי עיניים — רן כסלו
שלטון בגוף ראשון — יואב טוקר
אז מי אנחנו בכלל — יואב קרני

עמ' ב' 4:
מבחר כתבות מה"שפיגל", "ניוזוויק" ו"ניו־יורק טיימס"

עמ' ב' 5:
כתב זר — תום שגב
כספת — נחמיה שטרסלר, יהודה שרוני, יונתן שרמן

עמ' ב' 6־7:
תרבות וספרות

עמ' ב' 8:
הטלוויזיה של השבוע — הדה בושס

מחשבה קדימה בע"מ
יום עיון לסוכני ביטוח
יום ב' 21.3.88

מזג האוויר

התחזית להיום: מעונן חלקית עם פזורות. לשבת: גשם וקריר יותר.

- ירושלים: 16־7.
- תל־אביב: 12־20.
- חיפה: 11־22.
- באר־שבע: 9־21.

הגולן 6־14, צפת 14־6, טבריה 10־22, שומרון 9־18, נתב"ג 9־21, עזה 11־18, אילת 13־25.

שערי הדולר

	שער הדולר	השינוי בש"ח
יציג	1.5705	+0.0030
העסקים	1.8667	+0.0036
שוחר	1.6700	—

שער הסל

יציג	1.7161	+0.0006

הפנים האחרים של הארץ חדשות
מתפרסם היום בעמודים
חלק ג' 1 12

ערך את העמוד: ברעז שפירא

High Class

האתר פתוח לביקור!
בואו להתרשם השבת
בין השעות 18.00־11.00

יש מקומות שתמורתם אנשים בעלי דרישות גבוהות מוכנים לשלם יותר, ולו רק בכדי לקבל את הטוב ביותר. מקומות יוקרתיים כאלה אינם נוצרים במקרה. יש מספר נתונים בסיסיים שעושים אותם לכאלה. כזהו לב הצפון:
פרוייקט מגורים חדשני הנבנה בלב העניינים ובכל זאת עם פרטיות מירבית. בפינת הרחובות ארלוזורוב אדם הכהן, הולכות ומוקמות דירות פאר שתוכננו בהקפדה מרובה לנוחיותך המלאה.

1 עד 2 דירות בלבד בקומה, שוער פרטי בכניסה לבניין, בידוד אקוסטי מלא - אלו הם רק חלק מהיתרונות שקובעים את הסטנדרט הגבוה של לב הצפון. דירות שהן עולם אחר בתוך אווירת הכרך המוזל. לבחירתך דירות בשטח של קומה שלמה, דירות בנות 5, 4, 3 ו־2½ חדרים.

נציג החברה יעמוד לשירותך ויתן לך פרטים על הדירות שהן באמת High Class.
לקביעת פגישה במהלך השבוע התקשר לטל. 03־5463411

לב הצפון

דנקנר בניה ופתוח בע"מ

משרדי דנקנר - רח' השליה 5, ת"א (חצה רח' בזל, ליד מגן דוד אדום), טל. 03־5463411
משרד המכירות באתר: רח' ארלוזורוב פינת רח' איציק מאנגער
קבוצת דנקנר
רשבסקי פרידן זוכר

صكنا من الاصل

חיל האוויר הפציץ בהרי השוף — כתגמול על ירי קטיושות לצפון

מחבל נהרג ו־4 נפצעו בהתקפה של 4 מטוסים על מפקדות של חבש, פלג מפורשי פתח' ובסיס המליציה הדרוזית ● צה"ל וצד"ל הפגיזו מטרות מחבלים מצפון לרצועת הבטחון

מאת רן כסיף

מטוסי חיל האוויר תקפו אתמול בשעות לפני הצהרים יעדי מחבלים באזור הרי השוף שמזרח לביירות שבלבנון. דובר צה"ל מסר כי כל המטוסים חזרו בשלום לבסיס, הטייסים שהשתתפו בתקיפה דיווחו על השמדת המטרות.

היעדים שהותקפו שימשו כמפקדות ובסיסים של אירגוני מחבלים שונים ביניהם החזית הדמוקרטית של ג'ורג' חבש, פלג מפורשי הפתח' וכן מטרות של כוחות המליציה הדרוזית שבסיס כוחה הוא בהרי השוף.

פעולת ההפצצה הקודמת בלבנון היתה בשבת האחרונה. אז הותקפו יעדים של אירגון הפתח' ממזרח לצידון ופרשנים תיארו אותה כתגובת צה"ל על חדירת המחבלים בדרום הארץ והנסיון לבצע פיגוע מיקוח.

שימלאן (ע"ר וע"צ). מטוסי חיל האוויר הרסו בתקיפתם בסיס מחבלים בפיסגת גבעה ליד הכפר הדרוזי שימלאן, הרגו מחבל ופצעו ארבעה. ארבעה המטוסים ירו בין השאר 5 טילים לעבר מוצבים של החזית העממית, אחד מאירגוני המחבלים הקיצוניים באזור שימלאן, 15 ק"מ דרומית מזרחית לביירות. במקום נהרס בית בן קומתיים.

סוללות תותחים נגד מטוסים של המחבלים והמליציה הדרוזית, פתחו באש אולם לא פגעו. היריות נשמעו היטב במערב ביירות. נוכח הירי נסגר נמל התעופה בביירות ל־15 דקות. התקפה ארכה 15 דקות.

מקורות בטחוניים בביירות אמרו כי התקיפה היתה מעשה תגמול לירי הקטיושות ביום רביעי.

צה"ל הפגיז בדרום

מנחם הורוביץ, סופר "הארץ" בגבעה, מוסר כי חיילי צה"ל וצד"ל הפגיזו אתמול מטרות מחבלים מצפון לאזור הביטחון בתגובה לירי הקטיושות לעבר הגליל וההתקפות הקשות של מחבלים לעבר איזור הביטחון. ממפקדת חיל האו"ם נמסר כי שלושה בתים בכפר ג'רמק שמצפון לאזור הבטחון נפגעו מאש חיילי צה"ל.

בין השאר הופגזו גם מערות מחבלים ליד ג'בל־צפי. באזור זה התנהלו חילופי אש קשים בין מחבלים לחיילים נוצרים מצבאו של אנטואן להד.

חיילי צד"ל הרסו שלושה בתים בכפר שקרא מצפון לרצועת הבטחון.

יעד המחבלים שהותקף אתמול בלבנון על ידי מטוסי חיל האוויר — לאחר ההפצצה. (צילום: דובר צה"ל)

ראיתי שמעתי

הרצוג מחכה לקרושנובסקי

נשיא המדינה, חיים הרצוג, שוחח אתמול טלפונית עם מסורב העליה יולי קרושנובסקי, השובת רעב בביתו במוסקווה. קרושנובסקי הוא ותיק מסורבי העליה בבריה"מ. הוא פתח בשביתה במלאת 17 שנה להגשת בקשת העליה הראשונה שלו. הרצוג עודד אותו והבטיח לו שישראל תפעל בכל הדרכים האפשריות כדי לאפשר את עלייתו ועלייתם לישראל של מסורבי עליה אחרים.

הנשיא סיפר לקרושנובסקי שבערב חג הפסח אשתקד הוא הציב ליד שולחן הסדר כסא ריק שהיה מיועד לאסירת ציון לשעבר, אידה נודל. לדבריו, השנה, בעקבות שחרורה תסב נודל לסדר פסח בביתו של הנשיא. הרצוג הביע תקווה שבשנה הבאה יסב קרושנובסקי ליד שולחן הסדר בביתו.

ג.אדם

בודקים את מצב הילדים שנעצרו בידי צה"ל

ועדה ציבורית, בראשות שופט בית המשפט העליון בדימוס, ד"ר משה עציוני, מונתה על ידי הארגון הבינלאומי להגנת הילד בז'נבה לבדוק את מצבם ותנאי כליאתם של כמה עשרות קטינים (נערים, ליתר דיוק), שנעצרו ע"י כוחות הביטחון מאז החלו ההתפרעות בשטחים. הוועדה ביקרה בימים אלה במתקני הכליאה בפארה, אנצאר 2 וההדייה והתרשמה מתנאי הכליאה וממצבם של הקטינים שטרם מלאו להם 16 שנה.

הוועדה, הכוללת את ד"ר מנחם הורוביץ וה"ר לסלי סבה, עומדת להגיש בקרוב לארגון את מסקנותיה.

ג.אדם

גרשוני וקלזמר למוזיאון ה"מודרן ארט" בניו יורק

בימים אלה השלימה בעלת הגלריה גמלי גבעון עיסקה עם מוזיאון ה"מודרן ארט" בניו יורק, בה רכש המוזיאון מספר יצירות על נייר של האמנים הישראלים משה גרשוני ורפי קלזמר לאוסף הקבע של המוזיאון. בריגיה רוז, אוצרת המוזיאון ומבקרת ידועה שם, בחרה ביצירות בעת שהותה בישראל לרגל תערוכת רוי ליכטנשטיין לפני מספר חודשים.

את היצירות רכש המוזיאון לפי מחיר השוק הישראלי: אלף דולר לעבודה של קלזמר וארבעת אלפים דולר ליצירה של גרשוני.

קרע בין שני הרבנים הראשיים?

"משבר חריף פרץ לאחרונה בין שני הרבנים הראשיים, הרב אברהם שפירא והראשון לציון, הרב מרדכי אליהו", כותב השבועון החרדי "ערב שבת" המופיע היום. לדברי השבועון, במשך חמש שנות כהונתם המשותפת שררו בין שני הרבנים הראשיים יחסים תקינים, אולם באחרונה חלה הידרדרות ביחסים אלה. השבועון מגלה כי בטקס מינוי דיינים חדשים שהתקיים במשכן הנשיא, העליב הרב שפירא את עמיתו כשאמר לרב עסייה, שביקש להתמנות לדיין בבית הדין בירושלים, בהתכוונו על פסק הלכה של הרב אליהו: "פסק זה יש לו תוקף כמו שאר הפסקים של הראשל"צ שהם אינם ברי תוקף". לדברי העיתון חרק הרב אליהו שיניים ולא הגיב, אולם למקורביו אמר: "אני מלווה אותו לאורך כל הדרך וראו כיצד הוא מתבטא כלפי".

ג.אדם

תאום לבן תאום שחור

כנס הערים התאומות, המתקיים בימים אלה בישראל, מזמן פגישות בלתי צפויות. כך, למשל, נפגשו ראש עיריית אטלנטיק סיטי בארה"ב, ג'יימס לודי שחור העור ועמיתו הלבן, מרים אימלמן ראש עיריית דהאר שבדרום אפריקה. הם לחצו ידיים ושוחחו בלבביות לעיני עמיתיהם המחייכים.

אתמול ביקרו כ־2000 משתתפי הכינוס בתל אביב כשאחד ממוקדי הביקור היתה מזרקת אגם.

חיים הנדוורקר

אווירה נורווגית בתל אביב

במסגרת אירועי "שבוע איבסן בתל אביב", המתקיימים בתיאטרון הבימה, התקיימה אמש הצגת בכורה חגיגית למחזה "ג'ון גבריאל בורקמן" של המחזאי הנורווגי הנריק איבסן. אחרי ההצגה ערכו אגודת ידידי התיאטרון והאגודה לידידות ישראל־נורווגיה קבלת פנים במוזיאון הלנה רובינשטיין בה נכחו שרים, חברי כנסת ואישי ציבור רבים. המארחים היו רות ואליהו איזקסון; היא, כיושבת ראש אגודת ידידי הבימה והוא קונסול כללי של כבוד של נורווגיה ויושב־ראש אגודת הידידות ישראל־נורווגיה.

באירוע סכנוני הבגה שלשום דיאנה הולסטן, שרכשה את "דניש פלוט" לפני כחודש ימים מידי המפרק, את פתיחתה מחדש של הרשת. הולסטן (במרכז, עם שתי הזמנותיה), עלתה ארצה מגרנד־קליפורד ב־1981 ובמרוצת שנים אלה הקימה ופיתחה את "קלור אקספרס", רשת מעבדות לפיתוח תמונות. באתגר חדש רכשה את "דניש פלוט" והשקיעה בהפעלתה חצי מיליון דולר.

בעריכת עירית רוזנבלום

שיחת היום / אורית גלילי

עם: הארכיטקט אברהם יסקי
על: הריסת בניין האופרה בתל־אביב והפיכתו למרכז מסחרי ומלון דירות

זה עשה לי הרבה שמחה בלב שהורסים חורבות רקובות

היתה לך איזו תחושת אי־נוחות כששמעת שהתחילו בביצוע הריסת בניין האופרה ברחוב הירקון בת"א?

להפך, זה עשה לי הרבה שמחה בלב שהורסים חורבות רקובות ומפוררות שנמצאות במצב כזה כבר הרבה שנים. רוחות הים והמלח אכלו את הבטון לגמרי והחלידו את הברזל לחלוטין. הבניין הזה היה סכנת נפשות בכל יום שהוא עמד במצב הזה.

לא כואב לך שבניין כזה, שהיה קולנוע נוסטלגי, ששיכן באופן זמני את הכנסת ושימש כאולם לאופרה הישראלית, הידרדר למצב כזה?

מבחינה ארכיטקטונית הבניין הזה היה אפס מוחלט. זה היה קולנוע "קסם" המהודר — אפילו לא אחד מבתי הקולנוע היפים של תל־אביב כמו אלנבי, מוגרבי ומגדלור. קצת לווית חן היתה אולי לקולונדה עם המשולשים שהקיפה את הבניין אבל בסך הכל זה היה מאוד עלוב. לא היה מה לשמר ולשחזר. צריך רק להרוס ולבנות מחדש.

בכל אופן עיר מתאפיינת גם בבתים שיש להם ערך היסטורי, מה התשובה לקיחת כל בית ישן ומפורר ולהפוך אותו למרכז מסחרי?

זה לא היה בניין מאבן, שיכבת הטיח שלו היתה מאוד דקה ומשטר הרוחות עשה בו שמות. אם רוצים מאוד לשמור או צריך כל הזמן לתחזק כמו אוניה, לגרד, לשייף, לשפץ ולצבוע. אבל זה היה בניין חסר כל ערך פרט לזה שבמשך כמה חודשים ישבה בו הכנסת. לא היה לו שום יחוד סיגנוני ארכיטקטוני, הוא לא שיקף שום ערכים תרבותיים. מצחיק לשמר בניין שלם בגלל שהכנסת ישבה בו 3 חודשים. אפשר להסתפק בפוסטר או בשלט.

ומה עם האופרה שישבה שם במשך 15 שנה?

זאת היתה אופרה של כפר. הייתי עיירה עם יומרות של מרכז תרבותי. לא היתה שם במה כמו שצריך, מחסני תלבושות ואולם אקוסטי ומרווח. זאת היתה אופרה חלטורה. גם המייסדת אדיס דה־פיליפ ז"ל ידעה את זה והציגה שם רק אופרטות. אם הפילהרמונית התאמנה בזמנו במחסן בבני התערוכה ואחר־כך הופיעה באולם אהל־שם, זה אומר שצריך לשמר את המקומות האלה כבניינים בעלי ערך היסטורי? ישנם בתים חסרי כל אופי וייחוד באירופה, שלא היו ראויים לשימור, או הרסו אותם ושמרו במקומם רק שלט לציון. לא נשמר בכל מחיר בגלל שבאיזה שהוא מקום עמדה איזו שהיא אישה. צריך לשמר דברים בעלי משמעות.

האם ראש העיר צריך בגלל לצורך לשמר בתים בעלי ערך נוסטלגי?

לא צריך לבוא בטענות אל צ'יץ בגלל שהוא דווקא כן ער לצורך התרבותי בשימור בתים. בשנים האחרונות התחילו לטפל בזה בעירייה וקבעו 3 דרגות דחיפות לשימור. ישנה בעייה עם בעלי בתים שלא מוכנים להשקיע בשימור ולכן הצעתי בזמנו להקים קרן כדי לא להטיל את זה על בעלי הנכס.

כארכיטקט מה אתה מעדיף — את ההרוס על פני הישן או להיפך?

היתה תקופה אחרי מלחמת העולם השנייה שחשבו רק במושגים של עולם חדש מודרני — הרבה זכוכית ושיש שיצרו ניכור ואכזבה. יותר מאוחר הבינו שצריך לחזור לעבר. אם לא לשמר או לפחות ליצור התייחסות לארכיטקטורה של העבר. אני בהחלט בעד החזרת הקשר ההיסטורי ויצירת רצף תרבותי.

האם במבנה החדש שאתה מתכנן יהיה איזה שהוא זכר להיסטוריה?

3 הקומות התחתונות שיכללו בתי־קולנוע, חנויות ומסעדות ייבנו באותו סגנון של הבניין הישן שנהרס. במרכזו יהיה אולם גדול לקהל ובתוכו יהיה מונומנט שעדיין לא החלטנו עליו. אנחנו מחפשים את הדרך, שיפציה אולי בצילום קיר גדול את הכנסת והאופרה. מעל זה ייבנה מלון דירות.

גם אתה מצטרף לאלה שבונים בתי מלון החוסמים את אוויר הים?

כדי לתת תחושה שהים פתוח לעיר צריך לבנות במרווח, ליצור פתיחות חלליות. מלון הדירות יהיה מדורג ויעלה במשולש כלפי מעלה. כל הערים בעולם משתדלות לבנות את המלונות שלהן על חוף הים. אם לא שם אז איפה נבנה אותם, בתחנה המרכזית אולי?

(ראה ידיעה בעמוד 9).

בפניה אל מאה פרופסורים ואנשי רוח בכינוס מטעם המכון ליחסי ישראל והתפוצות

7 מהאישים היהודים הבולטים בדורנו קוראים לישראל לתמוך ביוזמת שולץ

"בצד הסכנה המוסרית הגדולה שמחולל הכיבוש בקרב אוכלוסיית ישראל ובצד העובדה שכל שלטון זר מחולל בהכרח אי שיוויון ואי צדק חברתי ופוליטי — קיים גם הגורם הדמוגרפי"

מאת סופר "הארץ"

בפניה אל מאה פרופסורים ואנשי רוח יהודיים המשתתפים בכינוס מטעם המכון ליחסי ישראל והתפוצות שליד אוניברסיטת ת"א, קוראים שבעה אישים בולטים להתער לסיום הכיבוש ולפתרון של פשרה.

השבעה הם: סיר ישעיהו ברלין, מר סול בלו, לורד ארנולד גודמן, הרב לורד עמנואל יעקובוביץ', פרופ' הנרי רוזובסקי, לורד ויקטור רוטשילד ומר איזק שטרן.

בפנייתם אל באי הכינוס נאמר: אנו מכירים בסכנות בפניהן ניצבת מדינת ישראל. זו היא דמוקרטיה המוקפת שכנים שרובם מאיימים על עצם קיומה. הלגיטימיות של ישראל כמדינה מוטלת בספק בקירבם של רבים. העולם הערבי עדיין לא השכיל להקים ולו תנועת שלום אחת הדומה להלך הפעילות בישראל. אנו גם יודעים שהתקוממות הנוכחית החלה בשטחים שישראל כבשה רק כתוצאה של מלחמה לחייה. על הרקע הזה, אין תימה בכך שישראל שוקלת כל צעד הניתן להגן על בטחונה כמדינה וקהילה ריבונית.

סכנה מוסרית גדולה

המשך השליטה על אוכלוסיה ערבית גדולה ועוינת לא תוביל, לדעתנו, אל השגת מטרה זו. בצד הסכנה המוסרית הגדולה שכיבוש כזה מחולל בקרב האוכלוסיה היהודית של ישראל, ובצד העובדה שכל שלטון זר מחולל בהכרח אי שיוויון ואי צדק חברתי ופוליטי, קיים גם הגורם הדמוגרפי. בהעדר עליה יהודית מאסיבית (דבר שסבירות מימושו נמוכה ביותר) הגידול היחסי בקרב האוכלוסיה הערבית בשטחים שנשלטים על ידי ישראל יוביל בהכרח בעתיד הלא רחוק לרוב ערבי ולכן לגוויעתה של דמוקרטיה יהודית, ליברלית אשר אותה נועדה התנועה הציונית להקים.

לפיכך אנו מאמינים שאסור לה לישראל להמשיך ולהשתמש באמצעים שאולי יהיו יעילים לטווח הקצר (ובכך אנו מטילים ספק), אך במוקדם או במאוחר יובילו לאסון מוסרי ופוליטי. יש לפעול להגבלת מה שהנשיא הראשון של ישראל תיאר כמידה המפתה ביותר של אי־צדק: פירושו של דבר פתרון של פשרה. בשעה זו לא נראים באופק מנהיגים ערביים בעלי אומץ או סמכות ועוצמה מספיקים כדי לנהל מו"מ ישיר עם ישראל, ומשום כך אנו מתבוננים בתקווה ביוזמתו הברוכה של מר שולץ.

אנו מחוייבים בתמיכתינו בישראל. ראיית טובתה טבועה בליבותינו. ולפיכך אנו רואים כחובתנו וזכותנו לקרוא ליהודי ישראל והתפוצות לתמוך בפשרה התואמת את צרכי הבטחון של המדינה, לפני שיהיה מאוחר מידי. ולא נותר לנו אלא לקוות לתגובה ערבית דומה.

בנבנישתי: מספר תושבי השטחים גדול ב־20% מנתוני הלשכה לסטטיסטיקה

מאת אורי ניר סופר "הארץ"

ראש "פרוייקט הגדה המערבית ורצועת עזה", ד"ר מירון בנבנישתי, אומר כי לפי אומדנים שערך אוכלוסיית השטחים גדולה ביותר מ־20% מאומדני הלישכה המרכזית לסטטיסטיקה.

ד"ר בנבנישתי ערך את אומדניו לצורך תחזית שימושי הקרקע בשטחים. לפי הערכותיו, הגיעה האוכלוסיה הקבועה בגדה המערבית בסוף 1987 ל־1.09 מליון נפש (לעומת 860 אלף נפש לפי אומדני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה), וברצועת עזה ל־650 אלף נפש (לעומת 560 אלף נפש). הוא ציין עם זאת, כי נתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה מבוססים על האוכלוסיה ה"נוכחת", ואילו נתוניו של ד"ר בנבנישתי מבוססים על האוכלוסיה ה"קבועה" — הכוללת תושבים השוהים בחו"ל פחות משנה.

לפי האומדנים שבידי ד"ר בנבנישתי, מתגוררים היום בתחומי ארץ־ישראל (גדה, רצועה, מזרח־ירושלים והערבים שבתחומי הקו הירוק) כ־2.5 מליון ערבים ו־3.6 מליון יהודים. לפיכך היחס שבין יהודים לערבים — לפי נתוניו של ד"ר בנבנישתי — הוא 41:59, ולא 38:62 כפי שמופיע באומדנים הרשמיים.

ד"ר בנבנישתי הסביר כי אומדניו מבוססים על חישובים שנעשו לפי נתוני פקידה ומקרים שנערכו על־ידי גורמים רשמיים ולא פורסמו, וכן על נתוני מרשם התושבים במרוצת 15 השנים האחרונות. בנבנישתי העיד כי אם אומדניו נכונים, הרי שכל הנתונים המחושבים לנפש (בכון הכנסה לאומית, מספר מיטות בבי"ח לאוכלוסיה וכיו"ב), מוטים כלפי מעלה באורח ניכר.

ד"ר בנבנישתי ציין כי הנתונים הדמוגרפיים הללו מבוססים על אומדנים, משום שמאז 1967 לא נערך בשטחים מפקד אוכלוסין, וכל האומדנים הרשמיים מבוססים על מודלים מתמאטיים ודפוסים אפיים, שמידת דיוקם הולכת ופוחתת בחלוף השנים.

שרים והרמטכ"ל בהלוויית לנר

(ש). בבית העלמין שבקיבוץ נאות מרדכי בגליל הובא אתמול אחרי הצהריים למנוחות האלוף (מיל') דן לנר, שנפטר באורח פתאומי ביום ד' מהתקף לב בגיל 65.

מסע ההלויה עבר בין שבילי המשק ואחרי הארון, שנישא על ידי חבריו לקיבוץ, הלכו האלמנה תרצה, שלושת הבנים ושמונת הנכדים. בין מאות המשתתפים נראו שר הבטחון יצחק רבין, השרים עזר וייצמן חיים בר־לב, הרמטכ"ל וסגנו, קצין שריון ראשי, קציני צה"ל בכירים בעבר ובהווה, ובהם האלופים (מיל') ישעיהו גביש, רחבעם זאבי אורי אור ואחרים.

חברת המשק ניצה אבריאל קראה דברים לזכרו ולאחר מכן הספיד את הנפטר שר הבטחון יצחק רבין, שתיאר את גדולתו של האלוף ואת קור רוחו בקרבות הקשים הרבים בהם השתתף. "דן לנר הוא דמות יהודית מתבונתית מכל מפקדי התש"ח. בגמר האירוע ויהיה זה הקשה ביותר היה מתבונן כאילו הדברים שהתרחשו לא השפיעו עליו" אמר שר הבטחון.

אמש בתיאטרון / מיכאל הנדלזלץ

אבל איך ולמה

"ג'ון גבריאל בורקמן" מאת הנריק איבסן. עברית: גד קינר. בימוי: ג'ק מסנג'ר. תפאורה: אדריאן ווקס. תלבושות: ערנה סובול.

משתתפים: מישה אשרוב, ליאת גורן, עמי ויינברג, מרים זוהר, שמואל סגל, סיגי זוהמה וליא קניג.

המחזה הלפני אחרון של איבסן מספר על בנקאי שבשם חלום גדולות מעל בכספים ונרגשות, ואחרי שריצה את עונשו מסתגר במשכנות אשתו ואחותה ללחום על נפשו, ועל נפש בנו, וכולם מפסידים, כמובן, כי אצל איבסן אסור לספר ברגשות, אפילו לא למען מטרות נעלות. אנשים בעלי יצרים גדולים, הנאבקים על אמיתות גדולות, במסגרת ריאליסטית המצליחה להתעלות לרמת פיוט.

כמעט 100 שנים עברו מאז כתב איבסן את מחזותיו, והנופה מודרני מזה במוזרות את מפת העורקים במחזה. לפיכך, מוטל על מי שמחליט להעלות את המחזה הזה להזרים דם באותם עורקים. אם אין הבמאי מוצא הצדקה להעלאת מחזה מעבר למה שכתוב בעלילתו כפשוטה, אין זה איבסן ולא ברור מהי גדולתו של המחזאי ולמה חוזרים לעסוק בו.

איננו יכול לומר שראיתי מאמצי בימוי הצדקה כאלה בהצגה זאת. ג'ק מסנג'ר העמיד הצגה סטאטית מאוד, להוציא תנועה מעגלית סימבולית ומלאכותית במערכה השלישית.

שחקניו השמיעו את שורותיהם כמצוות אנשים לא מלומדה (מישה אשרוב בתפקיד הראשי — לא נראה כי באמת איכפת היה לו מה קורה לבורקמן) או הדגימו רגש מוזמן (מרים זוהר בתפקיד אשתו).

על הכל שרתה אווירה משמימה, קודרת ותגיגית משהו, כאילו האנשים עושים את המוטל עליהם מבלי שברור להם על מה ולמה. המערכה הרביעית, המתרחשת מחוץ לבית, היתה מגוחכת מבחינת עיצוב התפאורה, הבימוי והמשחק, במידה שלא צריכה להיות מקובלת בתיאטרון מקצועי המכבד את קהלו. כשבורקמן התמוטט על קרחון הדיקט של התפאורה, זו שרעדה תחתיו כמושבת להישבר, נותרה ספינת הפיוס של אשתו ואחותה (ליא קניג) כמעמד פאתטי. לא מספיק להוליך להתמודד עם מחזה של איבסן. צריך גם לדעת איך ולמה.

צו מניעה איפשר הקרנת סרט של תושב הרצועה בסינימטק

מאת חיים הנדוורקר
סופר "הארץ" בת"א

צו מניעה של השופטת התורנית שרה גרות, איפשר אמש את הקרנת סרטו של ראשיד משראווי, בן מחנה פליטים ברצועת עזה בסינימטק בת"א.

אתמול בצהריים הודיעה הנהלת בית מפעל הפיס כי לא תאפשר את הקרנת הסרט "תעודת מעבר" מושש למחר. ראש עיריית ת"א שלמה להט ועם על ההחלטה. הדבר הביא את היועץ המשפטי שלו לפנות לבית המשפט לבטל את ההחלטה.

אמש ניתקה הנהלת בית מפעל הפיס את החשמל במקום. במקום פרץ דין ודברים רק בשעה 10.30 בלילה החל בהקרנת הסרט. להט עצמו אמר אמש כי לא יתן לסתום פיות בת"א מצד גורם כלשהו.

250 קצינים מילואים חתמו על עצומה הדוחה את הביקורת על צה"ל

העצומה נשלחה לראש הממשלה, לשר הביטחון ולרמטכ"ל

(ע). עצומה בחתימת 250 קצינים במילואים, המשרתים ביחידות שדה, הוגשה לראש הממשלה, לשר הביטחון והרמטכ"ל. בעצומה, שחתמו עליה קצינים בדרגות סרן ועד תת־אלוף, הם דוחים בתוקף את הביקורת שנמתחה על צה"ל בגלל פעולותיו בשטחים הכבושים בחדשים האחרונים.

בעצומה נאמר בין היתר: "אנו הח"מ, קצינים בשירות מילואים, דוחים בשאט נפש את הביקורת על צה"ל, ומחזקים את ידו של צה"ל בכל עשייתו בשטחי ארץ ישראל. נעמוד איתן מול ביקורת הרסנית מבפנים, בתקווה שצה"ל יישאר מחוץ לפוליטיקה ויהווה משמר על כל תושבי ארץ ישראל באשר הם שם. אנו, כקצינים במילואים, נעמוד לימין חיילינו במאבק מול פורעי חוק, המשפילים את חיילינו, פוגעים בהם ומעליבים אותם. חיזקו ואימצו בעמידה איתנה על שלום ארץ ישראל".

במכתב, שצורף לחתימות, הובע צער על ניצול שירות המילואים לצורך ניגוח צה"ל.

כן צויין במכתב כי העצומה אורגנה במשך יומיים בלבד. המכתב שוגר ע"י משה רוזנפלד, מפרוכן שפירא, בשם הקבוצה המארגנת.

נלכדו 2 מטבריה שהתכוונו לדוג ברעל בכנרת

מאת אבי גבאור
סופר "הארץ"
לעניני כלכלה

חוליית פקחים של אגף הדייג במשרד החקלאות, שנעזרה במשטרת ישראל, מנעה שלשום סכנה של הרעלה מסוכנת של הציבור, כשהצליחה לשים את ידה על שני דייגים תושבי טבריה, שעמדו לצאת לדייג באמצעות רעל בכינרת.

שני הדייגים, אוהאלס שמואל ושמאליה אברהם, נתפסו על ידי הפקחים בדרכם לדייג באגם ובחיפוש בכליהם נתפס בקבוק רעל, שבאמצעותו תכננו לדוג. במשרד החקלאות מציינים, כי זו הפעם הראשונה, שבה מצליחים פקחי המשרד לתפוס דייגים הפועלים באמצעות רעל עוד לפני שהצליחו לבצע את זממם. סירתם וציודם של שני הדייגים הוחרמו ונפתחו נגדם תיקי חקירה במשטרה.

מאגף הדייג נמסר אתמול, כי בימים אלה "נפתחה עונת ההרעלות", הנובעת מהעובדה שבעת מצויים הדגים בעונת הטלות ויחסית קל להרעילם ולהשתלט עליהם באזורי המים הרדודים.

בשלוש השנים האחרונות הצליחו פקחי האגף לתפוס 10 סירות של דייגים בכנרת שדגו באמצעות רעלים שונים, אם כי ידוע על עשרות מקרים אחרים שלא נתפסו.

זכו בפיס

בהגרלת רב־פיס של מפעל הפיס מס. 11/88 שהתקיימה ביום 17/03/88 זכו הכרטיסים הבאים:

בסך 266,668.00 ש"ח זכה המספר: 268019

בסך 16,668.00 ש"ח זכו המספרים המסתיימים ב: 68019

בסך 1,668.00 ש"ח זכו המספרים המסתיימים ב: 8019

בסך 168.00 ש"ח זכו המספרים המסתיימים ב: 019

בסך 18.00 ש"ח זכו המספרים המסתיימים ב: 19

בסך 3.00 ש"ח זכו המספרים המסתיימים ב: 9; 5; 3.

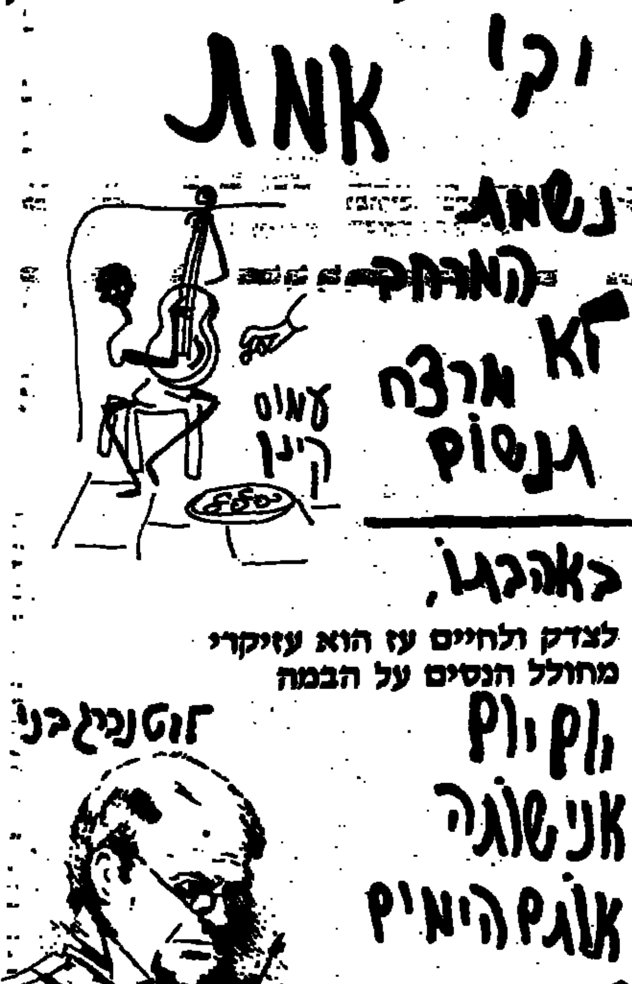

המעלות של

אל על

	טמפ' מינימום	טמפ' מכסי'		הטמפרטורות אתמול	
אמסטרדם	4	8	מ"ח	3	8
אתונה	10	15	גשום	—	—
בוקארשט	8	12	גשום	—	—
בריסל	4	8	מעונן	3	8
וינה	3	6	ממטרים	3	7
ז'נבה	6	11	גשם קל	6	14
לונדון	5	10	גשם	5	12
ליסבון	13	19	מ"ח	12	17
מדריד	10	18	מ"ח	5	20
ניו־יורק	2	9	בהיר	2-	6
פאריס	7	11	גשם	7	11
פרנקפורט	3	6	ממטרים	4	10
ציריך	5	10	גשם קל	—	—
קהיר	14	21	מ"ח	13	26
קופנהאגן	0	3	שלג	1	7
רומא	9	14	מעונן	7	16
שטוקהולם	3-	1	מעונן	4-	0

EL AL אל על

לתשומת לבכם

מוסף לענף הבניה

יתפרסם בסוף מרץ

לפרטים ניתן לפנות לרון זגני 03-5121118

המומים והכואבים על מותו הפתאומי של
יקירנו

ישראל איזראלוב

על מועד ההלויה נא להתקשר לטלפון 052-35955

המשפחה

אנו מודיעים בצער על פטירתו של

אדמונד יאולוס

מייסד ומנהל החברה

ומשתתפים בצער המשפחה

ההנהלה והעובדים
גוניר בע"מ

תקציב הישיבות ומשרד הדתות גדל ב־20 מיליון שקלים בלחץ הדתיים

בימים הקרובים יעביר האוצר 10.5 מיליון ש' לישיבות החרדיות הנהנות מתמיכה ממשלתית

מאת צבי זרחיה

בלחצן של נציגי המפלגות הדתיות, החליט בימים האחרונים משרד האוצר להגדיל את תקציב משרד הדתות ב־20 מיליון ש"ח. בימים הקרובים יעביר משרד האוצר סכום של 10.5 מיליון ש"ח לישיבות החרדיות הנהנות כיום מתמיכה ממשלתית. הסכום יועבר מהרזרווה הכללית מתקציב המדינה. משרד האוצר תומך בשבעים ושמונה אלף תלמידי ישיבות באמצעות כספים המועברים לישיבות דרך משרד הדתות, על פי ההסכם הקואליציוני. בשנה האחרונה חל גידול של 8% במספר תלמידי הישיבות הנתמכים מסיוע ממשלתי.

כמו כן יגדיל האוצר ב־1 מיליון ש"ח את התקציב הניתן למועצות הדתיות וכן את תקציבי ההסברה וההדרכה של משרד הדתות. יתרת התוספת בתקציב תיועד למימון פעולותיו של משרד הדתות.

בשבועות האחרונים הפעילו על ראשי האוצר לחצים כבדים מצד המפלגות הדתיות והחרדיות להגדלת התקציבים המופנים לישיבות התורניות ולמועצות הדתיות. נציגי המפלגות תבעו פיצויים בגין שחיקת תקציבים אלה בשנים האחרונות וכן תוספת תקציב מיוחדת לנושאים אלה, במסגרת התקציב הנוסף לשנת '87 שאושר לאחרונה בממשלה.

גורמים כלכליים אמרו אמש ל"הארץ", כי האוצר נכנע לתביעותיהם של ראשי המפלגות החרדיות כשל מגמה בליכוד להשיג את תמיכתן במידה ותקום ממשלה צרה וכן לקראת הבחירות לכנסת. אותם גורמים ציינו עוד, כי הליכוד מבקש לתגמל את המפלגות הדתיות החתומות על ההסכם הקואליציוני.

הגורמים מתחו ביקורת על כך שבעצם הגדלת התקציבים למוסדות הדת מפעיל האוצר למעשה "כלכלת בחירות".

צפויה החלטה על שביתה כללית של ערבים ביום האדמה

מאת עטאללה מנצור
סופר "הארץ" בגליל

הוועד הארצי של הרשויות הערביות לא הצליח אתמול לקבל החלטה בעניין שביתה כללית במיגזר הערבי ביום האדמה", כפי שהחליט "ועד ההגנה על אדמות הערבים" ואולם מתרחים תתקבל כנראה החלטה על שביתה כללית ב"ועדת המעקב".

אנשי חד"ש לחצו לקבלת החלטה על שביתה אולם רוב ראשי המועצות, שאינם מאנשי חד"ש, התנגדו בתקיפות לקבלת ההחלטה של ועד ההגנה על האדמות, הנתון להשפעת רק"ח. זה שנים שלא היתה מחלוקת כזאת בוועד הארצי.

בסיום הישיבה הוחלט להעביר את הנושא ל"ועדת המעקב העליונה" הכוללת את כל ראשי הרשויות הערביות, חברי הכנסת הערבים, נציגים של ההסתדרות ונציגי הגופים הארציים השונים: נציגי המוס־כים, הסטודנטים ותלמידי התיכון.

רקע / נדב שרגאי

3 חודשים מאז פתיחת שביתת המסחר במזרח ים: המארגנים בלתי ידועים

מקורות ממשלתיים: המחאות של סוחרים ערבים ליהודים בערך של 50 עד 80 מיליון דולר חזרו ללא כיסוי בחודשים האחרונים

שלושה החודשים ימלאו מחר לשביתת המסחר במזרח ירושלים. רק בתקופת המרד הערבי הגדול, התמשכה שביתת המסחר בעיר לפרק זמן ארוך יותר מאשר עתה. ב־1936 שבתו הסוחרים הערביים ששה חודשים והגיעו אל סף פשיטת רגל כלכלית. כמו היום, כך גם אז, נקטו השלטונות בשיטה של שב ואל תעשה.

בסופו של דבר הסתיימה אז השביתה מעצמה. בירושלים של היום היא עדיין נמשכת.

סיכום ביניים של השביתה, השפעותיה, ותוצאותיה מצביע על כמה נקודות עיקריות.

* מזרח ירושלים הצטיירה בחודשים האחרונים יותר ויותר כחלק של הגדה המערבית מאשר כחלק מירושלים המאוחדת. שביתת המסחר היתה אחת הסיבות העיקריות לכך.

* השביתה התקיימה כמעט בד־ציפות למעט כמה ימים בתחילתה. בחודש האחרון נפתחות החנויות בכל יום, לשעתיים, בשעות אחר הצהרים, כדי לאפשר לתושבים להצטייד במזון.

* מצבם הכלכלי של הסוחרים הולך ורע. אלפי המחאות שרשמו סוחרים ערבים לזכות ספקי מזון וסחורה יהודיים חזרו מהבנקים לאחר שהתברר, כי אין להם כיסוי. מקורות ממשלתיים העריכו את הסך הכולל של ערך ההמחאות, שחזרו בחודשים האחרונים, ב־50 עד 80 מיליון דולר.

* אילו היה הדבר תלוי רק בסוחרים עצמם, ספק אם היתה השביתה נמשכת זמן כה רב. יותר ממשלחת אחת ביקרה בלשכתו של ראש עיריית ירושלים, טדי קולק, וביקשה, כי המדינה תכפה על הסוחרים לפתוח את החנויות, באמצעות צווים אדמיניסטרטיביים. "אנו עצמנו", הסבירו הסוחרים, "חוששים מאיומים".

* בקרב גורמי השלטון ניטש בתחילת השביתה ויכוח, אם לשבור בכח, או להניח לה להימשך. טדי קולק, ראש עיריית ירושלים, הביא לפני הקבינט המדיני הצעת החלטה, להפעיל צווי פתיחה כנגד הסוחרים. המלצתו נדחתה מחשש שמא לא יהיה ניתן לאכוף את הצווים, אם לא יצייתו להם הסוחרים.

* לחששות היה יסוד. שבע חנויות הוצתו. המכנה המשותף לכולן — הן נפתחו בניגוד להוראות מארגני השביתה.

* שלושה חודשים אחרי פרוץ השביתה, המארגנים עדיין אלמונים. ההוראות מופצות בכרוזים. והאזהרות למפירי השביתה אנונימיות בטלפון.

* ההשפעה הכלכלית של השביתה על חיי העיר — עצומה. ב־20 השנים שחלפו נקבעו דפוסים של שיתוף פעולה כלכלי בין שני חלקי העיר, שיתוף פעולה הקורס עתה. יהודים וערבים כאחד, נזקקו למוצרים ושירותים דומים במזרח העיר: מזון, הנעלה, דברי הלבשה ושירותי מוסכים ובעלי מלאכה.

יהודים נהגו לקנות בעיר המזרחית ריהוט בסגנון ערבי ופשטו על שוקי מזרח העיר, שבהם היו חלק מהמוצרים זולים יותר. כך, למשל, בוחרו יהודים לתקן את מכוניותיהם במוסכים של ואדי ג'וז. קמעונאי הירקות ממערב העיר נהגו לעתים לקנות תוצרת גבוהת חולה בשוק הסיטונאי במזרח ירושלים. מעדן המלונאות במזרח ירושלים התמוטט כולו, ו־2,000 החדרים ניצבים שוממים זה החודש השלישי. כך קורה גם למסעדות בחלק הערבי של העיר כמו גם לכמה מסעדות יהודיות הסמוכות לאיזור הערבי.

תוצאת לוואי נוספת של המצב בירושלים, שאינה קשורה ישירות לשביתת המסחר: מחירי הדירות בכמה שכונות, שנחשבו עד לפני כמה חודשים שכונות יוקרה, צנחו עם המהומות ושביתת המסחר. באבו תור ובמעלות דפנה, בארמון הנציב ובגוזה יעקב ניתן להשיג היום דירות זולות יותר מאשר בעבר.

תרגיל התגוננות רב־זרועי מול מיתקפת טילים וגזים מדומה נערך בקריית אתא

צוות של אוניברסיטת חיפה ליווה את התרגיל כדי לבדוק התנהגות האוכלוסיה במצבי לחץ

מאת ירח טל
סופר "הארץ" בחיפה

תרגיל התגוננות אזרחי רב זרועי משולב של מערך ההתגוננות האזרחית אל מול מיתקפה מדומה של טילים וגזים נערך אתמול בקריית אתא.

"ביום הקרב", שלוה בקולות נפץ, ירי, פצצות וטילים מדומים, נטלו חלק כוחות הצלה, חילוץ ורפואה של הג"א, מד"א, מכבי אש, משטרה, משא"ז, גדנ"עיים, שירותי החירום העירוניים: מל"ח (משק לשעת חירום), פס"ח (פינוי־סעד־חללים), ולראשונה שולב בתרגיל צוות של פסיכולוגים לטיפול באוכלוסיה בשעת לחץ.

"ביום הקרב" הופעלו אמצעי חילוץ הצלה חדישים לפינוי לכודים הפצועים מתחת להריסות והורדתם מבניינים רבי קומות. חליפות מגן מיוחדות לבאים לביצוע משימות בשטח שבו הופעלו גזים, הופעלו לראשונה בתרגיל.

עוד הופעלו בתרגיל חישן אל־קטרוני — "מגלה חיים" נדיש שהוכנס למערך הג"א כאחד מלקחי אסון צור, שבאמצעותו ניתן לקלוט קולות ניצולים מתחת להריסות, ושרוול לחילוץ ניצולים מבניינים שחדרי המדרגות בהם נפגעו או נהרסו.

ראש עיריית קרית אתא, יעקב בן דניאל, אמר כי לקחים שהופקו מהפיצוץ והדליקה בחוות מכלי הגאז שאירעה לפני כחודשיים בקריה, יושמו בתרגיל. במהלך התרגיל פונו תושבים לערכי פינוי וכן — זו הפעם הראשונה — תורגלו תושבי הקריה בשימוש במסכות גאז.

צוות של אוניברסיטת חיפה ליווה את התרגיל על כל היבטיו על מנת לבחון את התנהגות ותפקוד האוכלוסיה במצבי חירום ולחץ.

התרגיל הוסרט כאמצעי הדרכה ולימוד, לצורך הפקת לקחים במערך ההתגוננות.

הורים של תלמידי י"ב ישתלבו בשיחות ההכשרה לגיוס בניהם

נבון ובכירים במשרדו ישוחחו עם חיילים בבסיסי צה"ל כדי לבנות תכנית שיחות עם גילאי גיוס

מאת נילי מנדלר
מערכת "הארץ" לענייני חינוך

מכלול האירועים בשטחים יוזמנו מעתה גם הורים של תלמידי כיתות י"ב לשיחות ההכנה שעורכים קציני צה"ל לתלמידים, לקראת גיוסם. על כך ועל שיתוף פעולה בין צוותות של קצינים ואנשי חינוך, בהכנת התלמידים לגיוס, מסר אתמול שר החינוך, יצחק נבון, בכינוס התאגדות המנהלים העל־יסודיים בכפר הנופש הדסים.

נבון הדגיש, כי האירועים בשט־חים מחייבים שינוי בהדרכה הניתנת היום לתלמידים, ובנוסף על המידע הנוגע לפרישת החיילות ולשיבוצם של המתגייסים בתפקידים השונים, יוקדש חלק נרחב גם למימד הערכי־המוסרי.

עוד מסר נבון, כי הוא ובכירים במשרדו וכן מפקחים, מנהלים ומורים, יבקרו בבסיסי צה"ל וישוחחו עם חיילים.

יצחק נבון

"הם היו חשופים לאירועים קשים מאוד ולמצבים שלא אומנו לקראתם. מה קורה להם? צריך לחוש ולדעת את המצבים השונים שחיילים עומדים בהם", אמר נבון. על בסיס השיחות עם החיילים, ייערך משרד החינוך, בשיתוף הצבא, לשיחות עם גילאי גיוס.

דובר משרד החינוך מסר אתמול, כי המשרד עומד לבדוק את מצב הוראת האזרחות, החינוך לדמוקרטיה ולהדרקים ותולדות הסכסוך הישראלי־ערבי, בבתי הספר הטכנולוגיים. הרקע להחלטה הוא תוצאות סקר מכון כאלה, מהן עולה כי עמדות תלמידי בתי הספר הטכנולוגיים, אינן דמוקרטיות. שר החינוך עומד להיפגש בעניין זה, עם מנהלי הרשתות הטכנולוגיות הגדולות ועם המפקחים על הוראת האזרחות והדמוקרטיה במשרדו.

חדרי הניתוח ב־12 בתי"ח בארץ יושבתו גם מחרתיים

מאת עדנה אריחור
מערכת "הארץ"

רופאי המרדימים ישביתו גם מחרתיים את כל חדרי הניתוח ב־12 בתי חולים ממשלתיים ועירוניים. חדרי הניתוח יפעלו בבתי חולים אלו במתכונת שבת ויבוצעו בהם רק ניתוחים דחופים.

במהלך היומיים האחרונים של השבתת חדרי ניתוח נדחו כ־660 ני־תוחים אלקטיביים. כירורגים בבתי החולים מזהירים שעם הדרדרות העיכובים צפוי נזק לטווח ארוך, גם בדחיית ניתוחים אלקטיביים כמו ניתוחים להוצאת גידולים סרטניים, או ניתוחי לב וכלי דם.

מנכ"ל משרד הבריאות, פרופ' יורם לס, מזמן את נציגות רופאי המרדימים לדיון ביום ב'. פרופ' לס מתכוון להציג בפני רופאי המרדימים את עיקרי דו"ח הוועדה לקיצור תורים, שבראשה עמד הממונה על התקציבים באוצר. הדו"ח כולל המלצות להפעלת משמרות שניה ברוח ההסכם שנחתם עם רופאי בתי החולים של קופת חולים הכללית.

הויכוח כיום בין משרד האוצר למשרד הבריאות הוא על התעריף שישולם לרופאים ולצוותים הפרה־רפואיים. פרופ' לס מאשים את נציגי האוצר בכך שהוציאו מהדו"ח הסופי את נספח מספר 4, מסמך זה מגדיר ארבעה סוגי ניתוחים לפי חומרתם. עוד נקבע בו כי יש צורך לתגמל גם רופאים שאינם מנתחים, כמו מרדי־מים, קרדיולוגים וכן עובדי מעבדות ורנטגן, כח אדם סיעודי ואחרים. האוצר קבע, כי עלות ניתוח במשמרת שניה תנוע בין 500 ל־800 שקלים. בתעריף כזה, קובע מנכ"ל משרד הבריאות, לא ניתן לתגמל את הרופאים והצוותים בצורה סבירה.

לדבריו, נספח זה שהוצא מהדו"ח הוא הבסיס לניהול המו"מ עם הרו־פאים על תעריפים. כל עוד לא יובאו קריטריונים אלו בחשבון, משרד הבריאות לא יכול להיות שותף לשום מסמך, מאחר שהאחרי־ות הרפואית לביצוע "המבצע לקיצור תורים" מוטלת על משרד הבריאות.

פרופ' לס מוסיף, כי גם האוצר וגם משרד הבריאות מחויבים להסכם אחיד לרופאי בתי חולים ממשלתיים וציבוריים.

כזכור המליצה הוועדה על הקמת חברה לקיצור תורים, שתשכור את שירותי הרופאים ובתי החולים לביצוע הניתוחים. המימון יהיה 25% מתקציב המדינה ו־75% יגבו מקופות החולים או מהמבוטחים. מנכ"ל משרד הבריאות פועל להנהגת בי־טוח משלים, הצעה שגיבשה ועדה בראשות יו"ר המחלקה לביטוח סוציאלי בהסתדרות, בקופת חולים. הנהגת ביטוח כזה תיצור מקורות כספיים גם למימון קיצור תורים בבתי חולים ממשלתיים. ההצעה לביטוח משלים תוגש לאישור הוועדה המרכזת עם שובו של מזכיר ההסתדרות מחו"ל.

מו"מ עם המיקרוביולוגים והביוכימאים

היום ייפגשו נציגי המיקרוביולו־גים והביוכימאים עם נציגי האוצר ונציבות המנגנון, כדי לסכם על תוספת של שעות נוספות ותוספת בית חולים הצמודות שכרם של עובדי המעבדות לסולם שכר האחיד־ות. הסכם על כך הושג בתחילת השבוע בדיון אצל מנכ"ל משרד הבריאות. מזכיר ארגון עובדי המעב־דות, אשר גולדשלגר, מסר, כי אם לא תושג התקדמות במו"מ היום יושבתו החל מיום א' המעבדות בבתי החולים הממשלתיים ובתחנות לבריאות הציבור.

בתי החולים הגריאטריים מאיימים לפנות חולי משרד הבריאות

מנהלי בתי החולים הגריאטריים הפרטיים הסמיכו אתמול בערב את ועד הפעולה שלהם להודיע לשרת הבריאות, כי אם לא יאושר להם בי־מים הקרובים מחיר ריאלי ליום אשפוז יידרש המשרד, עוד לפני חג הפסח, לפנות את החולים מהמוס־דות. מנהלי המוסדות דורשים העלאת מחיר יום אשפוז ל־55 שק־לים במקום 40 שקלים כיום.

ממשרד הבריאות נמסר בתגובה, כי המשרד פועל להעביר למוסדות הגריאטריים מקדמה על חשבון העלאת מחיר יום אשפוז, זאת עד לגמר הדיונים עם האוצר על שיעור העלאה.

פסק זמן עד יום א' להשגת הסכם עם העובדים הפרה־רפואיים בקופת חולים

מזכירות ארגון רופאי בתי החולים של קופת חולים הכללית נתנה אתמול, בתום פגישה עם יו"ר מרכז קופת חולים, פרופ' חיים דורון, פסק זמן עד יום א' כדי להגיע להסכם עם העובדים הפרה־רפואיים על הפעלת משמרת שניה בבתי החולים של הקופה, כדי שאפשר יהיה להפעיל את ההסכם שנחתם עם הרופאים.

הנהלת קופת חולים נתנה אור ירוק להנהלות בתי החולים להגיע להסכם עם בתי חולים פרטיים על שכירת חדרי ניתוח לביצוע ניתוחים בשעות אחר הצהרים על ידי רופאי הקופה, עד שייחתם הסכם עם העוב־דים הפרה־רפואיים. על פי הסדר זה ביצע אתמול בית חולים קפלן שבעה ניתוחי אף־אוזן־גרון בבית חולים סיננפסיס בבת ים. נסיונות לקנות שירותים בבתי חולים פרטיים עונים על חלק קטן מהצרכים, ורק אחוז קטן מן הרופאים נהנה מתגמול. מצב כזה מבקשים הרו־פאים למנוע, ולכן הם דורשים לחתום מיד על הסכם הפעלה עם ארגוני העובדים האחרים במערכת.

החלה חקירתם של פעילי שמאל שתכננו להצטרף לספינת אש"ף

החקירה נערכת בעקבות תלונה שהוגשה על ידי אישים מהימין

מאת ראובן שפירא
סופר "הארץ"

המשטרה החלה לחקור השבוע את הישראלים, ביניהם פעילי שמאל, שיצאו לפני כחודש לאתונה, כדי להשתתף בהפלגתה של ספינת המגורשים, שניסה אש"ף לארגן לשיט לחופי הארץ.

אחדים מהישראלים, ששהו באתונה במשך שבוע לפחות, נפגשו, על פי פרסומים, שהיו בכלי התקשורת עם נציגי אש"ף באתונה וקיימו איתם שיחות.

בימים אלה הוחל לזמן לחקירה את עשרות הישראלים, ששהו באתונה לקראת הפלגתה של ספינת המגורשים. החקירה מתנהלת בי־חידה הארצית לחקירות פשעים, בעקבות תלונה שהוגשה למשטרה על ידי אישים מהימין.

אחדים מהמוזמנים לחקירה נחקרים כחשודים בחשרות של עבירות על החוק למניעת טרור וקיום מגע עם סוכן זר. בין המוז־מנים לחקירה גם עיתונאים, הנחקרים כעדים בלבד. אחרים מאלה שכבר נחקרו במשטרה סירבו למסור עדות ולשתף פעולה עם החוקרים.

במשטרה מרגישים כי עם תום החקירה שבמהלכה צפויים החוקרים לגבות עדויות מעשרות רבות של אנשים, יועבר חומר החקירה ליועץ המשפטי לממשלה והוא שיחליט אם יש מקום לנקוט בהליכים משפטיים נגד מי מהמעורבים בפרשה.

טעות שלנו

ח"כ יוסי שריד אמר שלשום במ־ליאת הכנסת, בהתייחסו לשר שרון ולהתקפותיו על פרופ' "מצח אשה זונה" ולא "אשה זונה", כפי שפורסם אתמול ב"הארץ".

עורכה את העמוד: עדה ארשפיז

כמה שווה המכונית שלך

עכשיו?

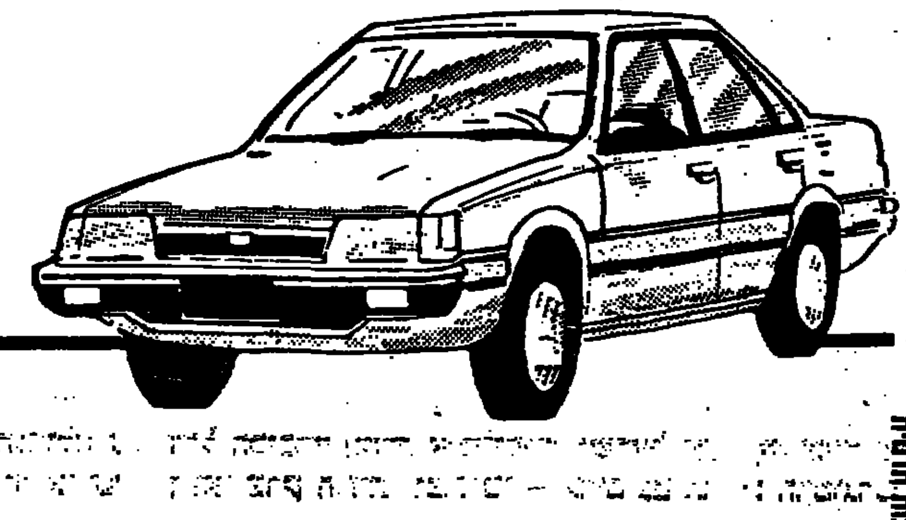

...עכשיו?

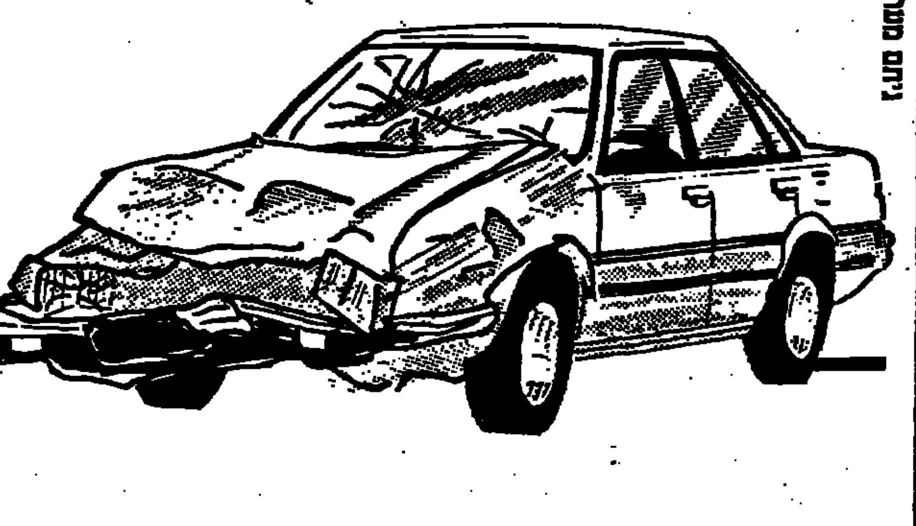

ועכשיו?

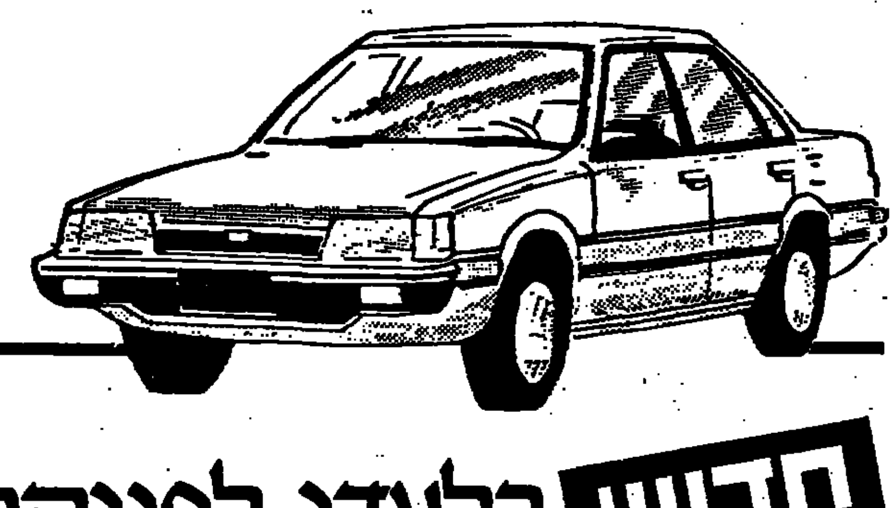

חדש! בלעדי לפניקס הישראלי!

ביטוח ירידת ערך המכונית כתוצאה מתאונה!

אם המכונית שלך נפגעה בתאונה - היא תהיה שווה פחות, גם לאחר התיקון.
ביטוח רכב רגיל לא יכסה עבורך את ירידת ערך המכונית.
חבל שתפסיד. הפניקס הישראלי מציע לך עכשיו, לראשונה בארץ, תכנית ביטוח מיוחדת - בה תוכל לקבל החזר כספי מיידי על ירידת ערך המכונית כתוצאה מתאונה (בהתאם לתנאי הפוליסה).

פנה עוד היום לסוכן הפניקס ובקש לשמוע פרטים על התכנית המיוחדת.

ביטוח ירידת ערך המכונית כתוצאה מתאונה - עוד חידוש בלעדי של הפניקס למענך.

ברגע הקובע הפניקס איתך

הפניקס הישראלי
חברה לבטוח בע"מ

مكانها الاصلي

שערי המניות 17.3.88

בנקים שאינם נכללים בהסדר ההצמדה

שם החברה		השער אתמול	המחזור ש"ח ע"נ	השינוי בנקודות	השינוי ב%	הצע/ביקוש ש"ח ע"נ
אוצר ה ש		18420	15	-180	-1	-15
המספות 0.1		1140	1144			+289
המספות א 0.5		676	1746			-1799
כלל לא בהסדר		14300	60	-50	-0.4	-48

בנקים הנכללים בהסדר ההצמדה ל 88

שם החברה		השער אתמול	המחזור	השינוי בנקודות	השינוי ב%	הצע/ביקוש
אדיבי רג 100.0		108200	391	+650	+0.6	+820
אדיבי ב 100.0		107550	11			-11
אדיבי בב א	שב	651300				
אגוד 0.1		80350	95	+350	+0.4	+410
דיסקונט ב		137450	42	+150	+0.1	+174
דיסקונט א		137820	49	+570	+0.3	+41
דיסקונט הה ב	שב	16161				
המזרחי ש		44450	942	+300	+0.7	+2222
המזרחי ב		44650	61	+500	+1.1	+1137
הפועלים בבב	שב	97800				
הפועלים ש		73250	987	+150	+0.2	+629
הפועלים ב		73230	65	+150	+0.2	+157
כללי א 1.0		186800	25	+500	+0.3	+22
כללי הה 7		8860	41			
כלל 0.1		46600	2038	+200	+0.4	+3449
כלל הה 11		17240	145			
מימון ומסד 1.0		61375	700			
מימון ומסד 5.0	שב	31500				

בנקים הנכללים בהסדר ההצמדה ל 89

שם החברה		השער אתמול	המחזור	השינוי בנקודות	השינוי ב%	הצע/ביקוש
אדיבי רג 100.0		131800	26	+450	+0.3	+103
אדיבי ב 100.0	לג	129300				
אדיבי בב א	לג	783100				
אגוד 1 ש"ח		97850	27	+150	+0.2	+73
דיסקונט ב	לג	164100				
דיסקונט א		167050	1	+1000	+0.6	+100
המזרחי ש		54100	27			+65
המזרחי ב	לג	52700				
הפועלים ש		89450	77	+400	+0.5	+185
הפועלים ב		89701		+500	+0.6	+100
כללי א	שב	238560				
בל"ל ממק		56400	130	-400	-0.7	-95

בנקים למשכנתאות

שם החברה		השער אתמול	המחזור	השינוי בנקודות	השינוי ב%	הצע/ביקוש
אדנים 0.1	שב	22350				•
לאומשכן ש		6600	146			+84
לאומשכן ב	שב	6649				
כרמל ש	שב	5401				
כרמל הה 1		—	הפסקת	מסחר		—
מת כשב ש		1880	335	+40	+2.2	+615
טפחות ב ש		3020	255			-55
עצמאות 0.1	שב	16150				
ביתר 1.0		6260	73			-26
טפחות בבב ש		17905	6	-250	-1.4	-4
טפחות רג ש		19595	12			-24
טפחות הה ב		—	הפסקת	מסחר		—
יצור 1.0		1995	76			-76
יצור 5.0	כב	1292		+62	+5	+463

מוסדות מימון

שם החברה		השער אתמול	המחזור	השינוי בנקודות	השינוי ב%	הצע/ביקוש
החקלאות בבב א	לג	380000				
החקלאות בבב ב	לג	209600				
לאומי תעש' א ש	תב	9980	92	+500	+3.3	+175
פתוח תעש' בבב	לג	132000				
פת תעש' בב ב	לג	488000				
פת תעש' בב גג	לג	290230				
פת תעש' בב גג	לג	301200				
פת תעש' בב ד	לג	288600				
פת תעש' בב רד	לג	67071				
כרמי קבלנים 5.0		1607	1467			+89
השקעות בב	לג	231600				
כלל ליסינג 0.1א		19645	19	+900	+4.8	+53
כלל ליסינג 0.5ב		16830	3	+150	+0.9	+27

ביטוח

שם החברה		השער אתמול	המחזור	השינוי בנקודות	השינוי ב%	הצע/ביקוש
איילון		114				
איתן		120	1400	+1	+0.8	+32
ארדם 0.1		—	הפסקת	מסחר		—
ארדם א 0.5		—	הפסקת	מסחר		—
בטוח בשנה 0.1		309	195			
בטוח בשנה 0.5	שב	168.5				
משנה אפ		194				
משנה הה	שב	103				
הדר 1.0		107.5	6204			
הדר 5.0		91.5	5420	+5	+0.6	+3656
הדר אפ בר 2	שב	88				
הפניקס 0.1	תב	429	1996	+39	+10	+2148
הפניקס 0.5	תב	350	843	+21	+6.4	+2628
המגדל-ירדאל 1.0		4021	75	+100	+2.6	+250
המגדל-ירדאל 5.0		3565	88	+70	+2	+250
כלל ביטוח		335	9454	+10	+3.1	+22641
כלל ביטוח אפ'	תב	69.5	23759	+7	+11.2	+302750
כלל ביטוח אג"ח		93.5	445048			-88560
מנורה 1.0		1110	312			-255
מנורה 5.0		915	200	+40	+4.6	+100
סהר 0.1		755				
צור ש		223				
ציון השקעות 1.0	בה	2660	9	-140	-5	-18
ציון השקעות 5.0		749	162			

מסחר

שם החברה		השער אתמול	המחזור	השינוי בנקודות	השינוי ב%	הצע/ביקוש
אמגור באזא 1 ש		774	1565			-1066
אמגור באזא 5 ש		580	8375	+20	+3.6	+46596
מאיר עזרא 1.0		521	2333	+6	+1.2	+2417
מאיר עזרא אפ	שב	287				
כלל אפ 4		270	17354	+8	+3.1	+30085
כלל אגח 2		131	19000			-4100
קריסטל 1.0		—	הפסקת	מסחר		—
רפק 0.1	שב	13100				
רפק 0.5		17000				
שופרסל א 2.0		902	257	+4	+0.5	+2477
שופרסל אפ		3299	1288			-74
שופרסל אגח		104.5	15050			-18400

שירותים

שם החברה		השער אתמול	המחזור	השינוי בנקודות	השינוי ב%	הצע/ביקוש
אומגא		388	6550			-5501
ספנות הספקה 0.1		642	1000			-87
ספנות הספקה 0.5		208	10580			-8900
קידו 0.1		625	1057	-15	-2.3	-1275
קידו 1.0		187	20498			-9510
כור שרות 0.1		1030	2			
כור שרות 0.5		810	289	+15	+1.9	+823

מלונות ושירותי תיירות

שם החברה		השער אתמול	המחזור	השינוי בנקודות	השינוי ב%	הצע/ביקוש
גלי זהר 1.0		—	הפסקת	מסחר		—
גלי זהר 5.0		—	הפסקת	מסחר		—
מלונות דן 1.0	תב	1160	604	-90	-7.2	-612
מלונות דן 5.0	שב	884				
חוף האלמוג 1.0	תב	6040	40	+400	+7.1	+90
מלונות הירדן		2000	100			
ים סוף		200	15319			
ים סוף אפ'		119	4000	+5	+4.4	+8935

מחשבים ושירותי מחשבים

שם החברה		השער אתמול	המחזור	השינוי בנקודות	השינוי ב%	הצע/ביקוש
תיל.ן 1.0	תב	153	6107	-5	-3.3	-6807
תיל.ן אפ'		35.5	67648	+3	+5.8	+43455
תיל.ן אג"ח		97				+4
יפנא 1.0		4100	55	+150	+3.8	+55
ב.ה.ל. 1.0		6000	25	-200	-3.2	-25
ב.ה.ל. 5.0		1100	61			
ניקוב מחשבים 1		541	18			-6
ניקוב מחש' 5		223	3002	+3	+1.4	+2602
ניקוב אפ בר 2		390	250	-3	-0.8	-254
תים מחשבים 1.0		585	1588	-15	-2.5	-1388

נדל"ן, בינוי ופיתוח

שם החברה		השער אתמול	המחזור	השינוי בנקודות	השינוי ב%	הצע/ביקוש
אזורים אפ		455	5297			
אזורים אגח		131.5	13703	+5	+1.2	+117297
אילון 1.0		84	9038			
אל-רבז 1.0		305	150			
אפריקה 0.1		36350	25	+1000	+2.8	+76
אפריקה אפ		13100	60	+100	+0.8	+28
ארזים	בה	568	525	+2	+0.4	+51
אירדן 0.1		2540	318	-1		-116
אירדן 0.5		2017	131	+80	+4.1	+367
גרנבוים 1.0		2700	155			-155
גרנבוים 5.0		2110				
הכנף 1.0	תב	5115	260	+465	+10	+446
ודעכ 0.1		167	446	-3	-1.8	-446
ודעכ 0.5		132				
מרל 1.0		1517	1158	-60	-3.8	-1261
הכשלר 1.0	לג	720				
הכשלר 5.0	לג	392				+250
תל.ב. 0.1		—	הפסקת	מסחר		—
תל.ב. 0.5		—	הפסקת	מסחר		—
ירושלים אפ		80	14000	+5	+8.8	+25900
נבנים 0.1		3526	650	+1		+125
נבנים 0.5	תב	2835	2020	+160	+6	+2160
מבני תעשיה	תב	63.5	238040	+5	+8.6	+400417
מבני תעשיה אפ'	תב	20.1	125877	+1	+5.2	+1172785
מבני תעשיה אג"ח		94	44855	+1	+1.1	+347169
ישפר 0.1		3170	765	+90	+2.9	+1431
ישראלום 1.0		1095	781	+45	+4.5	+600
ישרס 10.0		16000	70			
כתר פיתוח 1.0		4530	45			-33
לבידר 1.0		5181	15	-50	-1	-15
לבידר 5.0		1615	290	-30	-1.8	-420
בתב. 1.0	לג	246				
בתב. אפ 2	לג	75.5				+2500
בתב. אגח	לג	116.5				
מאורי בניה 1.0	לג	411				
מישאל 5.0		147	4205			-4205
מישאל אפ		139	2000	+6	+4.5	+2800
מנרב 5.0		1185	240			-240
לוינשטין 1.0		311	739	-2	-0.6	-739
לוינשטין 5.0		120	1000			
ליפשיץ 1.0		222	145			
ליפשיץ 5.0		104	6459			+1541
ליפשיץ אפ 1		63.5	3000			-8830
ליפשיץ אגח		91	25200			
נאות אביב 0.5		2799	170	+49	+1.8	+89
נכסי אזורים		217		+6	+2.8	+5000
סהר השקעות 1.0	שב	556				
כתי 1.0		1227		-2	-0.2	-67
[illegible]		—	הפסקת	מסחר		—
קיסריה 0.1		2920	200	+120	+4.3	+235
קיסריה 0.5		1030	415	-1	-0.1	-20
רובנשטין 1.0		210	1200			-1710
רובנשטין 5.0		139.5	1500			-1500

שם החברה		השער אתמול	המחזור	השינוי בנקודות	השינוי ב%	הצע/ביקוש
רונסון אפ'		610	1			+1
רונסון אג"ח		121.5	5259			-5259

חקלאות

שם החברה		השער אתמול	המחזור	השינוי בנקודות	השינוי ב%	הצע/ביקוש
מטע הדר 0.1		2050	27			-27
מטע הדר 0.5	שב	1733				
מהדרין 0.1		5000	161	+60	+1.2	+442
מהדרין אפ'		1965	122			-52
נכסי הדרים 1.0	הב	1485	200	+130	+9.6	+1472
פ"אר 0.5	הב	2145	138	+25	+1.2	+517

מזון וטבק

שם החברה		השער אתמול	המחזור	השינוי בנקודות	השינוי ב%	הצע/ביקוש
דובק בב ש	הב	2520	95	+190	+8.2	+213
דובק בב ב		2600	50	+70	+2.8	+50
תגלגל 1.0	שב	338				
תגלגל 5.0	שב	280				
תגלגל אגח		98.5	1800			
טמפו בירה 1.0		27300	23			-35
טמפו בירה 5.0		19400	58			-73
יצהר 1.0		910	210	-30	-3.2	-210
יצהר א 5.0		592	775	-6	-1	-775
יצהר אפ 2		258	150			-150
כן 1.0		390				
כן 5.0		309	984	+9	+3	+301
סנפרוסט 1.0		14050	10	+500	+3.7	+35
עלית ב 0.5		297	5582			-3082
אגל שפל 1		1555	630			
שמן בבב א	בה	1250	160	+3	+0.2	+25

טכסטיל והלבשה

שם החברה		השער אתמול	המחזור	השינוי בנקודות	השינוי ב%	הצע/ביקוש
ארגד בר 1 ש		330	3185	+14	+4.4	+8099
ארגד אפ		132.5	1750	+5	+1.9	+1350
ארגד אגח		105		+5	+1.5	+100000
אפים 1.0	שב	392				
אופנת ברוך 1.0		240	867			-788
אופנת ברוך 5.0		197	313	+1	+0.5	+387
אתא א	שב	233				
ארגמן רג ש		7530		+50	+0.7	+50
דלתא-גליל 1.0		1145	2208			-1905
דלתא-גליל א 5.0		971	1495	+30	+3.2	+2785
כפרות כאזר 1		1315	100	+38	+3	+97
כפרות כאזר 5		520				
דסלנו 1.0		275	300			
דסלנו 5.0		231	500	+10	+4.5	+500
חדיקה 1.0		4585	50			+7
ויקת 1.0		1325	80			-60
ויקת 5.0		1290	1200	+50	+4	+1290
ויקת אפ		405	100	+20	+5.2	+100
כיתן	תב	138	7788	+7	+5.3	+3524
כיתן אפ		55.5	1455	-5	-2.6	-5390
לודזיה 0.1		647	700	+20	+3.2	+215
לודזיה 0.4	תב	444	900	+40	+9.9	+3897
ליגת 1.0		150.5	3050	+5	+1	+924
ע"מ 1.0		319	1090	+9	+2.9	+1118
ע"מ 5.0		137	520	+1	+0.7	+1920
ע"מ אפ		100	1724			-3450
ע"מ אגח		110.5	6000	+1	+0.9	+100000
פולגת סדרה 1 ש'		154.5	3802	+4	+2.7	+2802
פולגת אפ		65.5	1000	+5	+0.8	+5000
פולגת א		776	1600	+14	+1.8	+4035
פולירן א 0.5		9150	74	+90	+1	+85
פרגוד		1010	217			-577
גיבור ספורט		6800	6	+210	+3.6	+94

שף נאמנות
בטוחה כלל
ניהול תיקי השקעות, ניהול קרנות נאמנות וניהול קופות גמל

מתכת ומוצריה

שם החברה		השער אתמול	המחזור	השינוי בנקודות	השינוי ב%	הצע/ביקוש
אורדן 0.1		—	הפסקת	מסחר		—
אורדן 0.5		—	הפסקת	מסחר		—
אלומית 1.0		—	הפסקת	מסחר		—
אלומית 5.0		—	הפסקת	מסחר		—
כבלים ש		276	6150	+11	+4.2	+2672
כבלים אפ		75	16570	+1	+1.4	+56984
כבלים אג"ח		92.5	37000	+1	+1.1	+50000
כבלים אגח		96	5871	+1	+1.1	+95955
התכוף 1.0		504		-1	-0.2	-200
התכוף 5.0		290				
התכוף אפ	שב	2099				
דיקה 1.0		1653	50	+75	+4.8	+64
דיקה 5.0		1050				
קטמאות פח 5.0		2980	391	+60	+2.1	+485
כבלי ציון 1.0	תב	2150	500	+114	+5.6	+551
כבלי ציון 5.0		1014	450	+22	+2.2	+773
קרנטי 1.0		209	1500	+7	+3.5	+1500
קרנטי 5.0		113	1951	+2	+1.8	+3544
מתשבן 0.1	בה	26980	18	+265	+1	+9
מתשבן 0.5		10883	15	-300	-2.7	-40
מפר פלדה 1.0	תב	1680	195	+85	+5.3	+825
קינג 1.0		620	314	+4	+0.3	+410
קינג 5.0		305				
קליל 1.0		2480	255	+1		+637
קליל 5.0		1800	268			+232
קליל אפ'		910	985			-1367
קליל אגח		122	2900	+3	+2.5	+2900
טלדות		4300	33			-34
תעשיות לכיש 1.0	תב	565	560	+28	+5.2	+560
תעשיות לכיש 5.0	שב	320				

חשמל, אלקטרוניקה ואופטיקה

שם החברה		השער אתמול	המחזור	השינוי בנקודות	השינוי ב%	הצע/ביקוש
אלביט 5.0		267000	7			-7
אלקו 0.1	בה	8200	41	+33	+0.4	+8
אלקו 0.25 ש		3360	50	-33	-1	-7
אלקטרה 0.1		1658	1093			+157
אלקטרה א 0.5		1160	766	+26	+2.3	+584
אמפ 5		720	1000	+10	+1.4	+780
אגח 3		126	12349			+1351
אורית 1.0		12750	37	+150	+1.2	+289
אלקטרוניקה אפ'		521	4205			-1237
כלל אלק אג"ח		98	10000	+5	+1.6	+11014
מפקטרונים 1.0		929	455			-647
מפקטרונים 5.0		700	1160	+20	+2.9	+955
פריכנעד 1.0		370	2225	+15	+4.2	+2675
פריכנעד 5.0		310	500			
ציקלון 1.0		2000	2	-20	-1	-88
ציקלון 5.0		1100	256			-251
קבנשטין אורלד 1.		2225	5			
קבנשטין אורלד 5.	שב	2149				
ת.א.ת. 1.0		750	50			
ת.א.ת. 5.0		370	3459	+4	+1.1	+35
תדאה		671	1450	+16	+2.4	+3698

מוצרי בניה

שם החברה		השער אתמול	המחזור	השינוי בנקודות	השינוי ב%	הצע/ביקוש
א.ב. תעשיות 1.		161	10254	+5	+8.9	+25846
א.ב. אפ		571	2900	+20	+3.6	+3900
א.ב. אגח		138	1000	-1	-0.8	-1000
אקרשטיין 1.0		403	507			-232
אקרשטיין 5.0		262	400			-178
אקרשטיין אפ'		330	2539			-454
אקרשטיין אגח		126.5	6565			-4865
אורים בלוק		99	6505			
בלוק אפ		56.5	6200			-4573
מודול השקעות בתעש		835	1931			-2095
מתאריקה ולמבן 1	לג	1715				
מתאריקה ולמבן 5	שב	1408				
נגב קרמיקה	תב	287	11000	+18	+6.7	+39042
נגב קרמיקה אפ		125	2020			-158

כימיה, גומי ופלסטיק

שם החברה		השער אתמול	המחזור	השינוי בנקודות	השינוי ב%	הצע/ביקוש
אגן 5.0		1410	1800	+50	+2.2	+1103
אליאנס ב		580	244	-13	-2.2	-280
גל תעשיות 1.0		330	300	-3	-0.9	-300
גל תעשיות 5.0		221	90	-3	-1.3	-90
גל אפ		75				
גל אגח	שב	97				
דשנים 0.1	תב	3829	581	-403	-9.5	-693
דשנים 0.5		1510	350			-218
חיפה כמי' 10.0		—	הפסקת	מסחר		—
ליבסקי 1.0		1820	21			-21
מקסימה 1.0		594	72	-6	-1	-72
מקסימה 5.0		373				
סו 1.0		18965	25	+25	+0.1	+50
סו 5.0		15900	30	+239	+1.5	+72
פריקלאס		530	3200	+3	+0.6	+2103
פריקלאס אפ'		134	5500	+3	+2.3	+6500
קים כימיקל 1.0		4300	247	+110	+2.6	+570
קים אפ		2390	150	+100	+4.4	+550
קים אגח	שב	109				
תיא 5.0		3800	240	+175	+4.8	+560
פרוטארום 10.0		502	7580			-2947

עץ, נייר ודפוס

שם החברה		השער אתמול	המחזור	השינוי בנקודות	השינוי ב%	הצע/ביקוש
כתר		123	4000	+3	+2.5	+6609
רפידן 1.0	שב	5650				
רפידן 5.0	שב	3900				
חב.ב. 1.0		7300	58	-110	-1.5	-195
יאה 1.0		2007	570	+32	+1.6	+1098
לבדי אשקלון 1		790	965			-276
מלט ב 0.5	תב	25000	15	+2000	+8.7	+65
קרגל	תב	710	1200	+38	+5.7	+1231
קרגל אפ'	תב	570	250	+57	+11.1	+2300
רים 0.1	תב	338	1210	+16	+5	+560
רים 0.4		163	1000	+7	+4.5	+1600
תעל ב 0.2		15600	56	+450	+3	+72

תעשיות שונות

שם החברה		השער אתמול	המחזור	השינוי בנקודות	השינוי ב%	הצע/ביקוש
אבירן 1.0		175.5	1270	+5	+0.9	+1088
אבירן 5.0		100	1047	+5	+4.7	+5941
המישה יד	שב	1960				
הגבפלק 1.0		900		-20	-2.2	-100
הגבפלק 5.0	שב	841				

השקעות בתעשיה

שם החברה		השער אתמול	המחזור	השינוי בנקודות	השינוי ב%	הצע/ביקוש
כור כל ש		6160	110	+120	+2	+110
תעשיות אפ		—	הפסקת	מסחר		—
תעשיות אגח		—	הפסקת	מסחר		—

חברות השקעה

שם החברה		השער אתמול	המחזור	השינוי בנקודות	השינוי ב%	הצע/ביקוש
אגיש ש		5380	10	+100	+1.9	+218
אי.די.בי. אפ'	תב	2500	841	+150	+6.4	+2290
אי.די.בי. אג"ח		99.5	42830	+1	+1	+122930
אלגד ש		805	100			-55
בזלת 1.0	שב	990				
בזלת אפ		775				
בזלת אגח		107	5000	+3	+2.9	+5000
דנבור 1.0		458	12			-11
דנבור 5.0		385	617	+7	+1.9	+1583
חברה לישראל 5.0		2957	2027	+60	+2.1	+1641
מלפסן 0.1	שב	116000				
מלפסן 1.0 ש		21800	4	+200	+1	+16
אבטא א 0.5	בה	18100	11	+600	+3.4	+16
דיסקונט השק אפ		814	2348	+10	+1.2	+4461
דיסקונט השק אגח		106.5	51340			
מרכז השק ש		26900	17	+500	+1.9	+23
מר השקעה 124	שב	13482				
הירדן 1.0		1570				
הירדן 5.0		495	5261	-20	-3.9	-5261
יצוא ש		12800	30			-30
ירדן א 0.1		1040	129	-11	-1.1	-85
כלל 50.0		—	הפסקת	מסחר		—
מנור 0.1		303				
מנור א 0.5	שב	350				
מנור אפ		110.5	606			-606
מנור אגח 1		122.5	600			-600
סהר ג 1.0	בה	311	372	+3	+1	+128
מו השק ש		2205	176			-176
מבה א 0.1		5208	10			
מבה 0.5		3251	144			+56
פרץ ב 2.5		10200	396	+300	+3	+618
קרדן 1.0		100	5673	+1	+1	+5527
קרדן 5.0		63.5	6580			-338
קרדן אפ		45.5	29960	+3	+0.7	+9040
קרדן אגח		103.5	13500			

נסחרות במט"ח

שם החברה		השער אתמול
בית ב	שב	264

רשימה מקבילה

מסחר שרותים. מלוואות. מחשבים

שם החברה		השער אתמול	המחזור	השינוי בנקודות	השינוי ב%	הצע/ביקוש
הראל 1.0			—	הפסקת	מסחר	—
יסקל	תב	236	919	+14	+6.5	+600
קונטרום 0.1	תב	1151	146	+65	+6	+236
קונטרום 0.5		262	1150	+5	+1.2	+554
קונטרום אפ		59	2109			
קפל 1.0	שב	562				
תבל		175	1200	-5	-2.8	-2600
גבי הדר		106.5	19000	+1	+1	+14827
גבי הדר אפ 1		74.5	7199	+2	+2.8	+885
הצפה הישראלית		51	18000	-2	-3.8	-7672
כנס בר 1 ש		1300	50	-50	-3.7	-50
איכות מחשבים		229	1180	+1	+0.4	+46
רשה מימן 1.0		310	1198	+14	+4.7	+2831
רשה אפ		637	20	-1	-0.2	-20
כלל מחשבים 1.0	תב	4400	36	-295	-6.3	-48
משב מחשבים 1.0		157	897	-1	-0.6	-1249
רקפי		362	1900			-1900

נדל"ן בינוי חקלאות

שם החברה		השער אתמול	המחזור	השינוי בנקודות	השינוי ב%	הצע/ביקוש
אורן 1.0			—	הפסקת	מסחר	
אורן 5.0			—	הפסקת	מסחר	
אשנים 1.0		462	21	+1	+0.2	+21
בן-יקר גת 1.0		2220				-25
רדוקר 1.0			—	הפסקת	מסחר	
רדוקר 5.0			—	הפסקת	מסחר	
עיר 1.0		1100	70			
רסק מכול	בה	950		-50	-5	-474
רסק רג	תב	700	358	-50	-6.7	-361
שבור 5.0			—	הפסקת	מסחר	
שבור אפ			—	הפסקת	מסחר	
אגאש		1153	500			-400
גולדפרוסט 1.0		715				+15
גולדפרוסט 5.0		366	386			

תעשייה

שם החברה		השער אתמול	המחזור	השינוי בנקודות	השינוי ב%	הצע/ביקוש
יגודוס		201	500	+1	+0.5	+858
מקס 0.1		2186	30	-1	-8.1	-30
מקס 0.5		882				
תעש הגודין 1.0	בה	1475		-77	-5	-290
אלקטמן 5.0	לג	919				
מודק 1.0	לג	619				
משאבת סלע		80	1800			
מתכת מרום 1.0		69	12075			
מתכת מרום אפ		26	16651			
אלקל			—	הפסקת	מסחר	
אלקל אפ 2			—	הפסקת	מסחר	
בר-כון 1.0		2000	100			-100
בר-כון 5.0		1210	680			-580
פרוטואגכום 1.0		3800	11	-133	-3.4	-11
פרוטואגכום 5.0		980	50	+30	+3.2	+28
מ.ל.ב. 1.0	בה	680		+28	+3	+100
מ.ל.ב. 5.0		366	86	+1	+0.3	+414
אלדן-טק	בה	136	1408	-2	-1.5	-730
רקמר 1.0	תב	2500	117	+115	+5.3	+67
נקה במכיל 1.0	בה	3515		-185	-5	-162
תגג. 1.0		1212	80			+80
תגג. 5.0	בה	1523		-80	-5	-67
תרז א 5.0		4946	11	+97	+2	+92
אורדע פרנט		596	200			-200
סקמברה		5639	100	[illegible]	-0.1	-195
בלק		405	100	-5	-1.2	-527
פו תן		330	500	-11	-3.2	-500
מאגרי טכנולוגיה		92.5	4302			+2698

השקעה

שם החברה		השער אתמול	המחזור	השינוי בנקודות	השינוי ב%	הצע/ביקוש
אינקנה 0.1		37	12280	-2	-5.1	-15803
אינום	תב	233	1000	+12	+5.4	+1000
אינום אפ		58	1000			-1000
אמישר בכל	בה	554	300	-30	-5.1	-600
אמיק 1.0	לג	459				
אמיק 5.0	לג	239				
בניין ב' 5.0		10200	50	+200	+2	+6
ישום השקעות		55	10750	+2	+3.8	+14609
ישום אגח-אפ		78	4000	-1	-1.3	-2800
למרקו 0.1	לג	1919				+10
למרקו 0.5	לג	300				+560
שח השק ב 0.1		1425	27			+4
שח השק ב 0.5	שב	850				

חיפושי נפט

שם החברה		השער אתמול	המחזור	השינוי בנקודות	השינוי ב%	הצע/ביקוש
דלק נפט 1	בה	1769		-93	-5	-1147
דלק נפט 5	תב	812	549	+47	+6.1	+695
פז חיפושי נפט	תב	19000	17	+1000	+5.6	+75
יואגל אפ		69.5	11809			-18309
נ.ג.ג. 1.0	תב	3300	15	+190	+6.1	+30
נ.ג.ג. 5.0		1700	980			+1008
פראיל ב 0.5		5470				
נפטא ש		290	5979			-9386

משתנים

שם נ"ע	ת.ב. מחזור	שער קנה משתנים בנקודות	שער כנב. בנקודות	שינוי יומי ב%	מס' עסק כלל משתנים
בנק בינלאומי 85	3784	5980	5922	2.5	14
מ.ב.ב. 8.5	2574	7514	7171	1.99	18
המנה ש	31744	155.5	153.5	1.5	7
שלמן אפ	4117	679	666	1.95	2
כלל מר	32385	360	358	2.56	9
שופרסל ב 10.0	4035	812	808	2.01	1
דלק 1 ש	15995	1893	1874	2.77	22
אפריקה 1.0	668	27766	27496	3	10
אזורים 1.0	6567	773	768	1.44	5
גבעון	5275	2347	2318	2.76	9
הכשרת הישוב		54260	54260		
חברה לירושלים	18532	269	267	2.67	4
כלל נולן	23589	589	581	4.45	18
עלית	168	11652	11482	2.5	2
פלגת ב 4	1280	590	590		
קשמאות פח 1.0	857	3179	3179	2.25	
כלל תעש אלק	3258	1856	1858	5	6
אלזן 5.0		208815	208815		
מגע ש	3534	8081	7884	2.5	17
ים המלח	21422	1952	1923	1.51	25
פרוכימים 10.0	24548	855	836	2.27	23
מפעלי נייר 10.0	125	220558	216568	1.75	22
כלל תעש' 1.0		176.5	176.5		
אדיבי מהוז 2.8	8855	5836	5783	2.25	31
אלון ש	1945	731	736	2.04	1
חברה לישראל 1.0	4595	3475	3458	2.25	10
פועלים השק ש	15455	617	616	3.18	7
דיסקונט השק ש	12468	2024	2004	1	18
כלל 10.0		1822	1822		
יואגל 5.0	10171	287	285	1.06	3

שערים בינבנקאיים

אתמול, בצהריים, 17.3.1988 באירופה

מסירה מידית (ספוט)

$ ארצות הברית	1.8427/1.8437	ל"י שטרלינג
מרקים גרמניים	1.6760/1.6770	ל"י 51 ארה"ב
פלורינים הולנדיים	1.8825/1.8835	
פרנקים שוויצריים	1.3880/1.3890	
פרנקים בלגיים	35.06/35.07	
פרנקים צרפתיים	1.7030/1.7060	
לירטות איטלקיות	1242.80/1243.30	
ינים יפניים	127.45/127.55	
$ ארצות הברית	1.3415/1.3420	ל"מ.ד.ר.

שער הזהב $ ארה"ב אונקיה לונדון פיקסינג 445.35

מסירה מאוחרת (פורוארד)

	ליש"ט/$	פר"ש/$	מרק/$
1 ח'	1.8395/1.8407	1.3818/1.3830	1.6710/1.6722
3 ח'	1.8335/1.8348	1.3707/1.3720	1.6614/1.6627
6 ח'	1.8254/1.8269	1.3550/1.3567	1.6467/1.6482

הנתונים נמסרו על־ידי בנק דיסקונט לישראל בע"מ

גלגל הבורסה / יהודה שרוני

גם בסוף השבוע חייכו

שבוע מסחר חיובי, מבחינת סוחרי הבורסה, הגיע אתמול לסיומו החיובי, שבא לידי ביטוי בעליית שערים בכל ענפי המסחר. מדד המניות הכללי ללא בנקים עלה בסיכום השבועי ב־4.13 אחוזים, מה שהביא לתיקון קל ברמת המחירים הנשחקת בבורסה. אחד הגופים הדומיננטיים שליוו השבוע את השוק, ושלא מעט בזכותו ניתן לייחס את המפנה, הוא "לאומי פיא". חברה זו הופיעה במגמת ביקושים, במיוחד לניירות ערך הנסחרים בענף המקרקעין, וזה הביא לשיפור האווירה. פעילותה של פיא נעשתה בצל השמועות על פיחות חד פעמי אפשרי של השקל לעומת הדולר. בבורסה נפוצו אתמול שמועות עקשניות כי פיחות זה יצא אל הפועל בסוף השבוע הנוכחי. אתמול, לראשונה זה תקופה ארוכה, הפיצה פיא חלק מתעודות ההשתתפות בקרנות הנאמנות שאותן היא מנהלת. ואולם, הפעילות הבורסאית אתמול עמדה בסימן של פעילותם של גופי הבורסה הקטנים יותר, שפעלו באמצעות בנק כללי, מזרחי, הראשון לביא, ובנק איגוד. מנהלי קרנות הנאמנות הגדולים נטו לצמצם בדרך את אחזקותיהם, אם כי הם עשו זאת בעליות שערים (כך, למשל, לאומי פיא מכרה מניות ים המלח בעליית שער של 1.5 אחוזים. מחזור המסחר במניות היה גבוה והסתכם בכחצי מיליון שקל). מחזור המסחר במניות חופשיות עמד אתמול על ממוצע הימים האחרונים, והסתכם ב־7 מיליון שקל.

עיסקת השבוע: אופציות כלל ביטוח ומבני תעשיה

מי שמיהר ומכר ביום המסחר הראשון את ניירות הערך של כלל אחזקות ביטוח ושל מבני תעשיה, שהחלו להסחר השבוע, עשה מקח טעות, ובעיקר הדברים אמורים לגבי כתבי האופציה. כתב האופציה של כלל ביטוח עלתה בשלושת ימי המסחר האחרונים בכ־40 אחוז, וכתב האופציה של מבני תעשיה עלה מאז יום המסחר הראשון בכ־13 אחוז. מסקנה: לא תמיד כדאי להחפז במכירת ניירות הערך בהנפקות ניירות הערך השונים, כבר ביום המסחר הראשון, והדברים אמורים בעיקר לגבי משקיעים מוסדיים הנוטים ממהר מזול בעת רכישת הנפקה.

	מדד יומי	שינוי ב%
מדד מניות כללי	95.00	+0.67
כללי ללא בנקים	78.71	+1.26
מדד אג"ח כללי	103.98	+0.25
אג"ח צמוד מדד	103.93	+0.24
אג"ח צמוד מט"ח	105.41	+0.48

התשואה בבנקאיות מתקרבת ל־8 אחוזים

גם אתמול נמשכו הביקושים למניות הבנקים שבהסדר, ודמת התשואה לפדיון כבר מתקרבת ל־8 אחוזים.

תשואה שנתית דולרית ב%	פדיון אוק' 88	פדיון אוק' 89
בל"ל 0.1	8.72	7.52
הפועלים ש	8.92	6.80
אי.די.בי. רג	8.30	6.74
דיסקונט א	8.66	7.20
המזרחי ש	8.63	6.89

הביקושים סופקו על ידי גופים הסבורים כי רמת מחירי הבנקאיות היא גבוהה, וגם אם יהיה פיחות, הרי ברמה הנוכחית אין טעם לרכוש אותן. המחזור בבנקאיות הסתכם ב־3.5 מיליון שקל.

מה קורה בחברת ארזים?

מניות ארזים ירדו בחודשים האחרונים ממחיר הגבוה מ־1000 נק' למחיר של 525 נק'. נודע כי הסיבה לירידה התלולה היא עיסקה מחוץ לבורסה שבוצעה לפני מספר חודשים, שבמסגרתה מכר מנהל תיקים הפועל באמצעות הבנק למסחר, את אחזקותיו בחברה למנהל תיקים מאיזור חיפה הפועל באמצעות בנק המזרחי. מאז לא טופלה המנייה. הוועד הפועל של הבורסה אישר אתמול את בקשת החברה לגייס 2.8 מיליון שקל בהנפקת זכויות.

חצי מהנפקת דרפטון נמכרה

מחצית מהנפקת דרפטון, בסך של 750 אלף דולר, נמכרה עוד אתמול. ההנפקה תהיה פתוחה עד יום ד', הנוכח חולשת שוק ההנפקות, ניתן לראות בנתון זה הישג של ממש.

בשוק אגרות החוב הורשה אתמול תנופת עליית השערים. באגרות החוב מסוג ברירה כפולה, נרשמו תנודות מחיר של עד 3 אחוזים. מחזור המסחר באג"ח הסתכם ב־13.5 מיליון שקל. היקף הפעילות במק"מ ירד לעומת שלשום, והסתכם ב־10.7 מיליון שקל.

הסידרה	ימים לפדיון	שער	תשואה שנתית
348	5	99.79	16.65
358	12	99.48	16.95
418	19	99.19	16.80
428	26	98.91	16.70
438	33	98.61	16.70
448	40	98.31	16.80
518	47	98.02	16.80
528	54	97.72	16.85
558	61	97.40	17.10
548	68	97.11	17.05
618	75	96.83	17.00
628	82	96.51	17.15
638	89	96.07	17.85
648	96	95.92	17.15
658	103	95.60	17.30
718	110	95.18	17.80
728	117	94.87	17.85
738	124	94.53	18.00
748	131	94.23	18.00
818	138	93.93	18.00

● אלרון הפסידה בתשעת החודשים שהסתיימו בדצמבר 1987 הפסד של 4.67 מיליון דולר לעומת הפסד של 11.9 מיליון דולר בשנה שהסתיימה במארס 87.

● כלל תעשיות הרוויחה בשנת 1987 15.6 מיליון שקל לעומת רווח של 8.7 מיליון שקל.

חברה שבבעלותה משק חקלאי גדול
באזור אשקלון
מחפשת
משקיע פעיל
השקעה דרושה מ־500,000 דולר ומעלה
לפנות: משק ת"ד 780 קיראון מיקוד 55000

שערי קרנות הנאמנות

הקרן	מחיר יחידה	מחיר פדיון	השינוי נקודות	השינוי אחוזים
אב	5213.96	5138.02	38.07	0.75
אבוקה	406.84	398.97	4.86	1.23
אגוז	268.71	263.58	1.53	0.58
אגם	103.80	101.79	0.11	0.11
אדיר	1756.14	1743.28	9.74	0.56
אודם	155.35	153.80	2.27	1.50
אופיר	165.05	163.90	0.15	0.09
אור	439.32	435.59	1.33	0.31
אוריון	136.65	133.95	0.59	0.44
אורלי	295.09	292.91	1.05	0.36
אורן	819.35	803.41	5.25	0.66
אייל	5363.50	5258.89	19.06	0.36
איריס	5659.32	5540.71	16.11	0.29
איתן	794.40	778.68	3.36	0.43
אלון	653.94	640.66	1.39	0.22
אלמוג	697.33	683.75	2.45	0.36
אלמוגים	98.29	95.99	0.25	0.26
אג"ח	104.55	103.23	0.15	0.15
אמנון	86.42	84.35	1.29	1.55
ארז	298.00	292.19	4.72	1.64
אש	132.73	129.81	1.95	1.53
אשל	190.08	186.36	0.38	0.20
אתגר	84.16	82.57	0.99	1.21
אתרוג	263.21	260.67	1.17	0.45
בדולח	153.34	151.88	1.39	0.92
ברוש	512.52	502.65	5.07	1.02
ברק	467.41	453.30	4.63	1.03
ברקת	326.59	324.26	1.28	0.40
גביש	1554.38	1543.42	8.25	0.54
גמא	116.93	115.80	0.42	0.35
גורן	464.19	455.41	1.64	0.36
גיא	105.87	104.30	0.44	0.42
גיל	3270.05	3205.04	27.45	0.86
גלית	665.91	657.87	1.98	0.30
דובדבן	340.37	337.13	3.52	1.06
דוכיפת	501.65	491.89	3.82	0.78
דולב	255.50	250.28	0.95	0.38
דורון	1614.76	1585.83	2.93	0.19
דותן	277.88	272.91	0.49	0.18
דליה	578.99	568.92	1.94	0.34
דרור	320.79	314.96	2.20	0.70
הדל	344.31	337.78	6.33	1.91
הדס	380.85	379.18	2.56	0.68
הילה	412.35	410.58	0.84	0.21
הדר	559.33	549.80	1.22	0.22
זהבית	2048.08	2007.34	0.00	0.00
זוהר	111.66	110.01	0.30	0.27
זיו	137.76	135.71	0.55	0.41
זינוק	103.92	101.80	0.33	0.33
זמיר	423.05	414.88	6.13	1.50
חוחית	168.97	165.26	1.49	0.91
חליפין	147.79	147.38	0.05	0.03
חלמיש	218.81	217.36	0.19	0.09
חן	153.85	153.24	0.26	0.17
חצב	116.80	115.70	0.65	-0.56
טל	6449.67	6370.38	-3.07	-0.05
יובל	471.16	462.09	1.94	0.42
יהלום	162.46	160.90	2.75	1.74
יסודות	353.01	349.94	3.17	0.91
יערה	460.01	451.18	0.97	0.22
כוכב	289.42	283.85	4.27	1.53
כחל	135.82	133.18	0.50	0.38
כלנית	632.46	621.40	1.93	0.31
כספית	271.04	269.06	0.40	0.15
כרמל	142.46	140.25	0.55	0.39
כתר	1224.68	1207.35	4.35	0.36
להב	4766.18	4672.81	19.00	0.41
למשקיע	131.30	129.74	0.17	0.13
לביא	333.54	326.70	3.95	1.22
לפיד	1949.39	1934.08	7.78	0.40
לשם	388.90	386.32	1.03	0.27
מגמה	1411.01	1384.32	3.30	0.24
מגשה	4073.34	4037.67	9.10	0.23
מגל	266.84	263.03	1.17	0.45
מגוון	3821.62	3788.10	13.25	0.35
מגן	1592.87	1570.27	20.39	1.32
[illegible]	[illegible]	851.24	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	25114.80	182.95	[illegible]
מימר	1073.49	1053.10	2.97	[illegible]
מנדש	4560.29	4473.56	32.29	0.73
מעיין	[illegible]	764.29	1.92	[illegible]
מקשה	394.23	391.70	0.38	0.07
מסלול	93.18	92.33	1.11	1.22
מרווח	129.16	128.67	0.44	0.34
מרום	1400.67	1374.53	2.64	0.19
מנה	149.38	147.17	0.54	0.37
נביף	265.19	263.45	3.79	1.46
נטף	457.00	450.17	3.90	0.87
נילי	130.40	128.48	1.32	1.04
סביון	633.07	621.88	2.36	0.38
סגולה	140.66	139.60	0.42	0.30
סלע	384.56	382.01	0.15	0.04
סנונית	553.30	542.52	1.41	0.26
סער	380.00	372.83	3.18	0.86
ספיר	177.67	177.22	0.54	0.31
עדיף	359.65	352.93	3.13	0.89
עידית	741.46	736.14	6.68	0.92
עינן	499.04	491.76	0.70	0.14
ענבר	115.92	114.88	0.54	0.47
עות	2338.93	2321.07	8.90	0.38
עתודי	518.83	508.70	1.01	0.20
ערמון	131.23	128.77	0.43	0.34
פיא	1584.66	1573.21	13.02	0.83
צבר	564.55	553.32	2.16	0.39
צופית	472.67	463.46	4.69	1.02
צוק	129.91	129.40	0.06	0.05
צמיר	1150.93	1141.85	4.27	0.38
צמיחה	520.32	512.90	0.46	0.09
צמרת	150.76	149.66	0.56	0.38
צריח	103.78	102.42	0.17	0.17
קלע	167.11	166.69	1.26	0.76
קשת	104.51	102.46	0.11	0.11
רונית	17524.45	17373.92	93.75	0.54
רימון	136.59	136.35	0.33	0.24
רקפת	843.30	829.80	1.50	0.18
רשף	431.82	422.99	1.89	0.45
שבלים	466.40	457.44	1.59	0.35
שחם	356.37	353.20	2.00	0.57
שחף	105.40	103.37	0.30	0.29
שירה	448.25	444.96	3.14	0.71
שמיר	416.34	413.33	1.05	0.25
שרגא	664.89	655.27	5.78	0.89
שקד	669.43	656.67	8.61	1.33
[illegible]	[illegible]	187.59	0.69	[illegible]
[illegible]	240.21	[illegible]	2.37	[illegible]
תורה	499.27	496.79	6.07	1.24
תבדש	563.25	556.46	1.05	0.19
[illegible]	104.23	103.42	0.10	0.10
תמה	257.57	252.77	0.56	0.22
תמר	201.07	199.63	0.98	0.49
תרשיש	116.45	115.66	0.40	0.35
תשרי	544.30	539.96	1.13	0.21

שערי אגרות החוב

שג"א 4.25%

סידרה	שער	שינוי בנק'
4101	414.7	-0.8
4102	167.1	+0.3
4103	160.5	+0.2
4104	155.6	+0.3
4301	155.6	+0.3
4302	147.8	+0.1
4303	146.9	+0.1
4304	144.7	--
4105	128.8	+0.5
4106	125.6	+0.5
4107	121.8	+0.5
4108	119.7	+0.5
4109	117.7	+0.9
4110	116.4	+0.8
4201	144.7	+0.6
4204	158.7	+0.6
4205	136.2	+0.6
4206	133.7	+0.6
4207	133.4	+0.6
4208	131.7	+0.6
4209	128.9	+0.6
4210	125.7	+0.6
4211	121.9	+0.5
4212	119.6	-0.2
4213	116.8	-0.3

3% מלווה מדינה (100% הצמדה)

סידרה	שער	שינוי
3601	45015	-29
3602	41499	-27
3603	38619	-27
3604	34724	--
3605	31707	-1
3606	29882	-1
3607	27599	-61
3608	26121	-60
3609	24882	-58
3610	22615	+3
3611	22281	+4
3612	21641	+3
3613	20250	+197
3614	19443	+194
3615	17955	+184
3616	16352	+14
3617	15423	+12
3618	14638	+13
3619	13492	+7
3620	12899	+223
3621	12180	+6
3622	10999	+5
3623	10558	+5
3624	9945	+5
3625	9045	+15
3626	8447	-44
3627	7805	-29
3628	7169	-89
3629	6708	+9
3630	6383	-74
3631	5868	-69
3632	5465	-78
3633	5164	-75
3634	4615	+34
3635	4452	+34
3636	4278	-52
3637	4019	-50
3638	3727	-24
3639	3413	-23
3640	2830	-15
3641	2454	-13
3642	2171	-19
3643	1885	-16
3644	1689	+9
3645	1524	+9

גליל 4.25%

סידרה	שער	שינוי
3701	1344	+1
3702	1030	+30.6
3703	889.5	+16.4
3704	762.3	+14.5
3751	397.1	-7.1
3752	160.1	-0.4
3753	155.7	-0.4
3901	151.8	+4.2
3902	144.7	+4.1
3903	143.7	+4.1
3904	141.5	+4.1
3754	141.8	+2
3755	136.2	+1.9
3756	135.4	+1.9
3757	132.9	+1.9
3758	127.8	--
3759	127.5	+0.1
3760	125.8	+0.1
3761	123.1	+0.1
3762	119.9	--
3763	116.3	+0.1
3764	115.2	+0.1
3765	112.4	
3766	111.2	+0.1
3791	118.2	-0.4
3792	116.1	-0.4
3836	119.5	+0.1
3827	136.7	--
3828	135.9	+0.1
3829	133.4	+0.1
3850	131.7	+0.1
3851	131.4	+0.1
3852	129.7	+0.1
3853	126.9	+0.1
3854	125.7	+0.1

4%, 6%, 7% פיתוח (80% הצמדה)

סידרה	שער	שינוי
3523	162955	-600
3524	160680	+1200
3525	159600	--
3526	158700	--
3527	155500	--
3528	150002	-1000
3529	150460	--
3530	149273	--
3531	146005	+300
3532	142160	+200
3533	142903	--
3534	135727	+1877
3535	134755	+755
3536	134655	+900
3537	133831	-2200
3538	126073	-1000
3539	127575	+250
3540	127083	+500
3541	123500	+145
3542	123360	+5
3543	117463	-1300
3544	116300	+500
3545	114835	--
3546	115201	+200
3547	113352	+202
3548	114000	+700
3549	107131	--
3550	110510	--
3551	108500	-1000
3552	100100	--
3553	98200	--
3554	103918	--
3555	103850	--
3556	98650	+100
3557	99200	--
3558	98550	--
3559	95073	--
3560	90800	--
3561	89100	--
3571	88900	+300
3572	90601	--
3573	89581	+200
3574	82600	+300
3575	82300	+300
3576	82100	+800
3579	75680	+129
3577	83650	+1200
3578	76750	--
3580	70550	+200
3581	64501	+200
3582	59350	--
3583	55700	--
3584	52847	+187
3585	50195	+185
3586	45539	+19
3588	47481	+21
3589	43357	+20
3587	48612	-27
3591	44411	-26
3592	44375	-26
3593	44816	-26
3590	43287	+19
3595	41326	+19
3594	41899	-240

5% מלווה פיתוח (ברירה כפולה)

סידרה	שער	שינוי
2005	159900	+100
2006	159350	--
2007	156500	--
2008	156700	+3200
2009	156600	+100
2010	155400	+500
2011	155000	--
2012	151102	+2
2013	152600	--
2014	149100	+300
2015	145900	--
2016	149200	+300
2017	145980	--
2018	145500	-800
2019	144500	+200
2020	140200	+200
2021	140900	--
2022	131900	--
2023	133200	-500
2024	124000	+100
2025	125400	-2200
2026	125700	--
2027	120831	+601
2028	122735	-100
2029	116800	+700
2030	115900	--
2031	113750	+1500
2032	112850	--
2033	107738	+3138
2034	105300	--
2035	99395	+2895
2056	101150	--
2037	97990	+2854
2038	96900	+2000
2039	95200	--
2040	94195	--
2041	88500	+2200
2051	87280	+800
2052	80715	--
2053	81950	-1000
2055	77700	+2000
2054	79606	+2519
2056	71192	--
2057	78600	--
2058	73200	--
2059	73993	+2155
2060	86660	--
2061	51731	+1822
2062	42912	-1252
2063	46668	+12

צמודות זהב

סידרה	שער	שינוי
5 יור	111	+0.1

רמון

סידרה	שער	שינוי
7006	195	-0.6
7007	182.8	+1.7
7008	173.7	+1.6
7009	175	+0.4
7010	165.4	+0.4
7011	155.5	+0.5
7012	150.1	+0.3
7013	144	+1.7
7014	123.5	-1.3
7015	105.4	+0.3
7016	105.9	+0.2
7017	105.2	+0.2
7018	105	+0.2
7019	105.5	+0.2
7020	105.3	+0.2
7021	104.5	+0.2
7201	103.6	+0.2

גלבוע

סידרה	שער	שינוי
6101	14004	+285
6102	8550	+109
6103	7702	+164
6104	7022	+152
6105	6662	+145
6106	6488	-8
6107	6161	-8
6108	4393	+41
6109	4177	+40
6110	4106	+39
6111	3449	+6
6112	3349	+5
6113	2240	+5
6151	866.4	+12.6
6152	829.9	+12.1
6153	733.2	+15.7
6154	720.3	+15.5
6155	469.6	+6.8
6156	378.4	+7.4
6157	256	+1.4
6158	270.6	+1.4
6159	229.6	+5.6
6160	214.9	+4.4
6161	207.4	+4.2
6162	187	+2.8
6163	172.9	+2.6
6164	166.9	+2.5
6165	157.4	+2.9
6166	149.1	+3.8
6167	147.3	+3.6
6168	144.8	+3.5
6169	156.2	+2
6170	126	+5.1
6171	92.2	+1.7
6172	91.1	+1.8
6801	97	+0.1

100% מט"ח

סידרה	שער	שינוי
אל אס	1590	+12
אלביט	233.3	+6.6
אלתא	1288	+3
אלסינט	2540	-60
סאיטקס	1195	+5
תדר 84	98.1	--
תדר 85	391	--
הב הים	264.6	+2
דים הש	198.5	+3.2
כור	162.2	+2.4
כלל	469	--
מלגם ד	182.3	--
מלגם מ	257.7	--
מלגם י	286.3	--
דין	148	+1
סל בת	188.2	+0.3
תישיש	259.3	--

מדד/מט"ח

סידרה	שער	שינוי
בלת.	150.1	--
דים הש	158.6	--
כור	148.9	--
כלל	185.8	--
כג דים	157	--
משא הם	149.4	-0.3
משא הם	147.8	--
משא הם	137.8	--
לאומי	139.9	--

מרכז רפואי פרטי
חדש בירושלים
מכון בר מרחיב את תחומי פעילותיו
רופאים יזמים וקבוצות רפואיות מוזמנים להגיש הצעות ולקחת חלק בהקמת מרכז רפואי על בסיס שיתוף פעולה הפריה הדדית
עדיפות לבעלי מרפאות פועלות
בהצעות נא לפנות לארז מלצר
מכון רפואי בר בירושלים
רחוב רמב"ן 43
02-669513
02-660585

לקראת האביב!
הגרעין - הכל לגן... ולגינה
בווילה, בבית ובפנטהאוס
★ תיכנון סביבתי של גינות
★ תיכנון מערכות השקייה ע"י צוות מהנדסים
★ אבזרים ומערכות השקייה
★ מכסחות דשא
★ מרססים ומזמרות
★ חומרי הדברה
★ פקעות חורפים
★ אדניות וכלי עבודה
★ ריצוף, מזרקות ותאורה
★ ריהוט גן
"ייעוץ חינם!"
יבוא, שיווק ושירות
הגרעין

שניים מנאשמי הדחפור — הורשעו בהתנהגות מבישה ונידונו למאסר

— במסגרת עסקת טיעון; יאיר נסימי נידון ל־10 חודשי מאסר, ובהם חודשיים וחצי בפועל ודרור סגן־כהן — ל־9 חודשי מאסר ובהם חודשיים בפועל • רס"ר שרלי דנינו סירב לכל עסקת טיעון, ומשפטו החל • שניים מהמתלוננים, תושבי כפר סאלם, העידו

(ע). טוראי יאיר נסימי וטוראי דרור סגן־כהן, שניים מהנאשמים ב"פרשת הדחפור" היום הורשעו אתמול, במסגרת עסקת טיעון, בעבירה של התנהגות מבישה. במשפטו של הנאשם השלישי, רס"ר שרלי דנינו, שסירב לעסקת טיעון כלשהי, החלו להישמע אתמול העדויות ושניים מהערבים המתלוננים, תושבי כפר סאלם, העידו בו.

כתב עת"ם, תמיר שפר, מציין, כי בכתב האישום המקורי הואשמו נ־סימי וסגן־כהן בתקיפה בנסיבות חמורות ובהתעללות. במסגרת עסקת הטיעון שנתהמה בין התובע, סגן אריה מוסקונה לסניגורים, סגן אירים פאיר ... ואן פיינשטיין, הושארו העובדות על כנן אך סעיפי האישום שונו ל"התנהגות מבישה".

בהודיעו על עסקת הטיעון לבית הדין הצבאי ביפו, הוסיף התובע, כי זו כוללת כחלק בלתי נפרד ממנה את העונש. על־פי עסקת הטיעון, יגזרו על נסימי 10 חודשי מאסר, מהם ירצה חודשיים וחצי בפועל, ואילו על סגן־כהן יגזרו תשעה חו־דשי מאסר, מהם חודשיים בפועל.

לאחר שנסימי וסגן־כהן הודו באשמה המיוחסת להם, הרשיע אותם בית הדין הצבאי בעבירה של התנהגות מבישה. אב בית־הדין, אל"מ צבי גורפינקל, דחה את מתן העונש ב־10 ימים. לאחר שייקבע עונשם, יעידו נסימי וסגן־כהן כעדי תביעה במשפטו של הנאשם השלישי, רס"ר צרלי דנינו.

"אני מצטער על כל מה שקרה ומקווה שאוכל להמשיך מנקודה בה הפסקתי", אמר טוראי יאיר נ־סימי בפני בית־הדין לאחר הרשעתו. טוראי דרור סגן־כהן הוסיף באותו מעמד, כי "מה שעשיתי זו התפרצות, פשוט יש גבול לכל דבר והאירועים בשטח הביאו להידרדרות עד לאירוע שקרה. החיילים בשט־חים נמצאים בלחצים קשים מאוד וללא אמצעי הגנה מספיקים".

במרכז הדיונים במשפטו של

"אחר־כך הרגשתי חול רטוב על הרגליים ואז שפכו את יתר החול עלינו. הוא היה רטוב וכבד וכיסה אותי עד העורף. שמעתי חייל אומר לנהג 'תעלה עליהם' אך נהג הטרקטור לא הסכים. הסתכלתי כמה שיכולתי הצידה וראיתי את החול

רס"ר דנינו עמדו העדויות של שניים מתושבי כפר סאלם, שהת־לוננו כי נקברו תחת ערימת העפר. "הייתי בבית ונלקחתי על ידי חיי־לים כדי לנקות מחסומים בכביש," סיפר מוסטפה חמדאן (30). לאחר מכן, הוא סיפר, "אמרו לנו לשכב עם הפנים לכיוון האדמה. שמעתי חייל קורא לבולדוזר לבוא, וחשבתי שהטרקטור רוצה לדרוס אותנו או לזרוק קצת קרימה.

מכסה את חברי, גם את ראשיהם. אחר־כך ניסיתי לצאת מתחתיו אבל לא הצלחתי בגלל שהחול היה כבד וכאבו לי הרגליים מהמכות שקיבלתי לפני כן".

בתשובה לשאלותיו של הסניגור, עו"ד ניר גרשוני, סיפר המדאן כי במקום היו מספר חיילים וגם מתנחל אחד. אך לא הצליח לזהות איש מהם.

עד נוסף היה סגן רינו קמיל, קצין מבצעים בגדוד שמסר בעדותו בבית הדין, כי נשלח לבצע תחקיר על האירוע, יומיים לאחריו. באותו תחקיר, גבה סגן קמיל עדות מרס"ר דנינו. הוא אמר כי באותה עדות העיד דנינו, כי בשעת האירוע הוא זיהה במקום את ניסים חבה, אביו של הילד רמי חבה שנרצח בידי מחבלים.

בתשובה לשאלות הסניגור אישר קמיל כי מחק מתקציר העדות שערך, את דבריו של דנינו שלפיהם ראה במקום האירוע גם את מפקד המינהל האזרחי במרחב, סא"ל יהודה. "לא הייתי בטוח בנכונות העדות משום שרק רס"ר דנינו טען כך", ציין סגן קמיל בבית הדין. הוא גם אישר כי המחיקה בוצעה לאחר שמפקד המרחב עיין באותה עדות.

כך נראו אתמול בבית המשפט הצבאי הנאשמים בכיסוי ער־בים בעפר בדחפור. מימין: רס"ל צ'ארלי דנינו. למטה: יאיר נסימי (מימין) ודרור כהן (צילום: ישראל סימיונסקי/יפעא)

חברות הביטוח: שהמדינה תממן נזקי האבנים

מאת אריה לביא

חברות הביטוח חוששות שה־אירועים בשטחים יגדילו במידה רבה את מספר התביעות על נז־קים לכלי רכב מיידוי האבנים בשטחים.

ועדת הרכב של איגוד חברות הביטוח בדקה את ההשלכות למצב בשטחים, עקב בקשת הוועד המרכזי של איגוד חברות הביטוח. בדיון שהתקיים הגבעה ... כי לא ניתן להגיע לקביעה חד משמעית לגבי נז־קים שנגרמים לכלי רכב מהמצב השורר בשטחים, מאחר שהפו־ליסה התקנית לביטוח רכב מכסה נזק בדרך, אך אינה מכסה מלחמה, פעולות איבה, התקומ־מות צבאית או עממית, מהפכה או פיגועים חבלניים.

מאחר שלדעת חברות הבי־טוח, אי־אפשר להגדיר באופן ברור את גורמי הנזק, מציעים ראשי איגוד חברות הביטוח למנהלי החברות "לנסות ולה־פנות את המבוטחים לקרן הפועלת מכוח חוק מס רכוש וקרן פיצויים, תוך מתן עזרה בגיבוש והגשת התביעה וכל הכרוך בכך".

החל משפט החיילים שניראו בסרט סי־בי־אס מתעללים בזורקי אבנים

— בבית הדין הצבאי ביפו • סניגוריהם: הם פעלו לפי פקודות הצבא • עם שני החיילים עומד לדין גם הסמג"ד שלהם; סניגורו: אין לו קשר למעשה ההכאה

(ע). הסמג"ד, סרן יוסי הדר, רב"ט שגיא הרפז ורב"ט יהודה אנגל, המואשמים בתקיפה ובהתעללות בשני תושבים ערבים על סמך סרט הטלוויזיה בסי־בי־אס, הובאו אתמול לבית הדין הצבאי ביפו. שם כפרו באשמות נגדם.

סניגוריהם של שני החיילים טענו בבית־הדין, כי מרשיהם פעלו בהת־אם לפקודות הצבא ואילו סניגורו של סרן הדר, שלא צולם בסרט הטלוויזיה, טען כי אין למרשו כל קשר למעשה ההכאה עצמו.

עו"ד דוד אופק, סניגורו של רב"ט אנגל, אמר כי מרשו בעט בערבים, אולם טען כי עשה זאת עקב הנסיבות בשטח ובתוקף תפקי־דו לפזר את ההתפרעות האלימה.

לטענתו, התנגדו שני הערבים לכבילתם וכן התנגדו לרדת אל הקומנדקר הצבאי ולכן היה צורך להשתמש בכוח, שנעשה, לדבריו, בכוח. "גם אם יימצא שהכוח, שהוא הפעיל היה יותר מהדרוש, הרי שהוא ביצע פקודות שקיבל ואלה לא היו בלתי חוקיות בעליל", טען הפרקליט לפני השופטים.

גם סניגוריו של רב"ט שגיא הרפז, עו"ד סלונים ויהודה אטלס, אישרו כי מרשם הכה ובעט בער־בים, אך עשה זאת במסגרת הפקו־דות וללא כל כוונה פלילית. "הנאשם טוען, כי הנסיבות שקדמו להכאה היו יוצאות דופן, בהן היו הנאשם וחבריו נתונים להתקפה אלימה ביותר, מבישה ומבזה, וכי שני השודדים המוכים היו המסיתים הראשיים של ההתפרעות", טען עו"ד סלונים וציין, כי "פעולתו של הרפז היתה בבחינת טיפול במסיתים, וגם לאחר שהחיילים ניסו לעצרם, הם המשיכו בהתנגדות פיזית, ירקו על החיילים וקיללו אותם".

"הוא מודה כי היכה אותם מכות נמרצות אך כופר באישום, כי תקף אותם," טען עו"ד סלונים בהדגישו, כי "כל כללי ההתנהגות הרגילים והנורמות המקובלות של חיילים בצבא, צריכים להיבחן באמות מידה של המצב המיוחד והבלתי אפשרי כמעט, שנוצר בעת האירוע. אין החיילים מאומנים למגע בלתי אמצעי ללא היכולת להשתמש בכלי נשק כלשהו שבידם אל מול התגרות אזרחית על רקע לאומני. המלחמה במסיתים היא מלחמה חדשה ובלתי מוכרת לנאשם ול־חבריו," הוא טען והדגיש, כי התביעה תציג בפניו את הסרט המלא שצולם בסי־בי־אס, הכולל בתוכו גם את ההפגנה האלימה, שנערכה לפני כן.

גם עו"ד יהודה טוניק, סניגור של סרן יוסי הדר כפר באשמות "במהלך פעולה צבאית הוא פעל בהתאם לפקודות. שניתנו לו ובהת־אם לפקודות הצבא", טען והוסיף לאחר מכן כי סרן הדר השתתף רק בשלב הראשון של פיזור המפגינים וכלל לא היה ואף לא צולם באירוע של הכאת שני התושבים הערבים.

הדיון הבא במשפט זה ייערך בעוד כחודש.

35 נהרגו בכבישים בפברואר

מאת דן סגיר

בפברואר נרשמו במשטרת ישראל 1,288 תאונות דרכים עם נפגעים, מהן 30 תאונות קטלניות ו־231 תאונות עם פצועים קשה. בתאונות אלו נפגעו 1,916 איש, מהם 35 הרוגים ו־291 פצועים קשה. הנתונים נמסרו ע"י דובר הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה על סמך נתונים ארעיים.

לאחר ניכוי הגורמים העונתיים נמצא כי בשלושת החודשים האחרונים (דצמבר '87 — פברואר '88) מספר התאונות הממוצע לחודש גבוה ב־10% לערך ממספר התאונות בשלושת החודשים שלפני כן. בהודעה נאמר גם כי מספר התאונות בשני החודשים הראשונים של '88 היה גבוה ב־4% ממספר התאונות בתקופה המקבילה אשתקד וב־15% בהשוואה לשנת 1986.

ביהודה שומרון ועזה נרשמו 51 תאונות בהן נפגעו 91 איש (מהם 10 הרוגים). זאת, לעומת ינואר בו ארעו 72 תאונות שבהן נפגעו 135 (מהם 6 הרוגים).

עורך את העמוד: משה רייכפלד

DALE CARNEGIE & ASSOCIATES, INC.
1475 FRANKLIN AVENUE • GARDEN CITY, NEW YORK 11530

הודעה לציבור

דייל קרנגי אנד אסושיאטס אינק. (להלן — "דייל קרנגי") התקשרה בעבר בהסכם עם גברת דליה איילון, הידועה גם כדליה איילון־לוי (להלן — "איילון"), לפיו הוענקה לגברת איילון הרשות להציע ולהעביר קורסי דייל קרנגי בישראל.

ביום 28.2.1988, לבקשת דייל קרנגי, הוציא בית המשפט המחוזי בתל־אביב, ישראל, צו מניעה זמני האוסר על גברת איילון וחברה בשליטתה — אי.די.אי (הוראה) בע"מ — לפתוח ולהעביר קורסי דייל קרנגי חדשים, לקבל תלמידים חדשים וכן האוסר עליה, החל מיום 15.3.88, מלהשתמש, בכל דרך שהיא, בשם דייל קרנגי (להלן — "הצו"). הצו יעמוד בתוקפו עד להכרעה הסופית בתובענה אשר הוגשה ע"י דייל קרנגי כנגד איילון. קורסים אשר החלו לפני יום ה־28.2.88 יכולים להמשך.

דייל קרנגי אנד אסושיאטס אינק.

(—)

ג' אוליבר כרום, נשיא

DALE CARNEGIE IS A REGISTERED TRADEMARK AND SERVICE MARK OF DALE CARNEGIE & ASSOCIATES, INC.

זורק בקבוק התבערה במעלות — נער יהודי; סיפר: ראיתי בטלוויזיה — ורציתי לנסות

(ע). נער יהודי בן 14 ממעלות נעצר כחשוד בזריקת בקבוק תבערה על רכב שנסע בכניסה לעיירה לפני שבוע.

הנער, שהודה במעשה, סיפר במשטרה כי הושפע מהפרסומים באמצעי התקשורת והצילומים בטלוויזיה על זריקת בקבוקי תבערה על רכב, ובעקבות זאת הכין לעצמו בקבוק כזה, כדי לראות כיצד הוא פועל. למרבית המזל, התנפץ הבקבוק ליד הרכב ולא נדלק.

זמן קצר לאחר המקרה נערכו סריקות מקיפות באי־זור ובעקבותיהן נעצרו בקרבת מקום שני צעירים מהכפר פאסוטה, שאחד מהם לומד באוניברסיטת תל אביב כחשודים במעשה. במקביל הועברו שרידי הבקבוק לבדיקה במעבדה לזיהוי פלילי. החקירה העלתה כי לשניים לא היה יד במעשה, ובעקבות זאת הופנתה החקירה לכיוונים נוספים. אז גם עלתה המשטרה על הנער.

ביום ה' התקיים במעלות כנס של ראשי רשויות מקו־מיות יהודיות, ערביות ודרוזיות, בעקבות זריקת אותו בקבוק. קראו לתושבי האיזור, יהודים וערבים, לשמור על השקט למען המשך הדו־קיום בין יהודים וערבים באיזור.

למרות ניתוק קשר הטלפון הישיר מן השטחים לחו"ל:

אוניברסיטת בית לחם יכולה להתקשר במחשב לחו"ל — דרך מחשבי האוניברסיטאות בארץ

מאת אור בוכר, סופר "הארץ"

מרכז המחשב הבין־אוניברסיטאי בדק אתמול את משמעות ניתוק קשר הטלפון הישיר מן השטחים לחו"ל.

מרכז המחשב הבין־אוניברסיטאי מפעיל רשת תקשורת בין האוניברסיטאות בישראל, באמצעותה ניתן להתקשר ישירות עם כ־1,500 אוניברסיטאות באירופה ובארה"ב. מנויי הרשת ברחבי העולם מחליפים ביניהם אינפורמציה מדעית — ומתכתבים על ענייני דיומא.

לרשת מרכז המחשב הבין־אוניברסיטאי מחוברת גם אוניברסיטת בית לחם. אתמול, גם אחרי ניתוק קווי הטלפון הישירים מן הגדה לחו"ל, יכלו אנשי האוניבר־סיטה לעמוד בקשר ישיר עם עמיתים בכל העולם.

מרכז המחשב הבין־אוניברסיטאי ביקש הבהרות לגבי המשך פעולת אוניברסיטת בית לחם ברשת התקשורת שלו.

מכשיר שפיתחו חוקרים בחיפה מתריע על דום נשימה בשינה

מאבחן חסימות בדרכי הנשימה ופותח אותן בגירוי חשמלי

מאת ירון טל

מכשיר אלקטרוני ממוחשב לני־טור הנשימה, המסוגל לאבחן מבעוד מועד חסימות בדרכי הנשימה ועם גילויין להביא לפתיחתן על ידי גירוי חשמלי, ובכך למנוע תופעות של דום נשימה בשינה — פותח בידי צוות חוקרים מבית החולים "רוט־שילד" ובית הספר לרפואה של הטכניון בחיפה.

בשלב זה הוכחה יעילותו של המכשיר בבעלי־חיים ועתה נערכים לבדוק את יעילותו על בני אדם.

צוות המחקר ממחלקה פנימית ב' בביה"ח "רוטשילד", בראשותו [illegible] אריה אליבן, בשיתוף עם ד"ר עודה מג'יד מהמחלקה לפיסיולוגיה בבית הספר לרפואה בטכניון, הראה גם במסגרת נסויים שערך על בעלי חיים, כי האספירין מגביר את פעי־לות שרירי הנשימה העליונים ובכך עשוי למנוע את תופעת התנשם (דום נשימה) בשינה, שלעיתים מסתיימת במוות.

[illegible] באספירין יוכל אולי לשמש במקרים מיוחדים של זמן קצר, אך אין לצ־פות שיהווה פיתרון לבעיית דום הנשימה.

صكنا من الأمل

صورة عن الاصل

נדחתה ההוצאה להורג של 6 נאשמי שארפוויל

3 הרוגים ו־20 פצועים בהתפוצצות ליד בית משפט השלום ביוהנסבורג

בין הפצועים תינוקת בת 7 חודשים שעפה מעוצמת ההדף מעגלתה ● מכונית התופת התפוצצה במסגרת המאבק לשחרור 6 הנידונים ● השופט: דחיית התלייה בגלל עדות שאחד העדים שיקר

פרקליטם של הנדונים למוות משארפוויל, פרקאש דיאר, נישא על כתפיים לאחר שבית המשפט העליון בפרטוריה החליט אתמול לדחות את ביצוע גזר הדין. (תצלום: אי־פי)

יוהנסבורג (ע"צ וע"ר). בית הדין העליון בפרטוריה הורה אתמול לדחות את הוצאתם להורג של שישה שחורים, שעמדו להיתלות בדרום אפריקה ביום שישי לפנות בוקר, לאחר שהורשעו בכך שטמרדו תיהם הפוליטיות תאמו את כוונר תיהם של רוצחי משנה פעולה שחור.

השופט העליון ג'ו' יומן, אומר בהחלטתו, כי קיימת עדות, לפיה אחד העדים במשפטם של ששת השחורים — חמישה גברים ואשה — שיקר בבית המשפט.

"אני סבור, כי יש עילה לדחיית ההוצאה להורג לכל ששת המבקשים", נאמר בהחלטה, אותה קרא השופט בפני בית משפט דחוס בקרובי משפחה, עיתונאים וסקרנים.

ההודעה על הדחייה הזמנית של ההוצאה להורג בתלייה נתקבלה בתשואות סוערות. קרובים וידידים של השישה חיבקו אלה את אלה וכמה מהם פרצו בדמעות.

שלושה נהרגו בהתפוצצות מכונית תופת ביוהנסבורג

מכונית תופת התפוצצה אתמול מחוץ לבית משפט השלום ביוהנסבורג, וגרמה למותם של שלושה אנשים ולפציעתם של רבים אחרים. עד כה נספרו יותר מ־20 פצועים, ביניהם תינוקת בת 7 חודשים, שעפה מעוצמת ההדף מעגלת התינוק שלה.

הפיצוץ גרם נזק למבנים ברדיוס של 100 מטר. בין המבנים שניזוקו גם תחנת המשטרה הסמוכה.

ההרוגים הם שוטר שחור, עובר שחור ועוד שחור לא מזוהה.

הפצועים הם 17 לבנים, שלושה מהם פצועים קשה, ושלושה שחורים.

הפיצוץ בא על רקע של המשך הניסיונות למנוע את הוצאתם להורג של "ששת נידוני שארפוויל". שלפי התוכנית היו צריכים להיות מוצאים להורג הבוקר. הלחץ על ממשלת דרום אפריקה בעניין ששת הנידונים גבר באחרונה ואל הנשיא פ.וו.בותה הגיעו פניות רבות לחון את הנידונים.

המשטרה עצרה אתמול 30 נשים שחורות, שקיימו הפגנת מחאה שקטה ליד בניין הפרלמנט בקייפטאון. הן נעצרו לאחר שסירבו להתפזר.

ילדי אנגולה, לבושים בלויי סחבות ובמצב של תת תזונה, כפי שצולמו השבוע בעת משחק ליד העיר קואנבה. הילדים, קורבנות מלחמת האזרחים באנגולה הנמשכת מזה 13 שנים, נאלצים להימלט מתותחי הארטילריה ולהסתתר בעליה על שורות מוקשים. (תצלום: אי־פי)

אי נוחות בהוואנה ממדיניות גורבאצ'וב

בקובה אין פרסטרויקה, אך יש הרבה "תיקונים"

מנוגדים למדיניות "הפתיחות" הסובייטית ● קאסטרו: אנו מנסים למצוא פתרונות קובניים לבעיות קובניות

הוואנה (ע"ר). פקידי ממשלת קובה מגלים עצבנות מסויימת, כאשר הם נשאלים בפומבי על גלאסנוסט ופרסטרויקה. הקו הרשמי הוא שהמדיניות בה בחר גורבאצ'וב אינה מחייבת את קובה, שהיא מדינה בלתי מזרחה.

"הסובייטים עשו את השגיאות שלהם. הם מנסים עתה לתת תשובות לבעיותיהם. בעוד אנו מנסים למצוא פתרונות קובניים לבעיות קובניות", אמר קאסטרו בראיון לרשת הטלוויזיה האמריקנית אנ־בי־סי. בהנהגת קאסטרו החל בקובה תהליך, שקיבל את הכינוי "מערכה לתיקון טעויות ומגמות שליליות" ב־1986 כדי סיון לעקור חוסר יעילות, ביורוקראטיה ושחיתות. אולם תיקון אינו דומה ל"פרסטרויקה". אמרו פקידי מימשל בקובה, שהדגישו שנסיונות של היקף לפעמים הופכים לשגיאות.

פידל קסטרו

"תיקון" הפך במהרה לסיסמת מדיניותה של קובה. כמעט ולא עובר יום מבלי שכלי התקשורת יציינו תופעה חברתית מסויימת ש"תיקנו" אותה.

קאסטרו קרא לעיתונות לגלות יתר ביקורתיות על תופעות שונות. אולם, כפי שהתבטא אחד העתונאים כאן, "זו חייבת להיות ביקורת קונסטרוקטיבית, במסגרת המהפכה, ולא נגד המהפכה". בחזית הכלכלית "תיקון" פירושו נקיטת צעדים נגד השוק החופשי, שיצרו האיכרים למכירת תוצרתם.

ה"תיקון" שם קץ גם לדצנטרליזציה, לאחר שהתברר כי מנהלי חברות, שהחלו לשווק בעצמם, בזבזו כספים רבים.

מדיניות זו נוגדת את ה"פרסטרויקה", המעניקה יתר אוטונומיה למנהלי התעשיה הסובייטית החדשה, כי חברות ואיגודים תעשייתיים יהיו אחראים להוצאותיהם ויכסו בעצמם את ההוצאות וההפסדים.

חוק משפחה חד־מינית הועבר ברוב קולות הפרלמנט הדני

החוק מסדיר לבני זוג מאותו מין זכויות משפטיות דומות למשפחה דו־מינית ● הומוסכסואלים ולסביות לא יורשו לאמץ ילד

מאת אליהו הבי
סופר "הארץ" בסקנדינוויה

קופנהגן (מיוחד ל"הארץ"). חוק המסדיר את מעמדם המשפטי של שני בני זוג ממין אחד — גברים או נשים — הועבר אתמול בקריאה ראשונה בבית הנבחרים הדני. בחוק תומכים רוב חברי הבית, למעט חברי הקואליציה (בדנמרק ממשלת מיעוט).

החל מאמצע יולי 1988 תהיה דנמרק המדינה הראשונה והיחידה בעולם בה יזכו הומוסכסואליים ולסביות להכרה משפטית כ"משפחה".

החוק החדש יעניק לשני גברים או שתי נשים החיים ביחד ומנהלים משק בית משותף זכויות דומות אלו של משפחה דו־מינית: זכות ירושה, בעלות משותפת על רכוש, הקלות במיסוי המטיל כיום על כבד יותר על רווקות ורווקים.

אולם בניגוד למשפחה דו־מינית לא יורשה זוג חד מיני לאמץ ילד. החוק מסדיר חלוקת רכוש במקרה של גירושין. בעת הויכוח בפרלמנט הגדירו צירי המפלגה הנוצרית את הצעת החוק כ"חרפה לדנמרק" באומרם "משהו רקוב בממלכה הדנית".

קולונל נורת' עלול לקבל 85 שנות מאסר על פרשת הקונטראס

וושינגטון, (ע"ר). הקולונל אוליבר נורת, הנחשב כדמות המפתח בשערורית משלוחי הנשק לאיראן והעברת הרווחים למורדי ה"קונטראס", אשר זכה לפופולריות עצומה, כאשר העיד בקיץ אשתקד בקונגרס — עלול להידון ל־85 שנות מאסר ולקנס של 4 מיליוני דולר.

נורת והמנהל לשעבר שלו, היועץ לשעבר לביטחון לאומי של הנשיא רייגן ג'ון פוינדקסטר, האשמו שלושים בקשירת קשר, מעילה, גניבה, שיבוש הליכים משפטיים ופשעים אחרים, ע"י חבר מושבעים פדראלי גדול.

לנורת צפוי העונש הכבד ביותר. אם יורשע בכל הסעיפים של כתב האישום, בהקשר עם השערוריה החמורה ביותר של רייגן בתחום מדיניות החוץ.

פוינדקסטר, סגן־אדמירל בדימוס, צפוי למאסר מירבי של 40 שנים ולקנס של 1.75 מיליון דולר.

כתבי אישום הוגשו גם נגד שני סוחרי נשק, הגנרל בדימוס של חיל האוויר ריצ'רד סקורד ושותפו לעסקים אלברט חכים, ששניהם פעלו בהנחיית הקולונל נורת.

זמן קצר לפני שהוגשו כתבי האישום, שב הרגיש רייגן, כי במסגרת השערוריה לא הופרו חוקים.

מרבצי זהב נתגלו באיראן

טהראן (ע"צ וע"ר). איראן גילתה מירבצי זהב גדולים ותהיה בעתיד מפיקת זהב מהגדולות בעולם — הודיע אתמול ראש הממשלה מיר־חוסיין מוסאווי.

בשידור ברדיו טהראן אמר מוסאווי, כי איראן תשקיע בכריית זהב ותשיג את הטכנולוגיה הדרושה לכך.

קברן גילה סימני חיים אצל אדם שהוכרז מת פעמיים

התעקש שגופת הצעיר שהובאה לקבורה גמישה מדי מכדי להיות גווייה

בריסל (ע"ר). גבר בן 33 הוחלם ביום רביעי בבית חולים בבלגיה, לאחר שרופאים הכריזו עליו פעמיים כי מת.

"אני רק יכול לתאר זאת כנס", אמר אביו, אלפרד דלפיין. הוא הוסיף כי בנו, מישל, נושם ואוכל והמלים הראשונות שאמר, כאשר שב להכרתו היה "קר לי".

מישל דלפיין התמוטט לפתע ואיבד את הכרתו בביתו בעיר ראר בדרום בלגיה ורופא מקומי הוציא לו תעודת מוות.

אולם קברן, שהכין את הגופה לקבורה, אמר כי היא גמישה מכדי שתהייה גווייה.

רופא נוסף בא ובדק את דלפיין וקבע את מותו. אולם, הוא בכל זאת נלקח לבית חולים, שם החלה לחזור אליו ההכרה.

אביו אמר בשיחה טלפונית: "איננו יודעים מה היה לו, התקף לב או משהו אחר".

ערכה את העמוד: עדה אי־שטיין

גם בישראל

מכירה פומבית לונדונית

מיקי רונן מחסל את מלאי החורף ואתה קובע את המחיר!

שטיחים פרסיים, סיניים וקווקזיים, תמונות אורגינאליות, עתיקות ויודאיקה.

בין הפריטים:

שטיח פרסי נדיר 26 מ"ר מבית השאח, 2 תמונות שמן של מאנה כץ.

המכירה תערך במוצ"ש 19.3.88 בשעה 20:30 במלון דיפלומט ת"א.

תצוגה מוקדמת של הפריטים במלון דיפלומט ת"א בימים ה',ו', 11:00–21:00 רצוף, ובשבת 10:00–18:00.

מיקי רונן, סוקולוב 41, רמה"ש, טל: 473544.

בפיקוח עו"ד יחיאל נ. גרבש

איך אתה מעדיף - בכורסא או על השטיח?

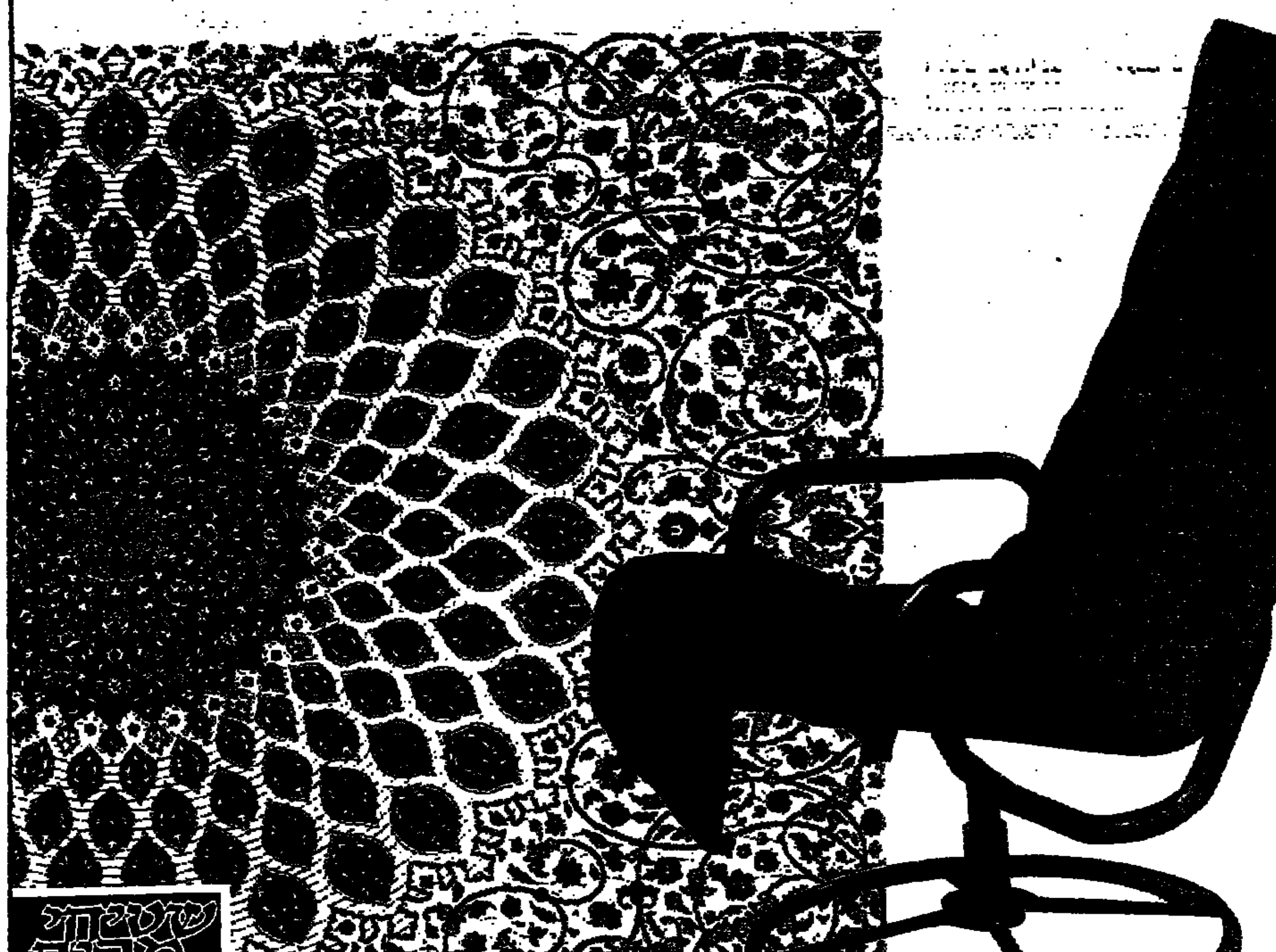

שטיחי מרים
טובים מכולם

40 שנה לשטיחי מרים

שניהם עכשיו חינם

אתה בוחר לך מערכת ישיבה משגעת או מערכת שינה סופר־מודרנית (בשווי של לפחות 3900 ש"ח) ומקבל חינם שטיח צמר (2 X 3 מ'), משטיחי האיכות של מרים (בשווי 1690 ש"ח).
ואם תבחר לקנות שטיח מרים איכותי (בשווי 1690 ש"ח) תקבל חינם כורסת. טלויזיה מתוצרת שוודיה (בשווי 770 ש"ח).

המבצע יסתיים עם גמר המלאי.

מבצע ענק! אספקה מיידית.

הכנס עכשיו לבית וורדו או לבית אחים סיני! את המבצע הזה אסור להחמיץ!

וורדו· יוקרתי ולא יקר
בית וורדו - רמת גן, ז'בוטינסקי 128

בית אחים סיני
בית טוב והגון לשטיחים ורהיטים
בית אחים סיני, מקבא חיפה
שד' ההסתדרות, מול צומת קרית אתא.

בית הספר האמריקאי הבינלאומי
ע"ש ולוורת ברבור בכפר-שמריהו

פותח בשנת הלימודים 1988/89
מסלול מיוחד לתלמידים ישראליים בגילאים 5-14
דגש מיוחד יינתן ללימודי השפה האנגלית
במקביל לתוכנית לימודים בעברית

בבית הספר צוות מורים מיומן.כתות קטנות וטפול אינדיבידואלי

תחבורה ישירה מירושלים,נהריה,חיפה,רעננה,הרצליה ות"א מובטחת

בדבר פרטים ולקביעת ראיון נא להתקשר
לטל: 052-78225; 052-72603; 052-72881 בימים שני-ששי
(ביה"ס סגור מה-31 במרץ עד ה-10 באפריל)

The Walworth Barbour American International School in Israel, Inc.

invites Israeli students for early registration for the 1988/89 academic year

Direct transportation to and from Jerusalem, Nahariya, Haifa, Ra'anana, Herzlia and Tel Aviv areas

* Pre-kindergarten and kindergarten for ages 4 and 5
* Grades 1-6, self-contained classes
* Grades 7-8, departmentalized Junior High
* Grades 9-12 fully accredited American academic curriculum leading to admission to major American, European and Israeli Universities
* Highly qualifed teaching staff
* Small classes (14-18 average class size)
* Intensive English Second Language and Learning Difficulties Programs
* Hebrew Language program
* College Counselling and Psychological Servics
* Extensive extra-curricular and after-school activities program

For further information and interview, please call 052-78225, 052-72603, or 052-72881 Mondays to Fridays.
(School Closed March 31-April 10)

בגדד ירתה טיל על טהראן ואיראן השיבה ב־12 טילים על אל זובייר

הפסקת האש ב"מלחמת הערים" החזיקה מעמד יומיים

בגדד (ע"צ וע"ר). עיראק ירתה אתמול טיל על טהראן, על אף קריאת האו"ם להפסיק התקפות מן האוויר על ערים, מסר דובר צבאי בבגדד.

בהודעה העיראקית נאמר עה, כי איראן השתלטה על שתי ערי גבול. דובר צבאי בבגדד אמר, כי הטיל הוצג ב־9.30 בבוקר יום חמישי הוא ה־23, שנורה לעבר הבירה האיראנית מאז הופרה הפסקת האש, הבלתי רשמית, בקשר לתקיפת ערים. הפסקת אש זו החזיקה מעמד רק יומיים.

מועצת הביטחון קראה שלשום לאיראן ולעיראק לשים קץ להתקפת הטילים והמטוסים על מרכזים אזרחיים בשתי המדינות והודיעה על תמיכתה בקריאתו של מזכיר האו"ם לחידוש שיחות השלום.

משלחת עיראק באו"ם הודיעה על אכזבתה, בטענה כי לא היה בעמדה זו משום הכרה ב"חומרת התוקפנות האיראנית המשכת נגד עיראק".

שר ההגנה העיראקי, עבדול־ג'אבר מחוזן, אמר אתמול, כי איראן השתלטה על שתי ערי הגבול העיראקיות חאלאבג'א וחורמאל, לאחר שהן נהרסו בהפגזות תותחים.

הוא הכחיש ידיעות האיראנים, לפיהן הצבא העיראקי נסוג משתי הערים כבר קודם לכן.

דובר צבאי אמר בבגדד, כי שני מטוסים־איראנים הפציצו את העיר קיסאנג'אג בצפון עיראק ואת העיר עמדייה בצפון מערב אתמול בבוקר. בהוסיפו, כי כמה אזרחים נהרגו ונגרם נזק לרכוש.

הוא אמר, כי מטוסי חיל האוויר העיראקי תקפו מטרות צבאיות וכלכליות בשמונה ערים באיראן במהלך הלילה ואתמול בבוקר.

איראן ירתה 12 טילי קרקע־קרקע לעיר אל־זובייר, בקצה הדרומי של עיראק, בקירבת בצרה, ביום רביעי בלילה וביום חמישי בבוקר, מסרה סוכנות הידיעות האיראנית.

היא הוסיפה כי ירי זה היה תגמול על "תקיפה עיראקית פראית" על בית חולים בשיראז, יום קודם לכן.

היו אלה הטילים הראשונים ששיגרה איראן לאחר קריאת מועצת הביטחון להפסקת מלחמת הטילים.

איראן גם מסרה אתמול, כי המשמר המהפכני לקח בשבי מפקד דיוויזיה עיראקי, במיתקפה במחוז העיראקי סולימאנייה, מצפון לבגדאד.

מספר העכברים בשטוקהולם — פי 3 ממספר תושביה

שטוקהולם, (ע"ר). מגיפה של עכברים פוקדת עתה את בירת שוודיה, ומספרם של המכרסמים הללו גדל פי שלושה והגיע ל־3 מיליון — שלושה עכברים על כל אזרח בשטוקהולם — מסרו אמש שלטונות העיר.

גוראן פרנינג, המתמחה בהשמדת עכברים, אמר: "עד עכשיו אנחנו מסוגלים לטפל בבעייה שבמערכת הביוב, אך אם ימשיכו להתרבות, צפויות לנו בעיות קשות".

השלטונות מסרו, כי מזג האוויר החם ובנייתם של בניינים רבים בעיר, מספקים לעכברים מרחב מחייה חדש.

"גרמניה היתה חייו" נחרט על קבר הס

זרי פרחים ופרטים לבנים עליהם נכתב: "רודולף הס — גרמניה היתה חייו" על קברו החדש של סגנו של היטלר בבית הקברות בעיירה הבווארית וונזידל, שם נקבר מחדש אתמול בבוקר. (תצלום: אי־פי)

125 נשרפו חיים בתאונת דרכים בהודו

ניו דלהי. (ע"צ). כמאה עשרים וחמישה בני־אדם, ארבעים מהם ילדים, נשרפו חיים בתאונת אוטובוס, כשהיו בדרכם לטקס חתונה במרכז הודו – על כך מסרה סוכנות הידיעות ההודית ביום חמישי בערב.

קודם לכן דיווחה סוכנות הידיעות כי באסון נהרגו תשעים אנשים בלבד.

ספרד לא תשגר לישראל משלחת רשמית של רופאים לטיפול בפלשתינאים

מאת דניאל דגן

בון (מיוחד ל"הארץ"). פקידים ספרדיים אמרו לנציגים ישראלים במדריד, כי ממשלתם אינה מתכוונת לשגר ארצה משלחת רשמית של רופאים לטיפול בנפגעים פלשתינאים. אבל משלחת לא רשמית, הנתמכת על ידי אירגונים שונים, תצא כנראה בקרוב לארץ.

העיתון הספרדי "אל פאייס" דיווח, כי המשלחת שבה מדובר היא רשמית. אבל לדברי דיפלומטים ישראלים במדריד המידע הזה איננו מדוייק.

על רקע הפוגרומים בארמנים בשבוע שעבר

פוטרו ראש המפלגה הקומוניסטית באזרביג'אן וראש העיר סומגייט

על פי עדויות, נוער אזרביג'אני השתולל ברחובות וביצע מעשי רצח והתעללות

מוסקווה (ע"צ וע"ר). ראש סניף המפלגה הקומוניסטית וראש עיריית סומגייט באזרבייג'אן, שם נעשה "פוגרום" באוכלוסיה הארמנית בחודש שעבר, פוטרו מתפקידיהם, נמסר אתמול במוסקווה.

אנשי שלטון באזרבייג'אן אמרו בתשובה לשאלות בטלפון ממוסקווה, כי ראש המפלגה החדש בעיר, הנמצאת במרכז התעשייתי של אזרבייג'אן, היה ראש חבל נאקישוואן בגבול טורקיה ואיראן וראש העירייה החדש היה מנהל מפעל אלומיניום בסומגייט, בעיר בה מתו 32 בני אדם במהומות נגד הארמנים.

על אף שלא הגיעו ידיעות מפורטות על מה שקרה, ארמנים שהגיעו מסומגייט למוסקווה מסרו על קבוצות נוער אזרבייג'אני שהשתוללו ברחובות וביצעו מעשי זוועה ורצח, ביניהם התעללות ורצח של נשים הרות.

מקור ההתפרעויות בתסיסה בקשר לחבל נאגורנו־קאראבאך, שתושביו בעיקר ארמנים, אבל הוא סופח לאזרבייג'אן בשנות ה־20. האוכלוסיה הארמנית בחבל דורשת איחוד מחדש עם ארמניה.

הערכה בעקבות כשלון ההסכם בין פקיסטאן לאפגניסטאן:

בריה"מ תבצע את הנסיגה מקאבול, אך תבטיח לעצמה "רצועת ביטחון"

— "כדי למנוע פעילות טרוריסטית מטריטוריה אפגאנית"

מאת אליהו הבר
כתב "הארץ" בסקנדינביה

קופנהגן (מיוחד ל"הארץ"). לאחר יממה של אי ודאות לגבי תגובתה של בריה"מ לאי השגת הסכם בין ממשלות פקיסטאן ואפגניסטאן עד ל־15 במרס, תנאי שהציב גורבאצ'וב לתחילת נסיגת הכוחות הסובייטיים החל מ־15 במאי, מסר אתמול דובר משרד החוץ, כי בריה"מ תבצע את הנסיגה, "אך תשמור לעצמה את האופציה באיזו צורה לעשות זאת".

פרופ' חסן קאקאר, אפגני המשמש בצוות המחות של המורדים, הבהיר לפני מספר ימים בעת ביקור בשוודיה, כי בריה"מ תשמור לעצמה "רצועת ביטחון" בגבול אפגאניסטאן. באזור הזה אין כבישים המקשרים את האזור לבירה קאבול, ומאז כניסת הצבא הסובייטי לאפגניסטאן נסללו צירי תנועה רבים מאזור הגבול עם בריה"מ אל צירי התנועה המרכזיים בטריטוריה הסובייטית.

פרופ' קאקאר סבור לפיכך, כי בריה"מ תנקוט שיטה שנקטה ישראל בדרום לבנון: שליטה על רצועת ביטחון.

גורבאצ'וב הבטיח סיום הנסיגה תוך תשעה חודשים, ורק בסיומה יתברר אם אמנם תשמור לעצמה בריה"מ פיקוח על אזור ביטחון, "כדי למנוע פעילות טרוריסטית מתוך הטריטוריה האפגאנית".

מנהיג ותיק פרש בנסיון לאחד את האופוזיציה בדרום קוריאה

סיאול (ע"צ וע"ר). קים דיי־יונג, מנהיג ותיק של האופוזיציה בדרום קוריאה, פרש מהנהגת מפלגתו בנסיון להביא לאיחוד מפלגות האופוזיציה לפני הבחירות לפרלמנט בחודש הבא.

התפטרותו של קים (64) באה, ככל הנראה, בעקבות ביקורת קשה בציבור בגלל המשך יריבותו עם מדינאי ותיק נוסף באופוזיציה, קים יאנג־סאם (60), חודש לפני הבחירות, הנחשבות למכריעות בקוריאה.

פרשנים אמרו, כי יתכן שהמחווה האחרון של קים בא מאוחר מדי.

כשלון שני המנהיגים להגיע להסכם על מועמד אחד של האופוזיציה לנשיאות של דרום קוריאה בדצמבר שעבר הביא לכשלון האופוזיציה כולה ולבחירתו לנשיא של מועמד הממשלה, רו טאי־וו.

קים יאנג־סאם כבר התפטר מהנהגת מפלגתו בחודש שעבר, וקרא לקים האחר ללכת בעקבותיו, כתנאי לאיחוד מפלגות האופוזיציה.

על אף ההודעה אתמול הביעה מפלגת האופוזיציה השנייה, מפלגת האיחוד הדמוקראטית, ספק באשר לכוונותיו של קים בהתפטרותו האחרונה, האם אמנם הוא מוכן לוותר על הנהגת מפלגתו.

"איננו יודעים אם לקדם את צעדו האחרון של קים דיי־יונג בברכה, או לא. עדיין אין אנו יודעים מה האיש הזה מסתיר בתוך שרוולו".

ערכה את המהדורה: עדה אושפיז

סינמטק ירושלים
ארכיון הסרטים
בשיתוף עם הסינמטקים בתל־אביב חיפה

NEW ISRAEL FUND
הקרן החדשה לישראל

ברוח החופש

ארוע קולנועי
דמוקרטיה, דו־קיום וזכויות האזרח

3־4.4.88 סינמטק ירושלים – בחסות ראש העיר מר טדי קולק
5־6.4.88 סינמטק תל־אביב – בחסות ראש העיר מר שלמה להט
6־7.4.88 סינמטק חיפה

הקרנות־בכורה ארציות של סרטים עלילתיים ודוקומנטריים מארצות הברית, אירלנד, איטליה, בריטניה, הולנד, וישראל. הרצאות ודיונים מפי אנשי מקצוע.
מכירה מוקדמת של כרטיסים תתקיים בקופות הסינמטקים בשלוש הערים הגדולות החל מיום א' 20.3.88 בין השעות 15:00־22:00

כל ההכנסות קודש לארגונים הנתמכים על ידי הקרן החדשה לישראל, ופועלים למען זכויות האזרח ודו קיום בארץ.

מדור פרסומי

מכון לחקר עם עולם

כתב השגה לתיקון המעוות לצורך פרסום בעיתון "מעריב"

לתשומת לב ציבור הקוראים:

בידוע לכם פרסם "מכון לחקר עם עולם" מודעה ביום 12.2.88 בעיתון "מעריב לשבת", בו הביע יו"ר המכון הנ"ל, קלאוס משה פילץ, את דעתו על קלחת הבעיות הקיומיות הרובצות על מדינת ישראל. ביום 19.2.88 הופיעה (בעיתון "מעריב לשבת") כתבה, לצערנו שלילית ואף משמיצה, של כתב העיתון מר שמואל שניצר על חוות דעתו הנ"ל של קלאוס משה פילץ. פנינו בפניות חוזרות ונישנות למר לוי יצחק הירושלמי, סגן עורך העיתון "מעריב", בבקשה לפרסם את תגובתנו על הכתבה של מר שניצר מיום 19.2.88, אך נענינו בשלילה. הילכך הננו נאלצים לפרסם את תגובתנו בעיתון "הארץ" ולשלם על כך ממיטב כספנו.

והרי תגובתנו.

תחת הכותרת "המיסיון הדו־פשה־הציבור" הביע ארזן שמואל שניצר ב"מעריב" מיום 19.2.1988 את דעתו על המאמר שפרסמנו ביום 12.2.1988 באותו עתון.

דעתו של ארזן שניצר שופעת הערות המצטיינות בחוסר הבחנה מקצועית כלפי אישיות יושב־ראש המכון הנ"ל המטילות דופי על הצגת משאלות סבירות לדו־לוטין ע"י אזרחים ישראליים — וזה מחייב את פרסומו של כתב זה המעמיד את הדברים על אמיתותם.

אמנם מכירים אנו כמובן בזכותו של ארזן שניצר לחוות דעתו על מאמרנו הנ"ל, אולם אין לעשות זאת כדי לצייר דמותו של בן־שיח השייך לאותו עם כשונא־ישראל ולשלול את כבוד האדם אשר בו בגלל ועקת השבר אשר בוקעת ועולה מן הנושא העומד לדיון. אם ארזן שניצר רוצה באמת ובתמים להיות יהודי טוב כפי שהוא טוען, כי אז עליו לקבל את דין אהבת־הזולת שהתורה מטילה עלינו. הילכך נטול רשות לנסות ולפענח בצורה עניינית ובלי להסתבך בסולם הרגשנות, את בעייתיות הנושא אשר אליו נקלע ארזן שניצר.

בכנות גמורה אנו מצטערים שהוא, שלה הרלה, מתוך 3000 המלים הכלולות במאמרנו — לפי חישובו של ארזן שניצר — דווקא את השקולים התיאולוגיים, ואלה לבדם, על מנת להשתמש בהם בבראש הנית המכוונות אלינו. לא נאמר דבר או חצי דבר בגילוי דעתו של ארזן שניצר על השאלות המנסרות בחלל עולמנו והנוגעות לקלחת העניינים הפוליטיים והחברתיים המטרידה אותנו. הוא דווקא שאלות אלה הנב[illegible]

געות לעתיד מדינתנו לדחצות על לב הצבור. מאות מכתבים שקבלנו מן האוכלוסיה המקומית מפריכים באופן חד־משמעי את טענתו של ארזן שניצר כי אנו מיסיונרים מסוכנים העוסקים בעשיית נפשות. תן ארזן שניצר הוזן הממסד הדתי בכללו חייבים להיוכח שלא ניתן להתיחס אל עמנו כאל פסולי־דין ולהנהג כלפיהם כאפוטרופסים. מן הראוי ללמוד לקח בהקשר זה מההתנהגות הרת־אסון של הכנסיה הנוצרית רודפת השררה לגבי תפוצות גלות ישראל בימים עברו ולהשתכנע כי רדיפה אחרי מיעוטים בעלי השקפות שונות אינה מעודדת יצירת קשרי ידידות ואהדה, כל שכן כאשר תורת ישוע כוללת את המצוה "אהבו את אויביכם" (ראה הבשורה על פי מתי ה, מג־מח). לא, ארזן שניצר, אין אנו רוצים כלל וכלל להעלים ולהמתיק מה שנעשה פעמים רבות "בשם הכנסיה" לעמנו. עלינו להדגיש ולהדגיש בנקודה זאת כי אין אנו מייצגים את האינטרסים של הכנסיה, והיא זו אשר תוהא, הרודפת בלאו הכי אחרי פעילותנו מתוך חשדנות וטינה, כאשר אנו עומדים איתנים בייעודו הדובק והעצת עולם של עם ישראל (ראה ספר שמות יט, ז). אכן זאת היא כוונתו של האלהים לאור הבטחותו לאברהם אבינו. גישתו של ארזן שניצר אינה פותחת פתח — אף אינה נוקשה. — לדרשיה כל שהוא, אלא סוטה מדרך החלפת־דעות במלאכת מחשבת, והוא נקלע על סמכות הרסיטורית של גזירות מימי־הביניים. כיוצא בזה הוא לא קלט את משמעות השינוי הכביר אשר חל במסכת חיינו מאז ארבעים שנה, ולפיו זכינו לשבת מחדש על אדמת מולדתנו מתוך הקמת חרותנו הלאומית. אולם בלעומת זאת טרם זכינו להשגת השלום. הרי הבט אחד של חרותנו. המדרשה[illegible]

את רוחניות העם היושב בציון העשויה לטהר אותנו מן העובש שהצטבר במסורת הגלותית ולהפנות אותנו לעבר אופקים חדשים. על פסים אלה יינתן סיפק בידנו להרחיב עת ולגייס את כוחות האמת והיושר הטמונים בקרבנו על מנת לשלוט אחות ולהתמיד בלקח העבר ולהציג לעצמנו את השאלה: איזו תביעה היתה לאלהים נגדנו עד כדי כך שהחריב את בית המקדש לפני כאלפיים שנה והגלה אותנו ברוב ועמו מן הארץ אשר הבטיח לנו כמורשת לדורותנו. בפרשה זאת נמנים כל מעשי הזוועה שארזן שניצר מפרט באופן חוזר ונשנה. כאן חסרות לי מלים כדי להביע כראוי את מורת־רוחי ואת סלידתי על פשעי המפלצת המסתתרת תחת שמלת כומרי הכנסיה הנוצרית. אני מעדיף לחזור על המלים שאמרתי בתשובה לאיש דתי מתוך הקהל אשר שמע את הרצאתי מיום 24.11.1981 באולם בית ציוני־אמריקה, לאמור: "בשם המשיח היהודי ישוע, הרי כל אלה אשר שפכו דם יהודי או לא־יהודי ימתינו ביום המשפט של האלהים למתן פסק־דינו ולקביעת עונשם כפי שמגיע להם בשל מעשי־הרצח שבצעו. מוטב שלא היו יוצאים לאויר העולם מרחם אמם" אין להאשים את הצלב על כך, אלא אותם הנוצרים בלבד שהפכו את הצלב להרב במובן המחריד המבואר לעיל. ברם מן הדין הוא להבדיל בענין זה בין נוצרים לפי שמם לבין נוצרים לפי תומם, היינו בין אלה הרשומים על הנייר והמציגים כלפי חוץ את זהותם הנוצרית, ובין אלה אשר חיים באמת ובתמים את האמונה המקננת בלבם. ברי הוא כי נוצרים לפי תומם לא הרגו ולא רצחו באמור. עובדה היא כי שלושת אלפים העדר־קהילות נוצריות נכלאו במחנות הריכוז של היטלר, הרבים בניהם מצאו שם את

מותם. אך מספרם של נוצרים אמיתיים, אשר קבלו את עול המוסר הטמון בברית החדשה, היה תמיד כה זעום ובלתי־משמעותי שכמעט לא הופיעו בזכות עצמם במערך הכלל. בסופו של דבר כל מה שאינו נשען על יסוד אמונה טהורה ייפסל ויידחה ביום־הדין.

אני בעצמי למדתי באופן מפורש את תולדות העם היהודי למוד היסורים, ואינני זקוק לשעורי ארזן שניצר בדין. אך מה שלא נלמד ולא נשנה כהיותו הוא הענין החיוני ביותר של כל עם ישראל, היינו הזכיה מחדש בחסד האלהים, מאחר ושינון ה"שמע ישראל" לא מנע כידוע אפילו מן היהודים החרדים ביותר את כניסתם לחדרי הגז. נראה בעליל כי התיחסותו של האלהים לבני עמו הסוררה והפרעה מאחר ואין שום אסון שמתרחש אם לא לפי רצון האלהים (ראה עמוס ג, ו). מי שאינו לומד משגיעותיו אינו אלא כסיל. מבחינה זאת הרי העדר־השתובה עשוי להתיש עוצמה רבה כדי לזנק ולהגיע לידי הכרה חדשה. ואילו מי שעומד במקום ונשאר תקוע תמיד בספור תועבות העבר אינו מסוגל למצוא דריסת־רגל אל העתיד, וכמובן להבחין בשליחותו האוניברסלית של עם־ישראל לגבי אומות העולם בחוקת משימה שהוטלה עליו ע"י האלהים.

הננו זוכרים היטב את תחזיות האימים שיצאו מפי נביאי ישראל. אמנם מתיחסים אליהם היום ביראת־כבוד, אולם הם נרדפו בימיהם באופן האכזרי ביותר ע"י בני־עמם וע"י מעמד הכהונה. לולא נקטו אלה ביזמה זאת היה נמנע מישוע הגורל הנורא של מיתה על הצלב. ארזן שניצר כותב כי היהודים אינם רוצים לשבות. האם אין כאן לגזור גזירה שוה לגבי רצון האלהים לשבות? האם עליו למחוק מזכרונו אחת ולתמיד אותם המעשים

שנעשו לדוגה־עדה שליחד אלי רק מי שמוכן להתחרט מוצא חן וחסד בעיני האלהים, מכיון שרק החזרה בתשובה יכולה להביא לידי שינוי באופי ומפנה חדש בקו החיים. לאדם עקש אורבת סכנה להשאר תקוע בסרבנותו כפי שארע אי־פעם לפרעה רעמסס השני מארץ־מצרים. הרי זה דין־שמים מחושל כברזל שאיש אינו יכול לעקום. הנביא ישעיה חזה מראש תהליך של נוקשות הדעת מתוך חזון של שני בתי־ישראל מפני האמת האלהית (ראה ישעיה ח, יא־טו). לדאבוני אין לארזן שניצר שום ידע המעניק לו סמכות לטפל בנושאים אלה, והוא אף אינו עוסק בהסבר קונקרטי של קטעי המקרא שהבאנו במאמרנו הנ"ל. לפיכך הצגת ישוע המושיע שנצלב כ"בריון המחזיק סכין נוטף דם בידו האחת וצלב בידו השניה" יכולה להיות בעיניו האישית של ארזן שניצר. אך לאמיתו של דבר ישוע בישר אהבה ושלום בין הבריות, ולמען בשורה זאת הניח שיסמרו אותו על הצלב. הכונה האמיתית של הקרבה עצמית זאת עבור עמו האהוב עליו, אני חוזר ואומר: עבור עמו האהוב עליו, יכול כל אחד להסיק מדברי ישעיהו בפרק נג. אולם מי שאינו אוהב את האמת ואוטם אזנו לקבלתה גם לא יגלה אותה. לכן עוטר הוא בעטרת "אל גבור" (ראה ישעיהו ה, ס). הוא לא היה יכול לדמות בנפשו כי המאמינים בו ישלחו יד רצחנית בעם ישראל כפי שארע — ואף לא שיעור דבר כזה באר־מות תקראנה למשפט בשל כך. מאידך צפויה לישראל הסכנה להתיש את כוחה בעקבות תפיסתה הייחודית של הגאולה כאילו זו נועדה לה בלבד, מאחר וגישה זאת מביאה לידי משוא פנים כלפי עצמה במקום להביא לידי הכרה בקנאה הגדולה אשר מקנא האלהים בציון (ראה

זכריה ח, פסוקים א, ב, ג, ז, ח, יח), עם שוכה בגאולת־אמת אינו מגלה כלפי עמים אחרים יחס של טינה וביטול כגון זה, שאנו עדים לו כאן בחיי־יום־יום. כבר ירמיהו (ראה לא, לא־לד) מתלונן כי ישראל הפר את הברית הברוכה בינו לבין האלהים בהר־סיני, וכי העם נזקק לברית החדשה כדי לדעת את האלהים. אבל כיצד ניתן לתקן את אופי העם כאשר הוא רוכב ומתנשא על כתפי יהדותו? האם שומא על ישראל להתמוטט שוב כדי להשתכנע כי חייה אינם נובעים ממקור עצמיותו הגשמית, כי אם הרוחב ניתנים מתת־אל באמצעות מושיעה האלהי? כדוגמת הכנסיה של ימי־הביניים, רוצים החוגים הדתיים בארצנו לכפות על העם כולו את עקרונות אמונתם — שהם אינם מקיימים הלכה למעשה בלאו הכי — ע"י שימוש באמצעי אלימות, דיכוי, קנאות ואי־סובלנות. האם לא למד ארזן שניצר מן ההיסטוריה כי מי שרודה אחרים בפרך אין בידו להולל שכנוע אישי בלב הכפופים לו, ביחוד כשהוא מרחיק לכת עד כדי קטיגוריה — שאינה מוצדקת — על דא ועל הא? אין עם תמים או מטומטם עד כדי כך שלא יתבונן ויבין כי הן ראשי הכנסיות הנוצריות והן החוגים החרדים אשר קוראים עצמם בשם "צדיקים" רודפים לאמיתו של דבר שלטון וחיים נוחים.

כפי שלא ניתן לבני־אדם להגיע לכוכבים ולהטות את מסלולם, כן אין בידם לשנות את מעשה הישועה שנעשה ע"י גבורת המשיח אשר שימש קרבן "האשם". זה הוא מפעל חייו אשר עתיד ליצור בתוככי ישראל חיים חדשים ולהביא לידי שלום אמת ובר־קיימא. דרך פרסומי ונאומי הרבים בחו"ל זכיתי לעורר רגשי אהדה כלפי ישראל. וכן להזכיר ל[illegible]

את מקורותיה היהודיים של זו. אולם כאן, כשהנני יושב במולדתי ובקרב עמי, אני מופלה לרעה מתוך כך שטופלים עלי את שם־הגנאי "תת־אדם". לא, ארזן שניצר, השיטה הדו־משמעית הנקוטה בידי כב' לא תסייע לו ולא תעורר בלב עמנו שום תקוה מסיבה פשוטה: הרי ישראל צריכה לחזות ולא תושלח תמיד לבור הסוראר מה של עבר שתוף דם, כי אם מהפוך הוא: המשברים הרודפים זה את זה והרובצים על האומה — ואין לחזות את קצם — הריהם השלכות של מחלת התנועות הדתית הפוקדת את העם ללא הפוגה. אני כשלעצמי נשארתי בריא ושלם בגרמניה תחת השלטון הנאצי בזכות חסד מושיעו. ועתה, בתור עד לאלהים — אשר הקיץ גם על יצור כגון היטלר — מזהיר אני במפגיע את עמי לא ליפול קורבן לנסיונן של קבוצות מסוימות מבין האוכלוסיה היהודית להשליט על כולנו את דעתו של "גזע עליון" מדגם חדש. התולדה מחוייבת המציאות של נסיון זה תהא גזירתה של שואה שניה!

בד בבד עם נסיון הצתתה של אולם האסיפות שלנו בעיר אשדוד ע"י יהודים קנאים, הצביע עלינו הרב המקומי מר אליעזר הנפלינג כעל "תנועה נאצית" במאמר שפרסם בעיתון "כאן דרום" מיום 16.11.1984. לא התחשב בכך כי נסיון ההצתה לא בוצע על ידינו וכי אין אנו נמנעים מלהזדהות בקיום מדינת ישראל, כי אם מתנהגים כאזרחים נאמנים למדינה ואוהבי שלום, אשר מאמינים בבנות שאף אחד לא היה יכול לסתור את עקרונותיהם עד היום הזה. אי לזאת, הרי הוקעתי באות הקלון האמור

לעיל מעידה על צרות־מוח ופוגעת עמוק בלבי. אין שום עם בעולם אשר סובל מגרלויי־אי־סובלנות כעם ישראל!

חיים במדינת ישראל אלפי יהודים אשר מאמינים בישוע כמשיח ואף קבלו את הטבילה. האם ארזן שניצר ישלול את השתייכותם לעם ישראל של כל האזרחים האלה, שהם ממוצא יהודי? האם יש להתוות תו חרפה על בגדיהם ללא היסוס, או לגרשם מן הארץ? הרי יושבים עתה בארץ תושבים רבים שמאמינים במשיחיותו של ישוע — כפי שארע אי־פעם במחוז יהודה של האימפריה הרומאית. רק בדרך אמונה זאת ניתן להסביר את ההרס והחורבן שפקדו את עם ישראל במורדצת תולדותיו. העם חייב לחזות היום עם העובדה הזאת. והדבר משמש כלי שרת להנהגת משטר דמוקרטי במדינת־דוק ומעורר תקוה להורים בישראל חיים חדשים מלאי־רוח רעננה. בתוקף אמונתנו, אנו עומדים בכל שעת חרום שתבוא על עמנו לבלי חת ומחזקים ידינו (ראה זכריה ח, יג) ע"י אהבה לאמת ולישר, כפי שצוה הקדוש ברוך הוא ע"י שליחו "עבד־השם". לכן לא תבוא עלינו קללה כאשר משיח האלהים יהא מושיע ומלך ישראל לעולם ועד. מבחינה זאת הרי אין תודעת ישראל פטורה מחובתה להגות ולהרהר על משמעותה ועל מהותה של אותה שליחות — והיא בעלת אופי משיחי — המוטלת על ישראל תחת מרותו של "עבדי דוד מלך עליהם ורועה אחד" (יחזקאל לז, כד). מי יתן ועמנו יגדל ויפרח בתודעה זאת ויהא לברכה לעצמו, לבניו ולכל עמי העולם!

מכון לחקר עם עולם
קלאוס משה פילץ, יושב ראש
ת.ד. 30503 תל־אביב 61026

هكذا من الاصل

صكنا عن الاصل

המשכים מעמוד 1

כוח אמריקאי להונדורס

(סוף מעמוד 1)

של כוחות ניקרגואה להונדורס. על פי דובר הבית הלבן מרלין פיצווטר פנה נשיא הונדורס, חוזה אזקונה הויוס לממשל בבקשה לשגר את הכוחות הללו כדי לסייע להונדורס להדוף את כוחות הסנדיניסטים. על פי הערכת הממשל חדרו בין 1500—2000 חיילים ניקרגואים לשטחה של הונדוראס ותקפו מחנות אימונים ובסיסי אספקה של הקונטראס לאחר שהפציצו אותם קודם מן האוויר.

פיצווטר הוסיף כי על הכוחות האמריקאים נאסר להתקרב לאזור הקרבות והם נועדו להבהיר להונדורס כי ארה"ב עומדת מאחוריה ותסייע לה אם תותקף. שר החוץ שולץ לעומתו אמר לחברי ועדת התקציב של הסנט כי איננו יכול לומר שהונדורס אכן דרשה את שיגור הכוחות.

גדוד אמריקאי אחד נחת כבר אתמול בהונדורס ואליו יצטרף גדוד נוסף כך שסך הכוחות האמריקאיים שישהו בהונדורס יגיע ל־3500 חיילים. אלה ישתתפו באמונים עם צבא הונדורס ולפי שעה בתוכננת שהייתם לשלשה ימים עם אפשרות הארכה.

"מסיון הזהב"

מבצע זה הקרוי "מסיון הזהב" הוא התגובה הצבאית הגדולה ביותר בה נקט הנשיא רייגן נגד המשטר הסנדיניסטי בניקרגואה ואתמול הוא זכה לביקורת רבתה מצד חברי קונגרס שהאשימו את רייגן בקריאת "זאב, זאב" ללא הצדקה.

יו"ר בית הנבחרים, ג'ים רייט, אמר אתמול כי איננו רואה כל הצדקה למשלוח הכוחות האמריקאיים להונדורס וכי הממשל לא הודיע ולא נועץ בקונגרס טרם ביצוע הפעולה. חבר קונגרס אחר, אדוארד מרקי ממסצ'וסטס, הגיב באומרו: "אני תמה אם רייגן לא שיגר את הכוחות כדי להסיט את תשומת הלב מכתבי האשום שהוגשו נגד אוליבר נורת", האיש שיזם את הסיוע לקונטראס מכספי מכירות הנשק לאיראן.

חברי קונגרס סבורים כי החלטתו של רייגן נובעת בעיקר מן הרצון לאלץ את הקונגרס לאשר הבילת סיוע לקונטראס לאחר שלפני שלושה שבועות הכשיל הקונגרס הצעת חקיקה שבקשה להעביר למורדים כ־30 מליון דולר.

ניקרגואה דרשה אתמול לכנס בדחיפות את מועצת הבטחון של האו"ם כדי לדון ולהגיב על שיגור הכוחות האמריקאיים להונדורס, וצבא ניקרגואה העמד בכוננות לקראת אפשרות של פלישה אמריקאית.

שולץ לשמיר

(סוף מעמוד 1)

ביקורו שם עד שתתקבל החלטה כזאת.

התחייבות בכתב

הערכה נוספת בהקשר זה היא, שארה"ב תבקש התחייבות בכתב מברית המועצות לכך שהיא מסכימה לתכנית האמריקאית של הוועידה הבינלאומית וכן התחייבות נוספת שברית המועצות תחדש יחסיה עם ישראל ביד עם פתיחת הוועידה. אולם לפי שעה אלה הערכות בלבד. כאשר דוברים רשמיים מקפידים להדגיש, כי ארה"ב לא תפעיל לחץ או תנקוט בצעדים חד צדדים שעלולים לפגוע בישראל. "יש לנו תכניות מגירה. כמובן, לכל מיני מצבים אך אין טעם לדבר עליהם בטרם הסיבו כל הצדדים באופן ברור על תכנית שולץ".

שולץ הבהיר אתמול לחברי ועדת התקציב של הסנט, כי הוא לא שינה את עמדתו כלפי הצורך בוועידה בינלאומית וכי עיקשותו של שמיר לא פגעה בתוכן יוזמתו. "הפרוצדורות הכלולות בתכנית מכירות בכך שהערבים דורשים ועידה בינלאומית כהליך לפתיחת מו"מ וכי לא יהיה מו"מ בין הצדדים ללא ועידה הבנויה כראוי (קרי, על פי התכנית האמריקאית המונעת ממנה כפיה תכתיב או וטו)."

חופשיים מעול מוסרי

דברי שולץ מבהירים למעשה שהתנגדות לוועידה בינלאומית, פירושה התנגדות לתהליך כולו. שולץ חזר שוב על כך שהתכנית היא מיקשה אחת, שאין לפרקה לחלקים. "אם הצדדים לא יסכימו לתנאים אלה לא תהיה ועידה בינלאומית ואם הם ינסו לשנות את התנאים אחרי שהוועידה תתכנס, אנו לא נרשה זאת ולא נשתתף בכך".

דבריו של שולץ בפני הוועדה סיכמו גם את עיקרי אמונתו כלפי התכנית: "בטחונה של ישראל יחוזק. ישראל תיהנה מהכרה וכבוד הנובעים מן המשא והמתן. ישראלים יוכלו להיות חופשיים מעול מוסרי ואנושי כבד אותם מטיל עליהם הכיבוש וחופשיים להקדיש את כשרונותיהם ויכולתם, כדי לקדם את איכות החיים שלהם. חשוב מכך, ישראל עשויה לזכות בשלום עם שכניה. הפלשתינאים יכולים באמצעות התכנית להשיג פיקוח על החלטות פוליטיות וכלכליות הנוגעות ישירות לחייהם ואלה יכולים להתממש כבר בתקופת המעבר. הם יכולים להשיג את זכויותיהם הלגיטימיות ולחיות בכבוד... זוהי שעת מבחן למנהיגי המזרח התיכון ואנו דורשים החלטה בהקדם".

הכל יהיה מונח על השולחן

ברוח דומה דיברו אתמול חברי ועדת החוץ של בית הנבחרים עם ראש הממשלה שמיר. בשיחה שארכה כשעה הביעו הנוכחים, ביניהם ידידים מובהקים של ישראל, את תמיכתם בתכנית שולץ והביעו את דאגתם מפני "הטעויות שעושה ישראל בשטחים". הם ביקשו משמיר למצוא בהקדם פתרון לנעשה בשטחים ולאמץ את תכניתו של שולץ. שמיר, לדברי כמה מן הנוכחים, נמנע מלומר מה תהיה החלטתו ודחה את הקריאה לוותר על שטחים תמורת שלום באמירה כללית על פיה: הכל יהיה מונח על השולחן.

אם מן הוועדה הזאת יצא שמיר וטעם מריר כלשהו בפיו, יכול היה להתענג, לעומת זאת, על שני מאמרים של פובליציסטים חשובים, שהביעו בו ובעמדתו תמיכה ללא סייג. ויליאם סאפייר במאמרו ב"ניו יורק טיימס" דוחק בשמיר לפסוך ביד את שמעון פרס מן הממשלה ולתת לציבור להחליט מה הוא רוצה. "עשה את חובתך מר שמיר. עשה כמיטב יכולתך מר פרס. תנו לאזרחיכם ללכת לקלפיות למען הגברת החוסן הפנימי והתמיכה האמריקאית".

ג'ורג' וויל ב"וואשינגטון פוסט" מחזק את ידיו של שמיר בהתנגדותו לוועידה הבינלאומית, ומצדיק את תחושת אי הביטחון של ישראל "משום שהיא יכולה להפסיד רק מלחמה אחת... תארו לכם את תגובתו של הנשיא רייגן אילו הוזמן להעביר את הסכסוך במרכז אמריקה להכרעת ועידה בין־לאומית בהשתתפות חברות מועצת הביטחון, כולל ברית המועצות וכל הצדדים הנוגעים בדבר, כולל קובה". ויל משווה את הגדה המערבית לחבל הסודטים בצ'כוסלובקיה, אשר היווה עילה לכיבושה של צ'כוסלובאקיה בידי היטלר.

ראש הממשלה יצא מוואשינגטון ללוס־אנג'לס.

מיני־מחתרת

(סוף מעמוד 1)

ידי משטרת ראשון־לציון בדירתו של משה ויעקוד מראשון־לציון, נתגלה אמצעי לחימה. החקירה הועברה ליחידה הארצית לחקירות פשעים של המשטרה. במהלך החקירה נעצר אדם נוסף ששמו גרשון לוקסנבורג מירושלים. במהלך החקירה, שהוטלה על צוות חוקרים בראשות רפ"ק אברהם רדי־רובין, הוגשו בקשות לבתי־משפט השלום ברחובות ובפתח־תקוה להוצאת צווי מאסר לשם השלמת החקירה וכן למניעת פרסומה. היום, עם העברת התיק לפרקליטות מחוז המרכז שהגישה כתבי אישום נגד השניים בבית־המשפט המחוזי בתל־אביב, הוגשה בקשה לשופט בית־משפט השלום בפתח־תקוה שלי טימן להתיר לפרסם את ההודעה כפי שנוסחה בבקשה זו. הדיון בבית־המשפט המחוזי התנהל בדלתיים סגורות".

גורמים מוסמכים המצויים בפרשת מעצרם של השניים אמרו בימים האחרונים כי בשלב זה ברור מעל לכל ספק ששני החשודים פעלו על דעת עצמם ואין אנשים נוספים שקשורים לפעילותם.

יועץ מובארק אל־באז נפגש עם ערפאת

טוניס (ע"ת). אוסאמה אל־באז, יועצו הבכיר של נשיא מצרים, נפגש אתמול בטוניס לשיחות עם מנהיג אש"ף, יאסר ערפאת.

סוכנות הידיעות של אש"ף, וואפא, מסרה כי השניים דנו בהתקוממות הפלשתינית בשטחים הכבושים. אל־באז גם מסר לידי ערפאת איגרת מטעם הנשיא חוסני מובארק.

הסתדרות מדיצינית הדסה

אזכרה לחללי שיירת הדסה להר הצופים

תש"ח 1948

טכס האזכרה השנתי יתקיים ביום ג' ד' ניסן תשמ"ח 22.3.88 בשעה 10:00 לפנה"צ בגן הזכרון שבמרכז הרפואי האוניברסיטאי של הדסה בהר הצופים בירושלים

בהשתתפות משפחות החללים, ידידים ומוקירי זכרם.

קבלת מודעות אבל
24 שעות ביממה
מודפון
03־38 38 38

בצער רב אנו מודיעים על פטירתו של בעלי, אבינו וסבנו היקר

יצחק וינברנד (בן רבי צבי ז"ל)

ההלויה תתקיים היום, יום ו', כ"ט באדר תשמ"ח 18.3.88 בשעה 11.00 בבית העלמין בכפר סמיר חיפה
אוטובוס יעמוד לרשות המלווים בשעה 10.30 בשדרות הנדיב 12 חיפה

האבלים:
אשתו: רחל וינברנד
בתו וחתנה: עליזה ואברהם כספי
בתו וחתנה: אהובה ודוד נימן—דטרויט
נכדיו: ד"ר כספי יוסף, יעל כספי־וורמס וב"ב
ארי ומיכל נימן

במלאת שלושים לפטירת אבי משפחתנו

חיים אלוני ז"ל

נקיים אזכרה וגילוי מצבה
יום שני ג' ניסן תשמ"ח, 21.3.88
בשעה 3.30 אחר הצהרים
בבית העלמין הישן, חוף הכרמל, חיפה
נפגשים ליד שער הכניסה

ה מ ש פ ח ה

לעמוס פרושן
שכיהן ביו"ר הדירקטוריון של חברתנו

תנחומים באבל הכבד על מותה של רעייתו

ו ר ד ה

דירקטוריון חברת החשמל
ההנהלה והעובדים

למשפחת דה־בוטון
ולבית נקה

אנו משתתפים באבלכם הכבד על מותו הפתאומי של

יגאל ז"ל

רוטו שקע בע"מ
ההנהלה והעובדים

למשפחת דה־בוטון
ולכל בית "נקה"

השתתפותנו הכנה באבלכם הכבד על פטירתו הפתאומית של

יגאל דה־בוטון ז"ל

משפחת בוקשפן
תורפז ־ תמציות בושם

המומים וכואבים עמכם את מותו בטרם עת של

יגאל דה־בוטון

יקירכם ויקירנו

משפחות: רז וארבל

לאסתר, למרגרט
ולכל משפחת נקה

מבכים עמכם לכתו של אדם זקוף

יגאל דה־בוטון ז"ל

מיקי קאופמן, דורית כהן

בצער רב אנו מודיעים על פטירתה של יקירתנו

ליובה בן־שחר

ההלויה תתקיים היום יום ששי כ"ט באדר תשמ"ח 18.3.88, בשעה 12.00 בבית העלמין החדש ברעננה.
מסע ההלויה ייצא מבית המנוחה
ברח' רמב"ם 43 רעננה בשעה 11.30.

האבלים: בעלה - דוד בן־שחר
בנה - ד"ר גיורא בן־שחר
נכדיה - עידו וסער
וכל בני המשפחה

במלאת עשר שנים
לפטירתו של יקירנו
ומנהלנו הכללי
רב־אלוף (מיל.)

מרדכי מקלף ז"ל

נעלה לקברו להתייחד עם זכרו ביום שלישי, ד' בניסן תשמ"ח 22.3.88, בשעה 16.00
בבית־העלמין הצבאי בקרית־שאול

המשפחה בית כימיקלים לישראל

אזכרה

במלאת שלושים לפטירתו של מורנו וידידנו

פרופ' **סימור סגל**
ז"ל

האזכרה תתקיים ביום שני 21 במרץ 1988
ג' בניסן תשמ"ח בשעה 16:30 בבית הכנסת
מורשת ישראל רח' אגרון 4 ירושלים

בית המדרש לרבנים באמריקה
כנסת הרבנים בישראל
התנועה ליהדות מסורתית בישראל

מינהל המחקר החקלאי
מרכז וולקני, בית דגן
אבלים על פטירת

ישעיהו מלכרי

ומביעים תנחומים למשפחה האבלה
הנהלת המינהל והעובדים
עובדי המדור לציוד ואספקה

למשפחת דה־בוטון
ובית נקה

תנחומינו על מותו של

יגאל דה־בוטון ז"ל

מנכ"ל חב' מיטל בע"מ
ברוך קרשטיין

למשפחת דה־בוטון ובית "נקה"

על פטירתו, ללא עת של

יגאל דה־בוטון

אבלים
רמי ויטנברג
ואנשי המשרד

למשפחת דה־בוטון
ולכל בית "נקה"

השתתפותנו הכנה באבלכם הכבד
על פטירתו הפתאומית של

יגאל דה־בוטון
ז"ל

חימוטריד בע"מ
יצרני תמציות בושם

לאסתר דה־בוטון
לליאור ויקי שקלרש
למרגרט שמחון
ולכל בית נקה

משתתפים באבלכם הכבד במות

יגאל ז"ל

דורית ומיקי כהן
חברת נורית בע"מ

בצער רב הנני מודיעה על פטירתו
של בעלי היקר

הרופא ד"ר **חיים** (הרמן) **כהן**

אשר נפטר ביום 17.3.88
ההלויה תצא היום, 18.3.88 בשעה 09.00 מבית ההלויות
סנהדריה אל הר המנוחות

המתאבלים: הילדה כהן
והמשפחה

יושבים שבעה ברח' הרב יצחק אורנשטיין 9 ירושלים מול למלון המרכז

דחפון
שרות מודעות טלפוני של הארץ
לבעלי כרטיס אשראי
03-611001

תודתנו מקרב לב
לכל ידידנו ומוקירי זכרו
של אבינו

הרמן יעקבי ז"ל

שהביעו את השתתפותם בצערנו

המשפחה

מ"מ ראש הממשלה ושר החוץ,
הנהלת משרד החוץ ועובדיו

משתתפים בצערו של

אברהם טמיר

על פטירת **אמו** ז"ל

לחיים קדמי

משתתפים באבלך במות

אמך ז"ל

הנהלת טופר מפעלי אופנה (1977) בע"מ

חיים ירון

משתתפים בצערך במות

אמך ז"ל

בית ציקלון

לפרופ' נתן רוטנשטרייך

תנחומים באבלך על מות האח

יהושע ז"ל

המכון להסטוריה ולפילוסופיה
המרכז ע"ש ברגמן לעיון ולפילוסופיה
באוניברסיטה העברית בירושלים

האקדמיה למוסיקה
ולמחול בירושלים
ע"ש רובין

מודיעה בצער רב
על מותו ללא עת של תלמידה

יוני טלמון

לד"ר אלי פישר

משתתפים בצערך על מות

אביך ז"ל

יהודה גל וכל צוות כמיפל

לד"ר אלי פישר ומשפחתו

אתכם באבלכם במות האב

ד"ר **ולטר פישר** ז"ל

[illegible] בע"מ
יצרני תמציות בושם

שובתים רעב בתל־אביב לאות הזדהות עם הזוג קושרובסקי

יולי קושרובסקי ורעייתו אינה — מסורבי עלייה זה 17 שנה — שובתים רעב בבריה"מ ● יוסף ביגון ופרופ' אלכסנדר לרנר מזדהים איתם בשביתת רעב על מדרגות בית סוקולוב בתל־אביב

שר הקליטה, יעקב צור (מימין) עם יוסף ביגון ואלכסנדר לרנר השובתים רעב בתל־אביב לאות הזדהות עם מסורבי העלייה יולי ואינה קושרובסקי השובתים רעב בבריה"מ (צילום: עוזי קרן)

(ע) יוסף ביגון, אסיר ציון לשעבר ופרופ' אלכסנדר לרנר, שהיה פעיל עליה במוסקווה, פתחו אתמול בשביתת רעב על מדרגות בית סוקולוב בתל־אביב, לאות הזדהות עם יולי קושרובסקי ורעייתו אינה — מסורבי עלייה זה 17 שנה. יולי שובת רעב זה 8 ימים, ורעייתו — 12 יום.

"נחלשתי מבחינה פיזית, אינה שוכבת רוב הזמן בחולשה מתמדת. הפגנת ההזדהות של יוסף ביגון ופרופ' לרנר ופעילי המועצה הציבורית, נותנים לנו כוח להמשיך במאבק", אמר קושרובסקי בשיחת טלפון עם חיים צסלר מנכ"ל המועצה למען יהדות בריה"מ, ויוסף ביגון, בתל־אביב.

קושרובסקי סיפר, כי באחרונה קיבלו כמה מסורבים היתרי יציאה, ושוב פסחו על משפחתו. הוא אמר כי מתוך אחריות לאומית למסורבי העלייה, ימשיכו במאבק "עד שיתנו לנו לעלות לישראל". יוסף ביגון וחיים צסלר הבטיחו לה "נרעיש עולמות עד שתגיעו לישראל".

שר הקליטה, יעקב צור, שבא להתראות עם השובתים, אמר: "חרף הוויכוח בנושאים מדיניים והסיכוי לוועידה הבין־לאומית בהשתתפות בריה"מ, אסור לשום כוח אף לרגע את המאבק של מסורבי העלייה ופעילי לעלות ארצה. מאבקו של קושרובסקי וההזדהות עמו בישראל ובעולם, נועדו להזכיר לקברניטי בריה"מ, כי אין עוד אפשרות להתעלם מן הבעייה ופתרונה".

בית האופרה בתל־אביב ייהרס בראשית השבוע; במקומו יוקם רב קומות ובו מלון וחנויות

מאת חיים הנדוורקר
סופר "הארץ" בתל אביב

עבודות הריסת האופרה סמוך לחוף ימה של תל אביב החלו אתמול, ובראשית השבוע תיהרס האופרה כליל.

יו"ר האגודה לשימור ושיקום אתרי תל אביב זהרה הורנשטיין פנתה לראש הממשלה, ליו"ר הכנסת, לראש עיריית תל אביב ולאחרים בתביעה לעצור את הריסת האתר שבו ישבה הכנסת הראשונה וכי פגיעה בבניין תהרוס אתר חשוב בתולדות הישוב. ואולם, פנייתה לא הועילה.

דובר עיריית תל אביב מסר, כי מינהל מקרקעי ישראל מכר את הקרקע בשנות ה־70 ליזם פרטי וכי העירייה אינה יכולה למנוע את ההריסה.

הפרוייקט עצמו יכלול שלוש קומות למסחר ומעליהן מלון דירות בן 20 קומות.

הבניין נבנה בשנת 1945 כבית קולנוע "קסם". ב־1949 ישבה במקום הכנסת הראשונה למשך כמה חודשים. אחר כך ישבה כאן מועצת העיריה ולאחר מכן הפך המקום לשמש את משרדי מס הכנסה. ב־1957 נחנך האולם כמשכנה של האופרה הישראלית בהצגת האופרה "פאוסט". האופרה פעלה במקום עד אמצע 1982.

שיטה חדשה לדרג את הכשרות במלונות — לא לפי הכוכבים

מאת זוהר בלומנקרנץ
סופר "הארץ" לענייני תיירות

שיטה חדשה לדירוג רמת הכשרות של בתי המלון, שלא בהתאם לרמת דירוגם הכוכבי על ידי משרד התיירות, תונהג במגזר המלונות. נודע, כי בתי המלון בתל־אביב מתנגדים לגובה תעריפי אגרות הכשרות שדורשת הרבנות הראשית, בטענה, כי הם גבוהים מדי.

הממסד הדתי בתל־אביב קבע יחד עם משרד הדתות, את גובה תעריפי אגרות הכשרות לשנה הקרובה בסך 1950 ש"ח לבתי מלון ברמה של 5 כוכבים ו־1220 ש"ח לבתי מלון ברמה של 3 כוכבים.

בהתאם לשיטה החדשה, הדירוג הגבוה ביותר לבתי מלון, אשר יתייחס למטבח ולחדרי האוכל, יהיה "גלאט כושר" והוא יוענק לאותם מלונות אשר יעמדו בדרישות הקפדניות ביותר של הרבנות הראשית, כמו: התקנת מנעולים על מכשירי חשמל במטבח בשבתות. כך, בסדר קפדני יורד של דרישות, במדרגות של עוד שלוש רמות, ובסך הכל ארבע דרגות, תוענקנה תעודות הכשרות החדשות לבתי המלון בתל־אביב.

נודע, כי בהתאם לשיטת הדירוג החדשה של הרבנות הראשית יוכל בית מלון אחד בלבד — "דבורה".

פזית בראון הנאשמת בהריגת בעלה דב העידה אתמול במשפטה:

"רציתי להניח האקדח מחשש שיקרה משהו לא־רצוני אבל פחדתי שבעלי ייקח אותו"

(ע). "רציתי להניח מידי את האקדח, מחשש שמא יקרה משהו לא־רצוני. אבל פחדתי שבעלי יטול את האקדח כיוון שהיה במצב של אובדן עשתונות". כך טענה פזית בראון, המואשמת בהריגת בעלה, דב, בביתם שבאריאל.

פזית בראון (25) הובאה לבית־המשפט המחוזי בתל־אביב בנובמבר 1987, כשבועיים לאחר שבעלה נהרג מכדור אקדח שפגע בראשו, עקב סכסוך שהתגלע בין בני הזוג. משפטה של פזית החל לפני כמה חודשים, ואתמול עמדה על דוכן העדים, בעדות הגנה עיקרית, והשמיעה את גירסתה בפרשה.

בתשובה לשאלות הסניגור עו"ד ד"ר חיים משגב, סיפרה פזית בראון את השתלשלות האירועים באותו יום גורלי. כאשר הגיעה הביתה בצהריים, אמרה, בעלה לא הגיב ולא דיבר איתה כלל, אף שנעדרה 3 ימים.

לדבריה, התכוונה לנסות לשקם את חייהם המשותפים, לאחר הסכסוכים שפקדו אותם, אך התנהגותו היתה "מאד קרה וקצת עצבנית".

לאחר שנסיונותיה "להפשיר את הקרח" עלו בתוהו, סיפרה, החליטה לנסוע, נטלה את חפציה ואת המצלמה ויצאה. כשהיתה בפתח צעק אחריה בעלה: "את לא חושבת לחזור", והיא השיבה: "אני הולכת לכמה ימים, אני מרגישה לא טוב", ועל כך הגיב, לדבריה: "סתם סיפורים".

כאשר התברר לה שאחרה את האוטובוס האחרון, וכסף לא היה לה, החליטה לחזור הביתה ולנסות שוב. "הנחתי את חפצי, והתיישבתי לקרוא עתון וציפיתי לראות איך יתנהג. הוא נכנס מחדר הביתה, ונראה מאד אגרסיבי וכעוס, בלא שום סיבה. ניסיתי להרגיע אותו, ואז החל פתאום לצעוק: איפה המצלמה".

הנאשמת סיפרה, כי נבהלה מהתנהגותו, וכאשר ניגש לקחת את המצלמה, לאחר שהשמיע קללה זרה — ניגשה אינסטינקטיבית לאקדח שהיה מונח על השולחן, ונטלה אותו.

בתשובה לשאלת הסניגור טענה כי מעולם לא החזיקה אקדח קודם לכן. אמנם שירתה בצבא ועברה אמונים, אבל לא השתמשה באקדח. "באותו רגע אמרתי לעצמי: זה אמנם צעד לא נבון ומסוכן, להחזיק נשק, שמא יקרה משהו לא־רצוני, אבל חששתי שהוא יטול אותו וישתמש בו".

בשיחזור הורה הנאשמת וסיפרה, כי לא ידעה מה לעשות עם האקדח, רצתה להיפטר ממנו אך חששה שמא יקח אותו בעלה. "לפתע, כשהסתכלתי על הזכוכית במזנון, הבחנתי בזווית העין שדב מוריד תמונה גדולה מעל הקיר וצועק לעברי: אני אראה לך מה זה לכוון אלי אקדח. בפעמים קודמות היה מכה אותי במקרים כאלו, ואז פשוט הסתובבתי לעברו, הרמתי את ידיי כדי להגן על הראש. אז שמעתי 'בום'. הוא נרתע לאחור. התמונה נפלה מידיו והוא גלש לריצפה".

הנאשמת סיפרה, שהחלה לצעוק: "דב, מה קרה? דב תנשום". המשיכה לצרוח ויצאה לשכנות "הצילו, הצילו, נפלטה יריה, תקראו לאמבולנס". ניסתה להנשים אותו, וניגבה את הדם מפניו. "הגיע אמבולנס עם חובשים, ואני עזרתי להם. החזקתי את הראש שלו. הם ביקשו להוציא אותי החוצה כי הייתי היסטרית וכל הזמן צעקתי".

3 נעצרו בחשד כי השתתפו בכנופיית זייפני דולרים

(ע). שלושה חשודים בהשתייכות לחבורה של זייפני דולרים והפצתם בקנה מידה גדול הובאו אתמול לבית משפט השלום בתל אביב.

השלושה הם ניסים מוסלי ואמנון חורי שניהם בני 36 מתל־אביב, ודוד משעשוילי בן 60 מאשדוד.

בא כוח מחוז התיישאל במשטרת תל אביב, סנ"ר עופר גוט, טען, כי אצל השלושה נתפשו 52 אלף דולר מזוייפים. לדבריו, הם עסקו בזיופי כספים והפצתם, ובפרשה זו מעורבים עוד רבים המפוזרים על פני הארץ.

החוקר ציין, כי זוהי עבירה חמורה ביותר מן ההיבט הציבורי והכלכלי וכי בידי חוקריו ראיות הקושרות ללא ספק את השלושה לפרשה. לכן ביקש להאריך מעצרם, בציינו כי יש לחקור ולתשאל עוד חשודים רבים.

השלושה דחו את האשמות נגדם. כל אחד מסיבות אחרות. חורי טען, בין היתר, כי הוא מצא את השטרות שנלקחו ממנו ברחוב. ואילו משעשוילי הצהיר: "אין לי קשר לאף אחד מהחשודים, אני לא מכיר אותם". סניגורו של מוסלי, עו"ד אריה שרעבי, טען כי מרשו חף מפשע וביקש לשחררו.

השופט עיין בחומר חסוי שהוגש לו והורה, כאמור, לעצור את השלושה ל־9 ימים לחקירה.

גזבר עיריית תל אביב: תוך חצי שנה לא יישאר לנו כסף

מאת חיים הנדוורקר

גזבר עיריית תל אביב, יצחק אלרון, הזהיר השבוע בישיבת הנהלת עיריית תל אביב כי אפשר שבעוד חודשים אחדים לא יהיה לעירייה כסף לשלם משכורות לעובדים וכי בשנת התקציב החדשה צפוי גרעון של 100 מיליון ש"ח.

על פי הערכתו של אלרון צפוי המשבר הגדול להתרחש בחודשים ספטמבר־אוקטובר, אם תמשיך עיריית תל אביב בקצב פעילותה הנוכחי בתחום הפיתוח. בדבריו אישר אלרון פרסומים קודמים, שהיו בנושא זה בעיתון "הארץ".

על פי הנתונים, שמסר אלרון בישיבת הנהלת העירייה, החליטה העירייה השנה על תקציב פיתוח בשיעור של 332 מיליון ש"ח, כאשר בפועל התחייבה על 170 מיליון ש"ח בשנת התקציב החולפת ומרבית הסכום הנותר להוצאה בשנת התקציב החדשה המתחילה ב־1 באפריל. הוא הביע ספק אם ניתן יהיה להמשיך את היקף הפעולות הגדול שמקיימת היום העירייה בתחום הפיתוח.

ערך את העמוד: משה ריינפלד

חתום על
ה"אוטו" הטוב ביותר בישראל
וזכה
באוטו הטוב ביותר בעולם
בשווי 100,000 שקל

אוטו
ירחון הרכב הגדול בישראל
בעריכת חני אהרנביץ

רק ב"אוטו":
• מדריך בלעדי לרכישת מכוניות, כולל חוות־דעת, נתונים ומחירים של כל המכוניות הנמכרות בישראל
• מחירון משומשות הכולל מחיר שוק + מחיר מומלץ של כל מכונית
• הצגת מכוניות חדשות, מבחנים השוואתיים, תחקירים

הפרס

מכונית הפרס למנויי "אוטו"
לנצ'יה דלתא HF אינטגרל ● הנעה כפולה 4×4
1995 סמ"ק טורבו ● 185 כוחות־סוס
215 קמ"ש ● 0–100 קמ"ש ב־6.6 שניות
צבע אדום ● דגם 88'
בשווי 100,000 שקל (כולל כל המיסים)
המכונית המהירה ביותר בארץ
אלופת העולם 87'

ההגרלה

תיערך ביום 5.4.88 (חוה"מ פסח)
קבל עם ועדה
במסלול המירוצים באשקלון
במסגרת מירוץ פסח
בנוכחות ת"ח ונציגי חברת סלקאר.

במבצעי מנויים קודמים ב"אוטו" זכו:
1. אלי לוי מאשקלון זכה בפיז'ו 205GTi (22.6.86)
2. רוני יחן מרעננה זכה ב־ב.מ.וו K75 (22.10.86)
3. בועז דורבין ממגשימים זכה בפיז'ו קבריולה (30.7.87)

עובדה! הסיכוי בהגרלת המנויים של "אוטו" טוב יותר מכל הגרלה אחרת

שלח שיק לכב' אוטו מגזין
ת.ד. 4278 ת"א 61042
ציין פרטים, שנת לידה
ניתן לעשות מנוי טלפונית לבעלי כרטיסי אשראי
03־659880 (24 שעות ביממה)

מבצע המנויים של
אוטו
מגזין עם בנזין

חתום מנוי שנתי
והשתתף בהגרלת אלופת העולם
לנצ'יה דלתא 4×4 HF
בשווי 100,000 שקל (כולל כל המיסים)

סיכוי כפול – מנוי לשנתיים משתתף פעמיים בהגרלה
מנוי לשנה (12 גליונות) – 85 שקל (במקום 102)
מנוי לשנתיים (24 גליונות) – 150 שקל (במקום 204)

מלון הוד חדש
פתוח לאוהבי החיים המתוקים
בים המלח

המלון החדש והיפהפה
מציע לך חופשה בלתי נישכחת באוירה בלתי רגילה.
כל מה שנעים וטעים, מהנה ומבדר
מצפה לך במלון הוד.
ארוחות ברמה גבוהה
בריכה פנימית מחוממת עם מי ים המלח
ובריכת מים מתוקים,
חוף ים צמוד עם מיתקנים משוכללים,
סאונה ועיסוי,
צוות בידור מלהיב ובילויים בלתי פוסקים,
טלויזיה בכל חדר עם שידורי וידאו ולויין.
כל הצוות לרשותך – אתה מוזמן לטעום.

מלון הוד, על שפת ים המלח.
טלפון: 057-84644, טלקס: 5429 ואצל סוכני הנסיעות.
הוד

صكنا من الاهل

هكذا عن الأصل

ספורט

בעריכת יחיאל ארזי

ההכרעה נדחתה בשבוע

ברצלונה ניצחה אמש 102–87 את מילאנו וקלן הדהימה את פרטיזן בבלגראד 110–99. מכבי ת"א יצטרך לנצח בשבוע הבא את פרטיזן כדי לעלות לחצי הגמר

גביע האלופות

מאת שאול ליהוב
סופר "ספורט הארץ"

ניצחונה הביתי של ברצלונה 102–87 אמש על טרייסר מילאנו, דחה לבחוד האחרון בבית הגמר את ההכרעה איזו קבוצה תסיים רביעית ותוכה להשתתף במישחקי חצי הגמר, שיתקיימו ב־5 באפריל בגנט, בלגיה. הירם לקלוע לבוצ' לונה: קראפיביץ' 21, חיבנו 17, נודיס 16. רובינזו פרימייר לא קלע אף נקודה אחת לטרייסר: מקאדו 25.

אלא שההפתעה הגדולה שהולדה סאמון קלן בניצחונה את פרטיזן בלגראד, בבלגראד, 110–99 מסבכת את מצבו של מכבי ת"א. היוגוס' לאווים חייבים עתה לנצח בשבוע הבא בתל־אביב אם ברצונם לשמור על הבכורה כדי לזכות במשחק קל יותר בחצי הגמר.

לברצלונה מצפה בשבוע הבא מישחק ביתי קל עם אורתז. אם תנצח ומכבי יפסיד בידאליזו מול פרטיזן בלגראד, יהיו אלה הספרדים שיתמפו ברגע האחרון את הרכבת. ניצחון של מכבי על היוגוסלווים יעלה אותו לחצי הגמר, בלי קשר לתוצאה שתשיג ברצלונה.

טבלת בית הגמר

1. פרטיזן	13	1207–1162	23
2. אריס	13	1264–1218	22
3. מילאנו	13	1208–1204	21
4. מכבי	13	1228–1236	20
5. ברצלונה	13	1286–1199	19
6. קלן	13	1302–1310	18
7. אורתז	13	1132–1149	17
8. וקימוס	13	1194–1342	16

דון קלינס, האמריקאי של לימוז', בפריצה לעבר הסל של וונבנטור בראלונה, שלשום בברטבל. לימוז' ניצחה 96–89 לאחר הארכה (86–86) בסיום 40 הדקות ושוויון 43–43 במחצית) והבטיחה בגביע אירופה למחזיקות גביע. קלארנס קי. לשעבר בהפועל חולון, קלע במישחק 22 נק' לצרפתים. (תצלום: איפ"י)

יומן גמר הגביע היה של אליצור

נתניה הפתיעה בגליל במישחק השלמה מהמחזור הי"ט

כדורסל

מאת יצחק ברתנא

למרות ששני המאמנים, צביקה שרף של אליצור, ומולי קצורין של הגליל אמרו לפני השריקה ש"זה בסך הכל עוד מישחק ליגה ולא יותר", אי אפשר היה שלא לראות בהתמודדות בין שתי הפינליסטיות מעין מבחן כוח לקראת גמר גביע המדינה שיהיה בעוד כחודשיים.

הזימום, או היומן, או איך שלא תקראו לזה — היה של אליצור, שגברה אמש על הגליל במשחק ליגה חוזר (הקודם הפסק) 86–78, לאחר 44–42 לגליל במחצית.

הפתיחה היתה דווקא של הגליל, שבניצוחו של פרימן הוליך 34–22

אליצור נתניה — גליל עליון 86–78 (42–44)

* המצטיין: קיל נורתון.

● לאליצור: נורתון 23, מלוביק 22, פייר 17, ויטמן 15, קרמן 7, ברכה 2.

● לגליל: ליף 17, פרימן 16, תנפלד 16, מרטין 14, פליישר 13, מורחי 2.

● שופטים: אברהם זגל ושד־לום חלצר, 1,200 צופים בכפר גלעדי.

בדקה הי"ג. כאן ערך שרף את החי־לוף של המשחק: הוא הכניס את יואב קרמן, שעשה סדר במישחק ההתקפה של קבוצתו. במקום גורן הולש (סיים את המשחק עם אפס נקודות) המשחק התאזן. בהפסקה היה לגליל יתרון של שתי נקודות בלבד, 44–42.

החצי השני היה של אליצור. מלוביק צלף מהחוץ, נורתון נתן הרבה אנרגיה, ויטמן ופייר דאגו לשליטה בריבאונד וקרמן היה זה שקבע 50–50 (דקה 24), ונתן את האות למהפך. הוזה ויטמן רשם את היתרון הגדול של אליצור 71–58 (דקה 31). הגליל הציג בשלב זה משחק מרושל. סרי מרטין, בעידודו של הקהל, צימק חמש דקות מהסיום ל־6 הפרש — 65–71, אבל זו היתה שירת הברבור של הגליל. יציאתו של פרימן בחמש עבירות (37) ופציעתו של בדר ליף בגומן יד ימין (38) סתמו את הגולל על תקוות המקומיים. נורתון העלה שוב ל־13 הפרש (84–71) ודני ברכה חתם את התוצאה בשתי קליעות עונשין, 86–78.

למרות ההפסד שמר הגליל על מקומו הרביעי, כשהוא מקדים בנקודה אחת את מכבי רמת־גן שבמקום החמישי.

מחר — הקפת התבור

הקפת התבור הל"ו, לזכרו של יצחק שדה, תהיה השבת החל מ־8.00 בבוקר. הקפת התבור תכלול מירוצים תחרותיים ועממיים לכל הגילאים למרחקים שונים — החל ב־1,200 מטר ועד 11 ק"מ — על פי מפתח גיל.

שחיה

ההונגרים מצטיינים באליפות הבינלאומית של ישראל

השחיינים ההונגרים המשתתפים באליפות הבינלאומית של ישראל בשחיה זכו אתמול, ביומה הראשון של האליפות, במספר מדליות זהב והכיתור שהם ברמה גבוהה בהרבה מהשחיינים הישראלים.

ב־400 מטר חופשי ניצח זוהר ויים מהפועל בנימשמען, 4:01.64 דקות. הוא ניצח גם ב־50 מטר חופשי, 24.74 שניות. ב־200 מטר חזה ניצח ההונגרי טמאש דונאר, 2:26.88 דקות. ב־200 מטר פרפר ניצח ערן גרומי ממכבי ירושלים, 2:06.24 דקות. ב' ההונגרי־ זולטן הרבס ניצח ב־200 מטר מעורב אישי, 2:11.56 דקות.

בנשים ג'ודית צ'אפאי מהונגריה ניצחה ב־400 מטר חופשי, 4:21.08 דקות וב־200 מטר פרפר 2:23.87 דקות. ב־200 מטר חזה היתה ראשונה אידית אפרתי ממכבי ת"א, 2:51.70 דקות. ב־50 מטר חופשי ניצחה רודה ורגה מהונגריה, 27.72 שניות. היא הוסיפה מדליית זהב נוספת ב־200 מטר מעורב אישי, 2:25.09 דקות. יותר מ־400 שחיינים משתת־פים באליפות שתימשך היום ותס־תיים בשבת.

ישראל השלימה הכנותיה למיפגש הגומלין הגורלי עם אוסטרליה

הכל או לא כלום

רגע האמת הגיע במאבק על הבכורה באוקיאניה ● הפעם חייבים לנצח — תיקו יסתום כנראה את הגולל על סיכויינו להגיע לסיאול ● מיהיץ' מודה, כי היריב נהנה מעדיפות טכנית ומוראלית ● ארוק: ננצח 2–1 ● השניים מסרבים לפרסם את ההרכבים ● הניצחון הרשמי האחרון על נבחרת ארץ הקנגרו היה ב־1969 (1–0 בר"ג) ● יום ראשון, 3 לפנות בוקר בכרייסצ'רץ', שידור ישיר ברדיו ובטלוויזיה

קדם אולימפי

מאת יהושע שגיא
שליח "הארץ" לאוסטרליה

סידני (מיוחד ל"ספורט הארץ"). נבחרות הכדורגל של ישראל ואוסטרליה השלימו את הכנותיהן למאבק הקובע ביניהן, ביום ראשון ב־3 לפנות בוקר בכרייסצ'רץ', ניו זילנד.

מישחק זה, שיהיה באיצטדיון המלכה אליזבת השניה, יפתח את הסיבוב השני של הטורניר הקדם אולימפי על הכרטיס לאולימפיאדת סיאול. האוסטרלים כבר הגיעו אמש בטיסת לילה לכרייסצ'רץ', אליה ימריאו הישראלים הבוקר.

ישראל חייבת לגמול לאוסטרלים על נצחונם (2–0) בסיבוב הראשון, כדי לשמור עצמה בתמונת המאבק על הכרטיס האולימפי. אם תפסיד, יש להניח כי תאבד את סיכוייה להמשיך במאבק.

עם זאת ברור לכל במחנה הישראלי, כי הנבחרת הנוכחית היא הטובה ביותר שהיתה לאוסטרליה זה שנים, וכי היא עולה בכוחה על הנבחרת, שגברה עלינו בטורניר הקדם־עולמי ב־1985. הפעם יש לאוסטרלים צוות מגוסה, מבוגר יותר, המתפקד זמן רב בצוותא זה ביג להישגים מרשימים — לא רק הודות לעוצמתו הפיזית, אלא גם בזכות יכולתו הספורטיבית הגבוהה.

חייבים לזכור, כי מאז 1969 לא הצלחנו לנצח את האוסטרלים במישחק רישמי כלשהו. את הניצחון ב־1969, 1–0, העניק לנו גיורא שפיגל בשער שוקפיץ' את איצט־דיון רמת־גן. הגומלין באוסטרליה הסתיים בתיקו 1–1 (שער משווה של מרדכי שפיגלר), וכך הגענו לגמר העולמי במכסיקו ב־1970.

אוסטרליה פייבוריטית

יתכן שדווקא ברגעי ההכרעה יצ־ליח הצוות הישראלי להפיק מעצמו את המאכסימום כדי להצליח במשימה, שרק מומחים בודדים מעטים מוכנים להמר כי יסתיים בנצחון ישראלי. כמו שוי עם הצוות הזה במסע האוקיאני המפרך כבר שלושה שבועות, ברור לי כי האוסטרלים נהנים מעליונות ברורה, ספורטיבית ומנטאלית, והסיכויים נוטים בבירור לצידם. אלא שכלב פינה מקננת תקווה, שהישראלים יצליחו להתעלות על עצמם דווקא ב־90 דקות ההכרעה הגורלית, כדי להפיק תוצאה שתיכנס לדפי ההיס־טוריה של הכדורגל הישראלי כאחת ההצלחות הגדולות ביותר בכל הזמנים.

אם תשאלו אותי, אומר שאני מתקשה להאמין ביכולתנו לנצח את האוסטרלים — אבל מתפלל לנצחון

מילינקו מיהיץ'

פראנק ארוק

זה כמו כולם. הצרה היא, שתיקו מול אוסטרליה בתנאים הנוכחיים גם הוא יכול להחשב להישג, אבל מבחינת השגת המטרה — הכרטיס לסיאול — הוא עלול להיות כישלון, כיוון שתיקו יסתום כנראה את הגולל על סיכויינו.

אתמול היה עימות בלתי צפוי בין שתי הנבחרות, עימות שעורר את חמתו של מילינקו מיהיץ'. בהגיע הנבחרת הישראלית אל מישטח הדשא של קלג' סט. ג'ון שליד אוניברסיטת סידני, שם התאמנה מדי יום, התברר כי המישטח תפוס על־ידי האוסטרלים, שקיימו שם מישחק אימון פנימי לקול שאגות הדירבון של ארוק. האוסטרלים כלל לא הגיבו למראה הנבחרת שלנו, וזו נאלצה להתחיל את האימון בשולי המגרש.

ארוק: נילחם על חיינו

הדבר הכעיס מאוד את מיהיץ', ובאשר כחזר תורה של האוסטרלים הגיע ל"טריטוריה" הישראלית, הוא ניצל את ההזדמנות ובעס בכחוד הרחוק מהמקום, כדי שלא יזהר לאוסטרלים. כעבור שעה ארוכה סיימו האוסטרלים את האימון ועזבו את המקום, לא לפני שפראנק ארוק התנפח לשיחה קצרה, ושוחחו בהרגלו, עם העיתונאים הישראלים.

ארוק: "אנחנו לא כל כך באיזום כדי לחשוב שכבר זכינו בטורניר. במישחק נגד ישראל פשוט נילחם על חיינו. הנבחרת הישראלית במצב של יאוש, ובמצב כזה היא מסוגלת לעשות דברים שמעולם לא עשתה. זה איום גדול מצידה של ישראל".

ארוק התנבא כי במישחק יובקע יותר משער אחד. לא היה צריך ללחוץ אותו כדי שיתן הימור מדוייק: "2–1 לאוסטרליה, כמובן". האם הוא מרוצה מכך שאלי אוחנה אינו משחק אם ישראל? "עשינו אנו שמח לאירין על בעיית של ק־ י". אני ספורטאי ורוצה אתגר בהתמודדות עם יריבי, ורוצה שגם מיד יהיו במלוא כושרם ועם כל שחקניהם, כדי שהמנצח יהיה בעל איכות מאכסימלית".

ארוק סיפר, כי לרשותו יותר מדי שחקנים תוקפים. אך הוא מתכוון להציב הרכב שיעורר עליו ביקורות בתקשורת המקומית. הוא סירב לנקוב בשמותיהם של הי"ו שלו, ואמר כי לעולם אינו מפרסם את ההרכב לתקשורת לפני שמסר אותו לשחקניו.

קורת רוח ממיטשל

מכל מקום, במחנה האוסטרלי שוררת תחושה גלויה של בטחון עצמי רב, בעיקר לאור בואו של המקצוען דייויד מיטשל מפיינורד רוטרדאם. במחנה הישראלי אין חולים להצטער על כך שאלי אוחנה נשאר במאליין. "כל הכוכבים שלהם באו, ואילו הכוכב שלנו מבקיע לו באירופה...", התמרמר מיהיץ'.

בעת ששוחח עם העתונאים הישראלים, צפה ארוק בחימום של הנבחרת הישראלית, אך הדבר לא גרד ־שום תגובה של מיהיץ', המתייחס לארוק בסלחנות צינית. כאשר סיפרנו למיהיץ' מה אמר ארוק, הוא הגיב שלא כהרגלו: "יש לו פה גדול והוא יכול לדבר ככל העולה על רוחו, כיוון שכבר צבר 6 נקודות בטורניר והוא חש עליונות. בנבדה שארוק מדבר גם הודה שלי סטנקה, שאין לה כל מושג בכד הרגל, יכולה היתה לדבר". גם מיהיץ' סירב למסור לעתונאים את ההרכב הישראלי, אך בניגוד לפעמים קודמות סירב אפילו לנקוב בשמם של 16 השחקנים שירשמו בטופס. "לכל 20 השחקנים שלי יש סיכוי שווה לשחק", אמר, שאינו מתכוון לכך ברצינות.

הנוסחה: סבלנות ואחריות

מיהיץ' סיפר כי אלי כהן מתלונן על פציעה, וציין שאורי מלמיליאן אמנם חזר אתמול להתאמן, אך "עבד באימון בכוח בינוני". מה ירשיע את המישחק? "הסבלנות והכח האישי. אם נשחק בסבלנות ובאחריות, לא נגמה להשיג הכרעה בכוח, נשתלט על מרכז המגרש ונכ־תיב את הקצב, סיכויינו טובים. במישחק הראשון עם אוסטרליה היינו קרובים לתוצאה חיובית, שנ־מנעה מאיתנו בגלל השופט. אוחזה מאד שבע רצון אם נצליח להוזר גם בגומלין על רמת המשחק שהפגנו נגד האוסטרלים במחצית הראשונה. "תיאורטית, ברור שלאוסטרלים יס־פיק גם תיקו, אבל אנו חייבים להשיג נצחון, למרות שאוסטרליה עולה עלינו בכוחה ולרשותה מאגר שחקנים טוב יותר. האוסטרלים משחקים ברמה אירופית גבוהה, וב־הם משולב מצלה של ותיקים מנוסים וצעירים מכשרים הפועלים יחד כבר תקופה ארוכה. על כן שי־תוף הפעולה ביניהם הדוק, וכי כולתם לבצע פעולות מורכבות בעיניים עצומות. "אני מרגיש טוב",

הוסיף מיהיץ' בנימה אופטימית. "הלואי שהשחקנים ירגישו טוב כמוני. אפשר לעבוד אותם, לשוד קים שלנו יש ידע רב בכדורגל, והם שגם הקבוצה הפחות טובה מסוגלת לנצח. לאוסטרלים יש שלושה־ארבעה שחקנים ברמה טובה משלנו, ואם אלי אוחנה היה כאן — זה היה כאזן את יתר הכוחות, בעיקר מפני שבמערך ההתקפי הקדמי האוסטרלים עולים עלינו". כאשר נשאל על התקרית עם האוסטרלים במגרש האימונים, לעג מיהיץ' לארוק: "הוא התנהג בצורה אופיינית. כאשר שלח אותנו להתאמן בשולי המגרש, אבל ארוק עוד צעיר ויש לו זמן ללמוד". אבל ארוק מבוגר ממך בשנתיים... מי־היץ' לא התבלבל: "כן, אבל הוא עוד צעיר בשביל כדורגל..."

● ● ●

להערכתי, אלה יהיו הרכבי שתי הנבחרות ביום א':

ישראל: גינצבורג. אבי כהן (גלאמגן), אבי כהן (ירושלים), אלון, קלינגר, פרלמני, אלי כהן, מלמי־ליאן, טובריה, בריילובסקי וזוהמל. אוסטרליה: ג'ף אולבר, אלן דייוויד־סון, צ'ארלי יאנקוס, גאווי מקדואל, גראם ג'נינגס, פול ווייד, מייק פיטרסון, אוסקר קרינו, דייוויד מי־טשל (ג'ימי פאטיקס), פרנק פארינה, ג'ון קוסמינה.

את המישחק ינהל סאנדרו השווייצי, בסיוע הקוונים קנה (פיג'י) ושארפ (ניו־זילנד).

ליגה אנגלית

אוורטון — מכשול אחרון לליוורפול בדרך לשבירת השיא

לונדון (שרות "ספורט הארץ"). ליוורפול תעשה מאמץ עילאי לשפר בסוף השבוע את שיאה האנגלי של לידס יונייטד, 29 מישחקי ליגה רצופים ללא הפסד, אבל לרוע מזלה יהיה עליה לעשות זאת דווקא בגודיסון פארק — איצטדיונה של יריבתה המושבעת, האלופה אוורטון. המישחק הדרמטי יהיה ביום א' ויוקרן בשידור ישיר בטלוויזיה.

ליוורפול השוותה את השיא בעונת 1973/74, כאשר סיימה ביום ה' בלילה 1–1 בדרבי.

מנצ'סטר יונייטד, השניה בדירוג (בפיגור 14 נקודות אחרי ליוורפול), תתארח מחר אצל נוטינגהאם, הרביעית.

יתר מישחקי השבת: ארסנל — ניוקאסל, קובנטרי — דרבי, אוכספורד — צ'לסי, קווינס פארק ריינג'רס — נוריץ', שפילד ווגסדי — פורטסמות, סאות'המפטון — צ'ארלטון, ווסטהאם — ווטפורד, וי־מבלדון — טוטנהאם.

בונדסליגה

ברמן נגד לוורקוזן, באיירן בפראנקפורט

בון (שרות "ספורט הארץ"). ורדר ברמן מקווה לשמור על יתרונה בראש הדירוג, כשתארח השבת את לוורקוזן, שבמקום השביעי. לברמן 37 נקודות, 2 יותר מאשר לבאיירן מינכן, שתתארח בפראנקפורט. קלן (שלישית עם 32) תארח את דורט־מונד. בורוסיה מנשנגלאדבך, המדורגת שישית (26), תארח כבר השבת את האלדוף מבויים.

יתר המישחקים בשבת: [illegible] — בוכום, שטאלקה — קאלסרוהה, האמבור — אורדינגן, שטוטגארט, נירנברג — המבורג, קייזרסלאוטרן — האמבורג.

מהליגה השניה באיטליה לחצי גמר המחזיקות

ליסבון (איפ"י). אטלאנטה מהלי־גה השניה באיטליה הדהימה כאשר העפילה לחצי גמר גביע אירופה למחזיקות גביע, האיטלקים, שניצחו לפני שבועיים את ספורטינג ליסבון 2–0 הצליחו שלשום לסחוט תיקו 1–1 בפורטוגל שהבטיח את עלייתם.

כדורגל

גרמיו לסיבוב השני בגביע הליברטאדורס

פורטו אלגרה (איפ"י). גרמיו מבר־זיל ניצחה את בוקה ג'וניורס מארגנטינה 2–0 והעפילה לסיבוב השני של גביע הליברטאדורס, המפעל הדרום־אמריקאי המקביל לגביע אירופה לאלופות.

[illegible] במישחק הראשון את גרמיו 1–0. איבדה כל סיכוי להעפיל אף היא לסיבוב השני. 40 אלף צופים חזו במישחק

שמשון ובני יהודה עשויים לעלות כבר היום לחצי הגמר

לאחר מישחקיהם נגד בית"ר ירושלים בבלומפילד ומכבי פ"ת בחולון ★ הפועל ירושלים בבאר־שבע

גביע הטוטו

מאת משה הר־געש

שתי קבוצות — שמשון תל־אביב ובני־יהודה — עשויות להבטיח כבר היום את השתתפותן בשלב חצי הגמר. הסיכויים הטובים ביותר נשקפים לשמשון, מחזיק הגביע. הוא יארח בבית א' את בית"ר יר־ושלים במישחק המוקדם בבלומ־פילד (13.00). במישחק נוסף בבית זה ינסה מכבי חיפה לצמצם את פער 4 הנקודות משמשון, במישחק הביתי עם בית"ר תל־אביב.

לבני־יהודה יתרון בן שתי נקודות בראש בית ב'. הם יתמודדו היום עם מכבי פתח־תקוה היום במגרש לזרוס בחולון בגלל עונש הרחקה של המתוזתקאים. גם הפועל פתח תקוה עדיין לא ויתר על הבכורה בבית. הוא יארח מחר את הפועל צפרירים חולון.

בשני הבתים האחרים יימשך כנראה המאבק המצומד על חצי הגמר. מכשול גבוה מצפה להפועל ירושלים, מוביל בית ג', שיתמודד בחוץ עם הפועל באר־שבע. מכבי נתניה הנורדת שני מעמדד לגבור במגרשו על מכבי תל־אביב. שני המישחקים יהיו בשבת.

יריב נוח לכאורה מצפה להפועל תל־אביב בראש בית ד'. הוא יארח היום בבלומפילד (15.00) את הפועל חיפה מהליגה הארצית. למעשה, גם להפועל כפר־סבא צפוי מישחק קל. הוא יתמודד במגרשו עם הפועל לוד.

השעה הראשית למישחקים 15.00.

טבלת בית א'

1. שמשון ת"א	4	5–3	9
2. מכבי חיפה	4	5–5	5
3. בית"ר י־ם	4	4–5	4
4. בית"ר ת"א	4	2–3	4

טבלת בית ב'

1. בני יהודה	4	6–2	9
2. הפועל פ"ת	4	4–3	7
3. צפ. חולון	4	3–5	4
4. מכבי פ"ת	4	8–6	2

טבלת בית ג'

1. הפועל י־ם	4	6–2	7
2. מכ. נתניה	4	7–6	7
3. באר־שבע	4	4–1	5
4. מכבי ת"א	4	4–12	3

טבלת בית ד'

1. הפועל ת"א	4	8–1	8
2. כפר־סבא	4	4–2	8
3. הפו. חיפה	4	3–6	2
4. הפועל לוד	4	4–8	2

גם יבנה ובת־ים בדרך לחצי הגמר

גם בליגה הארצית צפויה הכרעה מוקדמת בשני בתים. למכבי יבנה יתרון של ארבע נקודות בראש בית א'. הוא ודאי יסתפק בנקודה במישחק החוץ שיהיה היום בחדרה נגד הפועל המקומי, הזולק אחריו. במישחק נוסף יתמודדו מכבי רמת־ עמידר והכח רמת־גן בדרבי מסקרן.

בבית ב' יש למוליך הפועל בת־ים יתרון של 3 נקודות, שיהודבטו להשיג היום ניצחון חוץ נגד הפועל עכו. מכבי יפו יתקשה לסגור את הפער במישחק החוץ עם הפועל טבריה. בבית ג' מתנהל מאבק צמוד בין הפועל רמת־גן ויהוד. הראשון יתארח אצל מכבי שעריים, השני יארח היום את בית"ר נתניה. השעה הראשית — 15.00.

טבלת הבית האוקיאני

(אחרי המחזור השלישי)

		שערים	נק'
1. אוסטרליה		2–8	6
2. ישראל		2–7	4
3. ניו זילנד		2–5	2
4. טאיוואן		8–0	0

מישחקי יום א' בכרייסצ'רץ' — שעון ישראל

● 01.00: ניו זילנד — טאיוואן
● 03.00: ישראל — אוסטרליה
(שידור ישיר ברדיו ובטלוויזיה)

טניס

נצחון בזוגות לעמוס וגלעד

קי־ביסקיין (איפ"י). עמוס מנסדורף וגלעד בלום ניצחו אתמול בסיבוב הראשון של טורניר הזוגות בטורניר הטניס של פלורידה את הצמד האמריקאי, אנדרה אגאסי וג'ימי אריאס 6–1, 6–3.

גלעד בלום נוצח ביום רביעי על־ידי האוסטרלי ג'ון פיצג'ראלד 7–6 (8–6) 6–4 6–7 (7–5) לאחר מאבק קשה והמשך בסיבוב השני של טורניר היחידים.

הפייבוריטים ניצחו בסבב פרנקל

אתמול התקיימו מישחקי רבע הגמר בטורניר הזוגות. בין הגברים ניצחו הפייבוריטים ברון רוקמאגס (הולנד), שכבר זכו בשני הגביעים ביפו ובחיפה, את הישראלים מיכאל דניאל והנוע מרנשטיין 6–2, 6–2. קליסנג'ר (גרמניה) ווילאמסון (ארה"ב) ניצחו את פרמן ווילה (שוודיה) 6–2, 7–5. למאנד ומארקו ניצחו את רוהיס והגרארו 6–4, 6–2. בסוף תיבורג משוודיה גברו על ויידנפלד וציימרמן מישראל 6–4, 6–4, 7–6.

עיריית רמת־גן

ברכת עיריית רמת־גן
למר אורי שורץ
עם בחירתו לתפקיד נשיא
התאחדות תעשייני היהלומים בישראל.
תוך איחולים שבתקופת כהונתו תעלה וישגשג הענף
ויגיע להישגים עוד יותר גדולים
אורי עמית, ראש העיר

מוזיאון תל־אביב לאמנות

לרגל חנוכת "כבר לבנה"
של דני קרוון בגן אדית וולפסון
מארגן מוזיאון תל־אביב לאמנות

רב־שיח
פיסול סביבתי בנוף אורבני

מושב ראשון יום שלישי, ד' בניסן תשמ"ח, 22.3.88
משעה: 18.00
מנחה: מארק שפס
אדריכלות וסביבה במסורת האיטלקית
מתקופת הרנסנס ועד היום
ד"ר קארלו ברטלי, מילאנו
בשיתוף המכון האיטלקי לתרבות סקירה
היסטורית של אמנות באתרים צבוריים
בארצות הברית
הנרי גלדזאהלר, ניו־יורק
אמנות ציבורית בערים החדשות בצרפת
פייר רסטאני, פאריס

פרוייקטים סביבתיים בנוף האורבני של צרפת
מוניק פ., פאריס

מושב שני יום רביעי ח' בניסן תשמ"ח, 23.3.88 — משעה: 17.00
המנחה: ד"ר מיכאל לוין
העיר כמוזיאון־אמנות ציבורית בתל־אביב
ובירושלים
ד"ר מיכאל לוין
אסטרטגיה פיסולית בסביבה פונקציונאלית
אמנון ברזל, תל־אביב/פירנצה
תעלומת האינדיאנים הנכחדים וגבולות
ההיגיון באדריכלות
ד"ר מייקל גיבסון, פאריס
"אין סיטי" — פיסול לציבורי כביקורת על
אדריכלות
ד"ר מנפרד שנקנבורגר, קלן
בשיתוף מכון גתה
דיון מסכם עם כל משתתפי הרב־שיח תחזית
פני הנוף האורבני במאה ה־21

רב־שיח באנגלית עם תרגום סימולטני
כרטיסים בקופת המוזיאון, שד' שאול המלך 27 תל־אביב

למכירה מגרש בראשון לציון

מוזמנות בזאת הצעות לרכישת מגרש ריק הנמצא מצפון לצומת הרחובות גבעתי, ירושלים והשומר, חלקה 304 בגוש 3930.

המגרש הינו בשטח של 5,924 מ"ר. המגרש מיועד לבניית בנייני מגורים בני שתי קומות (קוטג'ים) ־ 14 יחידות. על ההצעות שתוגשנה להגיע עד ליום 1.4.1988 לכונסי הנכסים עורכי הדין שאול ברגרון ואיתן ארז. להצעות יש לצרף ערבות בנקאית או שיק בנקאי בסך 5% מגובה ההצעה. כונסי הנכסים אינם מתחייבים לקבל הצעה כלשהי והם יהיו רשאים לנהל מו"מ עם מציעים שונים ו/או אחרים לפי שיקול דעתם, כן יהיו זכאים לקיים תחרות (ליסיטציה) בין המציעים השונים. ההצעה שתאושר על ידי כונסי הנכסים כפופה לאישור ביהמ"ש.

שאול ברגרון, עו"ד
רחוב אבן גבירול 52
תל־אביב, טל. 261231

איתן ארז, עו"ד
רחוב רוטשילד 20
תל־אביב, טל. 656550

כונסי נכסים
[illegible]

אוניברסיטת תל־אביב

הפקולטה למדעי הרוח
בית־הספר למדעי היהדות ע"ש חיים רוזנברג
הקתדרה להסטוריה ולתרבות של יהודי שלוניקי ויוון

הכנס השלושה־עשר
של הקתדרה
להיסטוריה ולתרבות של
יהודי שלוניקי ויוון

דברי פתיחה:
פרופ' צבי אנקורי
ראש הקתדרה להיסטוריה ולתרבות של יהודי שלוניקי ויוון

ברכות:
פרופ' משה גיל
דיקאן הפקולטה למדעי הרוח
פרופ' אברהם טל
ראש בית־הספר למדעי היהדות ע"ש חיים רוזנברג
אינג' אהרון ח. רוסו
יו"ר המכון לחקר יהדות שלוניקי, ת"א

הרצאה:
ד"ר יוסף קארו
והפרק היווני בחייו וביצירתו
(במלאת 500 שנה להולדתו)
ד"ר מיכל אורון
החוג לספרות עברית

מנחה:
פרופ' צבי אנקורי

הכנס יתקיים ביום ראשון, ב' בניסן תשמ"ח 20.3.1988 בשעה 18.15 בבנין ביה"ס למדעי היהדות ע"ש חיים רוזנברג, אולם 01, קרית האוניברסיטה, רמת־אביב.
כניסה דרך שער אוסטריה (1)
לקראת הכנס יצא־לאור הספר מליסבון לשלוניקי וקושטא. והוא החמישי בסידרת פירסומי הקתדרה "יהודי יוון לדורותיהם"
באי־הכנס יוכלו לרכוש את הספר הזה, וכן הספרים הקודמים בסידרה בהנחה, בכניסה לאולם

דלק
מכרז רכב מס' 2/88
[illegible]

אל על מטענים לכל השערים

שערי מטבע חוץ

17.3.88

המטבע	בנק לאומי מזומנים קניה	בנק לאומי מזומנים מכירה	בנק לאומי העברות והמחאות קניה	בנק לאומי העברות והמחאות מכירה	בנק הפועלים מזומנים קניה	בנק הפועלים מזומנים מכירה	בנק הפועלים העברות והמחאות קניה	בנק הפועלים העברות והמחאות מכירה	בנק דיסקונט מזומנים קניה	בנק דיסקונט מזומנים מכירה	בנק דיסקונט העברות והמחאות קניה	בנק דיסקונט העברות והמחאות מכירה	שער יציג	השינוי היומי
1 דולר	1.53	1.60	1.5603	1.5797	1.53	1.60	1.5613	1.5807	1.53	1.60	1.5608	1.5804	1.5705	0.0030
1 לישט"ש	2.81	2.94	0.8725	0.9082	2.83	2.96	2.8769	2.9128	2.82	2.96	2.8760	2.9121	2.8957	−0.0042
1 מארק גרמני	0.91	0.95	0.9290	0.9406	0.91	0.96	0.9300	0.9416	0.91	0.96	0.9306	0.9423	0.9373	−0.0018
1 פרנק צרפתי	0.26	0.28	0.2733	0.2767	0.26	0.28	0.2734	0.2768	0.26	0.28	0.2735	0.2769	0.2754	−0.0007
1 גולדן הולנדי	0.81	0.85	0.8282	0.8385	0.81	0.85	0.8282	0.8385	0.81	0.85	0.8286	0.8390	0.8342	−0.0018
1 פרנק שוויצרי	1.10	1.15	1.1221	1.1361	1.11	1.16	1.1265	1.1405	1.10	1.16	1.1236	1.1377	1.1320	−0.0036
1 כתר שוודי	0.26	0.27	0.2622	0.2655	0.25	0.27	0.2622	0.2655	0.25	0.27	0.2622	0.2655	0.2639	−0.0001
1 כתר נורבגי	0.24	0.25	0.2453	0.2483	0.24	0.25	0.2455	0.2485	0.24	0.25	0.2452	0.2483	0.2469	−0.0001
1 כתר דני	0.24	0.25	0.2422	0.2453	0.24	0.25	0.2424	0.2455	0.23	0.25	0.2423	0.2453	0.2439	−0.0008
1 מרק פיני	0.38	0.39	0.3846	0.3894	0.36	0.40	0.3715	0.3893	0.37	0.40	0.3847	0.3895	0.3875	−0.0007
1 דולר קנדי	1.22	1.12	1.2462	1.2617	1.23	1.28	1.2470	1.2626	1.22	1.28	1.2466	1.2622	1.2557	0.0057
1 דולר אוסטרלי	1.07	1.18	1.1440	1.1582	1.11	1.19	1.1457	1.1600	1.11	1.19	1.1440	1.1584	1.1525	0.0061
1 ראנד דרא"פ	0.47	0.56	0.7301	0.7392	0.44	0.74	0.7306	0.7397	0.46	0.65	0.7304	0.7396	0.7347	−0.0021
10 פרנקים בלגיים	−	−	0.4453	0.4508	−	−	0.4456	0.4511	−	−	0.4450	0.4506	0.4479	−0.0010
10 שילינג אוסטריים	1.30	1.36	1.3243	1.3407	1.30	1.36	1.3251	1.3416	1.30	1.36	1.3243	1.3410	1.3332	−0.0026
1000 לירטות איטלקיות	1.23	1.29	1.2553	1.2709	1.23	1.31	1.2565	1.2721	1.23	1.32	1.2563	1.2721	1.2625	−0.0039
100 ינים יפאניים	1.20	1.25	1.2228	1.2380	1.20	1.26	1.2245	1.2398	1.20	1.26	1.2246	1.2400	1.2318	0.0024

190 אנשי "אל על מטענים" בסניפי החברה בעולם — יטפלו אישית במטעני היצוא והיבוא שלך.
אל על

לחץ בקהיר על ערפאת לכונן "ממשלה פלשתינית גולה"

כדי שתשמש "נציגות פלשתינית עצמאית" בוועידה הבינלאומית

מאת כתבי "הארץ" לענייניים ערביים

מצרים פועלת לשכנע את ערפאת לכונן "ממשלה פלשתינית גולה" שתזכה להכרה בינלאומית ותשמש כ"נציגות פלשתינית עצמאית" בוועידה הבינלאומית. לדברי מקורות ערביים זה אחד הנושאים המרכזיים שנדונו במשך יום אתמול בין ראש לשכתו של נשיא מצרים, ד"ר אוסאמה אל־באז לבין ערפאת בתוניס. השניים קיימו שלוש ישיבות ממושכות שבמהלכן הודיע אל־באז, כי מצרים תובעת באמצעות ארה"ב כי ישראל תתחייב מלכתחילה על נסיגה כללית "מכל השטחים הערביים הכבושים על יסוד העיקרון אדמה תמורת שלום". דברי אל־באז הובאו אמש על ידי הכתבת המצרית של רדיו "מונטה קרלו" בקהיר.

נשיא נסיכויות המפרץ הערביות השייח' זאיד בן סולטאן שערך השבוע ביקור ממלכתי במצרים הודיע על שובן של הנסיכויות לשותפות ברשות הבין־ערבית לתיעוש צבאי שמרכזה במצרים. שגריר ארה"ב בקהיר העביר לשר החוץ המצרי אתמול דו"ח על תוצאות שיחות ראש ממשלת ישראל עם נשיא ארה"ב.

ראש ממשלת ירדן זיד אל־ריפאעי ייצא היום למוסקווה לביקור עבודה קצר כדי לדון בקרמלין על עמדת בריה"מ ביחס ליוזמת השלום האמריקאית במזרח התיכון. המלך חוסיין ערך השבוע ביקורים במספר בירות ערביות הן עם מנהיגיהן באותו עניין.

המלך הסעודי פהד אמר אתמול כי אין בפני ישראל ברירה זולת הנסיגה "ומסירת האדמה לבעליה החוקיים כדי שאפשר יהיה לכונן מדינה פלשתינית עצמאית". בראיון לשבועון הבירותי "אל־חוואדת" המופיע היום בלונדון אמר כי לבעיה הפלשתינית ולמלחמת המפרץ אותה דרגת חשיבות.

עצרת או"ם תתכנס היום למושב חרום לדון בסגירת נציגות אש"ף

"ניו יורק פוסט": יש לזכור כיצד נהגו מחבלים בדיפלומטים אמריקאים

מאת שלמה שמיר
סופר "הארץ" בניו יורק

ניו יורק (מיוחד ל"הארץ"). העצרת הכללית של האו"ם תתכנס היום לפי בקשת נציגי מדינות ערביות למושב חרום מיוחד, כדי לדון בהחלטתו של משרד המשפטים האמריקאי לסגור את נציגות אש"ף בניו יורק. לפי ההחלטה האמריקאית, על אש"ף לסגור את המשרד ביום שני הקרוב, ה־21 במארס.

נציגי 20 מדינות ביקשו את רשות הדיבור לדיון המיוחד שיפתח היום. בינתיים לא ידוע על נוסח החלטה שהערבים יביאו לפני העצרת המיוחדת. זאת הפעם השניה שעצרת חרום של האו"ם תדון בהחלטה האמריקאית לסגור את נציגות אש"ף במנהאטן. לפני שבועות אחדים התכנסה עצרת מיוחדת והתקבלה החלטה, שעל האו"ם לפנות אל בית הדין הבינלאומי בהאג ולבקש חוות־דעת משפטית. אם ניתן לאלץ את ארצות הברית להביא את הנושא לבוררות.

האמריקאים רמזו, כי נציג אש"ף באו"ם, לביב טרזי, יוכל לפנות לבית משפט אמריקאי ולערער על החלטת משרד המשפטים הפדראלי. אך טרזי אמר, כי לא יעשה זאת וכי הסכסוך הוא בסכסוך בין ארצות הברית לאו"ם.

העתון "ניו יורק פוסט" כתב אתמול, כי אין להירתע מנקיטת צעדים דראסטיים כדי להביא לסגירת נציגות אש"ף במנהאטן, ואפילו אם יהיה צורך לגרש את נציג אש"ף טרזי, פיזית, מתחומי ארצות הברית. "יש לזכור כיצד נהגו מחבלים שהיו קשורים לאש"ף בדיפלומטים אמריקאים". אומר העתון.

קבוצות סטודנטים יהודים, וחברי תנועות נוער, הפגינו אמש מול הבניין בו שוכנת נציגות אש"ף ונשאו כרזות התובעות את סגירת המשרד.

בוטלה תעמולת מפלגות לקראת "בחירות" בבי"ס בחולון עקב איומים על פעיל ה"מתקדמת"

מאת זהר בלומנקרנץ
סופר "הארץ" בחולון

איומים מנעו אתמול את הופעתו של פעיל "הרשימה המתקדמת לשלום", חיים הנגבי, המשמש גם כמזכיר סיעתה בכנסת, לפני תלמידי בית הספר התיכון "מיטראני" בחולון, במהלך מסע תעמולה של נציגי המפלגות, שנועד להתקיים ביומיים האחרונים, לקראת "יום בחירות" שנקבע להיערך מחרתיים. כתוצאה מכך בוטל מסע התעמולה והמתכנן ואיש מבין נציגי "התחיה", רצ והמתקדמת, שהגיעו, לא הופיע לפני תלמידי בית הספר התיכון.

היום אמורים היו להופיע לפני התלמידים נציגי המערך והליכוד. ביטול מסע התעמולה אתמול לווה במהומה ובוויכוחים קולניים בין תלמידי בית הספר.

בשלב מסוים הוזמנה המשטרה, כדי לצנן את הרוחות ועל מנת להרחיק מחצר בית הספר את נציגי אמצעי התקשורת. הנגבי השתתף רק יום קודם לכן בעצרת עצמית, לאחר שנחקר שלשום במטה הארצי של המשטרה בירושלים, בחשד שעבר על הפקודה למניעת טרור בקיימו מפגשים עם אש"ף.

[illegible]

נציגי תלמידים ממפלגות הימין המערך, לא לאפשר לנציג "הרשימה המתקדמת לשלום" לשאת את דברו. תלמידי בית הספר, הנמנים על "התחיה" הבהירו, כי לא יאפשרו להנגבי לשאת את דברו בכל מקרה. הם באו מצויידים בכרזות ושלטים כמו: "אש"ף החוצה". בשלב מסוים התברר, כי לשטח בית הספר הגיע, להרכנס גם נציג של תנועת "כך".

בעקבות האיומים באלימות נגד הנגבי לגבי אפשרות הופעתם של הנציגים השונים עלה סגן מנהל בית הספר לבמה והודיע על ביטול מסע התעמולה המתוכנן.

1200 תלמידים אמורים היו לקחת חלק בבחירות בבית הספר התיכון. מתנועת "התחיה" נמסר אתמול, כי ברצון ח"כ גאולה כהן להעלות כבר ביום שני הקרוב הצעה בכנסת שתאסור על נציגי "הרשימה המתקדמת לשלום" להופיע בבתי הספר לפני תלמידים, בדומה לאיסור של משרד החינוך והתרבות שחל על נציגי תנועת "כך".

אתמול אף שיגרה מברק בנושא זה לשר החינוך והתרבות, יצחק נבון. במברק קראה לו להוציא הוראות מתאימות למנהלי בתי הספר, על מנת שלא יזמינו לאירועים כאלה, את נציגי המתקדמת, הלא ציונית, [illegible] שכן תנועה המשתתפת בכלל פעולה עם אש"ף.

סגנו של היטלר נקבר אתמול בחשאי באחוזת קבר משפחתית

מסקנות חקירות של בעלות הברית: הס תלה עצמו בכלא

ונזידל, (עי"צ ועי"ה). סגנו של היטלר, רודולף הס, שמת באוגוסט אשתקד לאחר 41 שנים בכלא שפנדאו שבברלין, נקבר אתמול בחשאי באחוזת הקבר המשפחתית שבעיירה ונזידל.

גופתו של הס הובאה בלילה לעיירה הקטנה ונזידל שבבוואריה, והוא נקבר מחדש אתמול בבוקר, בהשתתפות 11 מבני המשפחה.

הס, שמת כשהוא בן 93, נקבר תחילה במקום חשאי לאחר שהמשטרה חששה שמא הלוויה פומבית תצית הפגנות ניאו־נאציות גדולות.

דובר המשטרה הגרמני מסר, כי המשטרה חסמה ביום רביעי בערב את בית הקברות, כדי למנוע את התקרבותם של סקרנים.

החקירות שערכו בעלות הברית, אשר שמרו על הכלא שבו הוחזק הס, העלו שהס תלה את עצמו.

משפחתו של הס סירבה לקבל מסקנה זו.

הס נעצר לאחר שצנח ב־1941 בבריטניה, כנראה בשליחות שלום סודית. הוא היה משך 21 שנה אסיר בודד במבצר שפנדאו.

משרד המדע והפתוח

לרגל שנת ה־40 למדינת ישראל
מוציא משרד המדע והפיתוח
מהדורה חדשה של
ה־ SCIENTIFIC RESEARCH IN ISRAEL.

הפרסום, יכלול מידע בסיסי על כל האירגונים הפעילים במחקר ופיתוח בישראל בתחומי המדע והטכנולוגיה. אירגונים העוסקים במחקר ופיתוח אשר לא נכללו במהדורה הקודמת (1986), יכולים במידה והם מעוניינים בכך להיכלל במהדורה החדשה.

לקבלת פרטים נוספים ניתן לפנות אל:

מר שלמה הרשקוביץ
מנהל המחלקה לכלכלת מו"פ,
משרד המדע והפיתוח,
קרית הממשלה המזרחית
ירושלים — 91181 — ת.ד. 18195
טלפון: 02-277060
FAX 02-820591

ל.פ.מ.

רשות־שדות התעופה בישראל

אל ציבור המשתמשים
בשירותי החנייה
בנמל התעופה בן גוריון

רשות שדות התעופה מבצעת עבודות פתוח להקמת מבנה חניה לשפור רמת השירות לקהל המשתמשים.
עקב עבודות הפתוח והבינוי יצומצם מגרש החניה הקיים ולפיכך לא נוכל לספק את שירותי החניה המשולמת בין התאריכים 27.3.88 עד 22.4.88.
עם סיום עבודות הפתוח נשוב לשרת את קהל לקוחותינו כבעבר.

רשות שדות התעופה
נמל התעופה בן גוריון

רמאללה, אתמול: חייל צה"ל עומד לעצור צעיר פלשתיני שהתפרע. קבוצת נשים ערביות מבקשות מהחייל: אל תעצור אותו. סוף הפרשה: החייל לא עצר את הנער, והתיר לו ללכת עם הנשים. (תצלום אי.פי.)

בהודעה משותפת של המפלגה הקומוניסטית של בריה"מ והמפלגה הקומוניסטית הישראלית

בריה"מ: אין לנו איבה לישראל ולעמה

הנורמליזציה ביחסים עם ישראל אפשרית בהחלט תוך כדי התהליך של ההסדר המזרח תיכוני

(עש"ת). בהודעה משותפת של המפלגה הקומוניסטית של בריה"מ והמפלגה הקומוניסטית הישראלית, בתום פגישה שהתקיימה בבית הועד המרכזי במוסקווה, כשבראש המשלחת הסובייטית סגנו של גורבאצ'וב, חבר הלשכה המדינית ומרכז המזכירות, יגור ליגאצ'וב, ובראש המשלחת הישראלית ח"כ מאיר וילנר, מזכ"ל המפלגה, נאמר: אין בריה"מ נוטרת איבה לישראל ולעמה וכי הנורמליזציה של היחסים עם ישראל אפשרית בהחלט תוך כדי התהליך של ההסדר המזרח תיכוני.

מה שקובע הוא באיזה מדיניות תבחר ההנהגה של ישראל להבא.

ההודעה קוראת לכנס ללא דיחוי את הועידה הבינלאומית לשלום במזרח התיכון. הסדר אמיתי לא יושג ללא פתרון הבעיה הפלשתינית וללא השתתפות אש"פ — נציגו החוקי הבלעדי של העם הפלשתיני.

שני הצדדים הביעו את דעתם המשותפת, שהתקוממות של העם הפלשתיני בשטחים הכבושים יצרה מימד איכותי חדש בסכסוך. היא הוכיחה בבירור את כשלון המדיניות הבנויה על ההנחה, כי באמצעות השימוש בכוח אפשר יהיה להנציח את שליטת ישראל בשטחים. הם הביעו את סולידריותם עם מאבקו הצודק של העם הפלשתיני, גינו בהחלטיות את מעשי הדיכוי של שלטונות ישראל ותבעו את הפסקתם המיידית.

ההודעה המשותפת משתרעת על ארבעה עמודים ובאו הובאו רק הקטעים הנוגעים למזרח התיכון וליחסי ישראל־בריה"מ. בסיום ההודעה ציינו שני הצדדים בסיפוק את יחסי האחווה האיתנים השוררים בין שתי המפלגות והביעו רצונם לחזקם.

פרס: ארה"ב נשארה בעמדותיה; שמיר נשאר בעמדתו; ובממשלה אין החלטה

(ע). "האמריקאים יכולים להגיד שלום למזרח התיכון, אך לא כך אנחנו. אם לא נקבל את יוזמת השלום של המימשל האמריקאי הנוכחי, יעבור זמן רב עד אשר יקום מימשל אמריקאי חדש אשר יפתח בתהליך שלום חדש באזור", כך אמר מ"מ ראש הממשלה ושר החוץ שמעון פרס לכתבים בתום פגישה שערך אתמול עם תלמידי בתי הספר של אורט באוניברסיטה העברית בגבעת רם בירושלים.

השר שמעון פרס סבור כי נסיעתו של ראש הממשלה יצחק שמיר לארה"ב, לפגישה עם ראשי הממשל בנושא עתיד תוכנית השלום, לא שינתה דבר. ארה"ב, לדבריו של פרס נשארה בעמדותיה, שמיר נשאר בעמדתו ובממשלה אין החלטה כרגע על עתיד התהליך המדיני.

שמעון פרס אמר לתלמידי השמיניות של רשת אורט, כי במזרח התיכון קיים עתה פסק זמן שבו ניתן להתחיל את מהלך תוכנית השלום שהעלו האמריקאים.

פסק זמן זה יכול להוליך כמדף אין ההזדמנות לשלום לא תחזור שנית. אמר פרס. הוא הוסיף כי בעוד שלום במזרח התיכון עלולה להיות הסלמה באזור ותחילתו של מרוץ חימוש בין מדינות ערב וישראל.

השר פרס כינה את רעיון ה"טרנספר" כ"הזיה" והוסיף כי "מי שאומר "טרנספר" — "רוצה ללכת למלחמה".

בנושא מדיניות היד הקשה בשטחים, בדיכוי ההתפרעויות והפגנות, הסדר, אמר פרס כי צריך להיזהר בנקיטת מדיניות זו שכן היא עלולה לחזק את הגורמים הערביים הקיצוניים כגון אירגוני החמאס, הג'יהאד המוסלמי, החיזבאללה.

פרס הוסיף בעניין זה כי כאשר משתמשים בכוח צריך להיות מפוכחים.

בתשובה לשאלת אחד התלמידים על מכתב השמיניסטים שנשלח לשמיר ובו הקריאה לסרב לשרת בשטחים אמר פרס כי "זהו מעשה חמור". לדבריו כל אדם רשאי להביע את דעתו אך כל אדם חייב למלא את הפקודות בצה"ל ואת חוקי המדינה.

שר החוץ הטעים בפני התלמידים כי אסור לנו לחלק את ירושלים ואף לא נרשה שצבא זר יחצה את הירדן ויחנה בשערי ירושלים. יחד עם זאת, אמר פרס כי אסור לספח לישראל את האוכלוסיה הערבית בשטחים המונה למעלה משני מיליון איש ואשר יכולה לפגוע, עם סיפוחה, לישראל. ביהדותה, "שיש לישראל כמדינה יהודית".

בעצרת ראשי ערים תאומות, ראשי ערים תאומות מרחבי מדינות בעולם הביעו אמש דברי הוקרה והערכה לישראל. הבטיחו להתמיד בביקורים בה ולשמש "שגרירים טובים של ישראל בארצותיהם".

הם השמיעו את הדברים בעצרת סיום הכנס הבינלאומי לערים תאומות, שנערכה ב"היכל התרבות" בתל אביב, בהשתתפות פרס, אשר סקר בפניהם את המצב המדיני.

ראשי הערים, שהשמיעו ברכות היו מגרמניה, צרפת, בריטניה, סקנדינביה, איטליה, אוסטרליה, ארגנטינה ועוד. בעצרת השתתפו כ־100 ראשי ערים וחברי פרלמנטים, שייצגו 170 ערים תאומות מ־18 מדינות, ומארחיהם ראשי הערים והרשויות בישראל.

פרס סקר בדבריו את מאבקי מדינת ישראל על בטחונה ושגשוגה ב־40 שנות קיומה, ולא התעלם מחילוקי הדעות החוצים כיום את העם בנושאי המו"מ לשלום. אין זה סוד, אמר, כי אנו בישראל מחולקים באשר לעתידנו ולתוכניתו של מזכיר המדינה האמריקאי שולץ. כולנו נחושים, בדעתנו שלא לחזור לגבולות 67 ולא לנהל מו"מ עם אש"ף. אבל לא ניתן לפעול במלחמה ובתוקפנות. כשם שאין בכוונתינו לפגוע בעם השכן לנו. אבל יש חילוקי דעות באשר לקיומה או אי קיומה של ועידה בינלאומית, כפתיחה למו"מ ישיר בינינו לבין ירדן ונציגים פלשתינאים.

מר פרס הוסיף, כי עדיף כמובן מו"מ ישיר בין הצדדים, ועל כך איש לא חולק. השאלה היא אם זה מעשי כיום, כאשר הצד השני אינו מוכן לכך בלי פתיחה בינלאומית. מ"מ ראש הממשלה הבהיר, כי ישראל מבטיחה ותבטיח את מלוא הזכויות לפלשתינאים, והביע אמונתו שניתן למצוא פתרון של קבע, שיבטיח זאת, לטובת שני העמים. "בואו, נשב ליד שולחן המו"מ בלי תנאים מוקדמים, ישים כל צד את הצעותיו ותיקוניו על השולחן, ואז קיים סיכוי טוב שנגיע לבסוף להבנה והסכמה". קרא פרס לעבר הנוגעים בדבר.

מרכז העבודה יבחר בשבוע הבא בפרס כמועמדו לראשות הממשלה

ברעם: מפלגת העבודה תשיב לליכוד באורח חמור ביותר אם הוא יכפה על מדינת ישראל מערכת בחירות אלימה ומכפישה

מאת סופר "הארץ"

לשכת מפלגת העבודה החליטה אתמול כי שמעון פרס יהיה מועמדה לראשות הממשלה וצפוי כי ביום חמישי הבא יבחר מרכז מפלגת העבודה בישיבה מיוחדת את שמעון פרס למועמד היחיד של המפלגה.

מזכיר המפלגה ח"כ עוזי ברעם אמר שהליכוד עושה מאמץ מרוכז ומתוכנן של הכפשה השמצה ושלח קדימה את שרון, קופמן ומצא וכל אחד לפי דרכו מכוון את המסר המכוער והמעוות לציבור אחר. ברעם אמר שמפלגת העבודה תשיב לליכוד באורח חמור ביותר אם הליכוד יכפה על מדינת ישראל מערכת בחירות אלימה ומכפישה.

"הליכוד בא לבחור — מעבר לעטיפה המזויפת — עם רקורד כושל של עשר שנים שכולל הרס שיטתי של שרות המדינה על ידי פוליטיזציה ברמות שונות, השחתה כלכלית ממושכת של הציבור בארץ תוך גילויי חוסר אחריות, נסיון להרס כולל של שרותי הבריאות הציבורי, מלחמה מיותרת שהותירה צלקות עמוקות בחברה הישראלית, פיתוח של סיבוך אלים ומגוף וסיכון בטחונה של מדינת ישראל על ידי הפניית גב לכל אפשרות של קידום תהליך השלום", אמר ברעם.

יו"ר סיעת הליכוד בכנסת חיים קופמן אמר אתמול כי ראש הממשלה יצחק שמיר הוכיח כי ישראל איננה מדינת חסות וכי היא איננה מוכנה להתאבדות הדרגתית. הוא הוסיף כי יש להסתכל על הנסיון של המשטר בדרום וייטנם, כאשר ארה"ב ניהל את מדיניותו ולראות מה קרה שם. קופמן טוען כי כבר בתקופה הקרובה יוכיחו ההתפתחויות בזירה הבינ"ל את צדקת מדיניות הליכוד.

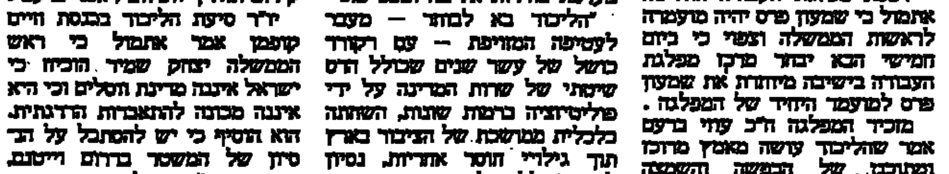

מחסור בסוללות למקלטי רדיו בבריה"מ מאז בוטלו ההפרעות לשידורים

מאת אליהו זהבי
סופר "הארץ" בסקנדינוויה

קופנהגן (מיוחד ל"הארץ"). מחסור חמור שורר בכל רחבי בריה"מ בסוללות למכשירי הרדיו־טראנזיסטור. בשוק השחור של מוסקווה עולה סוללה של 1.5 עד 9 וולט פי כמה ממחירה הרשמי. מאז החליטה בריה"מ לבטל את ההפרעות לשידורי רדיו מערביים חל גידול עצום בביקוש למכשירי רדיו בעלי גלים קצרים ולמצברים לטראנזיסטורים.

במכשירי רדיו בעלי גלים קצרים היה מאז ומתמיד מחסור בשוק, ומכשיר מתוצרת יפאנית או גרמנית, מן המזרח או המערב, נחטף בשוק, אם הוצע למכירה. לגבי סוללות לא היה בעבר מחסור, והשינוי חל בחדשים אחרונים לאחר שנודע על האפשרות לקלוט שידורי חדשות של תחנות רדיו מערביות ללא שיבושים והפרעות.

אשראי לחודשיים וחצי ב"רב־מכר" של תנובה

מאת אבי בנאור

התחרות בין רשתות השיווק על כיסו של הצרכן הישראלי לקראת חג הפסח מקבלת תאוצה:

יומיים בלבד לאחר שהשקם, הקריאה והשופרסל הודיעו על הארכת האשראי עד 2 ביוני, הצטרפה רשת הפרשוק של תנובה למירוץ. מי שיקנו במוצאי שבת בחנות ה"רב־מכר" שבדרך להרצליה, יקבלו אשראי לחודשיים וחצי, עד 2 ביולי. לשאר לקוחות הרשת, שקניותיהם יסתכמו ב־100 ש"ח לפחות, מוצע אשראי לחודש וחצי.

תושב אשקלון נורה

(סוף מעמוד 1)

הפרות סדר ברצועה

חייל צה"ל שהיה אתמול בסיור שיגרתי במחנה הפליטים ג'יבליה הצליח אתמול לחמוק ממשאית שניסתה לדרוס אותו. המשאית חמקה מיד מהמקום.

לבית החולים ברזילי באשקלון הגיע תושב האריתם כבן 25, כשהוא פצוע קשה מידיה בחזה. צה"ל בודק את נסיבות המקרה.

אתמול נמשכו הפרות הסדר ברצועה אך במתכונת מצומצמת. נרשמו כמה מקרים של יידוי אבנים והבערת צמיגים. העוצר על מחנה הפליטים חאן יונס הוסר. ברפיח עדיין יש עוצר על 4 רובעים. שביתת המסחר נימשכת.

החנויות נסגרו בבוקר

חיילי צה"ל ואנשי המינהל האזרחי הורו אתמול לכל הסוחרים בערים הגדולות בגדה המערבית לסגור את חנויותיהם בשעות הבוקר, אך הותר להם לפתוח את בתי העסק אחר הצהריים.

הצעד ננקט בערים שכם, טול־כרם, ירחו, בית־לחם, חלחול, ובערים אחרות. קבוצות של חיילים ואנשי המינהל האזרחי סבבו ברחובי המסחר בשעות הבוקר, והורו לסוחרים לסגור את חנויותיהם. במקומות אחרים, כגון העיר רמאללה, לא הצליחו החיילים לגרום לסגירת החנויות והמסחר התנהל כרגיל במהלך שלושת החודשים האחרונים, מן השעה 8 בבוקר עד 11 לפני הצהריים.

מטרת המדיניות החדשה הינה לקעקע את סדרי שביתות המסחר של תושבי השטחים, ולנסות להחזיר את השליטה ברחוב לידי המינהל האזרחי. צעד זה משתלב במסגרת כוללת של צעדים במישור האזרחי והכלכלי, הננקטים בשטחים בשבועיים האחרונים, כדי לשבור את אווירת המרי.

דוברים רשמיים במינהל האזרחי נמנעו אתמול ממתן הסבר רשמי לצעד החדש שננקט, ומסרו רק, כי "ביו"ש ובעזה ננקטים צעדים שונים להשבת הסדר והביטחון".

עוצר בג'נין וקלקיליה

במישור מעשי האיבה, לא נרשמו אתמול מעשים חריגים בגדה המערבית. נמסר על תושב העיר שכם שהגיע לבית חולים מקומי כשבגופו פצע ירייה, אך לא נודע באילו נסיבות נורה.

הפגנות פרצו בכמה מקומות, וכן תקריות של יידוי אבנים, הצבת מתרסים בכבישים והשלכת בקבוקי תבערה.

על העיר ג'נין הוטל עוצר אתמול, ועשרות צעירים נעצרו. העוצר הוסר בשעות הצהריים. בעיר קלקיליה נמשך העוצר מאז יום שלישי, לאחר עימותים אלימים שהיו בה בין מתנחלים לערבים.

תחת חסות של צה"ל

על פשיטה דומה של מתנחלים, תחת חסותם של חיילי צה"ל, מסרו אתמול תושבי הכפר זעתרה, מזרחית לבית לחם (ליד ההרודיון). תושבים בכפר הראו לסופר "הארץ" מעל עשרה בתים על הכביש המוביל להתנחלויות תקוע ואל־דוד. שמשות רבות בהם נופצו. וכן שתי מכוניות שזגוגיותיהן מנופצות. צינורות מים נקטעו בשתי נקודות, ונגרם נזק לגדרות אבן לאורך הכביש, לעצים, ולגידולים חקלאיים ביתיים. דלתות מתכת של שני מוסכי מכוניות לפחות הוכלו באורח קשה. תושבים בכפר מסרו כי שלשום בסביבות השעה 11 בערב באו לכפר שני ג'יפים וקומנדקר של צה"ל, טרקטור אזרחי וכמה מכוניות אזרחיות. לדבריהם, פינה הטרקטור מתרסי אבנים וצמיגים בוערים על הכביש, ובתוך כך פגע בגדרות האבן, במוסכים ובעצים. לדברי התושבים, יצאו מהמכוניות האזרחיות כמה אזרחים נושאי נשק וחובשי כיפות, שרגמו באבנים בתים של תושבים ושברו שמשות של חלונות, וכן ניפצו בסלעים גדולים זגוגיות של מכוניות. לדברי התושבים, מעשי ההרס הללו נעשו תחת עינם הפקוחה של החיילים.

הרגשה של כיבוש וניתוק

מקורות צבאיים רשמיים מסרו אתמול בתגובה, כי בכפר זעתרה הוצבו שלשום בלילה מחסומים על הכביש, וצה"ל פינה אותם.

מזכיר ההתנחלות הסמוכה, אל־דוד, פנחס ברזיזים, מסר כי טרקטור של הישוב אכן עסק בפינוי מתרסים מהכביש, וכי במהלך הפינוי נפגע בשוגג צינור מים, בשל החשיכה. ברזיזים אמר כי היה במקום במהלך מרבית זמן הפינוי ולא ראה כל תקרית של התנכלות למכוניות או לבתים של תושבי זעתרה.

הוא אמר כי תופעת המחסומים על הכבישים בדרך לישוב חוזרת על עצמה בתדירות של אחת לשלושה ימים בממוצע, וכי מכוניות רבות נרגמות באבנים.

לדבריו היו כבר כמה מקרים שבהם נפצעו תושבים מהישוב מפגיעת אבנים, והתושבים מארגנים שיירות כדי להגיע לישוב בשעות הערב. "אנחנו חיים פה בהרגשה של כיבוש וניתוק", הוא אמר, וסיפר כי חברות שונות, טכנאים ואנשי שירותים שונים ממאנים לספק שירותים לתושבי הישוב בגלל הסכנה בכבישים.

מת אחיו של יאסר ערפאת

היה יו"ר מועדון המכוניות הפלשתינאי בקהיר

קהיר (ע"ה). מוסטפה ערפאת, אחיו הבכור של מנהיג אש"ף, יאסר ערפאת, מת אתמול ממחלת הסרטן בקהיר בגיל 65 שנה — על כך נמסר במשרד אש"ף בבירת מצרים.

מוסטפה, שחי במצרים מאז 1948, היה יו"ר מועדון המכוניות הפלשתינאי בקהיר.

כמה מבני משפחתו של יאסר ערפאת חיים בקהיר, ובכללם אחות האם פאתי, העומד בראש משרד הסהר האדום הפלשתיני בקהיר. יאסר, אשר לו ששה אחים ואחיות, אומר כי נולד בירושלים. אמו השתייכה אל משפחת אל־חוסייני הידועה, ואילו אביו היה סוחר בעל כשר־מסחר בקהיר ובעזה.

מע"מ בשטחים

(סוף מעמוד 1)

מאנשי המכס נמסר שכחלק ממדיניות הלחץ באמצעים כלכליים שתוחלה להיות מופעלת כנגד תושבי השטחים, מסייע מעתה הממשל הצבאי במיוחד לאנשי המע"מ במאמצי הגביה שלהם. מנהל אגף המכס והבלו, מרדכי ברקת תיאר מצב זה בביטוי: "מעז יצא מתוק, שהוא העמקת הגבייה בשטחים".

בעקבות התפטרות 9 עובדי מע"מ ערביים במינהל האזרחי עזה ביום שלישי, גייס אגף המכס מספר קציני צה"ל דרוזים במילואים. מהם מצפים באגף לגביה נמרצת של החובות הרבים שהצטברו לתושבים בשטחים. באגף נמסר שצעד זה ינקט גם ביהודה ושומרון. אם עובדי מחלקות המס הערביים יממשו את איומיהם להתפטר. במקביל מרגישים אנשי אגף המכס שהעובדים הישראליים, למרות הסכנות הקשים בכניסה לאזורים שונים, ממשיכים למלא את תפקידם.

הגבלת תמורת אישורים

המימשל הצבאי, בתיאום עם שלטונות המכס והמע"מ, מפעיל אמצעים לביקורת ואכיפה של תשלומי המיסים על תושבים הפונים לקבלת שירות או אישורים שונים. אלו כוללים התניית קבלת אישור יציאה לירדן או לחו"ל בהצגת מסמכים המוכיחים שחובותיהם לשלטונות המס סולקו. התנייה דומה של קבלת רשיונות יבוא ויצוא אל השטחים ומהם, וכן בעת חידוש רשיונות הרכב וקבלת רשיונות נהיגה. פעילות גביית המכסים על סחורות היוצאות מהשטחים האלו והנכנסות אליהם, מתקיימת כרגיל. באגף המכס מעריכים שישנה ירידה מסוימת בהיקף המסחר דרך הגשרים, אולם טרם הוכחו נתונים על כך.

מאידך, מוסרים אנשי מסחר רבים בשטחים כי מופעלים עליהם לחצים כבדים של אלמונים, כדי שימנעו מתשלום מיסים. סוחרים ואנשי עסקים סיפרו על איומים טלפוניים של אלמונים, ועל מכתבי איום המגיעים אליהם, והם דרישה להימנע מתשלום מיסים. סוחרים באיזור בית לחם מספרים כי בשעות הבוקר הם מוצאים פתקים על סף בתי העסק שלהם, המאיימים עליהם בהצתה, אם ישלמו את מיסיהם. רבים אומרים כי בגלל האטה הגדולה בתנועת המסחר באיזור בחודשים האחרונים, אין ביכולתם לשלם מיסים, ולכן אין ביכולתם לשלם מס הכנסה, מע"מ או מכס, עד שישתפר המצב הכלכלי. בין אנשי העסקים יש כאלה האומרים כי הם מזדהים עם הקריאות של הנהגת המרי בשטחים להימנע מתשלום מיסים, וגמרו אומר בנפשם להיענות לקריאות על אף המודעות שלהם להשלכות המשפטיות של הצעד.

לידיעת המפרסמים
בלוח הארצי

לוח העיר עבר!!!

קבלת מודעות
במשרדינו החדשים
ברחוב י. ל. פרץ 6

תל־אביב טל' 03־383322

חדשות הכלכלה

נסים: הדרך היחידה לתוספת שכר: ייעול

"המדינה לא תממן תשלומי תוספת יוקר באמצעות פיחותים או ביטוח לאומי • מי שייהנה מתוספות שכר ייענש באינפלציה"

(עי). המדינה לא תממן תשלומי תוספת יוקר באמצעות פיחותים או בכספי הביטוח הלאומי. הדרך היחידה לתוספת שכר היא, הייעול במיגזר הפרטי והציבורי, כמקובל במדינות אירופה — אמר אתמול שר האוצר משה נסים, בהופיעו לפני חברי המועדון הכלכלי והחברתי של ההולנדים בבורסת רמת־גן.

נסים אמר כי אם באים חכמים ובקלות יתירה ובלי לדעת את משמעות הדבר נגשים לסייע לציבור כביכול, הרי שהציבור הזה צפוי לענישה מהאינפלציה ההופכת להיות האויב העיקרי של הציבור שנהנה כביכול מתוספת השכר.

שר האוצר אמר, כי דרושה לנו ביום תקופה של ריסון תקציבי לא רק מסיבות פנימיות אלא משום שיש עלינו חוב גדול. לדעת שר האוצר, אסור שיהיו תוספות שכר גלובליות למשק כולו כאשר הן חורגות מהעליה בפריון.

בהתייחסו לשער החליפין, אמר שר האוצר, כי בלי שער חליפין יציב, צפויה התמוטטות מאסיבית של היציבות שהושגה במאמצים מאד קשים.

שר האוצר ציין, כי שנת 1987 היתה השנה הטובה ביותר למשק בתחום הצמיחה. המשק צמח בשנה זו בראשונה לאחר שנים רבות, במימדים שהיו ידועים בישראל של 1972. "כיום ישראל יכולה להשתוות בתחום הצמיחה לטייוואן ולדרום קוריאה. היעד הוא להגיע ליציבות לטווח הרחוק. כעת אנחנו בראשית מסלול ההבראה וההבראה זו לא תושג אם נתבונן על צדקיה של שנה אחת".

משה נסים

נכשל מו"מ למכור את סוכנות "פיאט" לתעשיין מיכאל לוי

מאת אריה לביא

סוכנות המכוניות "פיאט" לא תימכר לאיש העסקים מיכאל לוי, מבעליה של חברת "צילית" לייצור חוטי ניילון. במהלך השנה האחרונה התקיימו כמה דיונים בין משפחת גולדשטיין, בעלת הסוכנות לבין לוי, אך המגעים לא נשאו פרי.

כפי שפורסם אתמול ב"הארץ" הגיע לוי להסכם, לפיו ירכוש את סוכנות המכוניות לנצ'יה ואוטוביאנקי מידי רפי אונגר. ההסכם על כך ייחתם, ככל הנראה, בשבוע הבא.

משפחת גולדשטיין דורשת עבור "חברת המכוניות לים התיכון", שהיא בעלת סוכנות פיאט, 15 מיליון דולר. סכום נוסף בסך חמישה מיליון דולר דורשת משפחת גולדשטיין עבור מלאי החלפים.

בדיונים, שהתקיימו בין משפחת גולדשטיין, לבין מיכאל לוי, הביע האחרון נכונות לשלם עבור סוכנות פיאט כ־8 מיליון דולר ובעקבות כך הגיע המו"מ לידי סיום. שלמה עדה, מנכ"ל סוכנות פיאט מסר אתמול שאין נערכים כל דיונים בקשר למכירת סוכנות פיאט.

תגובת עו"ד ידוע מארה"ב בעניין רמתם בע"מ

מר שפרד ברוד עו"ד ידוע ביותר בפלורידה, איש השנה שנבחר בשנת 1984, נמנה עם חברי ועדת הי"ז המפורסמת שהוקמה בשנת 1945 - במטרה לעזור למר בן גוריון להקים את מדינת ישראל וכן ידידו הטוב של ראש עירית ירושלים מר טדי קולק.

מר שפרד ברוד עיין ובחן את חליפת המכתבים והמסמכים שבידי חב' רמתם בע"מ הנוגעים לפעילות החנויות ללא מכס של החברה בנתב"ג, את חוות דעתו בנושא העביר בכתב לידי מ"מ ראש הממשלה ושר החוץ מר שמעון פרס והעתקים נשלחו גם למר טדי קולק.

מר שפרד ברוד משוכנע כי לחברת רמתם בע"מ נעשה עוול רב.

בידי חברת רמתם הבטחה בכתב מאת רשות שדות התעופה שלפיו החברה יכולה להמשיך בפעילותה בנתב"ג, בחנות הנוכחית, שנתיים ימים מיום קביעת התוצאות הסופיות של המכרז, להפעלת חנויות ללא מכס בנתב"ג.

ההחלטה הסופית לטובת החברה האוסטרלית הזוכה במכרז ניתנה רק ביום 30.9.87 לאחר פס"ד שניתן בבג"צ, **לכן לאור ההבטחה בכתב שבידי חב' רמתם, רשאית החברה להמשיך להפעיל את החנויות בנתב"ג עד ליום 30.9.89**

רשות שדות התעופה אינה מקיימת את הבטחותיה ומפעילה לחצים על חברת רמתם בע"מ לסיים את פעילותיה בחנות הנוכחית עד 15.11.88

רווחי כלל תעשיות גדלו ב־77% ל־10.1 מיליון ד'

בראשונה הסתכמו המכירות ביותר ממיליארד דולר

מאת יהונתן שרמן
סופר "הארץ" לענייני כלכלה

רווחי "כלל תעשיות" גדלו בשיעור חד של 77 אחוזים במהלך שנת 87'. הקבוצה סיימה את שנה שעברה ברווח של 10.1 מיליון דולר בהשוואה לרווח של 5.7 מיליון דולר בשנת 86'.

בתחום המכירות הצליחה הקבוצה, לראשונה בתולדותיה, לעבור את מחסום מיליארד הדולר. מכירותיה בשנת 87' הגיעו לסכום של 1.1 מיליארד דולר בהשוואה למכירות של 880 מיליון דולר בשנת 86'. זהו גידול נומינאלי של 29 אחוזים במכירות וגידול ריאלי של 14 אחוזים. היצוא גדל אף הוא והגיע ל־288 מיליון דולר בהשוואה ליצוא של 244 מיליון דולר לפני שנה — גידול ריאלי של 6 אחוזים.

יצויין, כי הרווח ממפעלי התעשיה הגיע לסכום של 4.5 מיליון דולר והיתר הינו רווח מסחרי ומימוני בהשוואה לאיזון מהפעילות התעשייתית בשנה שעברה.

השיפור בתוצאות הכספיות של הקבוצה נובע מכמה סיבות. אחת מהן היא השיפור בתוצאות הכספיות של שורה ארוכה של חברות ובכללן "סאיטקס" שהקטינה הפסדיה, "כיתן", שהגדילה את רווחיה, "טנפרוסט", ו"אלקטרה" ו"אלומית", שהכפילו את רווחיהן ואי.סי.איי. שעברה מהפסד לרווח.

עמוס מר־חיים, מנכ"ל "כלל תעשיות" מסר ל"הארץ", כי הקבוצה הצליחה לשפר את תוצאותיה גם בגלל החלפת מימון יקר במימון זול, שנויים בהנפקות בארץ ובקווי אשראי בחו"ל. בסך הכל גוייס סכום של למעלה מ־90 מיליון דולר.

בנוסף לכך, החברה הצליחה גם לשמור על רמת השכר הריאלי של עובדיה במהלך 87' וזה גדל בשיעור של אחוז אחד בלבד בהשוואה לגידול של עשרות אחוזים במגזרים אחרים של המשק.

הקבוצה גם סגרה מספר מפעלים בלתי רווחיים ובכללם שניים של "אורדן" ורכשה פעילויות רווחיות דוגמאת "יקרגל" ו"כבלי ציון", שישפרו את תוצאותיה בשנת 88'.

עמוס מר־חיים

ב"כור" לא יחלקו שי לחג — בגלל המצב הכספי הקשה

מאת יהונתן שרמן
סופר "הארץ" לענייני כלכלה

הנהלת "כור" החליטה, שלא לחלק שי לעובדים לחג הפסח. עד כה ננקט צעד כזה בקונצרן רק במקרים קיצוניים של מפעלים שהיו במצוקה כלכלית קשה.

בראש השנה ניתן לעובדי הקונצרן שי ששוויו הכספי כ־120 שקלים לעובד. ההחלטה שלא להעניק שי בפסח תחסוך כארבעה מיליון שקלים לקונצרן.

הרקע להחלטה זו הוא המצב הכספי הקשה של "כור" והתחזיות שגם בשנת 88' יימשכו הפסדי הקונצרן, שאמורים להסתכם כב־87' בסכום של קרוב ל־100 מיליון דולר.

ב"כור" ממשיכים לנהל שיחות בנוגע לקיצוץ שכרם של העובדים. הנהלת הקונצרן ביקשה לקצץ את עלויות השכר ב־10%. אך לאחר שהושגה הסכמה עקרונית, פוצץ ועד העובדים החדשים את המו"מ, ובימים אלו נמשכים הדיונים סביב נושא זה.

הקיצוץ בעלויות השכר אמור להוסיף לקונצרן כ־100 מיליון דולר.

מהנהלת "כור" נמסר בתגובה, כי אכן הוחלט שלא לחלק לעובדים שי השנה, בגלל המצב הקשה של הקונצרן.

עקב עליית מדד פברואר, ותשלום תוספת היוקר:

קצבאות ביטוח לאומי הועלו וישולמו כבר לפני חג הפסח

מאת צבי זרחיה
סופר "הארץ" לענייני כלכלה

המוסד לביטוח לאומי מגדיל את הקצבאות עקב עליית מדד פברואר, ותשלום תוספת היוקר. המוסד נערך לתשלום קצבאות מעודכנות לפני חג הפסח.

אלה השיעורים החדשים של הקצבאות:

קצבת זיקנה ליחיד — 251 במקום 240 ש"ח; קצבת זיקנה לזוג קשישים — 377 ש"ח במקום 360 ש"ח; קצבת אלמנה + ילד — 369 במקום 353; קצבת אלמנה + 2 ילדים — 487 במקום 466 ש"ח; קצבה ליחיד המקבל השלמת הכנסה — 403 לעומת 391 ש"ח; קצבה לזוג קשישים, המקבלים השלמת הכנסה — 605 במקום 583 ש"ח; קצבת אלמנה + 1 ילד, המקבלת השלמת הכנסה — 597 ש"ח במקום 586 ש"ח; קצבת בודד הזכאי להבטחת הכנסה — 322 במקום 386 ש"ח.

מהביטוח הלאומי נמסר עוד, כי השכר הממוצע על פי חוק יעודכן החודש ב־10.6% ויגיע ל־1,571 ש"ח לעומת 1,421 ש"ח בפברואר.

החודש יעודכנו גם קצבאות הילדים. קצבאות אלה לחודש מארס העבודה לתשלום לפני העדכון ועל כן ישולמו בתוספת הפרשים בחודש הבא. ערכה של נקודת קצבה יגיע ל־48 ש"ח.

החודש יגדלו גם תגמולי המילואים, דמי לידה וקצבאות נפגעי עבודה.

גמלאי צבא הקבע נגד ביטול הנחה ברשת "המשביר לצרכן"

בציניהם: ההסתדרות התחייבה להבטיח זכויותינו • מנכ"ל הרשת: זו חוצפה מגנונית; במה הם עדיפים מציבור אחר?

מאת אבי גנאור

הנהלת "צוות", אגודת גמלאי שירות הקבע בצה"ל, זועמת על ביטול ההנחה בסך 8%, שניתנה עד כה לגמלאי צה"ל ב"המשביר לצרכן", ומסרה, כי בכוונתם לבקש את עזרתו של מזכ"ל ההסתדרות, ישראל קיסר.

הגמלאים מציינים, כי רק בפברואר נחתמה אמנה חדשה בין ההסתדרות הכללית לבין "צוות" ובה מביעים הצדדים את כוונתם לפעול במשותף להבטחת זכויות הגמלאים. ב"צוות" מתקשים לראות כיצד מתיישבת האמנה החדשה עם החלטת המשביר לצרכן, שהוא גוף הקשור להסתדרות, לבטל את ההנחות.

מהנהלת המשביר לצרכן נמסר אתמול בתגובה, כי מדובר בשיקול כלכלי בלבד הנובע מהמצב במשק ומהקטנת הרווחיות. עם זאת ציינו, כי לרכישי הצריים זכאים עדיין להנחות בחנויות הרשת.

"חוצפה מגנונית"

אלוף במיל. שמואל אייל, מנכ"ל המשביר לצרכן, בעבר ראש אגף כוח אדם בצה"ל ומי שעמד בעצמו בעבר בראש "צוות", הגדיר את דרישתם של חברי "צוות" במילים "חוצפה מגנונית". "במה עדיפים אנשי צוות על ציבור אחר?" שאל אייל "מדוע הם לא פונים בדרישות דומות גם לבנק לאומי למשל?"

הנהלת המשביר לצרכן הציעה ל"צוות" לרכוש באופן מרוכז תווי קנייה שיאפשרו לחבריה לקבל הנחה של 10% במקום 8% אותה קיבלו עד היום במשביר. אך הצעתם זו נדחתה.

הגרעון המסחרי בארה"ב גדל בינואר ל־12.44 מיליארד ד'

ואשינגטון (ע"ד). הגרעון במאזן המסחרי האמריקאי גדל בינואר מעט, ל־12.44 מיליארד דולר, לעומת 12.20 מיליארד בדצמבר — מסר אתמול משרד המסחר האמריקאי.

התוצאות טובות מן הצפוי, מאחר שכלכלנים, אנשי פיננסים וגורמים בשוק ההון האמריקאי והבינלאומי חזו גירעון של 13 — 14 מיליארד דולר באותו חודש.

לפיכך הסיקו כלכלנים אתמול, כי ארה"ב כבר נמצאת אחרי השלב הגרוע ביותר של בעיית הסחר שלה.

הגרעון הצטמצם, משיא של 17.36 מיליארד דולר באוקטובר 87', ל־13.22 מיליארד בנובמבר ול־12.20 מיליארד בדצמבר.

כאמור, צפו כלכלנים שהירידה בגירעון תיפסק, מאחר שבדרך כלל בינואר יורד היצוא ב־5%, ואילו היבוא עולה ב־6%. בינואר השנה ירד היצוא ב־10%, ל־22.33 מיליארד דולר, ואילו היבוא, לא זו בלבד שלא עלה, אלא אף ירד ב־6%, ל־34.77 מיליארד דולר.

הסיכומים בוואשינגטון הראו ירידה ביבוא התעשייתי, ה[illegible] והחקלאות.

יבוא מוצרי התעשיה ירד אף הוא, ובכלל זה ירידה של 400 מיליון דולר בקניית מכוניות מיפאן.

הריבית על ההלוואה המונטארית: 16.4%

מאת דן מגיד

שער הריבית הממוצע על ההלוואה המוניטארית שבנק ישראל מעמיד לרשות הבנקים, בסך 300 מיליון ש"ח, היה במכרז אתמול: 16.4%.

העלות הממוצעת של ההלוואה שווה ערך לריבית של כ־14.5% לשנה, בניכוי פקדונות מהציבור במסגרת פק"מ לשבוע, שעליהם [illegible] חובת הנזילות.

במקביל למכרז, פרעו הבנקים הלוואה בסך 226 מיליון ש"ח, שבה הגה להם בשבוע שעבר.

עורך את העמוד: משה ריינפלד

פרסים לעיתונאים כלכליים

הוענקו לנחמיה שטרסלר, העורך הכלכלי של "הארץ", ולצבי טימור, העורך הכלכלי של "על המשמר"

מאת סופר "הארץ"

פרסי העיתונאים הכלכליים המצטיינים מטעם המרכז הישראלי לקידום תרבותי הכלכלי חולקו אתמול לנחמיה שטרסלר, העורך הכלכלי של "הארץ" ולצבי טימור, העורך הכלכלי של "על המשמר". בטקס השתתפו ראשי המשק ובהם שר האוצר משה נסים, סגנו עדי אמוראי, מנהל משרד האוצר ויקטור מדינה, נשיא התאחדות התעשיינים דב לאוטמן, ראש הוועד לאיגוד מקצועי בהסתדרות חיים הברפלד ועוד.

פרופ' אוריאל פרוקצ'ה, אחד מחברי ועדת הפרס אמר, כי נחמיה שטרסלר קיבל את הפרס בזכות היותו לוחם עקבי ליישום השקפת עולמו הליברלית, תוך מלחמה לביצור שלטון החוק במדינה. שטרסלר, אמר פרוקצ'ה, גילה אומץ לב ציבורי בביקורות כלפי השלטון ונושאי משרות בכירות. לגבי העיתונאי טימור נאמר, כי הוא לוחם במאמריו לשינוי פני החברה, ואי אפשר שלא להתפעל מרמת הכתיבה המקצועית שלו.

שר האוצר משה נסים אמר, כי שטרסלר וטימור ראויים מאין כמותם לפרס שקיבלו. לדבריו, לתרומת העיתונות לבניין המשק והחברה אין ערוך, אך מלאכתם של העיתונאים חייבת להיעשות בצורה נאמנה, והם חייבים להביא בפני הציבור את העובדות כהוויתן.

פתוח במוצ"ש*

פסח שכולו רווח

4828 מוצרים בהוזלה מיוחדת

גם אשראי וגם כדאי

קונים היום ומשלמים בקיץ ב־1.6.88

שי חינם! צנצנת דבש או 3 חבילות חמאה 200 גר' כ"א עם כל קניה של — .120 ש"ח פרטים בחנויות

למחותכם שעות פתיחה מיוחדות:
מוצאי שבת, 19.3 — פתוח לאחר צאת השבת ועד 10 בערב, למעט גליל־ים, כפר סבא, ק. שמונה, בית־שאן, עכו, חדרה, צפת.
מוצאי שבת, 26.3 — פתוח לאחר צאת השבת ועד 10 בערב.
בימים א' ב' ג' ד', 27-28-29.3 פתוח עד 8 בערב.
בימים ד' ה', 30-31.3 פתוח עד 9 בערב.

הרבה יותר בהרבה פחות

היפר שוק תנובה

יהושע אורנשטיין, הוצאת ספרים "יבנה" בע"מ
תל־אביב, רח' מזא"ה 4, טלפון 297856

מבחר הגדות לפסח

מתנה נאה לידידך בארץ ובחוץ לארץ!

- הגדה של פסח עברית
- הגדה של פסח עברית־אנגלית
  2 הגדות מעוטרות ומצויירות על ידי צבי לבנג. מודפסות בשלל צבעים בתבנית גדולה
- הגדה של פסח מצויירת בידי נחום גוטמן
  הנוסח המסורתי המלא של ההגדה מוגש בתבנית גדולה־צבעונית, ובאותיות מאירות עיניים
- בצאת ישראל ממצרים
  סיפור יציאת מצרים בציורים, מצויירים על־ידי נחום גוטמן
  מלים לציורים: אהוד בן־עזר
  סיפור יציאת מצרים לילדים מוגש בסגנון קריא וקל
  והוא משלים את ההגדה. ציוריו המקסימים של נחום גוטמן — חגיגה לקורא העברי.
- הגדה של פסח בתבנית קטנה בעטיפה

להשיג בהוצאה ובחנויות הספרים בארץ

אפריים קסטיאל ובניו

SLATES, ARDOISE, SCHIEFER

ציפחה

ריצוף פנים וחוץ וציפוי קירות

יבואן: א. קסטיאל ובניו

טלפון: 836334, 824624, 825815, 03-812527

חופשת פסח

במלון בית מימון זכרון יעקב

נותרו מספר מקומות לפסח

אוירה ביתית מסורתית נוף מרהיב

טלפונים — 06-399528 06-390213/4

האזינו היום

בשעה 2.00 ל"קול השלום"

לתוכנית "לפני שבת"

בה יראיין איתן דנציג את:

שר התחבורה חיים קורפו

הפסיכולוג ד"ר יעקב קרן

העיתונאי משה לזר

שרות חקירות כללי ש.ח.כ.

מקבוצת "השמירה"

31 שנות נסיון והצלחה בארץ ובעולם לשרותך!

בחקירות בינלאומיות
איתור אנשים ורכוש
בדיקת מעמד כלכלי
בדיקות גרפולוגיה

בית־הדר
דרך פתח־תקוה 19 תל אביב 66183
ת.ד. 37624 תל־אביב 61-375
טל: 623084, 621975, 614636
FAX: 623995 TLX: 361264 GIA

פרסום שורן

החלה ההרשמה

לקוטג'ים מפוארים בשכונת גנים - אילת

170 מ"ר בנוי, 5 חדרים
כניסות וחניות נפרדות,
לכל קוטג' חצר קדמית,
גינה אחורית,
מרפסת גג מרוצפת ומרתף.

קול המפרסם

פרטים: אינג' אבי לוי מרכז תירות חדש טלפון 72037, 059-75090

קורל, הנדסה אזרחית בע"מ

הלוח הארצי

הארץ חדשות הלוח הבטוח

הארץ

לא מכרת
לא שילמת
רק לוח העיר

קבלת מודעות
מ־8.00–20.00
03-383322

חדשות העיר כלהעיר צומת השרון כאן הדרום

הלוח הארצי כלהעיר ירושלים

דירות למכירה

דירות כללי

קבלנים מציעים

וילות ובתים

קוטג'ים

פנטהאוזים

4 חדרים ויותר

3–3.5 חדרים

2–2.5 חדרים

1–1.5 חדרים

דירות בשכ"ח

דירות מרוהטות

דירות בדמ"פ

ביקוש דירות

מתקבלות מודעות
ללוח כל העיר
02-528181
לבעלי כרטיסי אשראי
ויזה ודיינרס

מכוניות

וולוו

מלבוש

מונדיאל

אוטוביאנקי

אופל

מרצדס

לנציה

מסחריות

סובארו

אוסטין

אלפא

אמריקאיות

ב.מ.וו.

דייהטסו

דלתא

סוסיתא

סיאט

סיטרואן

פולקסוואגן

רנו

פורד

פוזו

פיאט

הצעות עבודה

תעוד
בע"מ
520022
תעוד תעסוקתי-ניהול-מיחשוב

בהנהלת: ד"ר עמי שגיא, פסיכולוג
דוד שטרנפלד (M.B.A)
מחפש עבודה? מבקש שינוי?
* הכוונה מקצועית
* מידע תעסוקתי
* סדנאות לחיפוש עבודה ולבנית קריירה
ללקוחותינו בירושלים דרושים:
* אדריכל ראשי לחברת בניה
נסיון בעבודה עצמאית
* מהנדס מיקרו מחשבים (חומרה ותוכנה)
לפיתוח מערכות
* מנהל חשבונות מנוסה
מגורים בצפון ירושלים או הסביבה
* מנהל צוות אחזקה למערכות אלקטרומכניות
* הנדסאית/טכנית בניין
למחלקת מכירות
טלפון 02-520022 (שיבא)
רחוב המייסדים 22, בית־הכרם, ירושלים

חוק הזדמנות שווה בתעסוקה
התשמ"א 1981
...לפי חוק זה אסור לסרב לקבל אדם לעבודה מחמת מינו או מעמדו האישי...

صكذا من الاصل

هكذا من الاصل

הבורסה הארצית חדשות הארץ

כאן דרום — אזור הדרום

המשך ירושלים

הילה

חינוך

עורות ומטפלות

רפואת שיניים

חבר

מנפאואר

ביקוש עבודה

הלוואות

חנויות

מגרשים

או.אר.אס.

פסנתרים

אופנה

אסטרולוגיה

בריאות

עבודת פרך

שעורים פרטיים

קונים

בואר

בעלי־חיים

גמילות חסדים

חוגים

עירובים וזיווגים

מבני תעשייה

משרדים

מחסנים

מכירות ושירותים

מציעים למכירה

חימום והסקה

מקררים

מוצרי חשמל

מחשבים

קייטנות

שמיחים

בתי־אבות

כלי נגינה

קיט ונופש

עסקים

דירות למכירה

וילות ובתים

4 חדרים ויותר

3.5 — 3 חדרים

2.5 — 2 חדרים

דירות בשכ"ח

מכוניות

אוטוביאנקי

אלפא רומיאו

דלתה

מלבום

סובארו

סיאט

סיטרואן

פולקסוואגן

פורד

פיאט

רנו

מסחריות

אופנועים

הצעות עבודה

עסקים

תנויות

שידוכים

מכירות ושירותים

טלוויזיות

לחברה ארצית העוסקת בפרוייקט חדשני הפועל לראשונה בישראל
דרושים:
אנשים אחראיים ורציניים
לעבודה בשעות אחה"צ והערב
באזורים: ת"א, ת"א צפון שכ' ל' רמת אביב, הרצליה, רמה"ש כ"ס רעננה נתניה, חדרה, ר"ג, גבעתיים, ק. אונו קראון וגבעת סביון
דרושים: רכזים לניהול צוותים באזורים הנ"ל
אפשרויות להכנסה גבוהה!
טל: 03-233169 לנחמה

למפעל עתיר ידע בתחום מערכות איסוף נתונים
דרושים
אנשי מכירות
★ רצוי בעלי רקע במיכשור ובקרה תעשייתית
★ בעלי רכב - חובה!
תנאים טובים למתאימים
5 ימים בשבוע
סודיות מובטחת –
נא לפנות לת.ד. 182 גבעתיים
או לטלפון: 03-251228

למפעל מזון בפתח־תקוה
דרושים
1. קופאי/ת
נכונות לעבודה בשעות הבוקר המוקדמות
נסיון וידע בקבלה ורישום מזומנים
לאחר שירות צבאי
2. פקיד/ת הזמנות
נכונות לעבודה בשעות הבוקר המוקדמות
נסיון בעבודה על מחשב
העבודה מתאימה לפנסיונר/סטודנט
3. מקדם/ת מכירות
גיל עד 27
רשיון נהיגה חובה
לאחר שירות צבאי
4. מנהל/ת חשבונות
סוג 3 בהנה"ח
ידע ונסיון בעבודה על מחשב
על המעוניינים לפנות לת.ד. 3399 פתח־תקוה, מיקוד 49133, לצרף קורות חיים ולציין על המעטפה את המשרה המבוקשת. פונים מתאימים יוזמנו
– סודיות מובטחת –

דרושים
משרדים פתוחים מ־8.00 בבוקר ועד 8.00 בערב
★ מנהח"ש ראשי + השכלה, עדיפות לאקדמאי
★ קלדניות דיסקטים ומסוף שכר גבוה למעולה
★ פקידת מכירות+אנגלית למפעל מתכת
★ מזכירות+עיבוד תמלילים
★ עבור עיתון פנימי מנוסה בראיון ובכתיבה עיתונאית
★ עוזר כח אדם מנוסה בלבד 7.00—17.00
★ חרט/כרסם מנוסה שכר גבוה
★ מרכיבים מכניים
★ עובדי ייצור מתכת ב־3 משמרות
★ מסגר רתך מנוסה
★ לאחזקת מכונות תעשיה 5 שנות נסיון לפחות
המשרות מיועדות לנשים וגברים כאחד
ירושלים
בן־יהודה 1
02-242801
02-241970
02-233732
דנאל
החברה לשירותי כח אדם בע"מ

דרושים
לסניפנו באשקלון
1. מנהל חשבונות ראשי סוג 3, נסיון קודם הכרחי במפעל תעשייתי.
2. איש אחזקה בעל ידע בפנאומטיקה והידראוליקה.
3. מסגרים / רתכים בכל הרמות.
4. הנדסאי תעשיה וניהול עם נסיון.
5. מהנדסאי מכונות
6. מזכירה אנגלית רצוי שפת אם
7. פקידה למשרד בטוח.
8. עובדי ייצור לאחר שירות צבאי
אשקלון
הרצל 34, בית גור
טל' 051-25997
051-29896
פתוח כל יום
19:00-8:00
דנאל

למפעל באשדוד
דרוש/ה:
כימאי/ת
למשרה קבועה לעבודה בפורמולציה ובפיתוח
ת.ד. 165 אשדוד 77101 לציין עבור כימאי

דרושה
מקדמת מכירות
עם רכב.
לרשתות השיווק בירושלים.
למספר ימי עבודה בחודש.
תנאים טובים למתאימה.
טלפון: 03-824039 לרוני

נציבות שירות המדינה
מודיעה כי לאגף שוק ההון הביטוח והחסכון במשרד האוצר בירושלים
דרוש/ה אקטואר/ית
דרישות המשרה:
השכלה אקדמית (תואר ראשון) בכלכלה או סטטיסטיקה או מתמטיקה או תעודה מוכרת באקטואריה
נסיון בתחום המקצוע
המעוניינים להציע מועמדותם או לברר פרטים נוספים יתקשרו לטלפון מספר 02-558358
בין השעות 15:00 - 08:00
הערה: מועמד שייבחר יועסק בחוזה מיוחד כמקובל בשרות המדינה

ORS
שרותי כח אדם
1. מהנדס בטיחות
★ הכרחי ידע בכימיה
★ לעבודה קבועה
2. מזכירה אנגלית / עברית
★ הכרחי שפת אם אנגלית
3. מעבדת תמלילים
★ הכרחי נסיון וורדסטר
4. תפסנים
5. ברזלנים
המעוניינים יפנו לסניפינו
אשדוד: בניין השרשרים מרכז א' משרד 318 (ליד המטרופול) טל' 08-521855, 08-525794
אשקלון: רח' הרצל 24/3 טל' 051-22134
קבלת קהל ימי א'-ה' מ־08.00-18.00
ימי ו' וערבי חג מ־08.00-12.30
הטובים עובדים קבוע ORS

עיריית ירושלים
דרושה
הממונה על ההסברה
במנהל הכללי/אגף ההסברה (עבודה מס' 88/11)
הדרגה: 10—12 בדרוג האקדמאים
במח"ר או דרגה מקבילה בדרוג מקצועי, בהתאם לכישורי המועמד
פרטים נוספים אודות המשרה והכישורים הדרושים וכן טפסים להגשת מועמדות אפשר לקבל אצל רכזת המכרזים בלשכת המשנה למנהל הכללי לאמרכלות, רחוב יפו 22, קומה א' חדר 213, טל' 02-232251 שלוחה 249
מועד אחרון להגשת מועמדות יום חמישי י"ג ניסן התשמ"ח (31.3.88)
במחלקה להנדסת המבנים/אגף אחזקה המחלקה
מהנדס/ת אחזקה (מכרז מס' 14/88)
הדרגה: 6—8 בדרוג המהנדסים
סגן/ית מנהל מדור אחזקת הרשת (מכרז מס' 18/88)
הדרגה: ר"ח — י"ט בדרוג האחיד או 6—8 בדרוג ההנדסאים והטכנאים
פרטים נוספים אודות המשרות והכישורים הדרושים וכן טפסים להגשת מועמדות אפשר לקבל אצל רכזת המכרזים בלשכת המשנה למנהל הכללי לאמרכלות, רחוב יפו 22, קומה א' חדר 213, טל' 02-232251 שלוחה 249
מועד אחרון להגשת מועמדות יום חמישי י"ג בניסן התשמ"ח (31.3.88)
המנהל הכללי
ירושלים, כ"ט באדר התשמ"ח
18 במרץ 1988

לתעשיה צבאית
אזור חיפה
דרוש/ה
1. **הנדסאי/ת חשמל**
• בעל ידע בפיקודים ובמערכות תעשייתיות
• בעל נסיון של 3 שנים לפחות
2. **חשמלאי לתחזוקת מערכות בתעשיה**
• בעל ידע בפיקודים
• בעל נסיון של 3 שנים לפחות
המתאימים/ות יפנו בכתב בצירוף קורות חיים ותעודות המעידות על השכלה (כולל מס טלפון לצורך התקשרות) ל־ת.ד. 437, חיפה
מיקוד: 31003
סודיות מובטחת
התעשיה הצבאית

למוזיאון ישראל
דרושים
מאבטחים עד גיל 35
לעבודות יום בלבד
שעות עבודה גמישות
לסטודנטים למשך היממה
תנאי שכר טובים
לפנות: למר אליהו שרביט מוזיאון ישראל
בין השעות 08.00-11.00, 15.00-18.00

לחברה ארצית העוסקת בפרוייקט חדשני הפועל לראשונה בישראל
דרושים:
אנשים אחראיים ורציניים לאחר שירות צבאי!
לעבודה מעניינת בשעות אחה"צ והערב
באזורים: חיפה, הקריות, עכו, נהריה, עפולה וטבריה
דרושים: רכזים לניהול צוותים באזורים הנ"ל
אפשרויות להכנסה גבוהה!
טל: 04-725515 ליחיאל

קרן קימת לישראל
דרושים
שומרים/ות
חובשים/ות
לעבודה במחנות הנוער בארץ בקיץ תשמ"ח
★ בוגרי צה"ל עד גיל 30
★ חובשים/ות בוגרים/ות קורס חובשים קרביים בצה"ל
העבודה בחודשים במי שבוע
בחודשים יולי—אוגוסט ומחייבים שהיה במקום.
מועמדים/ות העונים לקריטריונים הנ"ל יפנו בכתב למח' הנוער, מדור הדרכה, רח' צבי שפירא 11 תל־אביב ויוזמנו לראיון אישי.

תלמה
דרוש
מהנדס חשמל
לניהול צוות חשמלאים ותכנון מערכות חשמל
כישורים דרושים:
• נסיון במפעל תעשייתי במערכות פיקוד וכוח
• ידיעת השפות עברית ואנגלית
• גיל עד 40
המעוניינים יפנו בכתב יד בצירוף קורות חיים וממליצים למחלקת כח־אדם עבור מהנדס חשמל, ת.ד. 707 חיפה מיקוד 31006

לחברה גדולה
דרוש:
מנהל תפעול אזורי
דרישות התפקיד:
1. תושב חיפה
2. עד גיל 30
3. נסיון במכירות והפעלת צוות אנשים.
4. בעל רכב
5. נכונות לעבודת שטח קשה
תנאי העסקה בהתאם לכישורי המועמד
לקביעת ראיון, טלפון:
03-814903, 04-525636

העיר צומת השרון תל אביב גוש דן והשרון

דירות למכירה

לא מכרת לא שילמת
רק בלוח העיר
קבלת מודעות
20.00-8.00 מ'
03-383322

לידיעת המפרסמים בלוח הארצי
לוח העיר עבר!!!
קבלת מודעות
במשרדינו החדשים
ברחוב י. ל. פרץ 6
תל-אביב טל' 03-383322

קונים זהב מהציבור
ויהלומים גדולים
יהודה הלוי 143 ת"א
ZAMLER
טל: 03-235924

● 3 חדר בהדרים בבנין בשכונת ביצחק שרה בת"א 03-570365 202106221
● בשלוה ת"א 3 חדרים גדולים פנוי מיידי "בנירבר" 03-370365 202428221
● בגבעתיים 3 בשארית 4 דירים 03-729412 $ 550 תניה 201750221

3—3.5 חדרים

2—2.5 חדרים

4 חדרים ויותר

1—1.5 חדרים

דירות נופש

וילות ובתים

בתי כפר ומשקים

פנטהאוז דירות גג

קבלנים מציעים

ראשל"צ

נתניה

חולון ובת"ים

גוש דן

תל-אביב

איזור השרון

דירות בשכ"ח

סוכנות "בנירבר" לתיווך
ת"א נווה שאנן 29
03-370365
תן ל"בנירבר" (המתווך) לשבור את הראש בשבילך
"אמינות לא קונים בכסף"

"תיווך לוי"
יסוד המעלה 34 ת"א
03-372670
דרושות דירות להשכרה – למכירה, ללקוחות רציניים ללא עמלה

[illegible] תיווך נכסים
טל. 242192-3-4-5
בתים המעוצבים אצלנו
★ בבבלי 3 ק"ג – מעלית ותניה סלון גדול חזיתית.
★ בבאבסטון 2½ חזיתית – מעלית תניה 115,000 מטופחת.
★ ביחזקאל בבטלפס אחד 200 (כולל מרפסות) 215,000.
★ בית פרטי יפהפיה חדש באזור אפקה 220 – 210,000.
★ מנהטנאים מרשימים ויוקרתיים בעמון פיבל צירלסון בית המדינה הירקון.

טוביה לשם
הר הכרמל
סוכנות ת"א
03-481387

בשכון דן – למכירה וילה 8 חדרים + מרתף 60 מ"ר. מגרש 600, פינוי גמיש. $500,000

בשכון דן – למכירה קוטג' 4 חדרי שינה מרתף. טלפון. שירותים כפולים $270,000

בצהלה למכירה וילה חד קומתית + יחידת מגורים נפרדת $400,000

בצהלה למכירה וילה 6 חדרים מושקעת. פינוי גמיש $480,000 מיידי.

ברמת השרון – הלבנה – קוטג' מפואר ומושקע. מגרש 400, $480,000 מיידי.

טוביה לשם
הר הכרמל
סוכנות ת"א
03-481387

בסביון – למכירה – וילה 1300. במרכז שקט. $450,000

בסביון – להשכרה לשנתיים וילה מטופחת – טלפון מיידי. $1,000

בתל-אביב – בודד המבק – להשכרה 4 חדרים חדשה. ק"א. מעלית. טלפון. $750

ברמת-גן – בבבלי – למכירה 5 חדרים. ק"ג. טלפון ותניה. $155,000 מיידי.

בתל-אביב – בכרמיה – למכירה 2 חדרים (דירת קוטג') . טלפון $70,000 מיידי.

אוסקר
מסעדה * באב
דיזנגוף 210 ת"א
טל 03-220456
• מזון משובח
• אווירה מהנה
• מוסיקה ישראלית משנות ה-60

תוכניות שבועיות
יום א' – מוסיקת רקע - גז
יום ב' – ערב בקלאסי עם יוסי דרום
יום ג' – שירי אי"י עם מוטי ברגיל
יום ד' – יוסי דרום
יום ה' – ערב בקלאסי עם [illegible]
יום ו' – שירי אי"י [illegible]
שבת – שירי אי"י עם מוטי ברגיל
קבלת שבת עם שלומי אסף משעה 17.00
המסעדה פתוחה החל השעה 19.00

صكنا من الاهل

למכירה

1. אאודי 80, 82
אוט. + מזגן 1600 סמ"ק
2. אופל אסקונה 83
אוט. + מזגן 1600 סמ"ק
3. פיאט 131, 83
אוט. + מזגן 1600 סמ"ק
4. TRS—BX, 87
אוט. + מזגן 1600 סמ"ק
5. פג'ו 305, 85
1300 סמ"ק
6. פג'ו 305, 82
1300 סמ"ק
נא להתקשר 03-630372
לאיתמר (פרט ליום ו')

דירות בדמ"פ

אאודי

חדרים מרוהטים

שותף/שותפה

לא מכרת לא שילמת
קבלת מודעות
ללוח העיר
03 625015
5365759
עד חצות ובשבת

דירות מרוהטות

ביקוש דירות

מרווחת

לא מכרת
לא שילמת!
קבלת מודעות
ללוח הארצי
באמצעות
כרטיסי אשראי
או באבן גבירול
66 ת"א
(ליד קולנוע גת)
טל' 03-219149
03-218713
נשמח
להשמע

אוסטין

אופל

אומוביאנקי

אוטוביאנקי

אלפא רומאו

דייהטסו

ג.ס.או.

סאאב

סובארו

ווקסהול

טלבוט

פריומף

לנצ'יה

מוריס

מיני מינור

מרצדס

דייהטסו

ב.מ.וו.

דלתה

הילמן

וולוו

ג'יפים

אמריקאיות

סיטרואן

סוזוקי

סוסיתא

סיאט

סימקה קרייזלר

פולקסוואגן

פורד

פיאט

פיז'ו

רנו

מסחריות

משאיות

לידיעת המפרסמים ב"לוח העיר"

מודעה באחריות / לא מכרת – לא שילמת

כללי פרסום

● "חודש פרסום" משמעו פרסום אותה מודעה 8 פעמים בתשלום בארבעה שבועות

● מודעה בה הוצעו יותר מפריט אחד, ונמכר אחד מהם, לא יהא המפרסם זכאי להחזר.

● המבצע חל על פרסום מודעות מילים (לא שטוח) בלוח העיר בלבד ולגבי נכס או שירות. (להלן: נכס) המוצעים באזור ת"א גוש דן והשרון בלבד.

● בקשות להחזר כספי או לפרסום חודש נוסף יתקבלו במשרדי הלוח ישירות (לא באמצעות משרדי פרסום) רח' הנגב 4 ת"א טל' 03-373322 בימים א'-ד' בין השעות 8.00-15.00 ולא יאוחר משבועיים מתום חודש פרסום

● אם בתום חודש פרסום ועד להגשת הבקשה להחזר כספי כאמור להלן לא נמכר הנכס בדרך כלשהיא זכאי המפרסם להחזר התשלום עבור המודעה או לפרסום חודש נוסף במקום ההחזר.

● בפנייתכם ללוח נא להצטייד במספר קוד המודעה ובמספר חשבון הבנק. תהתזר יעשה באמצעות העברה לחשבון הלקוח.

קבלת מודעות
ללוח העיר
מ-8.00-20.00
פרסום פון
אשראי מיוחד !!!
03-738707, 03-735588/9

חדש
בדיזנגוף סנטר !!
קבלת מודעות ל"לוח העיר"
בתנאים מיוחדים
אטרקציה הפקות
טל 7517388
שער מס' 2
בקזינו הלאומי

هكذا من الاهل

מכאן ומן האגודה

הלוח הארצי הארץ חדשות

המשך ת"א גוש דן והשרון

טרקטורים

אופנועים

לא מכרת לא שילמת
קבלת מודעות
לוח העיר
03 625015
5365759
עד חצות ובאשראי

ביקוש רכב

חלפים למכוניות

הצעות עבודה

עדיין ללא כסף
...

דרושים
עובדים
בלתי מקצועיים
לעבודה קבועה
בתחום האיטום
טל: 052-441434

הצעות עבודה ברמה גבוהה
לנערות לווי צעירות נאות
ואקסקלוסיביות מתל-אביב
חיפה ירושלים ואילת
הכנסה גבוהה מובטחת
וי.אי.פי. החברה מספר 1 לליווי
ואירוח ללא עוררין
03-5464514

V.I.P.

לקליטה בקיבוץ
שמרת
מתארגנת קבוצת
אקדמאים ובעלי
מקצוע, רווקים
ובעיקר רווקות עד
גיל 32, מוזמנים
להתנסות בחיי
קיבוץ.
בשישי שבת בערב
04-919551 וביתר ימות
השבוע 03-262521
03-435450

בלעדי לתושבי
אשקלון, קרית גת
וקרית מלאכי
אנו מציעים הכנסה
נאה לעיסוק בשעות
הפנאי באזור מגוריך
03-812181 לאתי

זקוק דחוף למודעה?
מודפון
03-58 58 58

דפוס

מזכירות

ספרים/ות

עובדי מתכת

הנהלת חשבונות

חדטים/מסגרים

חשמל / אלקטרוניקה

מכונאים / הנדסאים

עובדי מוסך

יהלומים

מוכרים/ות

עובדי יצור

שרטטים וגרפיקאים

סוכנים/ות

רפואת שיניים

מורות וגננות

עובדי סעד

אחיות

נזירה ותפירה

אחות ומטפלות

מחסנאים

נערים

נהגים

פועלים/ות

פקידים/ות

שליחים/ות

מקדמי מכירות

עסקים

ביקוש עבודה

דרושה
פקידה
מאיזור כפר-סבא
לעבודה ליום
מפוצל
052-441434

שמירה ואבטחה

בתי מלאכה

מחסנים

לרגל
רון
השקעות
נבייה בנ"מ
גביית צ'קים
ע"י צוות מוסרים
מקצועיים
בעזרה כמעט מיידית
בכל חלקי הארץ במגזר
הערבי ובחו"ל
אבטחה מיוחדת
שומרי ראש.
בלדורות לחו"ל
★ 03-656141 ★

אולמות

חנויות

מבני תעשיה

משרדים

מגרשים

נתה — נכסים להשכרה ולמכירה לתעשיה ומסחר

משרדים — רוטשילד הרצל
נחמני: 100 - 250 מ"ר
מיזוג אויר

משרדים — רמת־גן בני־ברק בעבודיים: 150 - 1000 מ"ר מפואר

תעשיה — חולון ראשל"צ פתח־תקוה יבנה. 1000 - 3000 מ"ר

מסחרי — בקריית האיילון ת"א: 100 - 700 מ"ר

השקעות — נכסים מושכרים בכל ...

רח' השרון 21
03-372169

חקלאות

הלוואות

הלוואות
לכל
מטרה
052-540197

בתי אבות

מציעים למכירה

מכירות ושירותים

ריפוי והרזיה

בריאות

ניקוי ופוליש

נופש וקיט

שיפוצים

אותיות דביקות

מוצרי חשמל

צילום

הלבשה והנעלה

תכשיטים וכלי כסף

מלגזות ושינוע

ציוד אלקטרוניקה

מקרר

למכירה סלון
מעץ בוק חדש!
כולל שולחנות סלון
במחיר של 2,500 ש"ח
טל: 052-441434/5

כלי נגינה

מערכת סטריאו

רהיטים

מחשב

חיות בית

רוצים לקנות

מזגני אויר

וידאו

ציפוי אמבטיות

חימום והסקה

שיעור

אמנות

אסטרולוגיה

תנורי אפיה

מכונות תפירה

מכונות כתיבה

טלוויזות

מדיחי כלים

סירות

אבדה

שידוכים

ברזוג

בת־זוג

הכרויות

חוגים

חצי חינם

ל"הארץ"
מחלקת מוספים ומדורים
דרושים
רוכשי מודעות
בעלי כושר מכירה
מעולה
על המתאימים לפנות

V.I.P.
הצעות עבודה ברמה ובשפע
לנערות לווי צעירות נאות
ואקסקלוסיביות מתל־אביב
חיפה ירושלים ואילת
הכנסה גבוהה מובטחת
וי.אי.פי. החברה מספר 1 לליווי
ואירוח ללא עוררין
03-5464514

למשרד אדריכלים
בירושלים
דרוש
אדריכל
טלפון: 02-631955 או
02-632267

סוכן עצמאי
+ רכב + רקע להפצת
צורכי עישון של
RONSON
באזור הדרום
02-638583

דרוש
גרפיקאי
לעיצוב יומנים
לוחות שנה
ועבודות
פרסומיות
נסיון של שנתיים לפחות
לפנות לת.ד. 37115
תל־אביב

למלון קיסר
ירושלים
דרוש
פקיד קבלה
מקצועי
טלפון: 02-382156

למפעל
אדומים - כימיקלים
במישור אדומים
דרושים
מפעילים
כימיים
11 שנות לימוד.
יוצאי צבא אין צורך
בנסיון קודם
לקביעת ראיון
להתקשר:
02-234565
לאילנה

דרוש/ה
אדריכל/ית
לתכנון ערים
02-662505
(בערב)

לעיתון חדשות דרוש/ה
סדר/ית
לסדר צילום
☆ נסיון בסדר צילום
☆ הדפסה בשיטה עיוורת
העבודה במשמרות (כולל שבתות)
נא להתקשר אל דורית, טל:
03-336702 שלוחה 215, בימים
א'-ה' בשעות 09.00-14.00

לחברה להגנת הטבע
דרושים
מדריכים
לחוגי טבע
ברמת־השרון הרצליה
סביון גבעת שמואל
ורעננה

לחברת הפקות ברעננה
דרושה
פקידה
עם ידע באנגלית
וידיעת הפעלת מחשב
טל: 052-912741
052-912718

באיזור אשדוד דרושים
* מסגרים
* רתכים
בעלי נסיון
בעבודות הרכבה
לפנות לטל: 08-471182

להידוד צפון נהריה
דרושים
נהגים מעל
15 טון
טל: 04-928411 04-926211

חברה למו"לות והפקות
מסחריות ופרסומיות
מחפשת
מנהל לאגף
גיוס מודעות
נסיון קודם + יכולת
לגיוס מודעות מוצלח -
תנאי הכרחי
לפנות בכתב לת.ד.
37115 תל־אביב

דוקא עכשיו
סטודנטים
אבטחה
נקיון
גינון
מלצרות
גלשן
02-813620
813604

א.נסני
מיזוג אויר לרכב
דרושים:
בחורים אחרי שרות צבאי
עם ידע בחשמל/מכונאות
04-663821

לעיתון יומי דרושים:
1. קלדניות לעבודה קבועה
בשעות 1930-1300 במשך כל השבוע
2. עובדים זמניים לימים רביעי וחמישי
לכל שעות היום והלילה
ראיונות יערכו ביום ראשון ה־20/3/88 בין השעות
1500-1300 לפנות לרמי גן, רח' שוקן 21 תל־אביב.

לעיתון צומת השרון
דרוש/ה
גרפיקאי/ת
בעל/ת נסיון רב
בעבודה בעיתון
ובהפקת מוספים מיוחדים!
לקביעת ראיון נא לפנות
לטל. 052-911110 (לתמי)

להב ירושלים
לזהב ירושלים
דרושות
דיילות מכירה בעלות הופעה נאה
טלפון 02-528817 כאריק

נעמת בית־ספר חקלאי "כנות"
דרוש
רכז מוסך
בפרטים נא לפנות בטלפון 08-574294, 08-574933

גבע (חיפה) תקשורת מחשבים בע"מ
דרושים
1. טכנאי תקשורת מחשבים
2. חשמלאים לעבודת התקנות בתקשורת
נא לפנות לטל' 674277, 04-670036

דרוש
למחלקת תפ"י של מפעל מתכת במפרץ חיפה
הנדסאי תעשיה וניהול
נסיון מעל 3 שנים 04-740257 מיום א'

מה הם קוראים?

- העיר
- כלבו
- ידיעות נתניה והשרון
- שבע
- הד הקריות
- ידיעות הגליל
- כלהעיר
- צפון 1
- צומת השרון
- כאן דרום
- ערים

מה הם קונים?

- טלויזיות
- מכוניות
- מקררים
- מוצרי אופנה
- בגדי עור
- תכשיטים
- חופשות בחו״ל
- אופנה עילית
- מדיחי כלים
- תנורי מיקרוגל
- שוקולדים

(רשימה חלקית)

עתונות מקומית מס. 1 אצל קוראים שקונים

אמצעי הפירסום	כיסוי באלפים
עיתונות מקומית	873
ידיעות אחרונות	780

הנתונים מתוך בסיס נתונים ״טלסקר״ 87,
מתייחסים לגברים נשים, גילאי 60־18,
השכלה תיכונית ומעלה,
הכנסה ממוצעת ומעלה, באיזור גוש דן,
השרון, ירושלים, חיפה והצפון.

״הם״, בני ה־18־60,
תושבי המרכזים העירוניים,
בעלי הכנסה ממוצעת ומעלה,
מהווים את קהל הצרכנים
העירני ביותר — הקורא והקונה.
זה הקהל שלך, ואליו כדאי לך
להפנות את הפרסום למוצריך.
אתה רק צריך לאתר את
אפיק התקשורת מס׳ 1 ״שלו״,
שהוא גם היעיל ביותר והזול ביותר.
נכון להיום זו רשת עיתונות מקומית,
וזה מוכח.

רשת עתונות מקומית בע״מ
רח׳ יוסף קארו 19, ת״א טל׳ 03־267111

CAPRICE

לסניפיו בחיפה ובטבריה דרושים/ות:

★ קופאים/יות
נסיון בתחום יתרון
★ צורפים/ות
נסיון בצורפות, נקוי יציקות ופוליש חובה

נא לפנות בטבריה לציפי 06-792616
ובחיפה לשלמה 04-723211

לפרוייקט מעניין ויחודי
דרוש

מנהל מכירות

בעל נסיון בהפעלת עובדים בשטח, בעל רכב.

תנאים טובים למתאים

סודיות מובטחת
ת.ד. 68104 תל־אביב 61120

למוסד תורני ציוני בירושלים
דרוש

מנכ"ל

תאור התפקיד:
ניהול אדמיניסטרטיבי של המוסד, מגע שוטף עם גורמי חוץ וארגון מגביות, פרסום ויחסי ציבור.
הכישורים:
חריצות, סדר וכושר ארגון שליטה בעברית ואנגלית נסיון קודם בעבודות דומות
נא לפנות בצרוף קורות חיים
לת.ד. 5972 ירושלים

המועצה המקומית רמת־השרון
למחלקה לשרותים חברתיים
דרושים:

1. עובד קהילתי
לאגודה לתרבות הדיור
(חצי משרה)
2. עובד סוציאלי לקשיש
(חצי משרה)

נא לפנות בטלפונים: 03-491121, 03-484352 לילי ויונברג

למשרד מהנדסים בת"א
דרושים

* מהנדס/ת בניין
לתכנון
* שרטט/ת בניין

5 ימים בשבוע בין 16.00-8.00
טלפון: 03-219254

לחברת ביטוח גדולה באזור חיפה
דרוש/ה

מנהל/ת מחי תביעות

דרישות התפקיד:
נסיון קודם בניהול צוות עובדים,
סילוק תביעות בכל ענפי הביטוח האלמנטרי ו/או השכלה משפטית
המתאימים/ות ייפנו בכתב
לת.ד. 1456 חיפה
עבור "מנהל תביעות"

דלתא DELTA
גליל תעשיות בע"מ
עבור מחלקת רכש
דרוש

עובד

בעל יוזמה מוטיבציה וכושר ארגון

★ רצוי ניסיון ברכש טכני ועבודה עם מערכות ממוחשבות.
★ ידיעת השפה האנגלית ברמה סבירה - הכרחי.
★ מגורים בכרמיאל - יתרון.

בדבר פרטים נא לפנות טלפונית לנחמה 04-987955

ORS שרותי כח אדם

סניף חדש!

מעכשיו בנצרת תחתית לשרותכם
לתושבי העמקים: עפולה, נצרת תחתית

1. *לבורנטית* - למעבדה אנאורגנית בוגרת ביה"ס ללבורנטים רצוי ניסיון באנליזות כימיות אפשרי ללא ניסיון.
2. *איש אחזקה* - בעל ניסיון בתחזוקת מכונות ייצור רצוי ידע בחשמל. יוצא צבא. למשרה קבועה.
3. *שרטטים* - קוראי שירטוט בעלי ניסיון לעבודה במפעלים תעשייתיים שכר בהתאם לכישורים.
4. *עולי יעד* - רצוי רקע בייצור מעגלים מודפסים. אפשרי ללא ניסיון בוגרי 12 שנות לימוד יוצאי צבא.
5. *משחזים* - לעבודה במפעל תעשייתי שכר גבוה למתאימים
6. *חשמלאי מוסמך* - 3 שנות ניסיון לפחות בתעשיה מאזור מגדל־העמק נצרת עילית טבריה ראש־פינה חצור הגלילית - עבודה קבועה

משרדנו בנצרת תחתית רחוב ראשי בניין עמל עפיפי
קומה ג' טלפון: 06-565935
אפשר לפנות גם למשרדנו בחיפה טלפון: 04-664002, 671937

הטובים עובדים קבוע ORS

אורט ישראל — עיריית אשקלון
לביה"ס המקיף השש־שנתי
אורט ע"ש רונסון – אשקלון
דרוש/ה
לשנת הלימודים תשמ"ט

מנהל/ת בית־ספר

בעל/ת תואר אקדמי; נסיון במינהל חינוכי.
המועמדים המתאימים מתבקשים לפנות בכתב יד, בצרוף קורות חיים למח' הטכנית־פדגוגית, ת.ד. 16087 תל־אביב (61160), עבור "מנהל/ת".

מוסד הטכניון למחקר ופתוח בע"מ

מזכירה טכנית

תאור התפקיד:
טיפול בחשבונות מחשב. תעוד תוכנות מחשב שכתוב מאמרים ודוחו"ת בעברית ובאנגלית
הכישורים הדרושים:
יכולת הבעה בכתב ובע"פ בעברית ובאנגלית הדפסה בעזרת מעבד תמלילים
הערה: המשרה חלקית (75%)
מכרז מס' 16/88

בוגרת/ה לימודי המשך ולימודי חוץ עוזר/ת למרכז קורסים

תאור התפקיד:
ארגון וטיפול בקורסים ובפעילויות שונות של מרכז חיפה. קשר עם המורים והתלמידים. טיפול בתקציבי הקורסים
הכישורים הדרושים:
יכולת ארגונית טובה. נסיון במגע עם קהל וגורמי חוץ. ידיעת השפות עברית ואנגלית, כולל יכולת הדפסה. רצוי נסיון במינהל הוראה. רצויה השכלה אקדמית בהוראה או במינהל
הערה: המשרה כוללת עבודה בשעות אחה"צ והערב, בהתאם לצרכים.
מכרז מס' 15/88

מועמדים מתאימים מתבקשים לפנות בכתב אל מחלקת משאבי אנוש, מוסד הטכניון למו"פ בע"מ, קרית הטכניון חיפה - 32000 עד יום 27.3.88 בציון מס' המכרז.

חברת ת.ד.ל בע"מ

דרוש לעבודה באזור ת"א

חשמלאי מוסמך

עם נסיון באחזקת מערכות אלקטרומכניות
נסיון במיזוג אוויר — יתרון
לבעל רכב תינתן אחזקת רכב.
02-381238 — 382076

למפעל עתיר מדע

דרושים

בוגרי בי"ס מקצועי במגמת מכניקה עדינה

תנאים טובים למתאימים

מיום א' 02-818916 לגב' חנה

גרבי דלתא DELTA
למשרדנו בתל־אביב
דרוש/ה

פקיד/ת יצוא

הכישורים הדרושים:
★ שליטה מלאה בשפה האנגלית
★ הדפסה באנגלית
★ עדיפות לבעלי/ות רקע בדוקומנטציה ליצוא

נא לפנות לסופי טל: 03-663633

הסתדרות מדיצינית הדסה
לאגף לתכנון ותקצוב
דרוש/ה

כלכלן/ית-ראש תחום

הכישורים הדרושים: בעל/ת תואר ב.א. בכלכלה. רצוי תואר מ.א. במינהל עסקים, נסיון מוכח של 5 שנים לפחות, עדיפות לבעלי רקע בחשבונאות, נסיון במיחשוב ובשמוש בתוכנות אישיות. שליטה מלאה בעברית וידיעה טובה באנגלית.
נא לשלוח קורות חיים לאגף כח אדם ת"ד 12000 ירושלים

עיריית תל־אביב־יפו

לעירית תל־אביב־יפו

דרושים

★ **למחלקה לגני־ילדים**
★ גננות למועדוניות־גן
(שעות העבודה 12:00-16:00)
★ עוזרות לגננות במועדוניות־גן
(שעות העבודה 11:00-16:00)
★ סייעות פדגוגיות דוברות ערבית

ממלאות מקום
★ לגננות בגני־ילדים עירוניים
(שעות העבודה 08:00-12:30)
★ למטפלות במעונות־יום עירוניים לילדים בגיל 4-6
(שעות העבודה 10:00-16:00)

לפרטים נא לפנות למזכירות המחלקה בית העיריה, ככר מלכי ישראל קומה ב' חדר 233 בימים א'-ה' בין השעות 09:00-13:00
טלפון: 438726, 438047

בעיריה בונים עיר - בוא והיה שותף

דנאל החברה לשרותי כח אדם בע"מ

למחלקה המשרדית

★ פקידת יבוא/יצוא
אנגלית ברמת שפת אם + הדפסה
★ פקידה — לניהול משרד
נסיון של 5—3 שנים במכירות
ידע בהנה"ח + הדפסה
★ קלדנית / מעבדות תמלילים
עב/אנ למשרות זמניות / קבועות
לעבודה מיידית בחיפה, קריות, כרמיאל

דנאל דנאל-נה לעבוד!

סניף חיפה — רח' נורדאו 4
טל' 04-664232/3, 04-672968/9

טוב בשופר־סל

לסניפי חיפה

דרושים:
לשופר-סל מרכז חורב באחוזה
★ **עובדי/ות כלי־בית וביגוד**
לשופר-סל סטלה מאריס
רח' טשרניחובסקי
★ **קופאיות**
המעוניינים מתבקשים לפנות למנהלי הסניפים במקום.

שופר-סל

דרוש/ה מטפל/ת

לילדים נכים
הגרים במסגרת משפחתית קטנה
שעות העבודה אחה"צ והערב
ומשמרת שבת פעם בחודש.
בוגרי י"ב יפנו ל-אילין איגוד ישראלי לילדים נפגעים, ירושלים
טלפון 02-234091, 02-223534

נציבות שירות המדינה

מודיעה
למשרד האזורי מכס ומע"מ באר־שבע
דרוש

משפטן

במשרה מלאה וקבועה.
המועמדים בעלי רשיון ישראלי לעריכת דין
המעוניינים לקבל פרטים נוספים מתבקשים
להתקשר טלפונית למספרים: 057-70662 ו-057-30173 כל יום בין השעות 9.00–13.00

לשלטי מיש
דרוש/ה

סוכן/ת דינמי/ת

בענף הפירסום
רכב יתרון
לקביעת ראיון נא להתקשר
לטלפון 08-524244

להברת המזרח לשיווק מכוניות
סניף אשדוד
דרושים:

1. מכונאי רכב מוסמך (תעודות)
2. חשמלאי רכב מוסמך (תעודות)
3. מוסר רכב חדש בעל כושר ביטוי והופעה נאה, ידיעה טובה במכונאות רכב. עדיפות לבוגר רשיוני מוסמך.
★★★
★ בעלי רשיונות נהיגה 3 שנים לפחות
★ בוגרי שירות צבאי
★★★
מועמדים מתאימים יפנו טלפונית 08-523470 לישראלה

מפריטקס
למפעלינו בשדרות
דרושים/ות

1. עובדי/ות תפירה עם נסיון
2. מבקרי טיב עם נסיון בטקסטיל

אנו מציעים:
★ מפעל מודרני וחדשני.
★ מיזוג אויר ואוירה נעימה.
★ 5 ימי עבודה בשבוע.

בדבר פרטים נא לפנות למפעלינו באזור התעשיה החדש בשדרות (ליד תחנת דלק) או טלפונית 051-897344, 051-8916789

המרכז למרכזי תרבות וספורט (לנוער ולמבוגרים) בע"מ

דרוש יזם חברתי

לתפקיד

מנהל

למתנ"ס
★ קרית ביאליק

דרישות התפקיד:
• השכלה אקדמאית (ב.א. לפחות) • תינתן עדיפות לבוגרי תכנית שורץ • נסיון מוכח בארגון מינהלי וכלכלי בהיקף רחב • יועדף נסיון במינהל חינוכי ובחינוך המשלים • נכונות לעבודה בשעות לא שגרתיות • מגורים במקום או בקרית ביאליק — יתרון.
יש לפנות בכתב בצירוף קורות חיים. שמות ממליצים ופרוט הנסיון אל עמי שגב־ החברה למתנ"סים. גבעת גונטי ירושלים 91034.
על הפניות בציון המקום המבוקש. להגיע עד ל-1.4.88.
ייענו מועמדים מתאימים בלבד.

לחברה תעשיתית באיזור המרכז
דרוש

חשב/ת שכר

(משרה 2380)
לניהול מדור המשכורות
★ מנהל חשבונות סוג 2
★ בעל נסיון בהכנת משכורות
מועמדים יפנו אל טלי 03-5440693
החל מיום א' סודיות מובטחת

תיל תחנת ייעוץ לנושאי כח־אדם בע"מ

לחברה תעשייתית מובילה בתחומה באיזור המרכז

1. **מהנדס — הנדסאי יצור ו/או ניהול —**
לעבודה באגף המחשב של החברה - בצוות מערכות תעשיה.
דרישות התפקיד: ★ נסיון מוכח בתחום מחשוב מערכות תעשיה ותפ"י. ★ השכלה פורמלית מתאימה. ★ הכרת מערכות S/38 – יתרון. ★ נסיון בתכנות – יתרון.
2. **כלכלן תעשייתי —**
לפיתוח מערכות בנושאי תמחיר, תקציב ובקרה.
דרישות התפקיד: ★ B.A בכלכלה - מנהל עסקים. ★ נסיון של שנתיים לפחות בתעשיה.
3. **מזכירה בכירה —**
לעבודה חלקית. שעות העבודה: ימים א'-ה' 15.00-19.00. יום ו' 8.00-13.00.
דרישות התפקיד: שליטה מלאה בעברית ובאנגלית. ★יחסי אנוש טובים.

נא לפנות בכתב יד תוך ציון טלפון להתקשרות לת.ד. 33616 ת"א מקוד 61336. עבור מס' 21. ולציין ע"ג המעטפה המשרה המבוקשת.

דרושה

מזכירה

לניהול משרד ולפקוח על פרויקטים
בעלת השכלה תיכונית לפחות
העבודה גם בשעות הערב
נא לפנות לטלפון
03-5403013/04

לחברה בירושלים
דרושה

מזכירה

שליטה בעברית וידיעה באנגלית;
הדפסה בשתי השפות;
נסיון רב בניהול ובעבודות משרד.
בהצעות בכתב יד ובציון נסיון קודם ושמות ממליצים לפנות:
ת.ד. 7472 ירושלים, אישי למזכיר החברה
סודיות מובטחת

לפלוגת תעשיות בע"מ
מפעל הטכסטיל בקרית־גת
דרוש/ה

הנדסאי/ת תעשיה וניהול

עם נסיון של שנה ויותר בתעשיה.
בדבר פרטים נא לפנות טלפונית לאגף כח אדם לבאר־שבע טל: 051-673021-2

חברת ת.ד.ל בע"מ

דרוש לעבודה באזור ת"א

חשמלאי מוסמך

עם נסיון באחזקת מערכות אלקטרומכניות
נסיון במיזוג אוויר — יתרון
לבעל רכב תינתן אחזקת רכב
02-381238 — 382076

האוניברסיטה העברית בירושלים

מכרז מס' 19/88
דרוש תכניתן
למחלקה למערכות מידע ממוחשבות
עם נסיון בשפת COBOL ועבודה
של שנתיים לפחות במערכת מידע גדולה
עדיפות למועמדים עם נסיון קודם ב-CDC/NOS
הדרגה בהתאם לכשורי המועמד
נא לפנות בצרוף קורות חיים ונסיון מקצועי אל האוניברסיטה העברית בירושלים
אגף כח אדם
הר הצופים מיקוד 91905 ולציין ע"ג המעטפה את מספר המכרז
פניות יתקבלו עד ה-1.4.88

ליופיטר מחשבים בע"מ
דרושים

אנשי מכירות

– נסיון קודם במכירות הכרחי
– רצוי נסיון במכירת מחשבי APPLE MACINTOSH

נא לפנות בצירוף קורות חיים
לת.ד. 51904 תל־אביב 67132

המרים השלטת הריהוט הגדולה בישראל
דרוש

נגר רהיטים

מקצועי ובעל נסיון
לפנות 02-521111 (שושי מח' כח אדם)

ORS שרותי כח אדם

מחלקה טכנית:

1. *כלכלן* – לניהול קשרי חוץ עם משקיעים 2-3 שנות נסיון במפעל עתיר ידע רצוי ידע קודם באלקטרוניקה
2. *טכנאי/הנדסאי מכונות* – נסיון 2-3 שנים רקע בשרטוט מכונות הכנת תיקי ייצור בשירטוט חלקי זיווד.
3. *מפעילי מכונה* – בוגרי מגמת מכניקה גיל 25-30 עדיפות למתאים תושבי הקריות וצפונה
4. *מנהל מטבח* – בעל ניסיון בהכנת ארוחות ל-250 עובדים ידע בביצוע הזמנות פרוייקטים ניהול מלאי למשרה קבועה
5. *טבח* – בעל ניסיון לניהול מטבח ל-50 עובדים יכולת לניהול צוות עובדים מצומצם
6. *מרכיבים מכניים* – א בעלי ניסיון באלקטרומכניקה ב בעלי ניסיון במיקרו אלקטרוניקה למשרות קבועות שכר בהתאם לכישורים.
7. *מרכיבות/מחווטות/מלחימות* – בעלות ניסיון לעבודה מיידית מאיזור הקריות כרמיאל עכו טירה חיפה שכר גבוה למתאימות
8. *כרסמים/חרטי C.N.C* – בעלי ניסיון שכר גבוה למתאימים בונוסים לפי תקופות עבודה דיור חינם
9. *כרסמים/חרטים אוניברסליים* – בעלי ניסיון שכר גבוה למתאימים.

מחלקה המשרדית:

1. *מזכירה בכירה* – לניהול משרד עיבוד תמלילים עברית/אנגלית טלקס Fax. רצוי מאיזורים טבעון, מגדל, ונצרת.
2. *קלדניות אנגלית* – בעלות ניסיון מוכח לעבודה קבועה/זמנית
3. *מעבדת תמלילים* – עברית/אנגלית וורדסטאר 4/18 בעלת ניסיון לעבודה קבועה/זמנית.
4. *מחסנאי טכני* – בעל ניסיון במפעל תעשייתי רצוי בעל רישיון על מלגזה.

נא לפנות למשרדינו
סניף חיפה: רח' הרב־הרצוג 2, 04-671937, 664002, 663703
סניף קריות: קרית ביאליק, מרכז צבה 29, 04-709076/7
או לת.ד.: 5346 חיפה

הטובים עובדים קבוע ORS

דרוש

מנהל ייצור

בעל נסיון של 3-5 שנים.
בבניית לוחות חשמל או מישרי זרם
ש.וינופלד בע"מ 04-740307/8

אירועים ושמחות עיר הגנים קרית אתא
דרוש/ה

איש/ת שיווק ומכירות

בענף אירועים ושמחות
בעל/ת נסיון מוכח.
לפרטים לפנות בכתב יד בלבד ל"הבית הגדול"
רח' שלמה בן יוסף 1, עיר הגנים — קרית־אתא

דרושה

מזכירה

שעות עבודה 07.00-17.00
+ אופציה לשעות נוספות
שכר בהתאם.
הדפסה עברית אנגלית + מעבד
כושר ביטוי והבעה בעברית
לתיאום ראיון 04-705169 ליפה

רכז לפעילות החברה בשדרות

כישורים:
ידע והשכלה מתאימים בנושאי ידיעת הארץ, נסיון בהדרכה ו/או חינוך. כושר ארגון וניהול. העבודה בהיקף חצי משרה (אפשרות להגדלה בעתיד) וכוללת ניהול צוות מורות חיילות, ריכוז הדרכת תלמידים ופעילות קהילתית בנושאי טבע וידיעת הארץ.
תחילת עבודה מיידית. מועמדים מתאימים המתגוררים בשדרות או סביבתה יפנו בכתב למחלקת כ"א רחוב השפלה 4 ת"א 66183 עבור רכז

החברה להגנת הטבע

לבית חולים "אלישע" הר הכרמל, חיפה
דרושים/ות
עובדים/ות

* מטבח
* נקיון

בדבר פרטים נא להתקשר
לשלומי, טל. 04-389121

Maquette מקט Leather Fashions
לספקנו בגוש דרוש/ה

עוזר/ת למנהל חשבונות ראשי

– נסיון מוכח 5 שנים
– סוג ג – ד
– תנאים טובים למועמד המתאים –
נא לפנות טלפונית 04-919321
– סודיות מלאה מובטחת –

לחברת מחשבים מהמובילות בענף
דרוש

נציג מכירות בכיר

(משרה 2110)
לקידום מכירות מערכות מיני מחשבים בתחום הניהולי הפיננסי או התעשייתי
★ בעל ידע בתחום התוכנה והחומרה
★ נסיון במכירת מערכות מחשב
★ רצוי רקע אקדמי
למועמד המתאים מובטח תנאים טובים במסגרת חברה דינמית ומבוססת
מועמדים ישלחו פירוט קורות חיים ונסיון אל ת.ד. 11024 ת"א 6110 ויציינו מספר משרה
סודיות מובטחת
המודעה לשני המינים

תיל תחנת ייעוץ לנושאי כח־אדם בע"מ

גסטטנר (ישראל) בע"מ

חברה בינלאומית לשיווק ומיכון משרדי
לסניף באר־שבע דרושה

פקידה כללית

הכישורים הדרושים:
• הנה"ח – סוג 2
• ידע וניסיון בהדפסה עברית
• יחסי אנוש מעולים
• ניסיון בהקלדת נתונים על מחשב – יתרון
נא לפנות בכתב יד ובצרוף קורות חיים אל: ת.ד. 502 תל־אביב

המועצה המקומית מבשרת ציון

דרושים

1. **עוזר/ת למהנדס המועצה**
תאור תפקיד:
אחריות להכנת חומר למכרזים, ניהול רישום ומעקב של תוכניות בניין ערים ורישוי, חישוב היטלים ואגרות, ניהול תיקיה, עבודות מזכירות. עבודה עם קהל.
דרישות המשרה:
הסמכה הנדסאית, ניסיון בעבודות אדריכלות או הנדסה, בתוכניות בניין ערים ובשרטוט בניין, כושר הבעה בכתב ובע"פ.
2. *מהנדס מים*
תאור תפקיד:
אחראי לביצוע עבודות בתחום המים ולתפעול ואחזקה של מתקני המים
אחראי לפיקוח ומעקב אחר ביצוע עבודות אחזקה, תקינות המתקנים, הדרכת העובדים.
כשורים:
הנדסאי רשום, נסיון קודם, יכולת ניהול צוות עובדים, ניהול מו"מ עם מוסדות וקבלנים. כושר הבעה בכתב ובע"פ
3. **פיקוח עירוני**
איש משטרה לשעבר (לעבודת ארגון ושטח)

טלפון: 02-345053 מזכיר המועצה.

לחברה ארצית העוסקת בתחום שיווק ייחודי
דרושים:

אנשי/נשות מכירות

לאחר שרות צבאי אשר יעברו הכשרה מקצועית בתחום השיווק והמכירות.
למצליחים מובטחת מישרה וקידום!
הכנסה גבוהה!
נסיון קודם אינו הכרחי.
טל: 04-725515 ליחיאל

לניהול מרכז רפואת שיניים גדול בירושלים הכולל מומחים
דרוש־ה

רופא/ה שיניים

• משרה מלאה – ניהול ועבודה קלינית
• עדיפות למומחה לשיקום הפה
• ניסיון קודם בניהול – יתרון
• אתגר ותנאים טובים למתאים ה
נא לפנות בכתב לת.ד 2391 ירושלים 94221 עבור מנהל ת רפואי ת
– סודיות מובטחת –

קואופ

ירושלים
אגודה צרכנית שתופית בע"מ לרשת הסופרמרקטים בירושלים
דרושים

1. מנהלים וסגנים לסופרמרקט

הכישורים:
★ השכלה תיכונית
★ נסיון מנהלי קודם או רקע מסחרי
★ שליטה בשפה העברית, הבעה בכתב ובע"פ
★ יכולת עבודה מעבר לשעות עבודה רגילות

מועמדים העונים לדרישות הנ"ל, יפנו בכתב יד בציון קורות חיים ונסיון קודם למחלקת כח אדם, ת.ד. 24092 עבור מנהלים וסגנים.

2. קופאיות, קצבים ירקנים וזבנים

לעבודה מפוצלת

המעוניינים יפנו למח' כח אדם בימים ב'—ה' בשעות 09.00—12.00
רח' ההגנה 19 הגבעה הצרפתית י־ם

هكذا من الاصل

هكذا في الأصل

הלוח הארצי | הארץ חדשות

שרות בתי הסוהר
מינהל כ"א והדרכה

המשרד לבטחון הפנים ולאיכות החיים במדינה

דרושים

1. סוהרים/ות למגזר הבטחון
בעלי השכלה של 10 שנים ומעלה.

2. עובדים סוציאלים
בעלי תואר אקדמי בעבודה סוציאלית.

3. מדריכים חברתיים
בעלי תואר ראשון בחנוך או מדעי החברה או השכלה על תיכונית בתחומי החנוך והחברה

4. מורים/ות
מוסמכים להוראה עם נסיון.

5. חובשים
בוגרי קורס חובשים קרביים או בכירים בצה"ל.

6. מסגרים לב/ס איילון
(אזור רמלה)
בעלי תעודות מקצועיות עם נסיון.

7. כלכלן
למח' תכנון וארגון בירושלים
בעלי תואר בכלכלה או מינהל עסקים רצוי נסיון בתכנון תקציב ונתוח כדאיות

אם הנך עונה על התנאים הבאים:
- גיל עד 35
- לאחר שרות חובה בצה"ל
- פרופיל 65 ומעלה
- אזרחות ישראלית
- עבר ללא דופי

הנך מתבקש לפנות אל:
לשכת גיוס רח' מקלף 3 ת"א. טל' 266922, 261128־03 עם ת"ז, פנקס מלואים ותעודות המעידות על השכלה קבלת קהל משעה 08.00 עד 15.00

קריירה
שרותי כח אדם בע"מ

למחלקה הטכנית
- ★ רו"ח/כלכלן/בוגר מנהל עסקים לניהול מחלקת תמחיר. נדרש נסיון קודם בתחום—במפעל.
- ★ מבקר איכות מכני, 3 שנות נסיון בביקורת איכות - תעודה, עדיפות לטכנאי מכונות.
- ★ הנדסאי אלקטרוניקה לפיתוח 3 שנות נסיון ומעלה בטלקומוניקציה ובפיתוח כרטיסים דיגיטליים.
- ★ טכנאי קירור - תעודת חשמלאי, למשרה קבועה באשדוד.
- ★ מפעיל מחשב P.C. לעבודה בחנות בשעות 15.00-19.00+יום ו' (בוקר).
- ★ סטודנטים להנדסה בוגרי בי"ס מקצועי באלקטרוניקה / מיכשור ובקרה + נסיון במיחשוב עדיף (16.30-24.00).
- ★ בוחן רכב / מכונאי רכב כעוזר לראש צוות מכונאים בת"א.
- ★ רתכי חשמל/שריון/ארגון/CO_2 מנוסים, למשרות קבועות.
- ★ כרסמים מנוסים, פחפיל צבאי גבוה.
- ★ מכונאי אחזקה בוגרי בי"ס מקצועי 4 שנתי + נסיון, לפ"ת.
- ★ אנשי אחזקה + ידע בחשמל ו/או מסגרות, לאחזקת מיבנים.
- ★ מכונאי רכב מנוסים, לאשדוד / רחובות.
- ★ נהגים (מעל 15 טון), לעבודת בוקר בפ"ת.
- ★ מלגזנים + פרופיל צבאי גבוה.
- ★ עובדי/ות ייצור + פרופיל צבאי גבוה, לעבודה בגוש"ד.

למחלקה המשרדית
- ★ מנה"ח סוג 3 נסיון בחברה תעשייתית ובעבודה על מחשב. למשרה מלאה בפ"ת.
- ★ פקידה־כתבנית למשרה מלאה בפ"ת.
- ★ פקידת ייבוא מנוסה, אנגלית ברמה ס"מ + הדפסות.
- ★ מזכירה עברית לניהול משרד + הדפסות על מעבד תמלילים וורדפיל.
- ★ מזכירה עברית, למשרה מפוצלת בכפרשמריהו.
- ★ קלדנית מנוסה, למשרה בת"א, נסיון בהקלדת אותיות ומספרים.
- ★ קלדניות מנוסות לעבודת משמרות, בכפרשמריהו.

תנאים מצויינים למתאימים/ות, אחוות והסעות.
תל־אביב, דיזנגוף 158, טל. 03-5449848
נתניה, שמואל־הנציב 17, טל. 053-338901
רחובות, הרצל 185, טל. 08-465277
חיפה, הרצל 22, טל. 04-670825

הכח שלנו הוא כח אדם, קריירה.

עירית תל־אביב־יפו
מכרז פומבי

בהתאם לסעיף 3 לתקנות העיריות (מכרזים לקבלת עובדים) תשל"ט־1979 מכריזה בזה עירית תל־אביב־יפו על משרות פנויות כדלקמן: במרכז הרפואי תל־אביב־יפו.

א. מכרז מס' פנ"ת/148/87
תואר המשרה: מנהל מחלקת שיקום בבי"ח איכילוב
דרגת המשרה: 7־9 של דירוג הרופאים
שיעור המשרה: 100%
דרישות המשרה:
1. רשיון ישראלי לעסוק ברפואה 2. תעודת מומחה ברפואה פיסיקלית ושיקום 3. נסיון של 3 שנים לפחות לאחר קבלת המומחיות 4. נסיון מעשי בניהול מחלקה 5 מעמד אקדמי מוכר רצוי

ב. מכרז מס' פנ"ת/146/87
תואר המשרה: מנהל מחלקה אורטופדית ב' בבי"ח איכילוב
דרגת המשרה: 7־9 של דירוג הרופאים
שיעור המשרה: 100%
דרישות המשרה:
1. רשיון ישראלי לעסוק ברפואה 2. תעודת מומחה בכירורגיה אורטופדית 3. נסיון של 3 שנים לפחות לאחר קבלת המומחיות 4. נסיון מעשי בניהול מחלקה 5. מעמד אקדמי מוכר רצוי
הערה: המחלקה תפעל במסגרת חטיבתית

בקשות למכרז יש להגיש במעטפה סגורה למשרדי העיריה, בגנזך, על גבי 6 שאלונים אישיים "בקשה למשרה פנויה" טופס מס' 2025 ובציון על המעטפה את מספר המכרז, תיאור ותולדות החיים, תעודות המעידות על כישורי המועמד והמסמכים אחרים המצורפים לבקשה יוגשו ב־6 עותקים. טפסים להגשת בקשות אפשר להשיג בגנזך באופן אישי או ע"י הדואר. בקשות שתוגשנה ללא תעודות כאמור לא תובאנה בחשבון.
התאריך האחרון להגשת הבקשות הוא ח' אייר תשמ"ח 25 אפריל 1988
אלי עשת, מנכ"ל העיריה

בעיריה בונים עיר - בוא והיה שותף.

Eldan
אלדן ציוד אלקטרוני בע"מ
דרושים

מקדם/ת מכירות לציוד רפואי
נסיון קודם בעבודה עם ציוד רפואי בבתי חולים
נסיון קודם במכירות בשוק הציוד הרפואי

מקדם/ת מכירות בתחום האימונולוגיה והאימונולוגיה הקלינית
נסיון קודם בעבודה בנושאים אימונולוגיים דיאגנוסטיים במעבדות בתי חולים

מגורים באזור המרכז.
ידיעת השפה האנגלית חובה.
רכב צמוד, השתלמות בחו"ל
5 ימי עבודה
נא לכתוב בצרוף קורות חיים + המלצות לת"ד 1270 ירושלים 91012

סודיות מובטחת

רשות הדואר
דרושים

דוורים/דווריות לחלוקת דואר באזור תל־אביב

פרטים בדבר תנאי עבודה ושכר אפשר לקבל אצל גב' גילה עגני טלפונים:
03־307260, 03־307258

לחברה תעשייתית גדולה
דרוש/ה:
כלכלן/ית
למחלקת הכספים
- ★ בעל/ת נסיון של שנתיים לפחות בניהול כספים (בעיקר מט"ח).
- ★ בקיא/ה בשימוש במחשב אישי
- ★ מגורים בגוש־דן.

בדבר פרטים נא להתקשר טלפונית 03-9265396.

מכון דור
מיון אבחון פסיכולוגי

עבור לקוחה חברה מסחרית גדולה
דרושים

1. מנהל חנות־רבת מחלקות למוצרי צריכה בסניף תל־אביב
דרישות התפקיד:
- ★ גיל 32־50
- ★ נסיון מוכח בניהול חנות
- ★ אדם יוזם, עצמאי, דינמי
- ★ כושר אירגון בהפעלה צוות עובדים
- ★ כושר מכירה וניהול מו"מ

2. מוכרים/ות לחנות בתל־אביב
רצוי נסיון קודם
משרה מלאה

א' - ה' 09:00־17:00 יום ו' 09:00־13:00
לפנות מכון דור רוזנבאום 4 תל־אביב
טלפונים 03־203652, 03־203656

מכון דור
מיון אבחון פסיכולוגי

עבור לקוחה חברה מסחרית בפתח תקוה
דרושה
מזכירה
- ★ הדפסה עברית (ידע על מעבד תמלילים)
- ★ ידיעת השפה האנגלית ברמה בסיסית
- ★ יכולת לעבוד עם קהל.
- ★ גיל 25־35

לפנות מכון דור. רוזנבאום 4, ת"א
טלפונים: 03־203656, 03־293116

מכון דור - רוזנבאום 4 ת"א

למוסד חינוכי - יהודי בבריטניה
דרושים

1. מורה לפיסיקה - מחשבים
בעל/ת נסיון בהוראת פיסיקה עם הכשרה ונסיון בשימוש במחשבים לסימולציה של תהליכים וניסויי־מעבדה

2. מורה לאלקטרוניקה - מחשבים
בעל נסיון בהוראת אלקטרוניקה עם ידע יסודי במיקרופרוססורים. מערכות בקרה ממוחשבות, תכנות מחשבים בשפות עליות ומערכות מחשבים; יכולת ריכוז מקצועי ותכנון מעבדות.

מדובר בשליחות לשנתיים.
הכרחית שליטה מלאה בשפה האנגלית
נא לפנות בכתב בפירוט קורות חיים והעתקי תעודות לת.ד. 25006 תל־אביב (61250)

דרושים/ות
עובדי/ות "יצור"
לא מקצועיים למפעל עוף ירושלים בבית שמש

שכר 850 ש"ח ברוטו לחודש + תנאים סוציאליים 5 ימי עבודה + 2 ארוחות + הסעות

פרטים בטל' 02־914138

ניתוב ביצוע תעשייתי בע"מ
ביצוע מערכות תעשייתיות

חברתנו מבצעת עבודות הקמה ואחזקה של מערכות תעשייתיות בטכנולוגיות מתקדמות.
לעבודה בתעשיה דרושים:

1. הנדסאי/טכנאי חשמל
חשמלאי בכיר ידע בבקרים מתוכנתים, ציוד חשמל תעשייתי מערכות ממוחשבות. אנגלית טכנית הכרחית

2. חשמלאי מוסמך/ראשי
קריאת תוכנת חשמל. אחזקת מתקנים וידע בבקרים מתוכנתים אנגלית טכנית הכרחית

3. חשמלאי
מתח גבוה לאחזקת מתקנים בתעשיה המתכת

4. מכשירן
טכנאי הנדסאי אלקטרוניקה ידע במכשור תעשייתי. בקרים מתוכנתים. מערכות ממוחשבות לציוד פנאומטי

5. אלקטרונאי/מכשירן
ידע בציוד פנאומטי ואלקטרוני איתור ותיקון תקלות

6. מכונאי
תעשייה בוגר בי"ס מקצועי נסיון של 3 שנים בתעשיה ידע בקריאת שרטוט־מכונות־רצוי־

נא לפנות בכתב בפרוט קורות חיים ונסיון לת"ד 379 אשדוד
טל' 08־533088 057־79404 או בערב 051־24849

ארית תעשיות אופטרוניות בע"מ
דרוש
מבקר איכות

דרישות:
שנתיים נסיון בביקורת איכות
נסיון באופטיקה - עדיפות
מגורים באזור ירושלים

מועמדים מתבקשים לפנות בכתב לת.ד. 13147 ירושלים 91131 ולצרף קורות חיים, נסיון בעבודה ומס' טלפון לקביעת ראיון

לחנות מפעל גדול לתכשיטים בירושלים
דרושות
מוכרות / קופאיות
- ★ ידיעת השפה עברית, אנגלית וספרדית
- ★ הכרחי נסיון עשיר במכירות
- ★ יתרון לבעלות נסיון במכירת תכשיטים ואבני חן
- ★ אפשרות למשרה מלאה או חלקית

פרטים בטלפון 02־717221 · אברהם

מבטח
סוכנות לביטוח בע"מ
גימלאי/ת
לסילוק תביעות אלמנטרי ורכב
נסיון הכרחי
5 ימי עבודה בשבוע
נא להתקשר 03־5614926 (פרט ליום ו')

לחברה לצרכי תרבות וספורט (לנוער ולמבוגרים) בע"מ
דרושים יזמים חברתיים
לתפקיד
מנהלים

למתנ"סים
- ★ באר יעקב
- ★ קרית מלאכי
- ★ קרית טבעון

דרישות התפקיד:
- השכלה אקדמאית (כ.א לסתתו תינתן עדיפות לבוגרי תוכנית שורש) נסיון מוכח בארגון מינהלי וכלכלי בהיקף רחב • יתרון נסיון בניהול תיפעולי ובניהול המשלים
- נכונות לעבודה בשעות לא שיגרתיות • מגורים במקום תנאי הכרחי

יש לפנות בכתב בצירוף קורות חיים שמות ממליצים ופרוט הנסיון אל עמי שגב החברה למתנ"סים גבעת גונט ירושלים 91034
על הפניות בציון המקום המבוקש להגיע עד ל־25.3.88

ייענו מועמדים מתאימים בלבד

לחברה בינלאומית לשירותים עסקיים
דרושים
נציגי מכירות
(משרה 2510)

למכירת שטחי פירסום יוקרתיים ו/או שירותים עסקיים ופיננסים מיוחדים
- בעלי ניסיון מוכח במכירות או בעסקים

מועמדים ישלחו פירוט קורות חיים ונסיון אל ת.ד. 11024 ת"א 61110
ויציינו מספר משרה
סודיות מובטחת
המודעה לשני המינים

תהל
תחנת ייעוץ לנושאי כח אדם בע"מ

לחטה"ב חצ"ב באלפי מנשה
דרוש
איש אחזקה

מועמדים בעלי נסיון מתבקשים לפנות למזכירות המועצה
טל. 925262, 052־925111
מועד אחרון להגשת המועמדות 30.3.88

ביה"ס למינהל ליד המיכללה למינהל
המכללה למינהל ירושלים
דרוש
מרכז מעבדות־מחשבים

דרישות המשרה:
- ★ הכרת IBM-PC, חומרה/תוכנה.
- ★ נסיון בכתיבת תוכניות בסביבת MS/DOS הכוללת: לוטוס, DABASE, מחוללי יישומים שונים, עיבוד תמלילים.
- ★ שפות קובול, בייסיק וסי.
- ★ רצוי נסיון בהוראה בתחומים אלה וכן ידע והכרת מערכות הפעלה נוספות.

בדבר פרטים נא לפנות בצרוף קורות חיים בכתב־יד והמלצות, למכללה למינהל, רח' מסריק 10 המושבה הגרמנית. טלפונים: 668383, 666380, 02־690130

מי מוכן להעניק בית חם לילדים?
ראית כלבוטק בנושא משפחות אמנה?
אם יש לך משפחה
אוהבת, תומכת וחמה
ואתה מוכן להעניק זאת לילדים שאינם זוכים לכך —
להיות משפחה אומנת לילדים אלו
למספר שעות ביום או יותר
התקשר עם הלשכה לשירותים חברתיים 052־912221 לפנות לשושי, אורלי ואפרת
הילדים זקוקים לך

לחברה בינלאומית לאספקת עובדים מחו"ל
דרושים
אנשי ארגון, שיווק ומכירות לאזורי הצפון הדרום והשרון

דרישות התפקיד
- ★ נסיון ורקע בנושא כח אדם או עבודה דומה
- ★ יכולת יהול מו"מ
- ★ נסיון קודם באחד מהתחומים ארגון/שיווק/מכירות
- ★ נכונות לעבודה מאומצת
- ★ היכרות עם מפעלי תעשיה וחברות באזור הפעילות
- ★ מגורים בחיפה, בארשבע, נתניה־יתרון
- ★ יחסי אנוש טובים

בדבר פרטים נא לפנות בצרוף קורות חיים ונסיון לת.ד. 47123 תל־אביב

להרכבת מקלטי רדיו ואזעקות במכוניות
דרוש
עובד מקצועי
שעות העבודה גמישות
052־542378

איש מכירות בעל נסיון רב
מעונין בהצעות ליצוג/סוכנות/שותפות
(רצוי באיזור השרון)
ת"ד 1214 הוד־השרון 45111

משרד החינוך והתרבות
בית הספר הישראלי ע"ש שדרת בפאריס מודיע על משרות פנויות של מורים/מורות בשנת הלימודים תשמ"ט
דרושים/ות
מורים/ות בעלי/ות הסמכה להוראה

1. מורה לספורט (גבר) - בעל רשיון הוראה קבוע לבית ספר על־יסודי ונסיון בהכנה לבחינות בגרות.
2. מורה לחינוך גופני - ילמד כיתות בחינוך היסודי ובעל־יסודי רצוי נסיון בסקי.
3. יועץ/ת חינוכי/ת לכל כיתות ביה"ס וגן - בעל רשיון קבוע בייעוץ

המשרות הנ"ל הן בהיקף של משרה מלאה.
הערות:
1. החוזה לתקופה של שנתיים עם אפשרות של הארכה.
2. יועדפו אותם מורים בעלי כישורים מתאימים במקצועות דלעיל. או שאחד מבני הזוג הוא בעל הכישורים המתאימים ובת הזוג יכולה ללמד בחינוך היסודי.
3. המועמדים/ות שייבחרו יצטרכו לוודא קבלת חופשה ללא תשלום מעבודתם בארץ.
4. תנאי ההעסקה יהיו לפי ההסכמים וההסדרים בנדון.

המעונינים/ות במשרה מתבקשים/ות לפנות בכתב למחלקה לארגון מוסדות חינוך משרד החינוך והתרבות רח' שבטי ישראל 34 ירושלים מיקוד 91911 ולהמציא תצלום של המסמכים הדרושים תעודות השכלה וקורות חיים (בציון פרטים על השכלה מקצועית ופדגוגית נסיון בהוראה מקומות עבודה מקצועה וכו') וכן לציין מספר זהוי

המועד האחרון להגשת המועמדות הוא יום ו' 1 ניסן התשמ"ח (25.3.88)

ארדט
חברה לביטוח בע"מ
לאגף ביטוח חיים
דרושה:
פקידה מתחילה
- ★ אפשר ללא נסיון קודם בביטוח.
- ★ לאחר שרות צבאי.
- ★ 5 ימי עבודה
- ★ חרוצה ומסורה.

העבודה מיידית.
נא לפנות לטל: 03־640838 ולבקש את יוסי

לחברה מסחרית
בתחום הפרסום והעיתונות
דרוש/ה
מנהל/ת חשבונות
סוג 2
נא לפנות בפירוט קורות חיים וניסיון קודם לת.ד. 30546 תל־אביב ולציין "משרה מס' 600"

חברת סחר בינלאומית מחפשת מועמד
למחלקת מיזוג אויר בסניף במערב אפריקה

הכשורים הדרושים:
- ☆ טכנאי/ הנדסאי קירור – חובה
- ☆ נסיון בשיווק ומכירות של מערכות מיזוג אויר 5 שנים לפחות – חובה
- ☆ ידיעת השפה האנגלית על בוריה – חובה
- ☆ נסיון בניהול ייצור – יתרון
- ☆ נסיון קודם באפריקה – יתרון

מועמדים מתאימים יפנו בכתב יד ובצירוף קורות חיים ונסיון ובצירוף תמונה לת.ד. 6533 תל־אביב
– רק מועמדים מתאימים ייענו –
סודיות מובטחת

דייזי
ישראל

דייזי ישראל - חברת בת של DAISY SYSTEMS CORPORATION החברה המובילה בתחום ה־CAE בתעשיה האלקטרונית בישראל.
מגוון הפעילויות של דייזי ישראל, המקצועיות ורמת הביצוע הגבוהה הנדרשת, מהווים אתגר עצום לבעלי מקצוע מעולים הנהנים מאווירה יוצאת דופן ומתנאי עבודה מהטובים בארץ.

דרושה
מזכירה בכירה

הכישורים הדרושים:
- ניסיון בארגון וניהול משרד באופן עצמאי.
- יכולת ניסוח והבעה - בכתב ובע"פ.
- שליטה מלאה באנגלית - רצוי שפת אם.
- הדפסה מעולה - עברית, אנגלית - כולל מעבד תמלילים.
- נמרצת, יוזמת, מהימנה, אחראית.
- יחסי אנוש טובים.
- נכונות לעבוד מעבר לשעות העבודה המקובלות.

העבודה מעניינת ומגוונת בסביבה נעימה
5 ימי עבודה בשבוע.

דייזי מערכות (ישראל) בע"מ

לחברת אילקס
דרושות:
1. *מזכירה אנגלית/עברית כולל הדפסה*
2. *פקידת הזמנות*
יתרון לבעלת נסיון קודם
תנאי עבודה טובים למועמדות.
5 ימי עבודה בשבוע.
להתקשר 03-493995

עירית רעננה
דרושים/ות
למחלקה לשרותים חברתיים
דרושים
עובדים סוציאליים
בחלקי מישרה בתחום: הטיפול במשפחה. טיפול בנוער. טיפול בקשישים.
בדבר פרטים נא לפנות למזכירה – מזל. 052־912221

לחברה לבמון מובא
דרוש
מפעיל / מטעין לאחר שרות צבאי
- ★ בוגר בי"ס מקצועי או 10 שנות לימוד לפחות
- ★ עדיפות לתושבי הרצליה והסביבה

תנאים טובים למתאימים
המתאימים יתקשרו: 052-559164 לרפי

הפדרציה של עובדים לאומית
של הסתדרות העובדים הלאומית בארץ ישראל
דרושים:
א. 2 עובדות למחלקה הכימית
למעבדה המרכזית
ב. מזכירה רפואית
למחלקה הרפואית במרכז
ג. רופא שיניים
בתפקיד מפקח ארצי
העבודה כרוכה בנסיעות ברחבי הארץ
נא לפנות למחלקת המנגנון של המרכז רח' שפרינצק 23 תל־אביב
ת.ד. 2209 מיקוד 64738

לעתון מקומי גדול בדרום
דרוש/ה
ביצועיסט/ית
נסיון מוכח תנאי שכר
מצוינים למתאימים
טל': 08־561144 לדפנה

לשחר כימקלים בע"מ
דרושים/ות
סוכני/ות מכירות
לאזור ירושלים והמרכז
בתחום בתי המלון מוסדות ומפעלים
דרישות התפקיד: הופעה נאה, כושר שכנוע
נסיון קודם + רכב
למתאימים תנאים טובים שכר יסוד + עמלות
לקביעת ראיון להתקשר: 03־5369101
בין 08:00 - 15:00 לשושי

דרוש
"כספ!!"
העבודה: 1/2 משרה
זמן העבודה: גמיש
שכר: מעולה
איפה עובדים? אשדוד
הכישורים: הופעה נאה, כושר ביטוי. והרבה רצון להרוויח כסף
למי עונים: עיתון כאן דרום טלפון: 08-561144 דפנה.
נא לציין בקשר "לחצי משרה"

לחברה גדולה
דרוש
מחסנאי טכני
* נסיון שלוש שנים לפחות
* גיל 25־40
* מגורים באזור חיפה
04־225226 04־211321

לתכשיטי "לירוך" – תכשיטי יוקרה איטלקיים
דרושות לנו:
דיילות למכירה פרטית
עיסוק זוהר מהנה-רווחי בזמנך החופשי
לפרטים 04־988350
בין השעות 8.30־12.30

למפעל תעשייתי במפרץ
דרוש/ה
חשב/ת שכר
* נסיון 3 שנים בתעשיה
* בקיאות במערכת שכר ממוחשבת ודיני עבודה
ת.ד. 33655 חיפה

לבית דינה
בית אבות – חיפה
דרושים
* **אחות מוסמכת**
עם נסיון של לפחות 3 שנים בגריאטריה
* **כוחות עזר סיעודיים**
לעבודה מפוצלת (ניתן גם לעבוד משרות חלקיות)
נא לפנות לאחות הראשית – הנדיבה נוטליב בשעות העבודה בבית שאנן, רח' אדם הכהן 3, חיפה או טלפונית 04־223001 04־229522

המשטרה אתגר

בוחני תנועה
העונים על אחת או יותר מהדרישות הבאות:
טכנאי מכונות, בוחני תאונות דרכים בצה"ל בוגרי בי"ס מקצועי 4 שנתי או 12 שנות לימוד במגמה ריאלית, שמאי רכב, קצין בטיחות בתעבורה, בוחן רישוי של משרד התחבורה
מקום השרות – כל הארץ

רופא
רשיון רופא קבוע בישראל, בעל נסיון בעבודה ברפואה פנימית.
מקום השרות – ירושלים

מכונאים
בוגרי בית ספר מקצועי – מכונאות רכב, סוג 9 בצה"ל או סוג 2 משרד העבודה
מקום השרות – המרכז והדרום

חבלנים
בעלי 12 שנות לימוד, תפקיד לוחם
מקום השירות – כל הארץ

טכנאי זיהוי פלילי
11 שנות לימוד במגמה מקצועית או 12 שנות למוד במגמה עיונית, לבעלי רקע בצילום טכני יתרון.
מקום השרות – תל אביב

פרשים
11 שנות לימוד לפחות.
מקום השרות – הרצליה

חובשים
חובשים קרביים בצה"ל
מקום השרות – כל הארץ

על המועמדים להיות לאחר שרות צבאי, בעלי בריאות תקינה וגיל עד 35. המעוניינים יפנו בצרוף תעודות השכלה ופנקס מילואים לאחת מלשכות הגיוס הר"מ:
תל אביב – רח' הרכבת 14 טל' 03־628290־3
ירושלים – רח' המלך ג'ורג' 8 טל' 02־244433
חיפה – רח' העצמאות 82 טל' 04־661067
באר שבע – רח' העצמאות 55 טל' 057־32521
רחובות – רח' הרצל 206 טל' 08־487488
סודיות מובטחת

נתיב 2 NATIV
מיסודה של מנפאואר ישראל בע"מ
חברה לתפעול כח אדם

למוסד ציבורי גדול בירושלים
דרוש
מנהל חשבונות ראשי
הכישורים:
★ השכלה תיכונית
★ תעודת הנהח"ש סוג 4 או מדופלמת
★ נסיון בתפקיד דומה
התמורה:
★ שכר בהתאם לכישורים
★ אחריות ואתגר
★ מעמד מקצועי
אם את/ה עונה על הדרישות ורוצה להתמודד עם האתגר פני/ה אלינו בכתב לת.ד. 23032 61230. עבור מספר "690"
סודיות מובטחת

משטרת ישראל
מודיעה על הקמת יחידה חדשה
למשימות מיוחדות
היחידה תופעל במסגרת משמר הגבול ותעסוק בפעילות מבצעית ותפקידי שיטור מיוחדים בכל רחבי הארץ.
דרושים
■ יוצאי יחידות קרביות
■ עד גיל 30
■ בעלי בריאות מעולה
■ השכלה תיכונית
■ בעלי מוטיבציה גבוהה
שכר התחלתי
כ 1300 ש"ח בחודש
לקבלת פרטים נוספים נא לפנות בצירוף תעודת זהות, פנקס מילואים ותעודות השכלה, ללשכות הגיוס הרשומות מטה:
תל אביב רח' הרכבת 14 03־628290־3
ירושלים רח' המלך ג'ורג' 8 02־244433
חיפה רח' העצמאות 82 04־661067
באר שבע רח' העצמאות 55 057־32521
רחובות רח' הרצל 206 08־487488
סודיות מובטחת!

יותר טוב מנפאואר
לסניף באר־שבע
רמב"ם 31, א'-ה' 08:00-14:00
טל: 057-79523
דרושים
* מעבדות תמלילים
עברית־אנגלית
בעלות נסיון בהדפסה
על א־ב־ר/או וורדמיל ר/או נעם
* מנהלי חשבונות
סוג 2 או 3
בעלי נסיון
מאזורי: באר־שבע, אשקלון, שדרות, קרית־גת, ערד ודימונה
שכר גבוה וכל התנאים הסוציאליים כחוק
פנו למנפאואר בהקדם – זה משתלם!
מנפאואר MANPOWER
החברה הגדולה בעולם לעבודה זמנית
המשרות במודעה זו מוצעות לנשים ולגברים.

מדליון הכסף ניתן כאות הוקרה והכרה למצטיינים שבין עובדי מנפאואר

בית YAMAHA
רשת
כלי זמר
לחברת כלי זמר בע"מ
דרושים
לחנות החדשה במרכז חורב
2 מנהלים/ות אדמיניסטרטיביים
1. בימי א'־ה' בין השעות 9.00–15.00 ובימי ו' בין השעות 9.00–14.00
2. בימי א'־ה' בין השעות 15.00–21.00 ובמוצאי שבת
הכישורים הדרושים:
* כושר ארגון * ידע בהנה"ח * יחסי אנוש
לקביעת ראיון נא להתקשר בטלפון 04־245890

זוגלובק
נהריה
לתשלובת מפעלי זוגלובק דרושה
מזכירה בכירה
לטיפול ביצוא ויבוא
בעלת שליטה באנגלית, כולל הדפסה
רצוי שפות נוספות
יתרון לנסיון קודם בתפקיד דומה
מקום העבודה במשרדי התשלובת בנהריה
ההצעות לפנות בכתב יד עם קורות חיים
* מספר הטלפון להתקשרות
וציון שכר ותנאים מבוקשים.
למר דוד סלומון – אישי
ת.ד. 70 נהריה 22100
סודיות מובטחת

להבי ישקר
■ מפעל להבים למנועי סילון. ■ יצרן להבים לחיל האויר ולתעשיות המנועים בעולם. ■ קידום ותמורה על בסיס הישגים אישיים. ■ שבוע עבודה בן 5 ימים. ■
עובדי ייצור
יועדפו בוגרי בתי ספר מקצועיים.
מגורים בנהריה, עכו והסביבה – יתרון.
המעוניינים מתבקשים לפנות בכתב יד או בטלפון למנהל כח אדם, להבי ישקר בע"מ
ת.ד. 330 נהריה 22102. טל: 04-927831

למפעל מתכת גדול במפרץ חיפה דרושים
★ מנהל אגף אבטחת איכות ובקורת
מהנדס, נסיון מוכח בתעשייה, עבודה עם מפרטי אבטחת איכות צבאיים
★ כלכלן
להקמת מערך תמחיר, בקרה ומידע,
נסיון בתעשייה ובעבודה עם מחשב
המודעה מתייחסת לשני המינים
המעוניינים מתבקשים לפנות לת.ד. 3218 חיפה 31032 לפרט בכתב השכלה, נסיון בעבודה ושכר מבוקש
סודיות מובטחת

"אדם לשרות אדם" ארגון לטיפול סיעודי בחולים כרוניים ובקשישים, בבית ובמוסדות
דרושים
אחים/יות חובשים/ות מטפלים/ות
מרכז ירושלים רח' בן יהודה 34 (מגדל העיר קומה 2)
פרטים במקום או בטלפון: 02־249959

למשרד נסיעות בחיפה
דרוש/ה
פקיד/ה קבלה מורשה
• נסיון של 3 שנים לפחות
• למשרה מלאה.
מועמדים מתאימים ישלחו קורות חיים + המלצות לת.ד. 4868 חיפה, משרה מס' 905

סוכן ביטוח!
אם ברצונך להתקדם
לשפר תנאיך המקצועיים והפיננסים
פנה עוד היום לשמוליק.
טל. 04־728612
בין השעות 08.30־14.00 17.00־20.00

לחברת ביטוח גדולה בחיפה
דרוש/ה
פקיד תביעות
1. נסיון קודם בכל ענפי הביטוח
2. עדיפות לבוגרי המכון לביטוח.
תנאים טובים למועמד המתאים
לפנות טלפונית 04־537349
סודיות מובטחת

קליל
קליל תעשיות בע"מ
דרוש:
מפעיל
לעבודה במשמרות
כישורים:
12 – 10 שנות לימוד
רצוי במגמה מקצועית
נא לפנות לשפיד אברהם טלפון: 04־711161

מודיעין אזרחי בע"מ
סניף חיפה והצפון
ליחידת האבטחה בנמל חיפה
דרושים
מאבטחים
*בוגרי צבא/משטרה *בריאות תקינה *עד גיל 45
תנאים מצויינים למתאימים
ראיונות קבלה יתקיימו במשך השבוע במשרדי יחידת האבטחה של מודיעין אזרחי במנהלת נמל חיפה
נא להצטייד בתעודת זהות, תעודת מילואים וארבע תמונות

רצף
ותעשיות מוצרי בנין בע"מ
דרוש
מנהל מכירות
לאולם תצוגה במפעל
הכישורים הדרושים: ידע ונסיון מוכח במכירות ושיווק, כושר ויכולת ניהול. נסיון בניהול מו"מ.
רשיון נהיגה. בגיל 40 שנה ומעלה.
רצוי: ידע טכני ו/או נסיון בבנין.
רצויה ידיעת השפה הערבית.
מועמדים מתאימים יפנו בכתב יד ופירוט קורות חיים ונסיון ל: רצף בע"מ, ת.ד. 10287, מפרץ־חיפה 26112. לידי מר קרמר – אישית.

מלונות חוף השקט
טבריה
דרושים:
לקראת פתיחת המלון המורחב שיכיל 270 חדרים (ברמת 4 כוכבים)
* קב"ט ראשי
(שיכלל עם צוות המוביל)
– בעל נסיון במלונות 4־5 כוכבים.
– נסיון בנהול/פקוד – יתרון
– דובר שפות
* מנהל אחזקה
הנדסאי/חשמלאי מוסמך. בעל נסיון בבית מלון.
רצוי תושב טבריה.
המעוניינים מתבקשים לפנות בכתב יד תוך פרוט קורות חיים, נסיון והמלצות,
אל מחלקת כח אדם, ת.ד. 175 טבריה
– סודיות מובטחת –

דלתא ספורטינג DELTA SPORTING
הלבשה עליונה
למפעלינו המתפתח בכרמיאל
דרושים
* מהנדס ייצור
הנדסת ייצור מפעלית
ניסיון מוקדם 3־1 שנים
* הנדסאי/טכנאי ייצור
לעבודת תפ"י ומערכות מידע
ניסיון מוקדם – יתרון
* ידיעת השפה האנגלית
* מגורים בכרמיאל – סיוע בדיור ינתן
* תנאים עפ"י כישורי המועמד
נא לפנות בכתב לת.ד. 258 כרמיאל 20101
עבור יובל

למוסד ציבורי גדול בחיפה
דרושה
מזכירה כתבנית – מיחשוב ובקרה
דרישות התפקיד:
* הדפסה עברית אנגלית ושפות אחרות
* הפעלת מיקרו־מחשב / מעבד תמלילים, הכנת ושליפת נתונים מהמחשב
כישורים נדרשים:
— ניסיון בהפעלת מיקרו מחשב ועיבוד תמלילים
— ניסיון רב בהדפסה עברית ואנגלית
— השכלה: 12 שנות לימוד לפחות והכשרה מקצועית בתחומים הנ"ל או הנדסאי תעשייה וניהול / מחשבים.
העונים לדרישות הנ"ל יפנו בכתב יד אישי בצרוף קורות חיים ותעודות המעידות על כישוריהם לת.ד. 1778 חיפה.

לחברה ארצית מתפתחת
דרושה
מזכירה
במישרה מלאה
ידע בעיבוד תמלילים – חובה!
טל: 03־233169
לנורית

נילית בע"מ
תעשיות ניילון ופוליאסטר
מנהלי משמרת
למחלקות הייצור
דרישות התפקיד:
- בוגרי בי"ס תיכון או מקצועי לפחות.
- בעלי רקע ניהולי או פיקודי קודם.
- סדר, כושר ארגוני ויחסי אנוש טובים.
- נכונות לעבודה ב־ 3 משמרות ובכלל זה בשבתות וחגים.
- גיל 24 לפחות.
- לבעלי רקע טכני - יתרון.
המודעה מתייחסת למועמדים ולמועמדות כאחד
נא לפנות בכתב יד בצרוף קורות חיים למחלקת כח- אדם.
ת.ד. 276 מגדל העמק 10500
סודיות מובטחת.

למשרד תכנון
דרושים דחוף
מהנדסי מכונות
בעלי נסיון של לפחות 5 שנים בהנדסת פרויקטים במערכות כח וחום (תחנות כח)
נא לכתוב לת.ד. 1018 קרית מוצקין 26313
- סודיות מובטחת -

וועדה מקומית לתכנון ובניה – מורדות הכרמל
רח' העצמאות 27 חיפה
הנדסאי/ת
לפיקוח על בניה בלתי חוקית
תנאי העסקה לפי הכישורים
לפנות בכתב רח' העצמאות 27 חיפה
או ל־04־670122

החברה לניהול מרכז חורב בע"מ
למרכז חורב
דרושים:
□ מפעילי חניון
□ קופאי חניון
ראיונות יתקיימו ביום ראשון 20.3.88
בין השעות 10.00־11.00 במשרדי א.דורי, רח' מאפו 13, אחוזה חיפה

עם הפנים ליצוא
בישקר מאמינים שהעתיד שייך לאלה שמייצרים אותו.
אנחנו מייצרים כלי עבודה לתעשיה המתכת בעולם - 90% מהייצור מיועד ליצוא, ומשווק בהצלחה בארה"ב אירופה ויפן.
המטרה היא יזמה ואיכות. המקצועות הם ייצור, שווק ופיתוח.
נדמה לנו שמסגרת "ישקר" יכולה ליצור עבורך אתגר בשיווק מוצרים הכבים עבור לקוחות בכל העולם.
אם האתגר נראה לך, בשמחה לשתף אתך פעולה.
למחלקת שיווק/יחידת פיתוח אבי טיפוס דרושים
טכנאי/הנדסאי מכונות (לעיבוד שבבי).
ידע בהפעלת ציוד CNC-1NC. עדיפות לבעלי נסיון בחריטה וכירסום.
מעונינים יפנו בכתב בצרוף קורות חיים לכח אדם "ישקר" בע"מ
ת.ד. 34 אזור התעשיה צפון נהריה.
ישקר
כלים טובים יותר

תפרון מפעלי טקסטיל בע"מ
למחלקת ביקורת טיב מרכזית
דרושות
מבקרות טיב
רצוי בעלות נסיון
לפנות בכתב בלבד תפרון בע"מ 1161 א.ת. קריית־ביאליק 27112 לידי יוסי ב.ס.מ.

סופר־פארם
לסופר־פארם חיפה
דרושות
1. יועצות יופי מנוסות
אפשרות למשרה חלקית
תנאים מצויינים למועמדות המתאימות
2. מחסנאי/ת
לאחר שירות צבאי, בעלי/ות יוזמה וחריצות
בדבר פרטים נא לפנות לסופר־פארם מרכז חורב, דרך חורב 25 חיפה, למר דני לואן, ביום א' 20.3.88, מ־9:00 בבוקר עד 21:00

מיקרודקים בע"מ
חברתנו עוסקת בפיתוח וייצור רכיבים ומוצרים אלקטרוניים בתחום התדרים הגבוהים בקרית המדע בחיפה:
דרוש/ה
מבקר איכות (אלקטרוניקה)
לביקורת מיכלולים אלקטרוניים צבאיים כולל מיקרואלקטרוניקה.
נדרש נסיון קודם.
נא לפנות בכתב בצרוף קורות חיים
אל: ת.ד. 1797 חיפה־31016 (עבור כ"א)
או טלפונית אל: 04־536211

עיריית קרית ים
המחלקה לשירותי רווחה
דרושים:
עובדים סוציאליים
בתחומים שונים.
תנאים טובים למתאימים.
לפנות למנהל המחלקה קובי שגיא 04־751868

صكنا من الاهل

مكذا عن الأصل

הלוח הארצי

הארץ חדשות

מילא

מרכז ייעוץ למשאבי אנוש

עבור אחד מלקוחותינו
מפעל תעשייתי גדול בצפון
בתחום הבניין אנו מחפשים:

מנהל אחזקה

כישורים נדרשים:
* טכנאי/הנדסאי/מהנדס מכונות.
* מעל גיל 30.
* נסיון בתחום החשמל בתעשייה, הכרחי!
* נסיון בניהול צוות עובדים טכני.
* נכונות לעבודה קשה ובעלת אתגר.

מועמדים מתאימים יפנו בכתב יד בלבד, ל"מילא" - רח' הירקון 45 חיפה, בפירוט קורות חיים.
נא לציין על גבי המעטפה שם המשרה המבוקשת.
רק פונים מתאימים יענו.

סודיות מובטחת!

מודעה זו מיועדת לגברים ונשים כאחד.

גיוס עובדים • מבדקים • ייעוץ והכוון תעסוקתי • ייעוץ ופתוח ארגוני

לחברת "השמירה" בע"מ
דרושים/ות

בחורות/בחורים
מאזור ירושלים והסביבה

לתפקיד בטחוני מעניין בנמל התעופה בן־גוריון

העבודה מוצעת למשרה מלאה לתקופה של 7 חודשים בתקופת האביב והקיץ. אפשרות העסקה גם במשרה חלקית (לסטודנטים)

תנאי קבלה:
★ לאחר שרות צבאי ★12 שנות לימוד לפחות ★ דוברי אנגלית ברמה טובה (הראיון יערך באנגלית) ★ מצב בריאותי תקין ★ הופעה נאה ★ מגורים באזור ירושלים והסביבה חובה לתקופת החוזה

למועמדים המתאימים יוצעו תנאי שכר נאותים והטבות נוספות (הסעות, ארוחות וכו')

כרטיס טיסה לאירופה יוענק בסוף התקופה

למועמדים בעלי הכישורים המתאימים
תתקיים ועדת קבלה במשרדי חברת "השמירה"
רח' הבצלת 19, קומה 5, ירושלים

ביום א' 20.3 מ־14.00—19.00
ביום ב' 21.3 מ־09.00—13.00
ומ־15.00—19.00

על המועמדים להצטייד בתעודת זהות, פנקס מילואים
תעודת שחרור מצה"ל ו־2 תמונות

זמיר

שרותי כח אדם בע"מ
חיפה: רחוב החלוץ 3, טל' 04-670750/1
קרית ביאליק: צומת צבר, טל' 04-709284
תל־אביב: רח' בן יהודה 28, טל' 03-284494
רחובות: רח' הרצל 202, טל' 08-473832
אשדוד: רח' רוגוזין 22, טל. 08-535455
ב"ש: רח' ההסתדרות 73, טל. 057-73118
רמלה: רח' הרצל 100, טל. 08-237858

דרושים/ות

חשמלאי בכיר/ראשי - מנוסה בתעשיה ובמתח גבוה יוצא צבא לעבודה קבועה.

טכנאי קירור - מנוסה - במיזוג אוויר תעשייתי ובמתן שרות.

מזכירה אנגלית - מנוסה בהדפסה עב/אנ למשרה מלאה וקבועה.

כתב/ת טכני - מנוסה בכתיבת הצעות מפרטים וספרות טכנית.

מרכיבה/מחווטת/מלחימה - מנוסה קוראת שרטוט.

קניין - מנוסה ברכש רכיבים אלקטרוניים, אנגלית ברמה גבוהה.

מעבדת תמלילים - עב/אנ מנוסה, אפשרות לחצי משרה.

מחסנאי טכני מנוסה - ברכיבים אלקטרוניים או במחסן מתכת לאזור חיפה/כרמיאל.

שרטט מכונות וצנרת - מנוסה בשרטוט בעזרת מחשב תוכנת אוטוקט באזור העמקים.

הנדסאי מכונות - מנוסה בחלקי מכונות ועבוד שבבי לעמקים.

איש אחזקה - למכונות תעשייתיות מנוסה, בוגר בי"ס מקצועי יוצא צבא לעבודה ממושכת.

נא לפנות לסניף הקרוב

לאור בחרת-ביטוח מנהלים הרווחת

למועצה המקומית קרית־טבעון
דרוש/ה

מנהל/ת מחלקה לשרותים חברתיים

הכישורים:
* תואר B.A בעבודה סוציאלית.
* בוגר/ת קורס מצ"ל או קורס מנהלים
* ניסיון 5 שנים בעבודה סוציאלית

פרטים בטלפון: 04־831921, כח אדם

לבית הספר התיכון שליד האוניברסיטה העברית

דרושים

מורים

לשנה"ל תשמ"ט בכל מקצועות ההוראה.

נא לפנות בכתב, תוך ציון קורות חיים, להנהלת בית הספר רחוב רופין, גבעת רם, ירושלים. 95435.

דרוש

מהנדס אלקטרוניקה

עם נסיון של שלוש שנים בבקרה בתחום מערכות הנעה מתקדמות.
לקביעת ראיון נא להתקשר 06־543369

דרוש
מנהל לפנימיה טיפולית קטנה
דרישות:
תואר בחינוך, פסיכולוגיה, עבודה סוציאלית או קרימינולוגיה
לפנות בכתב יד. עם קורות חיים לת.ד. 6231 ירושלים 91061

★ **מעבדת תמלילים** עברית/אנגלית, בכל התוכנות
★ **מזכירה** עברית/אנגלית
★ **כתבנית** עברית/אנגלית

אצלנו
תקבלי יותר!

באי אל מנפאואר עם תלוש המשכורת האחרון שלך ותראי איך אנחנו משלמים לך יותר ממה שאת מרויחה עתה.
וזה עוד לא הכל.
אנחנו משלמים את כל ההטבות הסוציאליות, כחוק,
מציעים לך קורסים מקצועיים-חינם,
תוכנית רווחה עשירה ועוד שפע יתרונות חשובים.
אז אם את רוצה להתקדם
באי אל מנפאואר בהקדם. זה משתלם.

יותר טוב מנפאואר

מנפאואר
MANPOWER
החברה הגדולה בעולם לעבודה זמנית

חיפה — רח' העצמאות 104, טל' 530051(04)

ADMARK

למפעל באזור עפולה
דרוש

מנהל מחסנים ומשלוחים

הכשורים הדרושים:
★ השכלה תיכונית מלאה – רצויה השכלה אקדמאית.
★ בוגר קורסי מינהל ושיווק.
★ שליטה טובה בעברית ובשפות נוספות – יתרון.
★ כושר ארגון, יכולת ניהול צוות עובדים גדול תוך קיום יחסי עבודה נאותים.
★ ידע ונסיון של 5 שנים בניהול מלאי מוצרים.
מגורים באזור עפולה
מועמדים מתאימים יפנו בכתב יד לת.ד. 4496 חיפה 31044
(לציין ע"ג המעטפה מס. 2705)
ויםציאו אישורים על נסיון והשכלה
תנאים טובים למועמד המתאים
– סודיות מובטחת –
מודעה זו מתייחסת לגברים ונשים כאחד

דרושים

למפעל מזון באזור עפולה
דרוש

סגן מנהל לאחד מאגפי הייצור

הכישורים הדרושים:
★ בוגר קורס ניהול
★ כושר ארגון ונסיון של 3 שנים בניהול צוות עובדים תוך קיום יחסי אנוש נאותים
★ שליטה טובה בעברית וידיעת שפה נוספת – יתרון
★ נכונות לעבודה בשעות בלתי שגרתיות
מגורים באזור עפולה
מועמדים מתאימים יפנו בכתב יד לת.ד. 4496 חיפה 31044 (לציין ע"ג המעטפה מס' 7204) וימציאו אישורים על נסיון והשכלה
תנאים טובים למועמד המתאים
– סודיות מובטחת –
מודעה זו מתייחסת לגברים ונשים כאחד

טוק בשופר־סל

דרוש

נהג

ליושב ראש מועצת המנהלים
- תושב ירושלים
- נכונות לעבודה בשעות בלתי שגרתיות
- נסיעות ברחבי הארץ
- רצוי בעל נסיון קודם

מועמדים מתאימים מתבקשים לפנות אישית לסניף אגרון 1, ירושלים
ביום א' 20.3.88, בין השעות 10.00־11.30

שופר־סל

למשרד אדריכלים
דרוש/ה
שרטט/ת לארכיטקטורה
עם נסיון של 4 שנות עבודה
לפנות 02־819810

למפעל בהרצליה העוסק בציוד השקיה
דרוש
הנדסאי
לעבודה במחלקת פיתוח העבודה דורשת שילוב של תכנון ובניית מכונות
לפנות ליצחק
טלפונים:
052־558716
052־557792

קריירה

שרותי כח אדם בע"מ

לסניפנו בחיפה דרושים/ות

הנדסאי תעשיה וניהול — 3 שנות נסיון בתכנון פונקציונלי ושיטע לאזור נהריה.

כתבים טכניים — רקע טכני ואלקטרוניקה. אנגלית טובה, לעבודה בחיפה.

מחווטים/ות — מנוסים לעבודה באזורי חיפה וכרמיאל.

טכנאי — שרטט מכונות — ניסיון בהכנת תיקי ייצור ושרטוט חלקי זווד

מכונאי תעשייתי / אחזקה — מנוסה, בוגר בי"ס מקצועי 4 שנתי לאזור חיפה, עכו, עפולה.

מרכיב זווד — מנוסה לאזורי חיפה וכרמיאל.

רתכים CO_2, חשמל — מנוסים לחיפה ונצרת.

מסגרים — בוגרי בי"ס מקצועי + קריאת תוכניות לחיפה ונצרת.

חרטים C.N.C — מנוסים לעבודה באזורי חיפה, נצרת, כרמיאל.

כרסמי C.N.C — מנוסים לעבודה באזורי חיפה, נצרת, כרמיאל

מזכירה / מעבדת תמלילים — ניסיון בוורד־סטאר מיל 18־4 לחיפה.

מעבדת תמלילים — מנוסה בלוטוס 3 ,2 ,1 לעבודה בחצי משרה בחיפה.

חיפה, רח' הרצל 22, 670825, 670841, 04־670801

הכח שלנו הוא כח אדם, קריירה.

אאמפא

בירושלים דרושים

טכנאי שירות

★ בוגרי בתי ספר מקצועיים.
★ עדיפות לחיילים משוחררים יוצאי יחידות טכניות.
★ בעלי רשיון נהיגה מעל שנה.

מועמדים מתאימים יפנו אישית לגברת רבקה פל, רחוב שושן 3 ירושלים. טלפון 02-243637

מוצרי מוזיאון ישראל בע"מ
דרושה מנהלת חנות

דרישות התפקיד:
* 32 שנות גיל מינ'
* ידיעת עברית ואנגלית ....
* ... ידע בשפה נוספת יתרון
* נסיון קודם בניהול חנויות

לקביעת ראיון נא לפנות לטלפון 698283 בין השעות 14.00 — 16.00 בלבד

הטכניון

מכון טכנולוגי לישראל

דרוש/ה:

כורך/דפס

הכישורים הדרושים:
10 שנות לימוד לפחות. ידיעה טובה מאד בשפה העברית. התמצאות טכנית ונסיון של 3 שנים לפחות בהפעלת מכונות אופסט 1/8 גליון, ועבודות כריכה.
הערה: העבודה הינה במשמרות.
מספר המשרה מ/ח/107

מהנדס מכונות

תאור התפקיד
הפעלת המעבדה לטורבו מכונות ומנועי סילון, בנושאי זרימה דרך רכיבי המנועים.

הכישורים הדרושים:
מהנדס מכונות. נסיון מעשי באלקטרואופטיקה לצרכי מדידות בזרימה. ידע קודם בהנדסת אנרגיה וזרימה.
מספר המשרה: מ/ח/87.

מועמדים/ות מתאימים/ות העונים/ות יפנו בכתב בציון קורות חיים, נסיון קודם, שמות ממליצים ומספר המשרה עד יום 27.3.88,
אל: אגף כח־אדם, קרית הטכניון, חיפה 32000.

למרכז לשיקום מקצועי בעכו
דרושה:

בוגרת חוג למדעי החברה

לתפקיד מעניין בתחום האבחון התעסוקתי.
הכשרה הדרכה לתפקיד מובטחת.
טלפון: 04־913646 04־914852

לחברה מסחרית בחיפה
דרושים/ות

מקדמי מכירות

* הופעה נאה
* השכלה תיכונית ומעלה
* רכב פרטי — יתרון
* חריצות והתמדה

למתעניינים תנאים מצוינים טל 04־672004 04־671097

טכנאי למערכות הסקה

דרישות התפקיד:
* נסיון של 5 שנים בהתקנה — אחזקה של מערכות הסקה תעשייתיות ו/או ביתיות
* יכולת עבודה עצמאית
* ידע בחשמל ומערכות פיקוד
* גיל 30־40
* רשיון נהיגה
* מגורים באיזור חיפה

מועמדים מתאימים יפנו בכתב בצירוף קורות חיים.
לת.ד. 9776 חיפה
כל הפונים ייענו
* סודיות מובטחת *

עוזר בכיר למנכ"ל

משקיע חוץ מעוניין לראיין מועמדים לתפקיד בכיר — עוזר ראשי למנכ"ל למפעלו לעיבוד מתכות באיזור חיפה.

המפעל מבוסס היטב ומייצא מרבית תוצרתו לאירופה וארה"ב

על המועמד להיות בעל נסיון קודם בתפקידים ניהוליים בכירים, כולל דיווחים למועצת המנהלים, נושאי כח־אדם, תיקצוב וכו'.

על המועמד להיות בגיל 35־45 ושולט באנגלית. (שפות נוספות — יתרון)

נא לפנות עם פרטים מלאים לת.ד. 1512 חיפה, 31014, עבור מספר 1.

לחברה העוסקת ביבוא
דרושה

מזכירה למחלקת השווק

תאור התפקיד:
- קבלה ומעקב אחר הזמנות
- תכתובת עצמאית
- קשר בין לקוחות וספקים

כישורים נדרשים:
* ידיעת עברית, אנגלית על בוריין
* נסיון של 5 שנים לפחות בתפקיד דומה.
* כושר התבטאות בכתב ובע"פ.
* עבוד תמלילים/ הפעלת טלקס.

שעות עבודה: 08.30־16.30 שישה ימים בשבוע.
נא לפנות טלפונית 04־247299 04־254404

מדריך הארץ

יום שישי

תורנות רופאים

המגמת רופאים במקרים דחופים מ־6 בערב עד למחרת ב־7 בבוקר במוקד מד"א טל' 101.
ירושלים 523133
תל־אביב 460111
חיפה 512233
גוש דן 781111
הרצליה 052־81535
רחובות 08־451333

מוקד מידע רפואי בקופ"ח הכללית: בימים א'־ה' 8.00־20.00
בימי ו' 8.00־15.00
טלפונים: 03־433300

"שקמי" — שרות רפואי לקט ת"א שרות ביקורי בית. של רופאים מומחים לילדים ומבוגרים בשעות 19—24 טל' 03־7549111 "שקמי" קוד סניף 222

שר"ן — שרות רפואי לקט (חיפה) בימי חול בשעות 19־24, בימי ששי 24־14, בשבת 24 שעות טל' 04־380541 קוד סניף 1665

שר"ן — שירות רפואי נייד ירושלים 24 שעות ביממה כולל רפואת שיניים
מוקד יום — 660585, 02־669531
מוקד לילה, שבת וחג — 226191 מנוי מס' 1788 ולהשאיר הודעה לרופא תורן
תל־אביב, מוקד יום — 218820, 218898
מוקד לילה — 631011 מנוי 3752 ול' השאיר הודעה לרופא תורן מכון כ"ר טיפולי שיניים לעזרה ראשונה תל־אביב:
בר כוכבא 49 טל: 03־284649 פתוחה בימים א־ה בין 21.00 עד 23.00, ימי ו' וערבי חג מ־18.00 עד 24.00, שבתות וחגים מ־15.00 עד 21.00
דיזנגוף סנטר שער 3 (ליד המשביר) טל: 294869, 03־285822
המרפאה פתוחה כל יום כולל שבתות וחגים 24 שעות ביממה.
מרכז מידע לקרבנות אונס 24 שעות ביממה:
תל־אביב טל' 234819
ירושלים טל' 02־245554
חיפה טל' 04־660111
ירושלים: בי"ח הדסה ע"ב 22—16
קשב לבית — שרות מוניטים לרפואה, שיקום וסיעוד בבית.
מרכז רפואי הרצליה פיתוח 052־548575
איתורית 7549111 1500
ער"ן — עזרה ראשונה נפשית: (24 שעות)
ירושלים 669911
חיפה 04־672222/3
תל־אביב 03־5461111
ילדים ונוער 03־261113
חיפה 04־672222/3
נתניה 335316
באר־שבע 057־48111
כרמיאל (גליל מערבי) 04־988410
כפר־סבא 052־913999
מרכז רפואי באר יעקב 03־228886
מרכז מידע למבוגר לזקן
מוקש "מגלים"
א רה 11.00־15.00
ב רד' 16.00־18.00
רח' מאפו 13 תל־אביב
ארם לשירות אדם — חברה סיעודית לשירות הציבור בטש. דן 24 שעות ביממה טל' 03־5461727/8

תוקד למלחמה באיידס — החברה למידע להצלים מידע מוקלט 24 שעות בטלפון: 03־290191, 03־203121. קו פתוח בכל יום ב' 19.30־23.00. ת.ד. 20633 תל־אביב.
תורנות מרקחת בטלפון — המוקד ת"א — 611001, 24363, 241239952 שעות ביממה והמוקד ירושלים 226335 והמוקד חיפה 645334
שהל — בירור לטיפול נפרד לחולי לב (פרטי) 330848

תורנות בתי חולים

תל אביב
רופא — (ילדים, פנימית)
איכילוב — (כירורגיה)
ירושלים
שערי צדק — (כירורגיה)
הדסה ע"כ — פנימית, ילדים, עיניים
ביקור חולים — (נשים, א.א.ג)
הר"צ — (אורטופדיה)

תורנות בתי־מרקחת

תל־אביב
שוק המלך ג'ורג' 54 280644
סיני שד' ירושלים 70 יפו 822993
ירושלים
איזיאל ב. מבשרת ק. יובל 415081
חיפה
מכבי מכבי 27 664073
חולון
אשכול סוקולוב 4 5058197
בת ים
עין יהב עין יהב 2 חולון 884854
ראשון
רשת יצחק שד' ים 96 777506
נתניה
כללית ברודצקי 31 611125
פתח תקוה
כפר גנים לוחמי הגיטו 6 9227416
הקריות
היסוד קרן היסוד 73 ק' ביאליק 704185
חדרה
כללית רוטשילד 385884
רחובות
הגבב הרצל 196 473956
מרכז מידע וייעוץ לצעירים ע"י צוות מקצועי — ייעוץ ומידע בנושא הבריות, משפחה, מיניות — אמצעי מניעה.
תל־אביב: ימים ב' ג' ד' 16.00—19.00.
יום ו' שעות 8.30—11.00
רמב"ם 9 , טל' 5101511/2
חיפה: ימים א', ד' — 16.00־19.00
רח' הספורט 14 טל. 81520

יום שבת

תורנות רופאים

המגמת רופאים במקרים דחופים: מ־6 בערב עד למחרת ב־7 בבוקר במוקד מד"א טל' 101.
ירושלים 523133
תל־אביב 460111
חיפה 512233
גוש דן 781111
הרצליה 052־81533
נהריה 925335
רחובות 08־451333
בת ים 585555
חולון 805133
לוד־רמלה 08־221022

מוקד מידע רפואי בקופ"ח הכללית: בימים א'־ה' 8.00־20.00
בימי ו' 8.00־15.00
טלפונים: 03־433300
שר"ן • שירות רפואי נייד 24 שעות ביממה כולל רופאי שיניים
מוקד יום 660585, 669531
מוקד לילה, שבת וחג • 226191 מנוי מס' 1788 ולהשאיר הודעה לרופא תורן מכון כ"ר
מרפאת שיניים לעזרה ראשונה תל־אביב, בר כוכבא 49 טל: 03־284649
פתוחה בימים א'־ה' בין 21.00 עד 23.00 ימי ו' וערבי חג מ־18.00 עד 24.00 שבתות וחגים מ־15.00 עד 21.00
דיזנגוף סנטר שער 3 (ליד המשביר) טל: 294869, 03־285822
המרפאה פתוחה כל יום כולל שבתות וחגים 24 שעות ביממה.
מרכז מידע לקרבנות אונס — 24 שעות ביממה:
תל־אביב טל' 284819
ירושלים — 245554
חיפה — טל' 04־660111
ער"ן — עזרה ראשונה נפשית: (24 שעות)
ירושלים 669911
תל־אביב 261111
ילדים ונוער 261113
חיפה 04־672222/3
נתניה 335316
באר־שבע 057־48111

תורנות בתי־חולים

תל אביב
רופא — (ילדים)
איכילוב — (פנימית, כירורגיה)
ירושלים
ביקור חולים — (ילדים, א.א.ג)
הדסה ע"כ — פנימית, נשים, עיניים
ש"צ — (כירורגיה)
הדסה הר"צ — (אורטופדיה)

תורנות בתי־מרקחת

תל אביב
גרוסו שינקין 27 284791
מגיסט אבן גבירול 83 246003
מתבל"ש — גרוסו, מגיסט
ירושלים
רוממה המ"ג 28 523191
מגאר"ש — כ"ית הר הצופים 818111
חיפה
מגן דוד מוריה 13 665205
חולון
ד"ר וורי סוקולוב 70 842433
בת ים
מור הגיבה רייך 20 585360
רמת גן
יקלום קריניצי 68 721968
נתניה
מקסים סלומון 2 617836
פתח תקוה
כללית חיים עוזר 905271
הקריות
ארלוזורוב יצחק 9 ק' חיים 727720
חדרה
כללית רוטשילד 335884
רחובות
מעיין חיים בוטינ ג. מנו"ה 456212

מרכזי מידע — אגד
02־304384 03־432777 04־549121

הסנה — חברה ישראלית לביטוח בע"מ — מגיש כשירות לציבור על ידי

זמן הדלקת הנרות

	ע"ש	מ"ש
ירושלים	5.10	6.25
תל אביב	5.28	6.25
חיפה	5.20	6.31

לשלטון אלקטרוניקה רפאל את אלברט באשדוד
דרוש
טכנאי טלויזיה ווידאו עם נסיון של 5 שנים
טל. 08־561850
08־561851

למכון לאבחון מקצועי

דרוש/ה

מאבחן/ת

בוגר/ת מדעי ההתנהגות
טלפון: 02־714182 נילי

עירית ירושלים
דרושה

מהנדס/ת העיר

(מכרז מס' 30/88)

הדרגה: תקבע בהתאם כישורי המועמד
הדרישות הכרחיות: השכלה אקדמאית באדריכלות, או הנדסה ותכנון ערים (רישום בפנקס המהנדסים והאדריכלים), נסיון של 10 שנים לפחות בעבודת תכנון בהיקף רחב, נסיון רב בניהול הפרגון יחידות גדולות.
הערה: העובד יועסק עפ"י חוזה עבודה.
פרטים נוספים אודות המשרה וטפסים להגשת מועמדות ניתן לקבל אצל רכזת המכרזים רח' יפו 22 עירית ירושלים, חדר מס' 213 טלפון 232251 (שלוחה 249).
מועד אחרון להגשת מועמדות יום שישי ו' בניסן התשמ"ח (25.3.88)
ירושלים, כ"ט באדר השמיני, 18 במרץ 1988

המנהל הכללי

מכללת הגליל המערבי
לבית הספר לנהיגה
דרוש

מורה לנהיגה

בעל נסיון
לפנות בכתב בלבד אל:
זוזה גבות — מכללת הגליל המערבי
דאר נע אשרת מיקוד 25200

עירית הרצליה
דרוש/ה

מנהל/ת לשכת ראש העיר

– בעל/ת תואר ב.א. במדעי החברה ו/או ההתנהגות.
– דובר/ת אנגלית, ידיעת צרפתית יתרון.
– כושר הבעה בכתב ובע"פ בשפה העברית.
– יחסי אנוש טובים.
– יכולת ניהול צוות עובדים.

תידרש עבודה גם בשעות בלתי שיגרתיות.

בהצעות נא לפנות בצרוף תעודות והמלצות למחלקת כח־אדם, רח' סוקולוב 11 הרצליה
טל' 052־88343

לחברה מסחרית גדולה
דרושה

מזכירה

* נסיון של עד 6 שנים
* ידע בהנהלת חשבונות
* הדפסה
* מגורים בחיפה
* מקום העבודה בחוף שמן

לפנות בכתב בצירוף קורות חיים ונסיון קודם לת.ד. 2564 חיפה ולציין מס' טלפון להתקשרות

דרוש בתל־אביב

מנהל מחסני ציוד

התפקיד מיועד למחסנאי מקצועי בעל נסיון אירגוני נרחב. מישרה קבועה ותפקיד מעניין מובטחים לנבחר

לתיאום ראיון נא לפנות לטל': 03־899638

העבודה שלך האתגר שלנו

לסניפנו בחיפה דרושים
★ **מבקר איכות**
בתחום האלקטרוניקה הבנה בשרטוט אלקטרוני
★ **מכונאי מטוסים/החזקה**
★ **מסגר מכני**
קורא שרטוט
★ **כרסם/חרט**
★ **מסגר/רתך**

רח' הרצליה 23, טלפון: 04־510575

אתגר שירותי כח אדם

SHARP

דרושים:
בירושלים, תל אביב, חיפה

נציגי/ות מכירה

למכונות צילום ופקסימיליות

נא לפנות: טל. 03־336421

דרושה בחיפה

לסוכנות ביטוח חיים ותיקה

פקידה עצמאית

בעלת נסיון בענף ביטוח חיים
ידע בהפעלת מחשב
טל' 04־254374
סודיות מובטחת

הארץ

יום ו', כ"ט באדר תשמ"ח
18 במרס 1988

המערכת, ההנהלה, מחלקת המודעות, ההפצה והמנויים: תל־אביב, רחוב זלמן שוקן 21, טל' 5121212 ת"ד 233 מיקוד 61001 פקס' 810012 — טלקס 33748

ירושלים: רחוב החבצלת 2 טל' 224245־6, ת"ד 273 מיקוד 91002
חיפה: רחוב נורדאו 20 טל' 661166־8, ת"ד 5259 מיקוד 31052

המו"ל: הוצאת עתון הארץ בע"מ, רח' זלמן שוקן 21, תל־אביב
העורך: גרשום שוקן   עורך המשנה: מתי גולן
סגני עורך: משה ורדי, גדעון לוי

אין המערכת אחראית לתוכן המודעות ואינה מזדהה בהכרח
HA'ARETZ Daily Newspaper, Tel-Aviv, Israel – P.O.B 233, Tel. 5121212

אין לקנא בראש הממשלה

ימים יגידו אם בעת ביקורו של ראש הממשלה בוואשינגטון, נפלה בין ישראל ובין ארה"ב מחלוקת. — משהו קל־ערך באופן יחסי במילון הדיפלומטי — או שהיה כאן ראשיתו של קרע. כך או כך ברור לכל מעט, למעט השרים קבעוניים כפרופ' יובל נאמן, כי יצחק שמיר דוחה בפועל את יוזמת שולץ. עתה עלינו להמתין ולראות אם יקיים את הבטחתו, ויביא בשובו ממסעו את שאלת היוזמה האמריקאית לדיון ולהחלטה בממשלה או בקבינט.

בדיעבד נראה כי שמיר צדק מן הבחינה הטקטית, בהשאירו את ההחלטה אם להסכים ליוזמת שולץ או לדחותה, תלויה ועומדת עד לשובו. השעיית ההחלטה מנעה עימות עוד בהיותו בוואשינגטון; הנשיא רייגן יכול היה להכליל בהודעתו המסכמת את הדיונים עם ראש הממשלה, את חצי הפסוק המודגש כי ראש ממשלת ישראל לא השתמש במילה "לאו". אך מה שלא אמר במפורש, אמר שמיר בדרכים שונות ומשונות, בשיחותיו עם מזכיר המדינה ג'ורג' שולץ ועם הנשיא עצמו. ואם יישאר נאמן לעמדותיו הידועות, הוא לא יוכל להימנע מאמירת המלה במפורש — כאן, בעת הדיון בממשלה.

בהודעה מתוחכמת, תקיפה ומתונה כאחת, הגדיר הנשיא רייגן את מה שהוא (עדיין) מצפה לו מישראל, ומה שיקרה אם היא תכזיב את ציפיותיו. הציפיה היא, כי ישראל תיאות בהזדמנות לנ־הוג על־פי יוזמת שולץ; ואילו "אלה שיאמרו לא לתוכנית ... לא יצטרכו להשיב לנו. הם יצטרכו להשיב לעצמם ולעמיהם מדוע דחו תוכנית ריאלית והוגנת להגיע למשא־ומתן".

רוצה לומר, שמיר — הנעול כליכולו על מערכת הבחירות הקרבה — יצטרך לבוא אל הציבור הישראלי, ולהסביר לו מדוע סירב להגיע למשא־ומתן על שלום. זה עונשו, על־פי תפישת רייגן, של סרבן המו"מ; מה גם שהוא יידרש להסביר את הסירוב באווירה הצוננת שתשרור ביחסי ארה"ב־ישראל.

שליח "הארץ" בארה"ב, צבי בראל, תיאר אתמול בצורה קולעת את פגישותיו של יצחק שמיר עם ראשי הממשל: ללא עימות וללא כיפוף זרועות נדרשה ישראל להשיב "כן" או "לאו" ליוזמת שולץ. אך אם עד כה לא היה עימות ולא היה לחץ — תשובה שלילית עלולה להביא גם את אלה עלינו. לשם כך ארה"ב אינה זקוקה להפעיל את מלוא עוצמתה, ומידה כותאם לסמיכות רקמת היחסים, יש בידה מספר רב מאד של דרכים להבעת אי־שביעות רצונה בפומביות המדינית. ובל יקל ראש בכל אלה ראש הממשלה שמיר: הוא יעמוד מול הציבור הישראלי מבלי שיהיה מובטח לו רצון־טוב אמריקאי; הוא יעמוד מול ארה"ב (שלא לדבר על ארצות אחרות, אוהדות פחות) ללא תמיכתם של כמחצית אזרחי ישראל, בעלי זכות בחירה. אין לקנא בשמיר.

תקלות באפגניסטן

מוסקווה הודיעה כי תחילת יציאתם של הכוחות הסובייטיים מאפגניסטן, שנועדה ל־15 במאי, נדחתה, משום שלא הושג הסכם על הסדרי הנסיגה עד 15 במארס. הסובייטים האשימו את הפקיסטנים (המנהלים את המו"מ בז'נווה בשם המורדים האפגנים), ואת ארה"ב בהתעקשות על הפרטים הנותרים; אך "פרטים" אלה נוגעים לדברים מהותיים ביותר לאפגניסטן שלאחר הנסיגה הסובייטית.

התקלה העיקרית היא דרישת פקיסטן לקביעתה מראש של ממשלה קואליציונית, שבה גם נציגי המורדים, שתשלוט אחרי יציאת הסובייטים — כי רק היא תעניק תחושת אמון וביטחון שתאפשר למיליוני הפליטים האפגניים (רובם בפקיסטן) לשוב לארצם. הסובייטים טוענים שהרכב הממשלה צריך להיקבע אחרי הנסיגה "ע"י העם כולו", כלומר שבינתיים תמשיך לשלוט הממשלה הפרו־סובייטית, בהנחה שאם הממשלה הנוכחית תמשיך לשלוט בתשעת חודשי המעבר — טובים סיכוייה להבטיח לעצמה עמדות מפתח לעתיד. בעוד הפקיסטנים טוענים שבהיעדר ממשלה קואליציונית מוסכמת, תימשך מלחמת האזרחים גם אחרי נסיגת הסובייטים. פרישת גורמים מתונים בקרב המורדים מהחזית המשותפת, בהאשימם את הקיצונים הדתיים בניסיונות השתלטות, סיבכה עוד יותר את שאלת ממשלת המעבר.

נקודת המחלוקת השניה היא המשך אספקת הסיוע הצבאי בת־קופת הנסיגה הסובייטית. ארה"ב דורשת שאם היא תחדל ממש־לוחי נשק למורדים, חייבת גם בריה"מ להפסיק את הסיוע הצבאי לממשלת קאבול. המחלוקת קשורה בשאלת האופי של ממשלת המעבר: קאבול טוענת כי היא תמשיך בינתיים לשמש ממשלה חוקית ולכן היא זכאית לקבל עזרה; המורדים (וארה"ב) טוענים שהכוונה היא להבטיח עדיפות צבאית לממשלה הפרו־סובייטית, ביחוד כשהיא מתנגדת להקמת ממשלת מעבר קואליציונית.

אך העובדה המכרעת היא שמוסקווה החליטה לחסל את ההרפתקה האפגנית, ושבמריבות הנוכחיות היא משתדלת לשמור לעצמה ולבני־חסותה את מירב העמדות אחרי הנסיגה.

ציר הוויכוח: דמות המדינה

מאת פולס

"יש לי הסתייגויות קשות מן הוועידה הבין־לאומית אשר לדעתי אינה מועילה לשלום" — ודברי ראש הממשלה בבית הלבן לפני קול עיתונאים. הנשיא רונלד רייגן, באותו מעמד: "מי שישיב 'לאו' לתוכנית (ראש הממשלה לא השתמש במילה זו) אינם צריכים לענות לנו, אלא לעצמם ולעמם ולהסביר למה דחו תכנית ריאליסטית להשיג שלום במשא ומתן. זה זמן לכל הצדדים לקבל החלטות למען השלום".

יצחק שמיר היטה לאוזני מכך דעתו כי אומנם קיימת מחלוקת בין ארה"ב וישראל, אבל לא קרע; והוא ציין מתוך סיפוק כי רייגן "לא הכליל" אותו בין נמעני האזהרה. לגופו של עניין, אין ספק כי מנהיגי ארה"ב רשמו לפניהם כי ראש ממשלת ישראל שולל את תכניתם אבל עדיין ראו לספק לאורחם, ארכה מסוימת עד לקבלת החלטתו המפורשת, והם מיתנו את תוספת האזהרה כדי להקל עליו את הנסיגה מעמדתו השוללת את התכנית האמריקאית.

ריכוך זה של האזהרה והארכה שבעקבותיו — הם אשר מאפשרים לראש הממשלה לטעון כי אין "קרע" בינינו לבין ארה"ב אלא רק "מחלוקת"; לזו היה מוכן מראש — ראה דבריו בראיון עם יואל מרקוס ב"הארץ" מלפני שבוע — וקרוב לוודאי שהוא מתכוון להמשיך לפי דרכו, כלומר לשלול את תכנית שולץ במלוא התוקף, תוך כדי הי־מנעות מאמירת "לאו" מפורשת. עד עתה הוכיחה שיטה זו את עצמה ומכל מקום כך יכול שמיר לשכנע את עצמו.

* * *

כמה זמן עשוי להלוך עד שהמחלוקת תיהפך לקרע? על שאלה זו קשה להשיב; הכל תלוי בעמדת ההנהגה האמריקאית. יהיו בוודאי בינינו — ולא רק בין אנשי הליכוד — אשר יהיו סבורים כי ג'ורג' שולץ יוסיף לגלות אורך רוח גם להבא, בין משום שהוא אוהד את מדינת ישראל ולא ירצה לסובב לה את הגב, בין משום שדעת הקהל היהו־דית־אמריקאית אינה תומכת כבר לוכד בתכניתו אלא במגזרים ממנה מורגשת תמיכה נלהבת דווקא בעמדתו של יצחק שמיר, ובין מתוך צירוף כל השיקולים האלה — אין זה מן הנמנע כי מזכיר המדינה יתן לשמיר, עוד ארכה ועוד ארכה ויידתע מהגשת אולטימאטום של ממש.

מי יעז לטעון במסקנות שלא יקרה כך? מכל מקום: לא נופתע אם תחזית זו תתאמת, ויתכן מאד כי יצחק שמיר מהמר עליה.

ברם, יכול להיות כי בעלי גישה זו יתבדו. אפשר בהחלט כי אלה אינם מעריכים כראוי את ג'ורג' שולץ ואינם תופסים את שיטתו. ודאי ששולץ רוצה לשכנע את ישראל ולא לכופף את רצונה בהתאם לרצונו; אבל הוא גילה בשבועות האחרונים, התמדה הגו־בלת בעקשנות. כאשר הגיע ארצה, לא הסתפק בשיחה עם יצחק שמיר פעם או פעמיים אלא ממש "ישב" עליו והבריח אותו לקיים אתו חמש פגישות שבידור ארכו כעשר שעות.

יתכן כי יבוא פעם נוספת כדי לחזור ולדבר על לבו של ראש ממשלת ישראל; ומי שזוכר כיצד האמריקאים השכילו להביא את ישראל לוויתור על תכנית מטוס הקרב הישראלי, "לביא", יכול להעלות על דעתו כי הפעלת שיטה דומה תצליח, אחרי ככלות הכל, להשיג תוצאה דומה גם בעניין תכנית השלום ששמו של מזכיר המדינה מתנוסס עליה. אפשר כי לבסוף יתגלה כי שמיר ויועציו הפריזו את נחישות רצונו של שולץ שלא כדבעי.

* * *

ההחלטה האמריקאית תהיה מו־תנית, במידה מסויימת, גם בעמדת המלך הירדני. לו חוסיין הסכים לתכנית שולץ כפי שחוסני מובארק הסכים לה — יתכן כי היה קשה יותר ליצחק שמיר להתנגד; הסירוב הסורי היה בעל השפעה קטנה יותר. בעמדה השוללת של אש"ף היה שולץ ממילא לא נכון להתחשב, וישראל היתה מצטיירת כסרבן יחידי. מכיוון שמרבת־עמון לא נשמע חיוב, היה קל יותר ליצחק שמיר להתמיד בסרבנותו.

לו חוסיין היה חכם, היה מצהיר עתה דווקא על תמיכתו בתכנית האמריקאית; אבל יתכן כי יתמיד בטאקטיקה שהקפיד עליה עד כה, והוא יכול לטעון שאין לתבוע ממנו תמיכה מאחר ויצחק שמיר התבצר, למעשה, בעמדה שלילית. מדוע שהוא יגיד "כן" כל עוד ישראל אומרת, לאמיתו של דבר, "לאו"? ואם המלך הירדני יוסיף לסתום את העניין, שוב יוכל שמיר להצדיק את סירובו.

אין תימה כי ישנם משקיפים המנבאים, בנסיבות אלה, כישלון למדיניות האמריקאית. אם הנהגת ארה"ב אינה רוצה להפעיל לחצים של ממש על ישראל, למרות שהד־אמצעים לכך נמצאים בידה בשפע, במה תלחץ על ירדן וסוריה הרי הממלכה ההאשמית אינה מקבלת בכל שנה שלושה מיליארד דולר מהאוצר האמריקאי; וסוריה גם היא אינה נהנית מכל תמיכה כספית של ארה"ב. ואשינגטון לא תוכל ללחוץ על שתיים אלה.

כאשר יצחק שמיר ישוב ארצה, יתקבל מן הסתם כגיבור על ידי כל אלה שהתנגדו למען עמדה קשוחה לפני צאתו לדרך. אותם לא הכזיב. יותר מזה: ח"כ פרופ' יובל נאמן מצא פגם דווקא בהודעתו המרכבת של הנשיא רייגן שאמר כי ראש ממשלת ישראל נמנע מלהשתמש במלה "לאו". אנשי התחייה, גוש אמונים וחלק מסוים גם של אנשי הליכוד אינם פוסקים גם עכשיו מלהשחיר בראש תנועת החרות שלא היה מספיק תקיף בהצגת עמדתו השוללת את תכנית שולץ; ויש להניח כי הלחץ מצד הימין הקיצוני יעניק אצל שמיר כל שמץ של נטיה — אם קיימת כזו — לבוא לקראת שולץ ורייגן.

הוויכוח אצלנו בבית צפוי להחריף עם שובו ארצה של ראש הממשלה; אבל אם אין מנוס מזה, לפחות צריך לדאוג לכך שהוא גם יעמיק. כל אלה אשר התבוננו תוך חרדה בהתגברות העיקשת של יצחק שמיר לתכנית שולץ, חייבים להבהיר לכלל הציבור על מה ויכוח זה, בעצם, צריך להתנהל: כלום ישראל תיהפך למדינה דו־לאומית — אשר תחדל להיראות בעיני הגולה כמרכז העולם היהודי — או למדינה בלתי־דמוקרטית אשר רבים מיהודי הגולה יסלדו מבמה מנע־מים שבהשקפת עולם, או שתחזור להתפתח לפי האפיקים בהם צעדה כשהוקמה לפני 40 שנה: כמדינה שהיא גם יהודית וגם דמוקרטית.

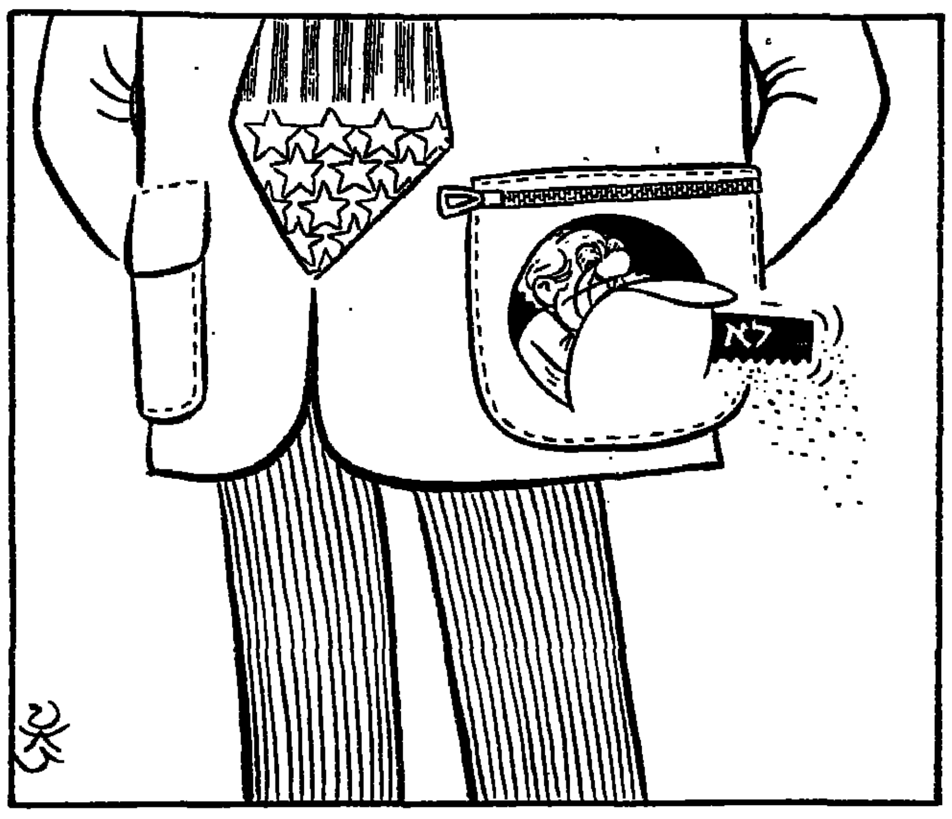

אופטימיסט על הטיטאניק

מאת יואל מרקוס

שמיר קיבל "שטיפה" ואזהרה מרייגן, אבל הוא שוב אינו מתרגש

ואשינגטון

היה לי הכבוד להיות מוזמן על ידי סגן הנשיא בוש לסעודת הערב הממלכתית שערך לכבוד יצחק שמיר. מה לא היה שם באולם שהועתק כאילו מארמון ורסאי? פירסוס הדרי של המאורה והאורות, כברים של המאורינס שהסתובבו בין השולחנות כמו בנשפי וינה; ומקהלת המאורינס — מעין מיני מקהלת הצבא האדום — ששרה בל־דות אהבה. קשה היה לקלוט מה שהעיניים רואות. הנרוראס בוערת, פנמה בלהבות, השטחים שלנו במהו־מות ואנו במסלול עימות עם ארה"ב — ואלה שירים.

חגיגה על הטיטאניק. ואני רואה בעיני המיותי את יצחק שמיר ניצב ביום ג' הבא בנמל התעופה בן גור־יון, מלא רשמים וחוויות. אומר דברים שמחים ואופטימיים: לא היה עימות. לא היה משבר. לא היה לחץ. לא רק שלא איימו עליו אלא מעולם לא ראה אהבה כזו לישראל. והעיקר, הם לא הצליחו לשבור אותו, הוא לא ויתר וחזר עם אותה עמדה שיצאה נגד תכנית שולץ במתכונת הוועידה הבינ"ל.

הוא גם יאמר שהתקשורת הפריזה בתיאורים על מה שקורה בקונגרס אצל היהודים נוכח המהומות. הנה הוא עצמו נפגש אתם ומצא תמיכה אדירה בישראל. יהדות אמריקה ממש התייצבה מאחוריו. לא הוא ולא פמלייתו הפסיקו להתפעם מקבלת הפנים הנלהבת שערכו לו שלושת אלפים צעירי המגבית כשעמדו על רגליהם דקות ארוכות מריעים לשמיר. ואין הוא מבין שאין להם קשר אם הם מסכימים עמו או לא, ראש־ממשלה ישראלי תמיד יתק־בל בכבוד בכל כנס יהודי. אפילו יפתח פעם לתפקיד זה סתם. זו הדרך האמריקאית בכלל והדרך היהודית האמריקאית בפרט, שלא כל מה שאתה חושב אתה אומר או מראה.

כך למשל בקבלת הפנים שערך שמיר לאלף מוזמנים, עוד לפני פגישתו עם הנשיא, זרחו אנשי הפמליה: "כולכם התחרבתם — זה עתה חזרנו מהקפיטול והקונגרס הבין את עמדתנו". רבים מהם היו בין המוזמנים באותה קבלת פנים, ומשום מה לא מצאתי אחד מהם שלא כעס ורתח על שמיר על שאינו מקבל את יוזמת שולץ. אחד מהם, איש קונגרס יהודי דמוקרטי מניו־יורק, אמר שאף שהתכנית עצמה אינה מקבלת עליו "שמיר הצוף וגס רוח להעליב כך את שולץ והממשל, ולא לתת אפשרות לפתוח במו"מ". אבל שמיר ופמלייתו אינם מבינים את הדקויות של הנימוסים האמריקאיים ואת לשון ההמעטה. גם אינם מבינים שהידידות לישראל היא אמנם גדולה אך מותנית — מו־תנית בכך שהקונגרס מוסיף לראות בה נכס, מותנית בכך שהיא מקיפה את קומתה של יהדות אמריקה ולא מביאה אותה להשפיל עיניה מתוך בושה.

שמיר הגיע לאמריקה כשיש לה ספקות לגבי תבונתה המדינית של ישראל ומידתיה המוסריות. הוא שמע תחזית קשה מפי ראש הלובי היהודי, תום דיין, וגם מפי אנשי קונגרס מה יקרה אם ימשיך בסיר־וב בממשל הבא. זה לא ברור אם שמיר האנשים באמת אינם קולטים את המצב או רק מעמידים פנים ששום דבר לא קרה. כאן מתוך חישוב שלא חשוב מה שקורה, אלא חשוב מה שאתה אומר שקורה.

שמיר, ארנס ומילוא מרוצים מהעי־סוי שעשו להם ועמדו לשוב לארץ כמנצחים וכמי ששמו ללעג ולקלס את כל התבוסתנים ודואי השחורות.

וזה מה שהביא להערכתי להודעה הנשיאותית החריפה והתקיפה ששמה קץ למשחקים: ארה"ב אינה ניתנת יותר לתמרון, זה היה עיקר המסר. לא היה זה נשיא עם קול רפה, הבוהה באוויר כאילו אינו מבין מה הוא קורא — גם הטון שלו היה תקיף: סטטוס־קוו לא מקובל; לא נפרוס את תכנית השלום לפרוסות ולא נבטוש אותה; זו הדרך היחידה להשיג ביטחון לישראל לשכנותיה ולהבטיח את הזכויות הלגיטימיות של העם הפלשתיני; צריך לשבור את הקיפאון בהחלטות ובמהירות וזה הזמן להחליט; ומי שיחליט — לא, אינו צריך לבוא אלינו אלא יצטרך להסביר את תשובתו לעצמו ולעמו למה דחה תכנית ריאליסטית זה ויתנים לפתוח במו"מ.

עמוד בצמר־גפן

בחוגי שמיר התעלמו בכך שהוא לא הזכיר במיוחד את שמיר אלא דיבר כללית על כל הצדדים והחייבים בתשובה. נחמה קטנה ביותר: באשר הנביא לעם מכותת רק לארץ היחידה בצדדים שאפשר לפנות בה אל העם בבחירות חו־פשיות האלו בוודאי לא ירדן וסוריה. המסר היה כמובן מכוון רק לשמיר עטוף בצמר גפן. קשה היה שלא להבחין בביטחונו המופגן, עיתונאי ותיק בבית הלבן ראה אותה באווירה חמורה לישראל. "פקידים בכירים" אמנו בתדרוכים שהתק־קוממות בשטחים מסכנת מדינות ערביות מתונות, מכאן גם שגורם המהירות הוא חשוב ביותר. אמנם לא נקבע לישראל תאריך לתשובה — אך הובהר שיש הגבלת זמן קצרה מאד בהתחשב בעובדה שהוועידה הבין לאומית אמורה להיפתח בב־חצית אפריל. ומי יודע אולי שולץ עצמו יבוא לאזור לקבל אותה.

שמיר הגיע לארה"ב להשיג שלושה דברים: א. לגרום לשינוי בתכנית שולץ. ב. להשיג גיבוי הקונגרס. ג. לגייס תמיכת היהודים נגד יוזמת שולץ. שלושת היעדים הללו לא הושגו. הקרים אותו שולץ שההמהומות בשטחים איפשרו לו ליצור קונסנזוס נדיר של הממשל הקונגרס והיהודים לתכניתו. הודעת הנשיא הופכת את התכנית לפרויקט יוקרתי של הממשל ואינה מטילה ספק שסירוב ישראלי לא יתקבל פה בשוויון נפש. קשה לראות איך שמיר יוכל להימנע מלהביא את התכנית להכרעה בממשלה.

אבל שמיר, אומרים לי, לא התרגש מדברי הנשיא. הוא חושב שהידידות הגדולה שחש בה היא חזקה מכל חילוקי דעות קטנים. ולא אתפלא אם הוא חושב במנוחי השהייה וסחבת גם עכשיו. אולי הוא מאמין שהאמריקאים יעדיפו סחבת מאשר לקבל לא סופי — שהות שת־אפשר להם אולי, אולי עוד לשפץ את התכנית, תגיח שבוליס בסירוב. צוטט שמיר על ידי אחד העי־תונאים, מה כבר יכולים האמריקאים לעשות לנו. הוא באמת לא דואג ולא מתרגש מבריכה קטנה בין ידי־דים גדולים. מי יודע? אולי הצדיק עמו. אמרי ככלות הכל רייגן יכול להחשב כמהדורה אמריקאית של שמיר לעשירים. גם הוא יודע יפה מאד לא להתרגש. לאן זה יוביל אותנו עם ההתקוממות בשטחים — זו שאלה אחרת.

הקרב על אורך הנשימה

14 שבועות אחרי תחילת המהומות בשטחים, עבר מוקד המאבק ממישור ההתנגשויות האלימות ברחוב למישור האזרחי

מאת אורי ניר

מעתה — באיחור, כרגיל — מפעיל הממשל הצבאי בשטחים את הארטילריה הכבדה שלו ומגייס למערכה סנקציות כלכליות וקהיל־תיות, במסגרת אסטרטגיה כוללת המיועדת לשבור את המרי העממי בשטחים. כבמבצע צבאי, קבע הממשל בשטחים יעדים ברורים, התווה אסטרטגיה ויצא לקרב עם תוכנית פעולה מוגדרת. האמצעים החדשים נבקטו השבוע בעצה אחת עם כל גורמי הביטחון, לאחר שמארגני המרי הצליחו לצבור כמה נקודות במערכה המתנהלת על השלי־טה בשטחים. בכמה חזיתות הצ־ליחה ההנהגה המחתרתית של המרי להוכיח כי היא מסוגלת לכרסם בחו־סנה של מערכת הממשל בשטחים ולהמריץ אנשים של ממש לשל־טונה. נקודת השבירה השבוע היתה הצלחת המארגנים לגרום להתפט־רותם של רוב השוטרים הערבים בשטחים.

היעד האסטרטגי של מארגני המרי, שמגמת פניהם התבהרה כבר בתום החודש הראשון של המהומות, היתה לפורר את מערכת הממשל הישראלי כדי להוכיח קבל עם ועולם שישראל אינה מסוגלת עוד להחזיק בשטחים המוחזקים. הטק־טיקה שבה נקטה ההנהגה המחתרתית של ההתקוממות היתה טקטיקה של כרסום, שאפשר להמ־שילה לקילוף בצל. כמו בצל, כל אחד מרבדי השליטה הישראלית בשטחים פגיע יותר מהרובד הקשיח שמעליו. ככל שמעמיקים לחדור, מגלים שכבה רגישה יותר שקל יותר לפגוע בה. הפגיעה הראשונית היתה במשתפי פעולה עם ישראל. לקח הלינץ', שבו נרצח "משתף הפעולה" מהעיירה קבאטיה, פעל היטב מנקודת השקפתם של מארגני המהומות. בעקבותיו הודיעו רבים ממקורביו של מוחתר אל־עאיד בכפרים ובמחנות הפליטים בשטחים כי הם זונחים את עיסוקם. אחרי הפגיעה באוכלוסיה הזו, נעשה ני־סיון, שהוכתר בהצלחה, לקלף שכ־בה נוספת ולפגוע בשוטרים הער־בים. עד כה התפטרו רובם.

במקביל נעשה ניסיון לקלף את השכבה החיצונית — של מערך הפקידים במינהל האזרחי, אנשי לשכות מס ההכנסה ומס ערך מוסף. בעזה הודיעו כל הפקידים האלה (יותר מ־40) על התפטרותם. בגדה המערבית הודיעו לפחות שבעה על כוונתם להתפטר, אך בינתיים חזרו בהם. לחצי התפטרות הופעלו גם על המועצות המקומיות הממונות בידי הממשל הצבאי. [illegible] בגופים "משתפי פעולה".

במקביל מסתמנים גם לחצים על פועלים הבאים לעבודה בישראל. אולם, את לבו של הבצל, מערכת הפקידות הפלשתינית של המינהל האזרחי, טרם הצליחו מארגני המרי לכרסם. עם זאת, פגיעה בלבו של כל משטר נראית כרגע מטרה בת־השגה.

אמצעים רבים כבר הופעלו

עד כה לא עשה הממשל ניסיון רציני להשיב מלחמה שערה בחזית זו. ברובד עם הניסיונות להחדיר את ההכרה שהמערכה בשטחים הולכת ומנוהלת בדפוסים ברורים של מרי עממי, התרכז הממשל באספקת תשובות צבאיות־מבצעיות לגילויי האלימות ברחובות. עתה הבשילה ההכרה שכלול האמצעים לפיזור גז מדמיע, פיתוח של אלות קשיחות יותר, או הפעלת תותחי חצץ מתוחכמים לא ידכאו את ההיב־טים העממיים־אזרחיים של המרי.

האסטרטגיה שהתווה הממשל לדיכוי המרי כוללת מספר צעדים, שכבר נבקטו, ועוד כמה צעדים העשויים להינקט. הממשל שומר בינתיים את קלפיו צמודים לחזהו. עד כה נבקטו האמצעים הבאים בשטחים, במהלך החודשיים האחרו־נים: סגירה מוחלטת של כל מוסדות החינוך בגדה המערבית; התניה של אישורי יציאה לחו"ל ושל אישורי יבוא וייצוא בהצגת מסמכים המעי־דים על תשלום מס הכנסה ומע"מ; התניה דומה לכל מי שמבקש לגשת למבחן תיאוריה או למבחן מעשי בנהיגה; הגבלות על הכנסת כספים לשטחים במעבר בגשרי הירדן; עוצר לילה בכל רצועת עזה תוך של שבוע (בינתיים) על אספקת כל סוגי הדלק, לכל התחנות שבבעלות ערבית בגדה המערבית; השעיית אישורים לייבוא סחורות לישובים "סוררים" (לדוגמה, הפסקת יבוא האבטיחים מהעיירה קבאטיה); ני־תוק קווי החשמל והטלפון ליישובים השרויים בעוצר; אכיפת שעות פתיחה של בתי המסחר והשווקים, שאינן תואמות את שעות הפתיחה שהוכתבו מטעם מנהיגי המרי (במקום לנהל מסחר רק בשעות הבוקר, יותר לתושבים לנהל את המסחר רק אחר הצהריים); איסור כניסה של התושבים הערבים מהגדה המערבית לרצועת עזה ושל ערביי עזה לגדה המערבית; ניתוק דו־סטרי של הקשר הטלפוני הישיר עם חו"ל (שיחות יוצאות מהשטחים לחו"ל ומחו"ל לשטחים).

פחד מכישלון נוסף

הטקטיקה היא של לחץ כלכלי וקהילתי, ושל הגבלת הקשר הפ־נימי והחיצוני בתוך השטחים ובין השטחים לחו"ל. מהטקטיקה אפשר ללמוד על היעדים האסטרטגיים, שמטרתם הבסיסית היא להשיב את יכולת השליטה על השטחים המוחז־קים לרשויות הישראליות הממונות. היעדים מעוגנים בתפיסה שהכבדה כללית־קיבוצית תיצור פירוד בין מפירי הסדר הציבורי — אותם צעירים שאין להם מה להפסיד — לבין האוכלוסיה הבוגרת המבקשת את קיומו של הסדר הציבורי, בעיקר זו של מעמד הביניים, שיש לה הרבה מה להפסיד מהפרתו. לפנינו סוג מסויים של תפיסת "הפרד ומשול": להפריד בין קבוצות האוכלוסיה בתוך השטחים ובין השטחים עצמם לבין המנגנון של אש"ף בחו"ל. לפנינו ניסיון להוכיח "מי הבוס בשטח", כפי שהגדיר זאת איש ממשל, ניסיון כמעט נואש למנוע זרימה חופשית של מידע בתוך השטחים, ובעיקר ביניהם לבין הנהגת אש"ף, כדי למנוע תכנון משותף ותיאום של מעשי המרי. לפנינו מלחמת חורמה של הממשל נגד אותה הנהגה מחתרתית עלומה של המרי, שהיא מן הסתם גרעין קטן של אינטלקטו־אלים, שזהויות הפרט המצומצמות בלארהכי של התושבים משמשות בה "בשר תותחים".

במערכת הממשל מקווים שמלחמת ההתשה על השליטה בשטחים, המתנהלת עתה נגד הפעילים הפלשתיניים מבית ומחוץ על גבה של האוכלוסיה הרחבה (ובעיקר זו של בעלי האינטרסים כגון אנשי העסקים, הבורגנות העירונית וכו'), תוכרע בהקדם לטובת הממשל. ברור לאנשי הממשל שהימשכות ההתשה לאורך זמן תהיה בעוכריה, בגלל הרצון להימנע מגרירת המאבק למערכה כוללת נגד כלל תושבי השטחים, מכיוון שהפעם דווקא הממשל הוא בעל היוזמה ואינו רוצה לרשום לעצמו עוד כישלון. סיבה נוספת היא שאחרי שגייס את הארטילריה הכבדה שלו, לא נותרו לממשל עוד הרבה כלי נשק באר־סנל שלו.

השאלה הגדולה עתה היא מה מידת האחדות והתחושה הקיבוצית בתוך האוכלוסיה הפלשתינית בשט־חים, וכמה זמן יוכלו תושבי השט־חים לתת גיבוי ציבורי להנהגה המחתרתית שלהם, בליבוי אש המרי העממי מול ניסיונות ההחנקה של הממשל. הקרב עכשיו הוא על אורך הנשימה של אחדות הקהילה הפלש־תינית.

תוספת יוקר לכל?

מאת א. שוייצר

עובדי המגזר העסקי אינם זקוקים להגנה על שכרם הריאלי. מדוע, איפוא, משלמים להם תוספת יוקר?

הדיון שהתחדש בשבועות ה־אחרונים, בדבר הסוגיות הקשורות בהסכמי השכר לשנתיים הבאות — תוספת היוקר, פיצות ועסקת חבילה — מתנהל על־פי הנחה, כי ניתן וגם רצוי לגבש הסדר החל על כל קבוצות השכירים, במגזר העסקי ושירות הציבורי, כאחד. הנטיה לגישה הכוללנית מסתמכת על הנוהג: כך נקבעו השכר והסדרי תוספת היוקר (באלה נתמקד מכאן ואילך) מימים ימימה. אך ההנמקה שמאחורי ההנהגה עוסקת במהות, ולהבדיל מהמסורת הארוכה הצדק השוויוני מחייב, כי מה שניתן לקבוצת עובדים זו, יינתן לקבוצה האחרת — ואוי למי שינסה לקפח או להפלות לרעה מי מבין ציבור השכירים.

זוהי התיאוריה. בדיעבד נקבע השכר, הכולל את תוספת היוקר, על־פי מציאות המושפעת מגורמי שוק מכאן (כגון ביקוש לעובדים, כוחם היחסי של העובדים בענפים ובמפעלים וכו'), ומהמדיניות ה־מקרואקונומית של הממשלה, מ־כאן. לשון אחר, השוויוניות אינה פועלת בתוקף הזולת. לא כל מגזרי העובדים משפרים (או משלימים עם הרעה) את שכרם בשיעור אחיד. עובדה זו, שאין רבים החולקים עליה, תשמש יסוד להצעה שתידון להלן בדבר קביעת כללים דיפרנצי־אליים באשר לתשלום שכר ותוספת יוקר במגזרי המשק.

שוני בין המגזרים

נציגי התעשיה, בבואם לדרוש משר האוצר פיחות שיפצה אותם, ובמיוחד את היצואנים ביניהם, על שחיקת הכנסותיהם השקליות, הודו כי העלו כמרבצם השנה את שכר עובדיהם בשיעור — המדובר בש־מתה אחוזים ריאליים — שאין לו כיסוי בשיפור פריון הייצור. האמנם, הסטטיסטיקה הרשמית מאשרת את נכונותה של הודאה זו. לאחר שב־1985 (מהצטעת אינפלציה דוה־רת, מתצ"ה ריסון הריאלי, עקב הריפורמה הכלכלית שהופעלה ביולי אותה שנה) הפחת השכר הריאלי במגזר העסקי בארבעה אחוזים לערך, הוא זינק ב־13 אחוזים ב־1986 ובכשמונה אחוזים (על־פי נתונים מוקדמים) בשנה שחלפה. נבון גם, כי שינוי בשער החליפין המוצהר של השקל לא הדביק את העלייה בשכר: על אף התמורות עקב ירידת הדולר בהשוואה לשאר המטבעות שבסל, נצר פיגור בהכנ־סות השקליות של המגזר העסקי אחרי העליות בבין השכר.

גם במגזר השירותים הציבוריים היתה בשלוש השנים שהוזכרו, התפתחויות שכר דומות במגמתן. אולם, השיעורים היו שונים: הנ־פילה ב־1985 היתה תלולה, והעלייה בשנתיים שלאחריה איטית יותר מאלו שבמגזר העסקי. כפי שמעידה ההשוואה הבאה:

שינויים בשכר הריאלי (אחוזים כעיגולים)

	1985	1986	1987
שירותים ציבוריים	12−	8	7
מגזר עסקי	4−	13	8

בהקשר הנוגע לענייננו, ראוי לציין כי עובדי שני המגזרים זכו, בהתאם לכללים הנהוגים, לתוספת יוקר. קרי פיצוי בגין שחיקת השכר על־ידי האינפלציה, בשיעורים דו־מים. מכאן עולה כי ההפרש בשיעור עלייתו (או ירידתו) של השכר הריאלי בשני המגזרים מבטא את מידת ההשפעה הדיפרנציאלית של כוחות השוק, ו/או השפעתה של המדיניות המקרואקונומית.

בסוגריים ייאמר, כי העניין מסובך יותר. שכן שינויים בשכר הריאלי מבטאים שכר נומינלי בניכוי ה־אינפלציה. אך האם תוספת היוקר מפצה רק בחלק על כרסומה בה כנסה הנומינלית. אפשר לייחס את כל ההפרש בין השינויים היחסיים של השכר המשולם בפועל לאפיון הכלכלי השונה של שני המגזרים.

מי זקוק להגנה

אם יש משמעות לנתונים הללו, הרי היא זו: השכיר המצוי במגזר העסקי זקוק הרבה פחות, אם בכלל, לתוספת היוקר במתכונתה הנוכחית כמכשיר לפיצוי על כרסום ההכנסה הנומינלית על־ידי האינפלציה, משר קוק לה העובד במגזר הציבורי. אפשר להגזים ולומר, כי כלל זה כוחו יפה לשעת אינפלציה מהירה או איטית כאחד. רוצה לומר, העובד המצוי במגזר העסקי אינו זקוק להגנה מפני פגיעת האינפלציה בעזרת תוספת יוקר מסודרת: מרוב התמרון שלו בהגנה על שכרו הריאלי (או במאמציו לשפרו), מוענק לו מכוח הביקוש לעבודתו, פריונו, ובאופן כללי הרווחיות של הפעילות המשקית שבה הוא משתתף. מה שאין כן לגבי עובדי בשירות הציבורי: מסגרות נוקשות שבתוכן נע שכרו הנומינלי, מוגנות מכנו התגוננות מפני כרסום אינפ־לציוני בהכנסתו. מכאן הזדקקותו של העובד במגזר הציבורי לתוספת היוקר.

מוצע, איפוא, על־פי הלך המחשבה הזה, להפריד בין שני המגזרים בכל מה שנוגע למבנה הסכמי השכר: אפשר לוותר על תוספת היוקר במגזר העסקי, ול־קיימה, במתכונתה זו או אחרת, במגזר השירות הציבורי. אכן, זו איננה אלא פרי ההכרה באופיים השונה של שני המגזרים, וביכולתם העדיפה של שכירי המגזר העסקי, להשיג שכר ריאלי על־פי מצב המשק. אפשר לומר, באופן כוללני, עם השינויים הנובעים מן: יתרונה העיקרי של תמורה זו הוא בכך שהמעסיק במגזר העסקי יידרש להסכים או להתנגד לתוספת שכר בלשונו, על־פי מצב עסקיו בעין (או הצפוי בעתיד), ולא יוכל עוד לדרוש פיצוי מהממשלה על שהפריון בתשלומיו. מה שאין כן כשהמדובר במעסיק של המגזר הציבורי: הלה קובע באופן ודרכתי, בעת עריכת התקציב השנתי, את השכר שישולם לעובדיו, מבלי שי־היה בפניו לתנודות ברווחיות.

יש רק צידוק עיוני אחד להמשכת השיטה הנוכחית בעיצוב מבנה השכר לשני המגזרים, לרבות תשלום תוספת יוקר אחידה המצווה להגן על השכר הריאלי מפני פגיעת האינפלציה. הניסיון מעיד כי העוב־דים במגזר העסקי אינם זקוקים כלל להגנה מעין זו. הדבר שונה, אם כי לא באופן מוחלט, במגזר הציבורי. מבנה השכר חייב להתבסס על הכרה בעובדה זו: בין היתר, כדי למנוע, כי ההעניקה יתרון בלתי נחוץ למי שמוביל בקביעת ההתפתחויות בתחום השכר. היינו המגזר העסקי, תנציח השיטה הנ־הוגה מגמות אינפלציוניות המשבשות את אורחות המשק בכללו.

חזרה לנקודת ההתחלה

מנקודת מבטם של עוזרי שמיר, ביקורו בארה"ב לא היה מערכה בתוך תהליך השלום, אלא קרב בודד שבו יש לנצח

מאת צבי בראל

ואשינגטון

בסוף הוא כבר היה עצבני ועייף. "אין לי זמן ועצבים לספקולציות שלך", הטיח ראש הממשלה בעיתונאי אמריקאי ששאל אותו מה היה עושה אילו היה בעצמו פלשתינאי תושב השטחים המבקש לקבל את זכויותיו. "השאלה שלך היא בלתי רלוונטית. לעולם לא נדבר עם אש"ף", ורק לכתבת קול ישראל באנגלית, ששאלה אותו על אפשרות לכינוס ומתן עם אש"ף, לכמה שאלות אחרות הקדים מנוד ראש עצבני שלווה בתנועות ביטול בידיים. נראה כי כל המופע הזה באולם העיתונאים של מלון "ברנר" לא היה לרוחו. עיתונות היא מטרד מבחינתו, והוא לא טרח להסתיר זאת. אבל דווקא ברגעים אלה, בהם קולו הצטרד ולפני שנפגש עם הגוש השחור בקונגרס, פגישה אותה ניסה לבטל, נחשף הלך מחשבתו האמיתי והבלתי מפתיע. הסכמי קמפ דיוויד, אותם ראה בעבר כעגל הזהב שיש להרסו, הפכו לתורה מסיני. רק הם יחזירו את ישראל.

התכנית האמריקאית כונתה ב־פיו:"התכנית המכונה יוזמת שולץ". ועידת פסגה — רק עם שתי המעצמות ולא יותר. הערבים רוצו אותה בעייה שלהם המצב בשטחים הוא של "מלחמה", אלא ש"בצו המוסר הישראלי מחייב אותנו שלא להרוג אנשים. . . שלא להרוג הרבה אנשים". אבל אם זוהי מלחמה, כיצד קורה שצה"ל נלחם שם כבר ארבעה חודשים ללא הכרעה? שמיר מתנגד לניהול משא ומתן תחת לחץ של אלימות וטרור, והוא זכה לכך בתמיכה בפיו של הנשיא רייגן. ומה קרה בזמן רגיעה האם אין שמיר לנהל משא ומתן טרם החלו ההפגנות?

אבל בתום הביקור הארוך, ה־מייגע הזה, נדחקות לרגע השאלות הרלוונטיות, ובמקומן אנו נוטים להעלות את השאלה המנוהלת: מי ניצח שמיר או רייגן, הממשל או ישראל? כאילו הקרב האמיתי מתנהל לא בין ישראל לפלש־תינאים, אלא בין ישראל לארה"ב. וזהי גם השאלה הנוחה בה נתפסים עוזריו של שמיר. הביקור, מנקודת מבטם, לא היה מערכה בתוך תהליך השלום, אלא קרב בודד בו יש לנצח. אם הייתי צריך לשפוט עלפי אמת מידה זו מי ניצח, הייתי מניף את ידו של שמיר. הוא לא בא לוואשינגטון כדי לשכנע את הממשל בעמדתו, הוא בא כדי לעמוד בפני שכנועם של האמריקאים, והצליח. שולץ ייעוץ לפני מספר חודשים את הציבור, כאשר אמר:"מי שאומר לא לרעיונות שלנו, יואיל נא לבוא עם רעיונות חדשים". הדברים כוונו לש־מיר עוד טרם התחילה היזמה החדשה. וראו מי נאלץ לבוא עם רעיונות חדשים — שולץ עצמו.

ואשינגטון

שולץ אמר בקול גדול לחברי הקונגרס לפני מספר שבועות כי הגיע הזמן לדבר על תוכן ולא על פרוצדורה, ולכן מתכונות תכנית החדשה. ומה קרה עכשיו את כל הדיונים שהתנהלו משך כעשר שעות, הקדישו הצדדים לוועידה הבינלאומית ולעניינים פרוצדורליים. שמיר חמק מדיון ממשי על תוכן, על הסדר כולל ועל נסיגה מהשטחים, והחזיר את התהליך לנקודת המוצא. כן, שמיר ניצח. מישה ארנס ניצח. אלי רובינשטיין ויוסי בן אהרון ניצחו. השלום הפסיד.

ומה עם הדברים הקשים, הנחר־צים, הנוקבים, הבלתי משתמעים לשתי פנים, המאיימים, שאמר הנשיא רייגן לשמיר בטקס הפרידה בבית־הלבן? שאלה במקומה הראויה לעיון. מה באמת אמר רייגן? הנה תרגומם:"ארה"ב לא תבתר את היוזמה הזאת לחלקים ולא תיטוש אותה. אלה אשר יאמרו לא לתכנית האמריקאית — וראש הממשלה לא השתמש במלה זאת — אינם צריכים להשיב לנו. הם יצטרכו להשיב לעצמם ולעמיהם, מדוע הם דחו תכנית ריאלית והגיונית להשגת משאלותם. זה הזמן עבור כל הצד־דים לקבל החלטות למען השלום". דברים כדרבנות, אבל רכים בהרבה מהדברים שאמר אותו נשיא עצמו, כאשר הציג לעולם את מה שנודע אחר כך כ"יוזמת רייגן מספטמבר 1982". לפני חמש שנים לא היסס רייגן לקרוא לילד בשמו, ולומר כי החלטה 242 פירושה נסיגה משטחים בגדה המערבית ועזה. הפעם לא הזכיר זאת, והממשל כולו פסע על בהונותיו ולא השמיע את פרשנותו. פן יעלה את חמתו של שמיר. ב־1982 אמר רייגן — "אנו חייבים זאת (את תהליך השלום) לעצמנו ולצאצאינו, משום שאם נחמיץ את ההזדמנות הזאת להתחלה חדשה, אנו עלולים להביט אחורה, אל רגע זה, ולהיזכר בעוגמה של מחיר הכישלון". אנו מסתכלים אחורה ו־רואים שגם המלים הנוקבות של אז לא השיגו דבר. מדוע שנאמין עכשיו, אחרי שהושלנו כבר בלשון קשה יותר?

אבל נניח לרגע שהדברים שאמר שלשום לשמיר יש בהם אזהרה או איום. היכן הם מסתתרים? אמת המידה המעטה יזהה אותה פיתחה, כדי לאמוד בה את יחסי ארה"ב־ישראל היא הסיוע הכלכלי והצבאי. האם מוכן היום רייגן לקצץ בסיוע? "חס וחלילה", אומרים עוזריו — "איננו מפעילים לחץ, אנו מנסים לשכנע". וזהו, אם כן, אזהרה מוסרית שאינה מגיעה אל ליבם של פוליטיקאים מעשיים כשמיר. איום אמריקאי חסר שיניים, לרידים, אינו איום. "שלום תמורת שטחים", זהו האיום.

ושיודע לשאול

יום קשה עבר על ריצ'רד מרפי. אחרי ארבע שעות של דיון מייגע עם ראש הממשלה ועוזריו, הוא נקרא להעיד בפני תת ועדת החוץ של בית־הנבחרים.

מרפי, שסיים ביום ראשון מסע מזורז למוסקווה, אחרי הסיבוב הארוך במזרח־התיכון ובאירופה (שנקטע בשל אבל משפחתי), מצא עצמו ביום שלישי עומד למבחן טריויה. החידונאי הפעם היה חבר הקונגרס תום לנטוס. לנטוס, יליד הונגריה שעבר את מאורעות ה־שואה, משרה סביבו אווירה של הדרת כבוד. מראהו דומה במקצת לפרופסור של "לורד אוף כרמל", והוא גם נקרא בפי ידידיו "הרוכב". את שאלותיו הוא פותח בתיאור פואטי של עמדת ארה"ב: "ללא תפיסה נבונה של הרקע ההסטורי, דומים אנו לפקק של שעם הנע ללא מצפן בין גלי הים הסוערים, תוהבט עם כל תנועה של גל או משב רוח". הרקע ההסטורי אותו מבקש לנטוס ממרפי הוא קצר ותמציתי: "ספר לנו בתמצית מה היו מקורותיהן וסיבו־תיהן של ארבע המלחמות באיזור — 48', 56', 67' ו־73'". על מלחמת לבנון הוא החליט לדלג. החידון הציג עוד כעשר שאלות בשלב הראשון, שאותיהן אמר חבר ה־קונגרס, ידיד ישראל: "לבסוף בר־צוני לשאול אותך. . .", וכאן נדמה שהסתיימו השאלות, אבל לא: "שאלתי האחרונה היא אם כן. . ." — ושוב סדרה של חמש שאלות, ואחריהן רק עוד שאלה אחת. מרפי החל להשיב, ולנטוס לא הירפה. כמורה ותיק זורק לנטוס עוד ועוד שאלות מהקתדרה: מי התחיל ב־מלחמת 48? מרפי משיב: "הערבים נכנסו כתגובה להכרזת העצמאות של ישראל". "כלומר הערבים התחילו", קובע לנטוס. "כך" משיב מרפי. לנטוס כאילו רושם ציון חיובי ביומן. "עכשיו ענה נא כאשר למלחמת 56". מרפי עונה תשובה מפורטת שקצת בילבלה את לנטוס, והוא עובר למלחמה הבאה: "האם יש ספק בלבך מי אחראי למלחמת 67?" מרפי משיב תשובה נכונה. כמו בבית־משפט, כדי שחבר ה־מושבעים ישמע את העד, מבקש לנטוס: "אנא דבר אל המקרופון". את החידון בתיאוריה עבר מרפי בהצלחה. במבחן המעשי הוא מעד. ידיד תת־הוועדה, לי המילטון, ביקש לדעת האם דחייתו של שמיר את הוועידה הבינלאומית פירושה שאין בעצם תהליך שלום. מרפי הרהר דקה ארוכה, שקל את האופציות, [illegible] לא הניח לו לחמוק. "בעיקרון זה נכון" הוא השיב. בעיקרון הוא צודק.

משיח בקדרוד

"משסרבו היהודים להאמין בישו, קיבלנו אנחנו את ההזמנות. אולם כשיחזרו היהודים להאמין בישו יהיה זה כתחיית המתים. ישנם אנשים הסבורים כי סימן ודאי לשובו של ישו עלי אדמות יתקן כאשר יאמינו היהודים שהוא הוא התגלות האלוהית". כך כתב ה־מטיף הטלוויזיוני לשעבר פאט רוברטסון בספר התשובות של ל־מאמינים. לימים הפך רוברטסון למועמד רפובליקאי לבחירות, וביום שלישי נפגש עם ראש הממשלה. חוגים שמימים מסרו לי שהוא ביקש לבדוק אם חל שפור באמונת שמיר, ולחזק את ידיו בעניין ירושלים, שהרי כל עוד מחזיקה ישראל בירושלים, יש תקווה לקיר־בה של מלחמת גוג ומגוג שאחריה, כך יודע רוברטסון, יבוא ישו.

שאלתי, מדוע נפגש שמיר, מכל המועמדים, דווקא עם רוברטסון. "כי הוא ביקש", השיבו לי דוברים. המועמדים האחרים אינם סבורים עוד כנראה, שמפגש עם ראש הממשלה הישראלי עשוי להועיל להם.

שמיר ושולץ בוואשינגטון. מי ניצח, שמיר או רייגן?

הסיסמה של ננסי

ננסי רייגן, הרעיה־היועצת של הנשיא, קנתה את עולמה במאב־קאותה נגד הסמים. בעשרות הר־צאות, פגישות וראיונות היא שבה וקוראת לבני־הנוער ולסוף להימנע משימוש בסמים. הסיסמה שהפכה כמעט לשם משפחתה של הגברת הראשונה היא: "Just Say No" לסמים. "עכשיו היא יכולה לאמץ את שמיר למסע הזה", צוה אחד הפקידים האמריקאים — "את הסיסמה הזאת אין טוב ממנו להש־מיע".

שיחת השבוע / צבי בראל

עם: דייוויד שיפלר, כתבו הדיפלומטי של "ניו־יורק טיימס"

על: ביקור שמיר בוואשינגטון

"שמיר ייראה כמי שמכשיל בכל פעם את השלום"

ראש הממשלה הגיע ל־וואשינגטון ללא החלטה. דחה בפומבי את תכנית שולץ והד־פנה עורף לדעת הקהל ה־אמריקאית. אילו אופציות רי־אליות עומדות עתה לפני ה־ממשל?

לכל ממשל אמריקאי הרוצה להעניש או ללחוץ על ישראל יש מנופים רבים, אולם היחסים בין המדינות הם כל כך הדוקים ומורכבים שכל לחץ כזה הופך יותר ויותר מסובך. הדרך הכמעט יחידה היא ללחוץ בדרך החיוב. הממשל מבין עכשיו מזכר ה־סכמה על שיתוף פעולה אס־טראטגי. הוא יכול לעכבו ולא לחתום עליו מבלי לעורר עליו את חמת הקונגרס או איפ"אק. משום שמזכר הסכמה כזה הוא עניין אבסטרקטי. אין הוא סיוע בכסף ואין הוא דומה להקפאת רכש בטחוני. זהו אמצעי אותו אולי אין הציבור הרחב מבין, אבל המנהיגה קולטת רמז כזה בבירור.

אבל מעבר למסרים הספצי־פיים הללו חייבת ארה"ב להגיב ובתחכום. היא הכניסה עצמה ליזמת השלום והעולם הערבי מצפה לראות האם ארה"ב יכולה לקיים מחוייבותה ולהביא את ישראל לשולחן הדיונים. הממשל אינו רוצה להגיע לעימות גלוי עם שמיר, אבל עליו למצוא דרך להראות בפומבי שהוא מאוכזב ממנו. אם לא יעשה זאת כן הוא יאבד אמינותו. אם שמיר ייצא רק עם לחיצות ידיים וטפיחות על השכם איזה מין מסר ייצא לעולם הערבי?

סיבה אחרת לרצון למנוע עי־מות הוא החשש מפני התגובה בישראל, מפני מה שמכנים במ־משל כ"שנאת אמריקה", עד כמה אמיתי חשש כ־זה?

זו הבעיה האמריקאית משום שקיימים כמה ציבורי יעד למסר האמריקאי. עד עכשיו שולץ שיחק את המשחק בחוכמה רבה ובמיומנות. הוא מנסה לחזק את ישראל ולא להתנגש אתה. אבל יש גם משחק צללים. זה המשחק של הגנת היוקרה והמוניטין האמריקאיים. אם תבחן את הדברים של מרפי בבית הנבחרים תראה שהחשש שההיסטוריה שתשפוט את ארה"ב על אי עשייה הוא אחד המניעים ה־חשובים ביותר של היוזמה. לאלה מצטרף לחץ דעת קהל האמריקאית, העיתונות, אישים יהודיים וערבים, חברי קונגרס ונציגי ממשלות מכל העולם.

מעבר לכך צריך לזכור ש־שולץ דואג באמת ובתמים לעתידה של ישראל. הוא הסתכל על המצב ואמר: אלוהים אדירים זה איום ונורא. עלינו לעזור לישראל לצאת ממצב זה, ואולי הוא מבחין שיש כאן הזדמנות אמיתית. כך שהחשש מפני תגובה ישראלית שלילית כלפי ארה"ב היא חלק מן "הסבל" שהוא צריך לעבור אך לא להניח לו להשפיע עליו.

דומה כאילו כל האשם מונח על כתפיו של שמיר. והרי הוא רק אחד מארבעה אומרי לא. ירדן סוריה הפלשתינאים. גם הם עדיין לא אימצו את התכנית. אבל ישראל היא הרגישה ביותר ללחץ אמריקאי.

זה נכון. אבל זו גם הסיבה שהערבים פונים לארה"ב. שמיר אמר לי פעם בראיון שהטענה שארה"ב מזיקה לעצמה בעולם הערבי משום יחסיה הטובים עם ישראל אין לה על מה לסמוך. לדעתו, יחסים טובים אלה נו־תנים בידיה מנוף השפעה על ישראל וזה נותן בידיה עמדת כוח כלפי העולם הערבי. ה־ערבים, אמר שמיר, שואפים ליח־סים עם ארה"ב בשל יחסיה עם ישראל. זו נקודה מעניינת ואני חושב שיש בה מידה רבה של צדק.

ובכל זאת, מדוע הלחץ דווקא על שמיר? מה היה קורה אם שמיר היה אומר כן, נותן חסות לתכנית האמריקאית, האם ארה"ב היתה יכולה להביא את הערבים לשולחן הדיונים?

האפקט המיידי היה שיפור עצום בתדמיתה של ישראל אולם לא היתה בכך כל ערובה שהערבים היו מגיעים. אבל קיים היבט נוסף. אם שמיר היה בא ואומר כן הוא היה קובע שלב חדש בעמדת ממשלת ישראל. זו היתה יכולה להיות התפתחות חשובה גם אם לא היה יוצא תהליך. משום שתהליכים ועמ־דות משתנים במזרח התיכון לאט, ובתגובה לעובדות מגשימות, ש־אינן עולות תמיד בקנה אחד עם אידיאולוגיות. זה כמו להניח סלע בתוך זרם. הזרם ממשיך אבל עכשיו הוא צריך לשנות מעט כיוון. כך למשל מדיניות ההתנחלויות של בגין שינתה גישה אצל הערבים. לפתע הם החלו לומר שאם לא ישנו עמדו־תיהם לא יישאר להם על מה להסכים. הם אינם באים עדיין למו"מ, האידיאולוגיה שלהם אר־לי לא שונתה אבל הגישה הפכה מעשית הרבה יותר.

בינתיים עמדתו של שמיר שלילית. איך זה יתקבל במדיה האמריקאית?

זה תלוי איך זה ייגמר ומה ייאמר בפומבי. הביקור נטל מידה רבה ביותר של התעניינות. אינני זוכר ביקורים קודמים של ראשי מדינה או של ראש ממשלה ישראל שזכה בהת־עניינות כל כך רבה. הרי קיימים כאן כל המרכיבים של עימות ומצד שני אם לא יהיה הסכם כולם יהיו מאוכזבים. וזה כנראה המצב. תוצאה קשה לעיכול כמ־דיה. הביקור עצמו אולי יוכל להיות סיפור עיתונאי אחרי סוף השבוע אבל התנגדותו של שמיר לתכנית האמריקאית תמשיך להיות מוקד של התעניינות.

אם המהומות בשטחים יימשכו והאמריקאים ידבקו בתכנית, תמ־שיך ההתמקדות בשמיר כאשם העיקרי. אולי זה לא הוגן אבל זה מה שיהיה. סירובו יעשה כל סי־פור שיגיע מהשטחים והוא ייראה כמי שמכשיל בכל פעם את השלום. מבחינה אמריקאית הוא לא שיחק את המשחק כראוי. ראה כמה שונה שמיר מבגין. שמיר מדבר באופן שונה לקהל שונה. הוא אומר משהו אחד ל"הארץ" ומשהו אחר ל"וואשינגטון פוסט". וזה לא מתקבל טוב בקהל האמריקאי. בגין לעולם לא היה עושה זאת. הוא תמיד אמר לך מה הוא חושב גם אם הדברים לא נעמו ולא חשב מי קהל היעד. בגין לא שיחק פוליטיקה. בגין היה איש חזון. שמיר הוא טכנאי פוליטי.

מקורות מדיניים / עקיבא אלדר

פרס מחכה

ירושלים

בראשונה מאז הקמת ממשלת האחדות יצחק שמיר הוא זה שמ־תייגע בניכר בסעיפים ותת סעיפים של תכנית שלום ושמעון פרס תופש את עמדת המתנה בבית. אלא שהפעם האיש שבחוץ אינו צריך לחשוש מהאיש שבפנים. אם יאמר "הן" בניכר. נהפוך הוא, תהיה לו בעיה קשה עם ידידיו בממשלה כאשר — וזה קרוב לוודאי התסריט הצפוי — יבקש לומר "לא". שמיר נקלע למילכוד מסובך: הוא אינו יכול להשיב בחיוב לאמריקאים, אך מאד אינו רוצה להשיב להם בש־לילה ו"לשאת באחריות כלפי עמו". ברם, תקנון הממשלה והנוהג ה־מקובל אינם מאפשרים לו להביא לקבינט הצעה סתמית, כפי שהיה ודאי רוצה, בנוסח "הממשלה מת־בקשת להחליט בעניין מכתב שולץ". יש לנסח אותה באופן חד משמעי — בעד או נגד.

האפשרות הראשונה אינה ריאלית ומאידך גיסא קשה להעלות על הדעת ששמיר יביא בפני הקבינט הצעת החלטה הקובעת כי "ממשלת ישראל דוחה בזאת את יוזמת השלום של ארצות הברית". ראשית, איזה ראש ממשלה ישראלי רוצה להציג בפני ממשלתו הצעה שתציג אותו קבל ידידיה המובהקים של א־רצו והעולם כולו כסרבן הרשמי של השלום שמציע הממשל האמריקאי הידידותי ביותר שידעה ישראל? שנית, הצעה כזו תיתקל בווטו הא־וטומטי של חמשת חברי המערך בקבינט ואזי תהיה ארה"ב רשאית להבין שממשלת ישראל לא דחתה את היוזמה.

כבר בשיחותיו בירושלים רמז שולץ כי שתיקה ישראלית, כמו היעדר החלטה, תתפרש בוואשינג־טון כהסכמה. עוזרו ריצ'רד מרפי אמר זאת השבוע בוואשינגטון כאשר הדגיש כי שמיר מייצג רק חצי ממשלה. הוא הכשיר בכך את הקרקע למצב שבו יעדיף הממשל לאמץ דווקא את הצד "החיובי" של התיקו הצפוי בקבינט. הם למדו כנראה את הלקח ממקרה מסמך לונדון, כאשר הקפיאו את התהליך בעקבות הד־5:5 בקבינט. התחמקות מהצבעה תזכה לפרשנות לפיה שתיקה היא הסכמה.

אם ישעה פרס ליועציו הוא ישקיף מהצד בהתפתחויותיו של שמיר ולא יעשה מאומה. בניגוד לתחזיות, פרס לא יביא כנראה לקבינט הצעת החלטה לאמץ את תכנית שולץ. הוא יודע שממילא צפויה גם הצעה זו להיתקל בגוש חוסם של חמשת שרי הליכוד. ברם, במקרה זה תוכל מזכירות הממשלה להודיע רשמית שמסמך שולץ לא זכה ברוב קולות הממשלה ובכך הוא מצטרף למסמך לונדון (המהוה, אגב, מרכיב חשוב בתכנית החדשה). התסריט שפרס מודע לו היטב מוביל את שולץ ביום שני הבא אל שר החוץ הסובייטי אדוארד שווארד־נדזה, שיגיע לוואשינגטון ויחדיו יילכו אצל מזכיר האו"ם חוויאר פרז דה קויאר.

שולץ מעריך ששמיר יעמוד בפני הצורך להתמודד עם משהו קונקרטי אף יותר מתכנית השלום החדשה. החלטתו לבקר באיזור בעוד שבוע־יים נועדה בין השאר להביא לדחיית ההצעה בקבינט ולאלץ את ראש הממשלה להביא להצבעה את הזמנת מזכיר האו"ם לוועידה הבינ"ל. דחיית ההזמנה על ידי הליכוד תוביל את המערך אל מחוץ לממשלה על מנת להציג את היר־יבים (בעיקר אם הערבים ייענו בחיוב) כגורם הקיצוני ביותר, אשר מחבל גם ביחסים עם ארה"ב.

צמרת הליכוד לא להוטה להקדים את הבחירות

הסקרים האחרונים המצביעים על שולתו של שמיר מלמדים על כרסום עקבי ומתמשך בקרב תומכי הליכוד לטובת התחיה. הוא זקוק לכמה חודשים כדי להעביר במ־משלה החלטות קיצוניות כמו סגירה מוחלטת של השטחים בפני ה־תקשורת ומדיניות נוקשה עוד יותר שתחזיר אולי את השקט. הכותרת ליום אחד בדבר יוזמתם של חברי כנסת מהספסלים האחוריים בחירות לגבש ממשלה צרה בלי המערך לימדה דווקא על עצבנות שתקפה אותם. הקרב במרכז המפלגה יהיה קשה הפעם ופוליטיקאים כמו חיים קופמן ויהושע מצא, יוזמי סילוק המערך מהממשלה מבקשים בדרך זו להפעיל לחץ על שמיר להקדים את הבחירות. הללו חוששים למקומם בכנסת הבאה ומבקשים לתפוש מתחרים מבריקים מסוגו של בנימין נתניהו בלתי מוכרים דיים. צמרת הליכוד לא תתמוך בפיטור־יהם של שרי המערך, שכן האשמות בדבר "פלגנות" הדריב יעמדו במרכז המאבק על נפשו של הבוחר.

המערך ינסה להקדים את הב־חירות לספטמבר, אם בהסכמה הדדית של שתי המפלגות הגדולות, ואם בעזרת "התחיה" המעדיפה אף היא שבחירות ישובו ארצה מטיילי הקיץ באירופה, אך תשמח לנצל את המצב המשברי בתקווה לנגב בלי־כוה. עיתוי כזה של הבחירות בישראל ישאיר לממשל האמריקאי היוצא ארבעה־חמישה חודשים ל־כינון הוועידה הבינ"ל, כמובן, בהנחה שהמערך יזכה בבחירות. רייגן ושולץ מעוניינים מאד ל־הוריש לממשל הבא — רפובליקאי או דמוקרטי — את המהלך הראשון של הפתיחה הבינ"ל וראשית השי־חות הבילטראליות על הסדרי הביניים ולזכות בכך לאשראי של יוזמי השלום במזרח התיכון (זה ממשל הבא ייכנס לתפקידו רק בינואר 89).

אגב, סיכוייו המשתפרים של סגן הנשיא ג'ורג' בוש המחויב ליוזמת רייגן, לזכות במועמדות ה־רפובליקאים ואולי גם בנשיאות, אינם משאירים פתח מילוט מ־התבילה של שולץ גם למחרת הב־חירות בארה"ב ובישראל. מקור המקורב לפרס אמר כי החלטה לדחות את היוזמה האמריקאית ואי החלטה להקדים את הבחירות תע־מיד את המערך בפני הצורך להחליט אם מוטב להמתין ל־1 בנובמבר בתוך הממשלה או מחוצה לה. לדבריו, יעמוד השיקול ה־אלקטורלי־ פרגמטי מעל השיקול האידאולוגי־מוסרי.

סיוע לחוסיין

ככל שהדבר נראה מוזר, אומר מקור מדיני בכיר בירושלים, מ־סייעת התנגדותו הנחרצת של שמיר לתכנית שולץ דווקא למלך חוסיין. [illegible] כבית כל כך מסובכת להקדים, משמע שהיא טובה לערבים. שמיר עצמו [illegible] שולץ שהוא מתחשב יותר מדי באילוציו של מלך ירדן ודורש שישראל תלך גם היא לקראתו. הקולות מוואשינגטון מגיעים לרבת עמון ומשמשים סיוע חשוב בידי המלך מול מתנגדי התכנית מבית ומחוץ. יתכן ששמיר ריכך באותו אופן גם את הסורים העוקשים את פטרוניהם במוסקווה. הסורים נתפשו בוודאי במבוכה שהשליט האמריקאים ברמות תרעומת על סירובם לצדד בתכנית. הם טרחו להבהיר בצינורות רשמיים שאין יסוד לטענה.

נכון לסוף השבוע, ועל אף הבהר־תיו של שר החוץ פארוק א־שרע, מוכנים הסורים להבטיח לפחות לחוסיין כי לא יעמדו בדרכו לווע־ידה הבינלאומית על הסדרי ביניים ברמת הגולן. הסובייטים הפגינו אף הם רוחב לב בשיחות עם ריצ'רד מרפי במוסקווה. המסר שהגיע לוואשינגטון היה: כיוון שאתם תביכים איתנו באפגניסטאן, נגמול לכם במזרח התיכון שכל כך מטריד את הנשיא והמזכיר.

בירושלים נזהרים עם זאת מל־פשוט את עור הדוב בטרם נצוד. יתכן מאד שהערבים והסובייטים סומכים על שמיר שיעשה בעבורם את העבודה. וכי מדוע שיקדימו לומר לאו, אם הם מעריכים שישראל מוכנה להחזיק לבדה בדגל הסרבנות? בינתיים כולם מוחזקים את הקלפים קרוב לחזה ושומרים על "פני פוקר". שר בליכוד אמר לי ששמיר הוא אחד משחקני הפוקר הטובים ביותר שהוא מכיר "אפשר לבטוח בו שידע לחשוף ראשונה את השלילה שמאחורי השתיקה הערבית". לשר הזה לא הורמן ערין לשחק מול חוסיין.

כמו בעבר, כך גם עתה, מאמין שמיר שברגע האחרון יושיעו לו אש"ף. יד' ייוולד מהמציקה. אם בעניין הוועידה הבינ"ל היה על ראש הממשלה להתמודד עם כרסום בעמדה האמריקאית, הרי כאן יש מקום לתקווה שסלידתו של שולץ מאש"ף תעמוד במבחן עד הסוף. בנ־ענה לטענתו של שמיר כי מסמך שולץ המתייחס ל"צדדים" ולא ל"מדינות" נועד לפתוח את הדלת לאש"ף, מסר השגריר תומס פיקרינג את ההבהרה דלהלן: עמדתו הידועה של הממשל בנושא זה באה לידי בי־טוי בהתייחסות להשגת ראה"מ על [illegible] בתשובתו את קבע הממשל כי הניסוח לא נועד לאפשר השתתפות אש"ף. [illegible] שנים כי הפלשתינים חייבים ל־השתתף בתהליך. לא ניתן להתייחס אליהם כאל מדינה". הממשל חזר והדגיש כי הפלשתינים ייוצגו רק במשלחת ירדנית־פלשתינית".

במענה לטענתו של שמיר בפני שולץ כי מזכיר האו"ם לא יוכל להי־מנע מהזמנת אש"ף לוועידה הבהיר פיקרינג: "המזכ"ל אינו חייב לזמן את אש"ף לוועידה. למעשה, ההסכם קובע כי כל משתתף חייב לקבל את החלטות מועצת הביטחון 242 ו־338. המזכ"ל ירצה לכנס ועידה שתביא למו"מ. הוא לא ירצה לפעול כהורס התהליך עוד בטרם החל. אם לא יוכל או לא יפעל בדרך זו, כי ארה"ב וישראל לא ישתתפו ולכן לא תהיה ועידה כלל".

אחת הבעיות הקשות העומדות בפני שולץ היא הרכבת משלחת יר־דנית־פלשתינית שתענה מצד אחד על אילוציו של חוסיין מול אש"ף והעולם הערבי ותעמוד מצד שני בקריטריונים המוזכרים במסמך ל־עיל. יש להניח כי סוגיה זו תעסיק את שולץ במסעו הבא באיזור.

מי צריך להתבייש

באחד מימי אוקטובר, לאחר ששולץ סיים ביקור בארץ, אמר ראש הממשלה יצחק שמיר בראיון לרדיו כי העיתונאים שפרסמו את הידיעה בדבר נכונותו להשתתף בפתיחה בין לאומית בחסות שתי המעצמות יתכסו מרוב בושה כאשר האמת תצא לאור.

הוא הכחיש בתוקף רב את הד־ידיעות שפורסמו באותו ביקור ב"הארץ" ובגלי צה"ל בדבר השינוי בעמדתו. שלשום שמ־עתי את שמיר אומר ברדיו שהוא עומד מאחורי הסכמתו מאוקטובר לאירוע בינלאומי בחסות שתי המעצמות.

משרד החינוך והתרבות
האגף לתרבות ולאמנות
המרכז לשילוב מורשת יהדות המזרח

ההסתדרות הכללית של העובדים בא"י
המרכז לתרבות ולחינוך
המדור לריקודי עם * המפעל לריקודי עדות

עירית ירושלים-המחלקה לתרבות
האקדמיה למוסיקה ולמחול בירושלים ע"ש רובין
מרכז תרבות העמים לנוער בירושלים

ערב זכרון למורית קדמן, כלת פרס ישראל למחול
נעלה את דמותה במפעלי חייה

בריקודי עם ועדות

ביום שני ג' בניסן תשמ"ח, 21 במרץ 1988, בשעה 8.00 בערב באולם רבקה קראון, תיאטרון ירושלים

הלהקות המופיעות
★ "הורה ירושלים"
★ "סטודנטים" — ירושלים
★ "מורשת" — קרית עקרון — תימנים
★ "שבע אחיות" — מעוז ציון — כורדים
★ "דבקה" — קלנסואה — ערבים
★ קבוצת ותיקים — ריקוד חסידי

דברים לדמותה
"קביעות ושינוי במסורת" פרופ' דליה כהן
מנחה: ד"ר דן רונן, מנהל האגף לתרבות ואמנות — משרד החינוך והתרבות.
הציבור מוזמן.

המכללה לעיצוב
של הדסה–ויצ"ו קנדה ע"ש נרי בלומפילד, חיפה
הרשמה לשנה"ל תשמ"ט
■ עיצוב גרפי
■ עיצוב אדריכלי
■ צילום
■ עיצוב אופנה
■ תכשיטנות
משך הלימודים 4 שנים
■ מנהל וחשבונאות
משך הלימודים 3 שנים
ההרשמה תסתיים ב 31/3/88
קיימת אפשרות להשתלב במסלול להכשרת מורים להוראת מקצועות ההנדסה, מדעים והרשמה, בחשורי ההכללה.
רח' הוה 12, חיפה, טל' 04-381753, בימים א'–ה' בשעות 14.00–08.00

משרד החינוך והתרבות
האגף לתרבות ואמנות

"בית המדרש הפתוח"

עירית תל אביב
מנהל החינוך הנוער והתרבות
"בית אריאלה"

המאבק והפולמוס

"יהדות — נצרות"

2000 שנה לערך מלאו לנאומו הראשון של יהושע בן מרים ויוסף, בו קרא לבני עמו היהודים לחזור לדרך המוסר, היושר והצניעות ככתוב בספרי הקודש היהודיים. שנים אחדות מאוחר יותר יצא תלמידו פאולוס בחמת זעם מבית הכנסת הקורינתי ומאז ואילך מתפתחות הנצרות.

מה קרה? מה הוביל לנתק? מדוע השנאה? צליבת ישו – סיבה או תירוץ לשינאה? את סיפור יחסי הכנסיה והיהדות, נוצרים ויהודים נספר בקורס שאנו פותחים ב "בית אריאלה" בתל אביב, בימי ראשון, בשעה 10.30 בבוקר החל מ־10.4.88.

סמסטר א' (שמונה פגישות)
— "מכת יהודית לכת נוצרית
— "הפולמוס: מהי ישראל האמיתית?
— "הפולמוס היהודי־נוצרי והתיאולוגיה"
— "האפיקורים, היהודים והחוק"
— "הריבית — בין יהודים לנוצרים"
— "משנאת ישראל דתית לאנטישמיות פוליטית"
— "הותיקן והשואה"
— "הנצרות ומדינת ישראל"

המרצים
פרופ' אלברט באומגרטן – החוג לתולדות ישראל, אונ' בר־אילן.
האב פרופ' מרסל דבואה – ראש המנזר הדומיניקני.
פרופ' מכאל הר סגור – החוג להיסטוריה, אונ' ת"א.
ד"ר ישראל יובל – החוג להיסטוריה של עם ישראל, האונ' העברית.
ד"ר דוד סתרן – החוג למדע הדתות, האונ' העברית.
פרופ' קנת סטאו – החוג להסטוריה של עם ישראל, אונ' חיפה.
פרופ' יוסי קפלן – החוג להיסטוריה כללית, האונ' העברית.
הכומר ד"ר מכאל קרופ – לימודי התיאולוגיה, האונ' העברית.
פרטים והרשמה: "בית המדרש הפתוח" טל: 02-663194/5.

נפתחה ההרשמה לסמינר:
"פרקי אבות" – על מוסר ויהדות. מרצים: ד"ר בני איש שלום, ד"ר יעקב אלבוים, פרופ' יואב אלשטיין, ד"ר נחום אריאלי, ד"ר אלון גושן (גוטשטיין), ד"ר חננאל מאק. הסמינר יתקיים ב 15־16.4.88, במלון "גני שולמית", אשקלון.

נפתחה ההרשמה לסמינר:
"אחרית הימים", בהשתתפות: פרופ' משה אידל, ד"ר נחום אריאלי פרופ' אבי רביצקי. (רשימה חלקית). הסמינר יתקיים בקיץ, 26־29.5.88 במלון "גני שולמית" אילת.

פרטים והרשמה: אגודת "שורשים", טל: 02/663194/5

בצבת הנאמנות הכפולה (א')

דרושים: רופאי עיניים ופיזיותרפיסטים

מאת רן כסלו

סיפור העזרה הרפואית, שערביי ישראל מנסים להעניק לבני עמם בגדה וברצועה, מתאר את המגמות של הנהגתם, המבקשת למנוע התפרצות אלימה בתוכם. אך גם בסיפור זה יש לא מעט תיסכול ווועה

את סעיד ראבה פגשתי השבוע בביתו הנאה באזור המטעמות של כפר גלגוליה, המצוי במשולש הדרומי — במחצית הדרך בין קלקיליה לכפר קאסם. סעיד ראבה הוא אדם נעים הליכות, לבוש בקפידה, מדבר עברית רהוטה. גילו מתקרב לשישים, ומאחריו קריירה ארוכה. ראשיתה בשנות המשטל הצבאי, אז שימש כמורה, אך לא הסתפק בהוראה. המשיך בלימודיו וקיבל תואר שני, כמוסמך לבריאות הציבור. מזה 28 שנים הוא פקיד משרד הבריאות, והוא היום אחד מפקידי הממשלה הבכירים ביותר בין ערביי ישראל — אחראי על חינוך לבריאות, לא רק במגזר הערבי, כי אם בארץ כולה.

בימים האחרונים טרוד היה סעיד ראבה בעיסוקיו הפרטיים. בנו, עלאא ראבה, נעצר יחד עם עוד שמונה צעירי הכפר, כחשוד בהבערת צמיגים בכביש העובר בשולי הכפר, וסעיד היה עסוק בשחרורו מהמעצר. לדבריו, אין לבנו כל קשר למעשים מעין אלה, וכל עוונו בהיותו אחד מראשי בנקי — ארגון הנוער הקומוניסטי — בכפר (אגב, סעיד עצמו אינו איש רק"ח, היה לפני שנים חבר מפ"ם, אך פרש גם ממנה ועד עכשיו אינו מזוהה עם אף מפלגה ומנהל ויכוחים אידאולוגיים סוערים עם בניו, הנוטים לשמאל).

בנו ששוחרר בערבות בסוף השבוע שעבר, ישב לצידנו בזמן השיחה, מאפשר ושתקן רוב הזמן. על השאלה מה מרגיש הנוער בכפר בימים אלה, השיב במשפט סתום: "משתולים להחזיק את הראש למעלה". אפילו על תנאי מעצרו סיפר בקושי (האם קיבל מכות? "לא הרבה, רק בהתחלה. בתחנת המשטרה כבלו לי את הידיים, כיסו לי את העיניים, הפילו אותי על הרצפה ובעטו בי". בחקירה "בוד קיזה לא הרביצו...לפני החקירה" — וזה כל שאפשר להוציא ממנו).

ספק אם עלאא יועמד למשפט, ואילו סעיד אביו יכול עכשיו להתמסר שוב לעיסוקיו הרגילים.

העיסוקים הללו קשורים לא רק בתפקידו במשרד הבריאות. בחלקם, אולי אפילו בעיקר קשורים עיסוקיו למקצועו, אך לא למקום עבודתו, אלא לוועד ראשי הרשויות הערביות. לוועד זה, שהפך בעצם למוסד הייצוג האותנטי של ערביי ישראל, כמה וועדות מקצועיות — וועדות המעקב, בשמם הרשמי. בין היתר ועדת הבריאות. בוועדה זו סעיד ראבה הוא אחד האישים המרכזיים. תפקיד זה מקשר את ראבה ישירות לאותו עניין שבגללו נעצר בנו הצעיר — להתקוממות הפלשתינית בשטחים ולכל מה שעובר על הפלשתינאים, אחיהם של ערביי ישראל, מעבר המערבי של הקו הירוק.

★ ★ ★

לפני כחודש התקבלה בוועד ראשי המועצות קריאה לעזרה רפואה מהשטחים. לא היתה זו הקריאה הראשונה לעזרה, שהגיעה משם לערביי ישראל, אך הפעם היא היתה ספציפית מאוד ומקורה היה מקצועי ביותר: שלושים ארגוני בריאות, הפעלים בגדה וברצועת עזה, שהתאגדו בגוף ציבורי אחד. כעבור יומיים, ב־20 בפברואר, נפגשו שני רופאים, נציגי הגוף הזה, ועדת הבריאות בוועד ראשי המועצות, ובראשם יו"ר הוועדה, ד"ר האתם כנעני, סגן הרופא המחוזי בצפון.

התמונה שנצטיירה בפגישה זאת היתה כדלקמן: אחרי חודשיים של התקוממות (לפי התאריך דאז) נמצאים מוסדות הבריאות בגדה וברצועת עזה בשיתוק מוחלט. כל המרפאות אינן פועלות. בתי המרקחת סגורים, וגם פתיחתם לא תועיל. מלאי התרופות כמעט אזל לחלוטין. בתי־חולים מקומיים מתפקדים באופן חלקי בלבד. אין אפילו אמצעי עזרה ראשונה אלמנטריים: רטיות, מזרקים, יוד.

המצב מחמיר משתי סיבות: הגשם השוטף גורם לעלייה במחלות ויראליות; ריבוי המהומות והמדיניות היד הקשה גורמים לריבוי נפגעים שיש לספק להם טיפול רפואי. אם להוסיף לכך את החולים הכרוניים, הרי שמספר הנזקקים לטיפול רפואי נע בין 500 ל־1,000 ביום. במחצית ממספר זה הם נפגעי ריבוי ההתקוממות — בעיקר נפגעי גז מדמיע, כדורי גומי ואלות, אך גם פצועים מאש חיה.

מספר הנפגעים עולה ללא שיעור על המדווח, וזאת בעיקר מסיבה אחת: הנפגעים אינם פונים לבתי־החולים, מפחד כי ייעצרו. גם בבתי־חולים, יביאו למעצרם. זהו הלקח שלמדו תושבי השטחים מהעברת פצועים מבתי־חולים בשטחים לבתי־חולים בישראל. הם הועברו בכוח על־ידי הצבא והפכו לעצורים. המקרה השני אירע בבית־חולים "שיפא" בעזה, אלא ששם הספיקו המשפחות להבריח חלק מהפצועים, לפני שגורמי הביטחון העבירו את האחרים לתחומי ישראל.

אירעו מקרים שאחרי ריבוי המהומות ופעולות הענישה בכפרים סמוכים לקו הירוק, הועברו פצועים לטיפול בכפרים שכנים בישראל. כך אירע למשל אחרי ריבוי מהומות בכפר בקע"אל־שרקיה, הסמוך לבקע"אל גרביה הישראלי, אך אלה הם רק מקרים בודדים. רוב הנפגעים מקבלים טיפול בבתיהם על־ידי רופאים ואחיות מקומיים, שהתארגנו לגוף וולנטרי, מחוץ למסגרות הרשמיות. אך ההתארגנות הזאת אינה מסוגלת להתמודד עם הכל. המצב חמור בעיקר בטיפול בעיניים, אצל נפגעי גז מדמיע וכדורי גומי (היו מקרים של איבוד עין), וטיפול אורטופדי מתמשך ברגלים וכידיים שבורות.

הגיעה בקשה, לפיה, נוסף לרשימה מפורטת של התרופות החסרות, ותכשירי עזרה ראשונה, דרושים בדחיפות רופאי עיניים ופיזיותרפיסטים. על הטיפול המיידי ברגלים וידיים שבורות, מתגברים הכירורגים המקומיים, גם בתנאים פרימיטיביים (בלי המכשור הדרוש ובלי מכוני רנטגן). אולם אין בגדה וברצועה ידע וכוחות מספיקים, כדי להחזיר את האיברים השבורים לתיפקודם.

★ ★ ★

עם מילוי החלק הראשון של בקשת העזרה — אספקת תרופות ותכשירי עזרה ראשונה — הסתדרה ועדת הבריאות של ועד ראשי המועצות הערביות במהירות וביעילות מפתיעה. כבר בתחילת ההתקוממות התארגנו כמעט בכל הכפרים הערביים בארץ ועדי פעולה, להגשת עזרה לישובים מעבר לקו הירוק. נערכה מגבית ולקופות הוועדים זרם כסף רב. רוב הכסף יועד לקניית מזון. אחרי ניסיון ראשון להעביר את המצרכים ישירות דרך מוסדות לרצועת עזה, נוצר קשר עם אונר"א, ומאז זרמו המשלוחים באין מפריע. אך בקופות ועדי הפעולה נשאר עדיין כסף.

כך אירע שימים לאחר הפגישה בין נציגי הרופאים מהשטחים וראשי ועדת הבריאות של ועד ראשי המועצות, ב־22 בפברואר, יצא המשלוח הראשון של התרופות בשווי של 27 אלף ש"ח. המשלוח השני, מלפני כשבועיים, היה כולו של נצרת: 30 אלף ש"ח בתרופות ועוד חמשת אלפים דולר במכשור רפואי. כפר טייבה שלח משלוח נפרד משלה תרופות לחולים כרוניים, שנרכשו תמורת כ־8,000 ש"ח. לגבי העתיד, נפתח חשבון בנק מיוחד בבנק ברקליס בנצרת, ופורסמה פנייה לציבור הערבי בעיתון ערבי של רק"ח ("אל איתיחאד") הי־

היד העומר לרשותנו", אומר סעיד ראבה, כמתנצל, והכסף זורם.

בכל הסיפור הזה היה דבר אחד יוצא דופן. עוד המשלוח הראשון של התרופות הועבר בסנגור של מפעל למזון לתינוקות "מטרנה", שהועמד לרשות המארגנים על־ידי קיבוץ מעברות. הקיבוץ התנדב להעמיד לרשותם שני מגרדים נוספים, אם יהיה צורך להעביר משלוחים גדולים יותר. יצרני מזון "מטרנה" מקיבוץ מעברות התנדבו גם להפעיל את קשריהם אצל יצרני תרופות בארץ ולשכנע אותם לתרום מתוצרתם.

אך לגבי החלק השני של בקשת הסיוע היתה ההצלחה צנועה בהרבה. אחרי המיון שנערך על־ידי ועדת הבריאות, נמצאו בישראל רק שלושה רופאי עיניים ערבים. שניים מתוכם התנדבו מיד למשימה ויצאו לגדה. גם לגבי פיזיותרפיסטים היו התוצאות צנועות באותה מידה: שלושה בעלי מקצוע בלבד. טיפה בים. עם מספר כזה של רופאים אין טעם להתחיל בטיפול שיקומי של כל הנזקקים. הם מסתפקים בהדרכה מקצועית מורות של הרופאים והאחיות בשטחים.

זהו כישלון חרוץ, וכך גם מעריך אותו סעיד ראבה. הוא רואה רק אפשרות אחת: לפנות לרופאים ולבעלי מקצועות פרה־רפואיים יהודים. הוא מאמין שאם יוכל לארגן פנייה כזאת, אם יסביר להם את חומרת המצב, תהיה זרימה המונית של רופאים ופיזיותרפיסטים להגשת עזרה בשטחים. לדבריו, יצר קשר עם הסתדרות הרופאים, אך אינו מוכן לפרט מה הניב עד כה הקשר הזה. הוא גם מתכנן כנס רופאים בתל־אביב, אך עדיין לא ידוע מתי הכנס הזה יתקיים, אם בכלל.

סעיד ראבה מעלה גם בעייה אחרת, שלה אין הוא רואה כל פיתרון. המהומות, העוצר הממושך, מעשי אלימות ואלימות נגד, גורמים בהכרח לבעיות נפשיות קשות, בעיקר אצל הילדים. מי ומתי יטפל בטראומות שנוצרו — "יש מעט מאוד פסיכולוגים השולטים בשפה הערבית", הוא אומר, כאילו השליטה בשפה היא הבעייה העיקרית.

★ ★ ★

לסיפורו של סעיד ראבה משמעויות רבות. נוסף לזוועה שביסוד הבעייה שהוא מעלה, מגלה הסיפור את התסכול העמוק של הציבור הערבי בארץ, העומד מול המאבק המתנהל בקרבתו, על־ידי בני עמו ולמען מטרות שהוא מזדהה עימן. הסיפור מעיד גם על הרצון להביע הזדהות זאת, על הפחד ממה שההזדהות הזאת עלולה להוביל אליו, ועל רצון נואש של מנהיגי הציבור הערבי בארץ להפנות את התסכול המצטבר לאפיקים של עזרה הומניטרית, מבלי להסתבן בהתפרצות. קיים גם רצון להפוך את הפעולה לאקט משותף — ערבי־יהודי, עם כל שותף יהודי שמוכן להצטרף אליו.

בינתיים, למרות המריגים, שולטים סעיד ראבה וחבריו במצב. אך גם הם שואלים עצמם את השאלה הקריטית: כמה זמן הם מסוגלים להמשיך את הזעם והתסכול ב־מסגרות אלה?

(הכתבה השניה — ביום ו' הבא).

משקדיה לבקבוק תבערה

מאת רומן פריסטר

מאורעות החודשים האחרונים ערערו את המאזן העדין של איכות החיים שאותה ביקשו המשפחות שהתנחלו בשטחים מסיבות כלכליות ● לרבים אין עתה ברירה אלא להקצין ימינה

השקט הנפשי, אומר ד"ר מיכאל בנימין, פסיכיאטר. יליד לידס, צפון אנגליה, שרכש בית באורנית, קדמת הקו הירוק — השקט הנפשי הוא אחד המרכיבים של איכות החיים. גבעות שומרון מוריקות בעונה זו, ריח השקדיה הפורחת, ציוץ ציפורים, אוויר צח וגגות רעפים — כל זה קיים כאילו דבר לא קרה. לאורניה הפאסטורלית הצטרפו כמה בקבוקי תבערה שהושלכו על רכב שחלף על פני כפר קאסם הסמוך, המהומות בערים ובמחנות הפליטים, התכתיבים של שולץ, "הכוננות" של פרס ועתה גם מסעו של יצחק שמיר אל גוב האריות בוואשינגטון.

כך קרה, איפוא, שאיכות החיים, אותה אבן שואבת שמשכה ליישובים כמו אורנית או שערי תקווה כמה מאות משפחות משכבת הגוש, איכות החיים הזאת נפגמה בתחום הרגיש ביותר: בתחושות האדם ובהרהוריו לגבי העתיד.

הנה נבהיר מיד בתחילה: ד"ר מיכאל בנימין ("קרא לי מייק") אינו נמנה עם המתנחלים, המתנחלים או המצטערים. הוא הביא את משפחתו אל מעבר לקו הירוק מבתי הרופאים בתל־השומר, כששמוגה שוות־ערך של השקפת עולם ושל שאיפה לגבי טימית לנוחות אישית במחיר סביר היתה המניע העיקרי להחלטתו. הוא היה מעדיף להתנחל איש־שם עמוק יותר בשטחי יהודה ושומרון, אבל רעייתו, רופאה במכון הלב במרכז הרפואי על־שם שיבא, ביכרה ללכת ברוח ססמאות הפרסומת נוסח "עשר דקות מכפר סבא". ואכן, בתיה המערביים של אורנית נושקים למה שהיה בעבר גבול מדינת ישראל, ומה שמוגדר עתה כקו הירוק.

לא, לא, לא. ד"ר בנימין אינו מכיר בקיומו של הקו הזה. "לא רק בעלי דעות פוליטיות כשלי מחקו אותו מהמפה", הוא אומר. "גם אלה שבאו ליהודה ולשומרון מטעמי נוחות לשמה מחקו את הקו הירוק — בעצם מעשה ההתיישבות. מעולם לא בדקתי כציניות התושבים החדשים, מהרגע שבאו תוקעו כאן יתד, מסיבה כלשהי, פוליטית או כלכלית, נוצרה בינינו שותפות אינטרסים ששום אדם בדיעות לא יתבוסס לה". ובהמשך להגות זו מסביר לנו מייק שגם הערבים מחקו את הקו הירוק ברגע שאין עוד הבדל בין תושבי יפו או טייבה לבין הפלשתינאים בראמאללה או במחנה ג'באליה. גם כאן וגם כאן מניפים דגלי אש"ף.

אורנית אינה הכנסת — הלחץ לקונפורמיזם מחשבתי, כלפי חוץ לפחות, הוא אדיר. מי שסבור אחרת מד"ר בנימין לא יעז לפצות את פיו בנוכחותו של עיתונאי. אמצעי התקשורת נחשבים כאן לגורם עוין, כמעט כמו הערבים המיידים אבנים או מבעירים צמיגים. אשה שאמרה לי "אכלנו אותה" השביעה אותי שבע פעמים שלא אזכיר את שמה. אילו ידעו היא ובעלה וילדיה איך יתפתחו הדברים, מעולם לא היו עוברים לכאן מגבעתיים, מדירה בת שלושה חדרים קטנים לבית נאה ומרווח שהקרקע בוערת מתחתיו. עכשיו הם תקועים פה, עם חובות ורכוש ממושכן שאי־אפשר למכרו. מנהל המכירות של "דלתא" מספר כי נותרו לו בסך הכל שלושה או ארבעה מגרשים, אך מי שבאמת חפץ להשתקע באורנית לא יתקשה ליהנות מהצעות רבות מיד שניה.

כך, איפוא, אם רוצים בכך אם לאו, אין לבת־שיחי ולמשפחתה ברירה אלא להתמך באלה שדוגלים ברעיון של ארץ ישראל השלמה. להתמך, כי נוצרה שותפות גורל, ולהתביא את השושתיה כי האמות של ביתה, כי אוזנו של האח הגדול כרויה לכל רחש של תבוסתנות.

ביום ו' שעבר התפרסמה במוסף "סופשבוע" של "מעריב" כתבה שבה סיפרו שלוש נשים על פתיחן ועל ההרהור השני שיש להן היום לגבי ההליכה לשטחים. העיתון שמר על עילום שמותיהן, ואפילו שם היישוב לא הוזכר. יודעי נפש האדם מוטענים כי מדובר באורנית ושערי תקווה, בשני היישובים מתנהל עתה מעין ציד מכשפות קטן. "לא יעזור להן. אנחנו נגלה מי השחיר את פנינו", איים אחד מתושבי אורנית בשם רבים מחבריו.

"רוח פטריוטית"

"הנשים תמיד קצת היסטריות", פירש את התופעה המבישה בצלאל הדר, שאסף חתימות לעצומה שתישלח למערכת העיתון כדי למחות על "הכתבה השקרית". האנשים חותמים בלי להתעמק בתוכן המכתב — די שבצלאל אומר להם לחתום כי נפגעו אינטרסים חיוניים של היישוב. המצב רציני מדי מכדי לאפשר חופש ביטוי לתבוסתנים. אילו קרה הדבר ברוסיה הסובייטית, היינו מדברים על ריכוז בולשוויקי. כאן מכנים זאת "שותפות גורל" ו"רוח פטריוטית".

לקראת סוף השבוע נסע בצלאל הדר לפגישה בבנק הפועלים בפתח תקווה כשבכיסו חתימות של חמישה אנשים שיאותו לשמש לו ערבים. הוא זקוק באופן דחוף להלוואה של 30 אלף ש"ח. לפני כמה שנים, עת נוסד היישוב על־ידי חברת "דלתא", דובר על 800 משפחות שיגורו בו עד קיץ 1987. לטקס יריית אבן הפינה הגיע יצחק שמיר והצטלם על רקע כרזה שהבטיחה לרוכשים "וילות טבולות בירק, ביער החורשים בין פתח תקווה לכפר סבא", במחיר מפתה של 80 אלף דולר, כולל פיתוח סביבתי, לא כולל מע"מ. עתה, באביב 1988, יש כאן פחות מ־300 משפחות, ועוד כ־100 בתים בשלבי בנייה שונים. מספר המתגוררים אינו מבטיח פרנסה בשפע לבעל חנות מכולת כמו בצלאל הדר. אין מנוס מליטול עוד ועוד הלוואות. וכך, בשיחה על פוליטיקה ואידיאולוגיה, יוצא אט אט המרצע מן השק ונחשף גם הפן האחר של שותפות אינטרסים. "הכתבות השליליות השקריות", אומר בצלאל, "מבריחות משתכנים בכוח ומונעות מהאנשים להשקיע מעבר לקו הירוק. מבחינה כלכלית זו תופעה הרסנית". כאשר קנה את החנות שילם אלף דולר למטר רבוע. עתה, כך הוא טוען, מוכנה החברה למכור שטחים מסחריים ב־800 דולר למטר בלבד. בחלקה גדולה שבכניסה ליישוב יצקה החברה המיישבת יסודות למרכז מסחרי. משראו מנהליה את קצב האכלוס האטי עצרו את תנופת הפיתוח. הבניין לא הוקם מעולם. כנראה תועבר החלקה לקופת חולים, להפעלת מרפאה.

השמש האירה פניה וברחבת המועדון המקומי יושבים כמה גברים ונשים ומנתחים את המצב. מדי פעם מגיח מהכביש הנדירי ג'יפ צבאי חמוש במקלע כבד. בעל המועדון והוועד המקומי מחליטים לכבד את החיילים על חשבון הבית. המסודלים של צה"ל מוסיפים לתחושת הביטחון, התושבים מבקשים לגמול לחיילים. אורנית אינה מוקפת גדר. שמעון, אלוף־משנה שפשט מדיו ולומד עתה במכללת בית ברל, אומר שלגדר יש השפעה פסיכולוגית שלילית. "מרגישים כמו בגטו".

גם אידה (לא גודל) באה לרחבה עם כלבה. לאורנית הגיעה עם בני משפחתה מהרצליה הצעירה: לפנים נמנו עם מתנחלי ימית. עכשיו, כשרועדת אדמת השטחים, היא שוקעת בטראומה של פינוי. בשעות לפני הצהריים, כאשר בעלה עסוק בנגריה שלו בראש העין, אידה מהרהרת על מה שעלול לקרות. "מה פתאום פינוי?" מרגיע אותה משה ("כושי") לוי, קבלן עבודות עפר ביישוב. כל עוד ממשיכים לפתח את המקום אין סיבה שיהיה פסימי. את הטרקטורים שלו מפעילים ערבים משכם. לוי דואג להם למקום לינה בכפר קאסם, כדי שלא ייעדרו מהעבודה בגלל שביתות או עוצר. ברוח אופטימית זו הוא קובע בבטחה ש"את אורנית לא יזיזו לעולם".

"זה בדיוק מה שאמרו לנו בימית", עונה בשקט אידה, בעלת הניסיון.

לא מהמרים על שמיר

האנשים באורנית, באלקנה, בשערי תקווה ובאריאל (היישובים שנסקרו לצורך כתיבת הכתבה הזאת) עוקבים בימים אלה בדריכות לא רק אחר המתרחש בשטחים כי אם גם אחר ההתפתחויות בוואשינגטון. לשמעון פרס הדביקו פה מוניטין של בוגד, אבל גם על שמיר לא הכל מוכנים להמר. "לנו זיכרון ארוך", העיד בן־שיחתי מקרי בסטקיית "החצר האחורית" באריאל. "האם לא הליכוד החזיר את סיני והחריב את ימית?" המסקנה המתבקשת היא לסמוך על הכוחות הפוליטיים שמייצגת התחיה. ד"ר מיכאל בנימין יגיד לנו לאחר מכן שהתחיה היא המשענת הבטוחה ביותר, שהרי אין היא אלא "היורשת המוסרית של מפא"י האמיתית. זו שהקימה יישובים ולוחמים מתוך חזון ציונות שנשכח בארץ ישראל של שנות העשרים והשלושים".

באריאל סומכים ראש־בראשונה על עצמם. מכונית הפוכה וחרוכה עם לוחית זיהוי כחולה מונחת עדיין בשולי כביש חוצה שומרון, בכניסה לאריאל, כדי שיראו הערבים עם מי יש להם עניין. באורנית, להבדיל, נזהרים מהמוכיסמות. ביום רביעי כונסה בבית הספר המקומי אסיפה כללית של המתיישבים. המסר העיקרי שביקשו הממונים על הביטחון ביישוב להעביר לתושבים היה פשוט וקצר: לא עין תחת עין, כי אם עין פקוחה בלבד. את השיקולים ואת המבצעים הביטחוניים, וגם את התגובות הבאותות, יש להשאיר בידי השלטונות.

בערב שקדם לאסיפה התכנסה לדיון ועדת הביטחון של אורנית. היושב־ראש שלה, אברהם שרה (25 שנות שירות בצה"ל ועוד חמש שנים במשטרת ישראל), חקר אותי ארוכות על השתייכותי למחנה פוליטי זה או אחר בטרם זימן אותי לפגישה. איש ביטחון ותיק, לא לוקח סיכונים. הוא יודע שהמצב באורנית עדין, שלא לכולם החוסן הרעיוני המאפיין את אנשי ארץ ישראל השלמה. גם אם ה"תבוסתנים" הם מיעוט בשולי השישית, הרי ידוע שתפוח רקוב אחד עלול להרקיב ארגז תפוחים שלם. "האנשים אינם בבהלה, כפי שזה תואר בכתבה ב'מעריב', אבל הבעיות הביטחוניות גורמות להצטברות של מרירות הנובעת מסיבות שונות לחלוטין. יש פער לא קטן בין הפרוספקט שהפיצה החברה המיישבת לבין המציאות, הבריות נוטים לקטר. זה הטבע היהודי", מתאר אברהם שרה את המציאות שאתה צריכה להתמודד הוועדה. מזכירות היישוב מחפשת עכשיו מועמד למשרה מלאה של קצין ביטחון שירכז בידיו את המלאכה השוטפת.

את המציאות הזאת מסיבה להגדיר אסתר שור, תושבת שערי תקווה מזה 18 חודשים: "כאשר אתה מקים בית בשומרון, אתה מוסיף לך לא רק גינה. אתה מוסיף גם אידיאולוגיה כדי להגן עליו ולתת משמעות להחלטה שקיבלת". לגביה ולגבי בעלה עמנואל, רופא ילדים בהרצליה, היה זה מהלך נבון כאשר הם רכשו ב־2,500 דולר מגרש לווילה שלהם. אמנם עברו עליהם "צרות נוראיות" עם הקבלנים והבנייה נמשכה יותר מארבע שנים, אבל סוף־סוף הכל טוב. "גרתי בכפר לין ובבוסטון, בצפון קרולינה ובכפר הסידים, אך בשום מקום לא הרגשתי מאושרת כמו בביתי שבשערי תקווה. בני הגדול לומד ב'אליאנס' בתל אביב, הבינוני, בן 15, נוסע כל יום לבית הספר באריאל, והצעיר לומד באורנית. אני חשה קרבה חזקה למקום ולחיי הקהילה שבו, ומכיוון שאין גדרות תיל בין שערי תקווה לבין רמת השרון, אין לי תחושה שאני מחוץ לגבולות המדינה. ברור שהמאורעות האחרונים מעוררים אותי לחשוב, להתייחס לשאלה הפוליטית הכללית. אנחנו במאבק גדול, ובעימות הזה עם הפלשתינאים קיימת השאלה הבסיסית: מה עדיף, מוסר או כוח? אני מודה שאני חסידה גדולה של כוח".

אך למקרה שהכוח לא יוכיח את עצמו, שומרים באמתחתם אסתר ועמנואל שור פוליסת ביטוח טובה: הם לא מכרו את דירתם הקודמת. זו דירה גדולה ברחוב הרב אשי בתל אביב, באותו בית שבו שוכנת גם דירתו הפרטית של שמעון פרס.

בין יהודי אמריקה: תמונות מצב (ח')

"אז מי אנחנו בכלל?"

מאת יואב קרני

אחרי 102 שנה החליטו ראשי הזרם הקונסרווטיבי של יהודי ארה"ב להודיע מיהם בעצם ● "הידיעות על מותנו היו מוגזמות מאוד", כותב אחד מהם בהקדמה להצהרת העקרונות הראשונה של התנועה

קווינסבורו, ניו יורק

אפילו אחרי מלחמת העולם השנייה עדיין האמינו רבים ממנהיגיהם, כי מוטב להם להימנע מלקרוא לעצמם בשם. הכוונה היתה, שתנועת יהודים ויפלגו. רק ב־1945, כמעט ששים שנה אחרי ייסודה, הוציא הזרם הקונסרווטיבי של יהודי אמריקה את מחזור התפילות הרשמי הראשון שלו. רק ב־1985, כמעט מאה שנה אחרי התחלה, החליטו הקונסרווטיבים, להכריז מיהם בעצם. השבועון התקשורת של התנועה, באמצע קיץ מוסלג במעלה מדינת ניו יורק, הם הפיצו ספר כחול קונטרס־קטן, 57 עמודים בסך־הכל, שהם קוראים לו "אמת ואמונה: הצהרת העקרונות של היהדות הקונסרווטיבית".

שנתיים נדרשו למאמץ ההגדרה, שהשתתפו בו 23 רבנים וחוקרים, בראשם עמד הרב רוברט גורדיס, פרופסור בסמינר היהודי התיאולוגי בניו יורק, שהוא האקדמיה של הקונסרווטיבים. בהקדמה לקונטרס כתב פרופ' גורדיס: "לעתים קרובות נשמעת הטענה, שהיהדות הקונסרווטיבית נמצאת בנסיגה, ועומדת בסכנה של התפוררות לכלל קבוצה קטנה של ניצולים, או של התפצלות למספר קבוצות עויינות. במהלך השנתיים (של הכנת הקונטרס) למדנו, כי כמו ההודעה על מות מארק טוויין, הידיעות על קיצה של היהדות הקונסרווטיבית הן מוגזמות עד מאוד".

נתונים סטאטיסטיים על יהודי אמריקה מעוררים בדרך כלל חשד. ויכוח נטוש על המספר הכולל של היהודים; ויכוח נטוש על מספר היהודים המעורבים בחיים המאורגנים של הקהילה; ויכוח נטוש גם על גודלם של שלושת הזרמים העיקריים. ספר השנה של הוועד היהודי האמריקאי מעמיד את מספר כל היהודים על קצת פחות משישה מיליון. מקובל להניח, שבערך חצי המספר הזה קשורים בבתי כנסת — לא בהכרח כביטוי של אקטיביזם דתי, אלא יותר כביטוי של השתייכות לקהילה.

מקובל היה להניח שבערך חצי היהודים המאורגנים שייכים לבתי כנסת של הזרם הקונסרווטיבי; שליש ויותר שייכים לבתי כנסת של הזרם הרפורמי; עשירית שייכים לבתי כנסת של הזרם האורתודוקסי; והשאר הם בחזקת "על־זרמיים".

אבל אין כמעט ספק שהנתונים האלה איבדו את תוקפם. הרפורמים אומרים, שב־800 בתי הכנסת שלהם חברים, כיום, 1.3 מיליון יהודים. אפילו נקבל את מספרם, הקונסרבטיביים שואלים: יש מיליון וחצי חברים בכ־850 בתי כנסת [illegible] נכבר. נתונים של "מרכז המידע היהודי בצפון אמריקה", היודע בראשי התיבות האנגליים "ג'סנה", מראים, כי בשנים 1985־1986, לראשונה, נכחו בבתי ספר דתיים רפורמיים יותר תלמידים מאשר בבתי ספר קונסרווטיביים.

שורה של התפתחויות בתנועה הרפורמית מאיימות לגזול מן הקונסרווטיבים את הצדקת הקיומית שלו. הרפורמים של שנות השמונים שונים במידה דרמטית מן הרפורמים של שנות השלושים. הם חוזרים ומתקרבים אל המסורת ואל הדימאזל, שלפנים דחו בבוז. הציונות הזה, של עניין מחודש במסורת ושל השקפת עולם כללית ליבראלית מאוד, קוסם למספר גדל של צעירים יהודים באמריקה.

הידיעות על מות הקונסרווטיבים, או אפילו על דעיכתו, הן, כדברי פרופ' גורדיס, "מוגזמות מאוד". אבל הצורך של אבות התנועה הקונסרווטיבית להגדיר בפעם הראשונה את עקרונותיהם, במאמץ קולקטיבי יותר, הוא עדות למשבר גילוי העמידה. נשיא ארגון הרבנים של התנועה הקונסרווטיבית, הרב קאסל אייבלסון, אומר, שמן השאלה "מה רוצים הקונסרווטיביים" משתמע "החשד שהיהדות הקונסרווטיבית היא פשוט מאורגנת־אמצע מעורפל ובלתי מגובש בין האורתודוקסיה ובין הרפורמה".

ההיסטוריה אומרת, שאת התנועה הקונסרווטיבית באמריקה יצרה האריסטוקרטיה היהודית־גרמנית, שלא רצתה להכניס לבתי הכנסת הרפורמיים שלה את רבבות המהגרים היהודיים ממזרח אירופה אבל רצתה באותה שעה להקל על תהליך התערות שלהם. את האורתודוקסיה תפסה האריסטוקרטיה הזו כמכשול להתערות תרבותית וחברתית.

רבנים קונסרווטיביים מכירים באירוניה [illegible] היתה תוצאה של התרחקות מן האורתודוקסיה, ובאותה שעה של אי־נכונות להמיר אותה ברפורמה מימית, כמו זו שהציעה באותם הימים היהדות הרפורמית. הקונסרווטיביים הוגדרו איפוא על דרך השלילה: לא־אורתודוקסים ולא־רפורמים.

לא רק הרפורמים עברו שינויים, שהילצו אותם מעמדת התגוננות. הרב אייבלסון כותב בהקדמה להצהרת העקרונות של תנועתו, כי "האורתודוקסיה, שלפני כמה דורות נחשבה באופן כללי למאובנת, חזרה בהרמת־ראש אל החיים, והיא מתאפיינת באידאולוגיה תוקפנית, השוללת את הלגיטימיות של הגישות הלא־אורתודוקסיות כלפי היהדות".

לפיכך, ממשיך הרב אייבלסון, "אין עוד די בהגדרת היהדות הקונסרווטיבית על דרך השלילה. עכשיו ברור שהמצפונו מהגדרה עצמית עלינו באבדן הביטחון העצמי אצל היהודים הקונסרווטיביים, אשר אינם יכולים להגדיר לזולתם, קל וחומר לעצמם, מהי יהדותם".

מאמץ ההגדרה היה קשה במיוחד, בהתחשב בנטיות המנוגדות של הקונסרווטיבים. בתוכם מתרוצצות לפחות שלוש אסכולות, מן הימין ה"מסורתי" ועד הליבראלים. בשנים האחרונות גברה הנטיה הליבראלית. היא הגיעה לשיאה, כאשר הוכשרה בפעם הראשונה אשה לרבנות קונסרווטיבית, לפני שלוש שנים. בסמיכות זמנים מיסדו כמה עשרות רבנים קונסרווטיביים ימניים את התאגדות להודרשות, במסגרת "האיחוד למען קונסרווטיבים מסורתי".

הוועדה שהכינה את הצהרת הקונסרווטיבית כללה ימין, מרכז ושמאל. פרופ' גורדיס, שעמד בראשה, אומר, כי הופתע ממידת הסכמה שהתגבשה בסופו של דבר. הרב וולף קלמאן, סגן נשיא ארגון הרבנים הקונסרווטיביים, אומר, שההצהרה "משקפת ריבוי דעות". הרב קלמאן, הנחשב לאיש האגף הליבראלי בתנועה, אומר, כי ההסכמה החשובה ביותר היא על "דחיית כל צורות הפונדמנטאליזם", או הקנאות הדתית.

מקור המחלוקת העיקרי בין הקונסרווטיבים לאורתודוקסים אינו על עצם הלגאליות של ההלכה, אלא על פירושה. ד"ר ניל גילמן, פרופסור בבית המדרש הקונסרווטיבי, מסביר ועדה שהכינה את הצהרת העקרונות, אומר: "חלק מתהליכנו הוא שאין ביטוי מונוליתי של תיאולוגיה או של הלכה...אין איש יודע בדיוק מה רוצה אלוהים. לא זו בלבד שאנחנו מתירים ריבוי של דעות, אלא אנחנו מעודדים אותו".

ד"ר גורדון טאקר, חבר אחר בוועדה, מעמיד את ההבדל בין הקונסרווטיביים לאורתודוקסים על עיקר אחד: "אנחנו אין להם אפיקורסים, אבל הם רואים בפסיקות פסיקות משהו המובן מאליו. אנחנו לא".

חיים בעולם מסורתי

את ההבדל ביניהם ובין הרפורמים מעמיד גילמן על העניין של "נכונות הקהילה לסור למשמעת", כלומר נכונותה לקבל את ההלכה בפירושה הקונסרווטיבי. רבנים רפורמיים, לעומת זאת, נוהגים באוטונומיה מלאה, ואילו ואין הם כפופים להלכה. התוצאה היא, שבתוך זרם אחד אפשר למצוא רבנים חבושי כיפה ומנציגי טליתות, השומרים כשרות, ודוחים מעיקרם נישואי תערובת; וכן רבנים גלויי ראש, המתייחסים בביטול למסורות פולחניות ולכשרות, ומשיאים זוגות מעורבים בבתי הכנסת שלהם.

ד"ר גילמן אינו מכחיש את הקושי בהגדרה היובית של הקונסרווטיבים. "קשה להעביר להמונים לא מלומדים שאשה יכולה להיות חזנית, או רבנית, או שליחות ציבור — אבל מרפנים הם עדיין טריפה. קשה להסביר מפני מה יש להניח תפילין, ולא לגעת בכסף בשבת — אבל באותה שעה מותר לנהוג בשבת אל בית הכנסת. אני אמנם מבין את זה, אבל אין זו עמדה שקל להסביר אותה, וקשה ליצור תנועת המונים על בסיס כזה".

בשיחה אתו מדבר ד"ר גילמן גם על שינוי ברמת ההשכלה אצל חברי התנועה, ועל רצון לקבל הדרכה: "אנשים רוצים בזה, גם להטים להאזין...יש תחיה תיאולוגית ואינטלקטואלית. אנשים שואלים שאלות תיאולוגיות, מפני שאנשים רוצים להבין את מעמד החיים...מרוצה מפני שאנחנו חיים עולם מסורת, קשה מנשוא, מסביר, מבר לכל". ד"ר טאקר מדבר על "רצון ליישב את הסתירה בין חיים בעולם מודרני ובין נטיה למסורת".

הבשורה הזו, על התחדשות רוחנית־דתית של העניין בדת, בוקעת מפינות לא מעטות של הקהילה היהודית באמריקה. "תנועת התשובה" אינה הביטוי היחיד שלה, ותחיה דתית אינה מוגבלת לאורתודוקסיה. במחנות קיץ, באגודות "הלל" בקמפוסים של אוניברסיטאות, ובבתי כנסת רפורמים וקונסרווטיביים ניכרים אותותיה של התחיה.

רב קונסרווטיבי צעיר, בנג'מין סקלניק, בן 34, ממדינת קונטיקט, אומר: "אנחנו חיים בעידן הפוסט־מודרני. משהו קורה מבחינה מדעית להגות. אנשים נעבים עכשיו למיסטיצים. בני קהילתי מסוגלים לדבר על קבלה. אני משמיע הדרשות על יסודות המיסטיקה היהודית. זה משהו שלא היה יכול לקרות לפני עשר שנים".

על מידת הצלחתם של הדיבורים האלה ייעשה ניסיון לעמוד בכבצה מן הרשימות הבאות.

"לתקן עולם במלכות שדי"

הקטע המובא כאן מהצהרת העקרונות של הקונסרווטיבים בשום פנים אינו משקף את מלוא היריעה של המסמך. הוא משקף, לעומת זאת, רעיון של אקטיביזם דתי, המקובל על שני הזרמים היהודיים הגדולים באמריקה, וזר בעיקרו לחיים הדתיים בישראל: "מדרש עתיק אומר, כי הסיבה שהעולם לא הושלם מקץ ששת ימי הבריאה, היא שאנחנו, כשותפיו של אלוהים, נוכל להשלים אותו. לפנינו יש סדר יום לא מושלם: לתקן את במלכות שדי".

"דאגי ראה שהיהודים יקדישו תשומת לב לעניינים פנימיים של שיור יהודי ושל המשכיות. ועם זאת, החשיבות הגדולה ביותר נודעת למעשינו — כתנועה וכיהודים — לממש את קריאת מסורתנו לקדם את הצדק, את החירות ואת השלום. "אפילו כאשר אנחנו מדברים לטובת יהודים מדוכאים או נרדפים בבריה"מ, בארצות ערב, באתיופיה ובמקומות אחרים — כך עלינו להרים את קולנו גם בעניין הסכנות של השמדה גרעינית, בוטעות, רעב ועוני ברחבי העולם, וכן בעניין האיומים המשקפים לאיכות הסביבה שלנו.

"עלינו לעבוד בצוותא עם אזרחים אמריקאיים בני כל הדתות, ולנקוט במידת הצורך פעולה פוליטית כדי להשיג את המטרות האלה. עלינו לזכור כי אנחנו צאצאי אברהם, אשר תבע מאלוהים לעשות צדק עם החטאים עובדי אלילים; אנחנו צאצאי משה, אשר מבה עורך למחרת של הצר המלוכה המצרית, כדי לשרת את עמו. אין אנחנו צריכים לשכוח לעולם, כי גרים היינו בארץ מצרים, ואנחנו מחויבים להפצת את פרצנו לשיכוך מכאוביהם של מי שעדיין לא זכו בחירות, ולקרוא להם דרור.

"...מעל לכל, חלילה לנו להיכנע לאדישות, לציניות או לתבוסתנות. מתוקף המחויבות הפעילה שלנו לרעיונות הצדק, המצויים בתוך התנ"כי והרבני, עלינו למלא את התחייבותנו להיות שותפיו של הקדוש ברוך הוא במעשה בראשית, שותפים לאלוהים בבריאת עולם מושלם יותר".

(תרגום ממסמך עקרונות היהדות הקונסרווטיבית 1988)

רצוי לחשוב על השיווק לפני כן

יגאל אילן חברה לפיתוח תוכניות שיווק בע"מ - שרותים בישראל ארה"ב ואירופה.

דרך חיפה 13 תל־אביב - טלפון: 252967 / פקס: 268020

למי שמחפש תשובות מעשיות בתחום השיווק

שלטון בגוף ראשון

צרפת תמהה ומשועשעת לנוכח ספר־זיכרונות מוזר, עסיסי ואגוצנטרי להפליא שפירסם הנשיא לשעבר ז'יסקאר ד'סטאן

מאת יואב טוקר

פאריס

עצם הלקלקה ושמורה השליך באמתחתו הנשיא לשעבר, ואלרי ז'יסקאר ד'סטאן: זו נוסחתו המקורית לסידרה של ספרי זיכרונות הנוחתים עלינו מפסגות השלטון העולמי. כחמש מתוך שבע שנות נשיאותו (81־1974) נפרשות על פני 400 עמודים של פיקנטרייה מפולפלת למדי, מנוסחת כרפורטאז'ה משוד בנוסח "אני הייתי שם"; מעין "ארמון האליזה מכפנים", עם לא מעט הרהורי נפש אישיים והטאריכתיבה אודלסצנטיים. כל זאת תחת כותרת המבריזה, לא פחות ולא יותר: "השלטון והחיים".

ז'יסקאר עצמו מסביר בהקדמה, שהחלטתו לכתוב מה שכתב, כפי שכתב, נולדה "תוך כדי הרהורים על אודות אי־ההבנה המדהימה הזאת שבין שולטים לנשלטים; אי־הבנה שבעטיה מזוהים השליטים עם מין אנושי שונה כביכול". נחישות ההחלטה של הכותב לנפץ אי־הבנה מבנית זאת ניכרת כבר בדפים הראשונים. ראשיתו של החיבור בפרק המכונה "הבריאות של המנהיגים", שעיקרו התעכבות מפורטת למדי על בעיותיהם הרפואיות של אחרים מגדולי עולם: הנשיא פומפידו ברגעי סף ההתעלפות שלו, מוכה סרטן; הקאנצלר שמידט המאבד את הכרתו על הספה בלשכת ז'יסקאר באליזה ("הוא פולט גניחה; מיד אחר־כך מפרפר; הפרפור מתמיד; אני תופס שזה רציני"); ברז'נייב המדהיבוהה, המושיט יד חברטית קרישה: "אני חש במאמץ שעליו לעשות כדי להתבטא. נדמה לי ששאני שומע בפיו רחש נוזלים מתנועעים, כאילו צפות לסתותיו בפיו (...) מגישים לנו תה".

★ ★ ★

הספר אינו מכיל, במובן המקובל, גילויים של ממש בנושאי מדיניות גבוהה. ז'יסקאר משוטט בלוויית אורחיו ומארחיו — ובעיקר, כך נדמה, בלוויית עצמו — בין המאורעות בזירה הצרפתית והבינלאומית. מעין מצבור של פכים קטנים ובינתיים. לאורך הדרך מעיד הנשיא לשעבר, פה ושם, לגופם של עניינים שעל הפרק. כך למשל הוא מתאר — בקיצור חשוד במקצת — כיצד סירב להיענות, בדצמבר 1975, להזמנת הנשיא סאדאת לסייר לאורך תעלת סואץ, מחשש שסיור כזה יתפרש כפגיעה בישראל. לעומת זאת, הוא מתאר בפרוטרוט שיג ושיח שקיים בחורף 1977 עם סאדאת בניסיון, לדבריו, לשכנע את הראיס לפעול להפלת קדאפי.

ז'יסקאר מתאר כיצד הורה בעיצומו של המשבר האיראני שקדם ליציאת השאה מטהראן, להכין בחשאי את גירושו מצרפת של האייטולה חומייני. המבצע, על היבטיו המינהליים, המשפטיים והמשטרתיים, תוכנן בסודי סודות בקפדנות של גיזת קומנדו. ברגע האחרון קיים הנשיא, בעקיפין, קשר עם השאה. זה, להפתעת ז'יסקאר, נשמע מסויג מן הרעיון של גירוש חומייני מהעיירה הקטנה סמוך לפאריס, שם זכה עד אז למקלט מדיני.

ז'יסקאר מטלפן בשעת לילה מאוחרת לשר החוץ שלו, מישל פונייאטובסקי: "קיבלתי זה עתה את תשובת השאה. הוא מסרב לקחת אחריות בפרשה. אם נעשה זאת, הוא יאמר שלא נתן הסכמתו לגירוש האייטולה. צריך לבטל הכל".

"אדוני הנשיא, הכל מוכן לביצוע מחר השכם בבוקר!"

"אני יודע. בטל הכל".

★ ★ ★

פתיחתים נכבדים במיוחד מסל הזיכרונות נושאים אופי אישי, ואישי מובהק. תוך כדי עיסוק קפדני בעצמו, בדימויו בעיני אחרים, במוטו־הבזיק שעשו עמו כלי התקשורת הזורכים, מרשה לעצמו הנשיא גם התגנויות ספרותיות: "קשה לי לצאת מהעולם". מתאר ז'יסקאר כמתנה מאמיר המהלך את סיומה של אסיפת בחירות נלהבת. "עלינו להצות שורות שורות עמוסות של אוהדים (...) על הפנים הצהולות שמולי נמוך מעטה לבן בהיר (...) הפיות נרמים שרים (...) כל העיניים מכוונות לעברי (...) יד ימין, יד שמאל שלי, להצת ידיים בניסיון שלא להזניח איש (...) מעריצות מחבקות ומנשקות אותי (...) אני חש בחלים להים על לחיי (...) ודאי ניכרים עליהן כבר עקבות השפתון האדום".

בענייני הן נשי ותאוות צמרת גם הכין ז'יסקאר לקוראיו הפתעה: בשר ודם, גם הוא, מסתבר, נשיא ככל שהיה, התנסה בחשק. היה זה באפריל 1981, במהלך אסיפת בחירות שטופת־שמש בקורסיקה. על הבימה לצדו להטה שרת האנטי־בריסטוקראטית שלה, אליס סונייה־סייטה (אגב, אחת מן הדמויות הציבוריות השנויות ביותר־במחלוקת באותם ימים), בטאום משולהב כזכותו של מה שז'יסקאר מכנה בעדינות: "מעלותיו האנושיות של ואלרי ז'יסקאר ד'סטאן האדם"...

וכך כותב הנשיא לשעבר בפיסקה שכבר שדיינה לעד את זכויותיה הלאטיניות: "גופה (של השרה, כמובן) שריר. תנועותיה גינוחות כתזזית־הגבר. רגליה גרמות לי שותפות (...) מחשבה מהורה מפלחת בי: כשהיא עושה אהבה, היא ודאי עושה זאת באותה מידה של נחישות".

★ ★ ★

לתיאור נרגש אחר, להבדיל, זוכה שיחה שקיים ז'יסקאר עם הקאנצלר שמידט במכוניתו של הקאנצלר, במהלך ביקור רשמי בגרמניה המערבית בקיץ 1980. הקאנצלר מספר לו כי אביו יהודי. "התרגשה אחזה בי. חר כיתי לכל, אבל לא לזאת", הוא כותב.

וז'יסקאר מוסיף בהרהור: "הנה, 50 שנה אחרי השואה, רוצה הגורל ובראש שתי המדינות הגרמניות — גרמניה ואוסטריה — עומדים מנהיגים יהודיים (שמידט וקרייסקי) (...) הראשון של המעיסו" (שמידט, אגב, כבר הספר את סיפור יהדותו לפני שנים בראיון ל"ניו יורק טיימס").

פימור האדם־נשיא־בורר מבורר בחיבורו של ז'יסקאר זוכה להפרה אמביוואלנטית. השפה במיוחד, בתיאור הליכי הדיון בבקשות חנינה של נדונים למוות. בקצבו של המסלול המשפטי של פסקים וערעורים, הוא, והוא לבדו, אמור להכריע. כשחתם בפעם הראשונה על המסמך הדוחה את בקשת החנינה, כיוון את השעון המעורר שלו, סמוך למיטת השוף באגף המגורים של ארמון הנשיאות, לשעת בוקר מוקדמת. הוא ביקש "להיות ער", מתוק ומודע, ברגע ההוצאה של הגליוטינה.

"בשעה ארבע לפנות בוקר היה הלילה שחור. אף לא רחש נשמע בחוץ. אני ממשיל את הדילוגות. מרותק בשמעת החלקלקות המשומנת של מנדאיות־הניקוין העיתונות. אני מנסה לדמיין במוחי את השלשלת האירועים: דלת תא הכלא נפתחת (...) הצית המסדרונות בבית הסוהר (...) נכנסים אל חצר־הכלא (שם מוצבת הגליוטינה) (...) לפתע אני מבחין שהשמים הפכו אפורים־בהירים: קרן אור על פני העננים. אני מבטל בשעה: השעה שש. הייתכן שנרדמתי? "(...) ההוצאה להורג התקיימה. אני מצטלב (...) אני פותח את מקלט הרדיו. הרשות השעה שש. השודרן קורא את ההודעה הרשמית על ההוצאה להורג. אני נותר זקוף, אני עייף. בתוכי לא זע דבר".

★ ★ ★

שמועה שאין לה אישור גורסת, שלא פחות מ־300 אלף עותקים של "השלטון והחיים" כבר נמכרו במהלך השבועיים הראשונים של ההפצה. זה קציר מכירות מרשים ביותר, המעגן ללא ספק גם את הכנציאה לאור — ואלריאן ז'יסקאר ד'סטאן, בתו של המחבר.

הפרשנים הפוליטיים של צרפת, נבוכים אך רווי־נחת, מסבירים עתה בהלומות שווה ודרכו המתוכסת של ז'יסקאר לממש סוד־סוף, אחרי שבע שנים בנדבר, את ה'קאמבק' המיוחל שלו. מי שהואשם זמן רב כליכך בהתנשאות מקצועית, ביהירות, בהתבדלות מגבוה לעבר עולם ומלואו, יורד עתה אל העם בראוותנות של פופוליזם מכוון: הנשיא הבורגני, המסוקס כליכך, נהפך לפורנוסר שעל גבול הרכילאי, הנושא ללא הרף בטוהרו סביב עצמו.

הספר נעשה איפוא לתופעה. תקשות הפרק המיידי שלה חורגת לפי שעה מעבר לביקורת התוכנית, מעבר להתפלמסות עם דרך הצגת הדברים — המעוניינת, הלגיטימית בתוך שכזו — של המחבר. ההיסטוריונים ודאי יגיעו אחרת.

ז'יסקאר ד'סטאן: 300 אלף עותקים

هكذا عن الأصل

הפרי הקוצני שהצמיחה ישראל

מאת רודולף אוגשטיין
DER SPIEGEL
מיוחד ל"הארץ"

כותב המאמר הוא המו"ל של "שפיגל"

*

פילוסופיה שבין דפיה אין שומעים את התרועות, את הזעקות וחריקות השיניים ואת קולות השאון המחרידים של רצח והרג — אינה פילוסופיה. (ארתור שופנהאואר)

העובדה שיהודים אינם אנשים טובים יותר או גרועים יותר, שאין לצפות מהם לא יותר ולא פחות כמה שניתן לצפות מאחרים — לפחות עובדה זו יש להביע ולהפיץ ברבים. גרמנים המעוניינים למתוח ביקורת על ישראל אינם רשאים להתבטא כפי שדיבר בזמנו דובר הממשלה של קוהל בשפת הביורוקרטיה של בון על ארמה ישראלית ("לא להפוך את ארצותיך לאמצעי") או כמו שר הנוער בלאנק, האיש של גנשר, המוצא את מקומו בכל שולחן רעים בו מסובים ערבים. כן, אנחנו שעדיין זוכרים את קורבנות השואה ואת בני משפחותיהם החיים כאן עבוק כאשר עלינו להצביע בפני הישראלים על תוצאות מעשיהם. אבל שום ניסיון של העבר, היה אשר היה, אינו יכול לפטור את בני התקופה — יהודים, ישראלים, ציונים ולא יהודים, לא ישראלים, לא ציונים — מהצורך לקדם את השלום. העבר מטביע את חותמו על הפסיכולוגיה של בני האדם, אך אין הוא פוטר אותם מהעתיד.

להוציא את עיתונות שפרינגר, חייבים כאן הגרמנים והמערב גרמנים לומר לישראלים שקשייהם העצמיים כעת הם גם "הפרי הקוצני של מדיניות ישראלית מוטעית", כפי שכתב דונאלד מיסקה בעיתון "צאיט". לאן הגענו אם שר החינוך ונשיאה לשעבר של ישראל הנחשב כתון, יצחק נבון, מבטל את הקרנת סדרת טלוויזיה אשר (וברור כי לכן) מדברת בזכות סובלנות בין יהודים וערבים.

אי אפשר לקבל זאת משר התעשייה אריאל שרון, השותף לאחריות למבחן סברה ושאתילה, בהתייצבו כמלך בלתי מוכתר בעיר העתיקה הכבושה בירושלים, משוריין ומוגן, (בעוד שאנחנו ברפובליקה הפדראלית עוד מתוקים אחר עקבותיו של אחרון שמשי התליינים באס"אס). אי אפשר לקבל זאת שהמנהיגות הפוליטית של ישראל מרשה כפי שכתב די צייט, "לשבור את גפיהם" של צעירים פלשתינים. זה אינו מעשה פשע של יהודים, זו שיטה.

אם הנרי קיסינג'ר באמת המליץ למנוע מאמצעי התקשורת גישה לשטחים ו"לדכא את ההתקוממויות במהירות ובברוטליות" (אפשר לפקפק בכך, אפשר לראות זאת כאפשרי, והרי בכך הוא רק מאשר שהקשרים פוליטיים פנימיים אינם מעניינים אותו וכי אינו מבין אודותם דבר, כפי שלא אחת גם חזר ואמר בהתגדרות. אם יש מהומות צריך, כמו בדרום אפריקה לסלק את אמצעי התקשורת. ואז לא יהיו יותר מהומות: האם זה המסר? קיסינג'ר שבעצמו נרדף בזמנו מטעמי גזע על ידי "פונדמנטליסטים", אינו חושב במונחים גזעיים, אינו חושב במונחים "פונדמנטליסטיים".

ההשוואה עם דרום אפריקה

יש להבין שהיה מתבטא על משטר הבורים בדרום אפריקה כמו על בגין ושמיר ורבין, שמאחוריהם עומדים רוב היהודים הישראלים. ההשוואה מאד קולעת ובמקומה. "ארץ ישראל השלמה", אותה מדינת כיבוש של לוחמים ומתנחלים תלויה כמו מדינת הבורים המתבצרת בעצמה, ברצונה הטוב של ארצות הברית שבה יש לשדולה יהודית גדולה השפעה מכבת. בשתי המדינות, בקייפטאון כמו בירושלים עומדים ילדים ובני נוער בראש ההתקוממות. לא כל כך "המושכים בחוטים" המבוגרים.

שתי אלו הן מדינות "גזעניות" (המרכאות במקור) בהן יש אזרחים, אזרחים ממדרגה שניה ואנשים ללא כל זכויות. בעוד שבדרום אפריקה הרוב של השחורים מכריע, הרי "בארץ ישראל השלמה" תחלוף עוד תקופת זמן עד שערבים נכבשים ובלתי נכבשים ישתוו במספרם ליהודים הישראלים. אך לא זמן רב מדי. צריך יהיה להכיר בצדקתו של חוקר הפאשיזם ארנסט נולטה ולהא גם במאמר, שכבר ב־1978 כתב על "הכישלון" של האידיאולוגיה הגדולה של הציונות (כמו תמיד אצלו, בלווית הסתייגויות, הפעם תוך שימוש במרכאות כפולות). ההצדקות שמעלות שתי שיטות השלטון בכף התקווה הטובה ובירושלים דומות זו לזו. תחת מקל החובלים "הלבן" "היהודי־ישראלי", מצבם החומרי של הנתינים בכל זאת טוב יותר מכפי שהיה לולא היו שולטים בעצמם.

אבל לא על הלחם הזה לבדו יחיה האדם. הוא עדיין זקוק לתשתיות מהימנות עליו ואפילו אם הן מושהות. עליהם הוא יכול להישען, אליהן הוא יכול להסתגל ואת המותן הגנתן הוא יכול לבקש. הישראלים מציעים לאוכלוסיות הכבושות שלהם לא יותר מאשר שרירותיות ללא כחל ופרק. לילדים ולנערים באזורים אלה אין שום סיבה להאמין בעתיד כלשהו אותו הם יכולים להבין, אותו הם יכולים לקבל. הם גדלים בשינאה, ובשינאה הם מטליכים אבנים. כמה פעמים הם נאלצו לצפות ולראות כיצד משפילים את האב ללא סיבה.

לו החזירו הישראלים ב־1967 את השטחים הכבושים — היה מצבם טוב יותר: הם לא היו צריכים להציק יום ולילה למיליון איש, למנוע מהם באורח שרירותי הקלות וטובות הנאה, להרוס בתים ולהפוך גנים לשממה, גם לא לשבור ידים ורגליים של ילדים

איש מג"ב בכניסה לביתו של שרון בעיר העתיקה

לגדול בשינאה

בצבא הישראלי יש עם זאת חיילים וקצינים במספר ניכר שפחות ופחות מבינים את הטעם בשימוש המאורגן באלה. הם אינם מאמינים יותר שרק ארץ ישראל השלמה יכולה להבטיח את בטחון העם היהודי. אבל הם נמצאים במיעוט. מדינה שבנתה המכריע אינה דתית נשענת על בסיסים דתיים ומתפשטת על פיהם. לפעמים מעלים בהצדקה את עצמות שרה אימנו, אך לא רק אותם. לפעמים מדברים על נימוקים בטחוניים, אבל גם הם אינם הסיפור כולו.

מה היה מצבם של הישראלים לוא היו מסתפקים ב־1967 בסיפוח מזרח ירושלים הערבית ומחזירים את שאר השטחים הכבושים, כפי שבפגישתי אתו ב־1967 מלמל בן גוריון חולה וקודח בחום גבוה? מצבם היה אז טוב יותר. הם לא היו צריכים להציק יום ולילה למיליון איש, למנוע מהם באורח שרירותי הקלות וטובות הנאה, להרוס בתים ולהפוך גנים לשממה, גם לא לשבור ידים ורגליים של ילדים. הם לא היו צריכים אז להתנהג כפי שנהגו הרוסים ב־1914 ו־1915 כלפי האורחים היהודים המפוחדים שלהם. "התבדד שמה" הדרישה המוצדקת למדינה משלהם צמח שיגעון גדלות, צמחה התייחסות של עליונות גזעית. לא לכן דווקא תאבד ישראל את תומתה חופשתה — מדינות אינן חפות מפשע — ואולי גם לא את נשמתה (לאיזו מדינה בכלל יש נשמה?), אבל האם כה נעים, נתמד ובריא להתבשל באותו סיר יחד עם הלבנים הדרום אפריקאים בתור מדינת גזע?

יושבים בכלא משותף

העיתונאי דויד גרוסמן בן ה־34, בעצמו ישראלי ובוודאי לא אויב ארצו, סייר בשטחים הכבושים בידי ישראל, שוחח לא עם פוליטיקאים ובכירים אלא עם פלשתינאים ומתנחלים יהודים. הוא מתאר כיצד אומר לו פלשתיני נבון: אתם תישארו אצלנו אבל אתם צריכים לשנות את התנהגותכם ואת היחס שלכם. אתם צריכים להתחיל לראות אותנו בעיניים אחרות. אל תראו אותנו יותר כאנשים ללא כבוד. כמו הוא שאפשר לעשות אתנו מה שרוצים. תתחילו לראות אותנו כשכנים העתידים. מה מועיל לכם הסכם שלום עם חוסיין? אותו ערבי שמוכר בשם בודי למד שלוש שנים באוניברסיטה העברית בירושלים. הוא מקרים את אחיו הפלשתינים לא פחות מאשר את שלטונות הכיבוש המציקים לו. ובין היתר הוא אומר שכאשר הוא יושב יחד עם יהודים (וכל הזמן הוא עובד עם יהודים) באה עליו ההרגשה שהיהודי והוא יושבים יחד בכלא השמור בידי הישראלים.

נראה שגרוסמן שותף לדעה זו. המצב שבהמשכו רוצים הישראלים, הוא כותב, אותו ניתן לכנות "מצב שרוף", אינו יכול להימשך. ואם יימשך יהיה המחיר "קטלני". מה פירוש הדבר? לפחות זאת: שלטון נמשך על ערבים שבינתיים מספרם מגיע למיליון וחצי, ישנה את "אופיה היהודי־דמוקרטי של המדינה". כך כתבו 96 קציני מילואים עד לדרגת מפקד חטיבה בעצומה לממשלה. אינטלקטואלים יהודים, לעיתים קרובות שתקנים, במאים, משוררים, היינו מיעוט קלאסי, חשים תחושת מועקה דומה. יש בניהם המאמינים שהרכבת כבר נסעה. אחרים סבורים שכבר אין זמן לקפוץ ע[illegible]בת הנוספת.

את עקרון [illegible] התבדלות, עקרון הבחירה בהתייחסות לכולם מלמעלה, כפי שנמצא כבר בתנ"ך בספר עזרא, הם רואים כחזון אסון בעולם משתנה, בו יש להבטיח דה פאקטו את כיבושיה של ישראל באמצעות אשראי פתוח של ארצות הברית. זמן רב נדרש לאירופאים עד שתפשו כי אין בידיהם שום מרשם שימושי למצב. הנראה חסר מוצא, לגרמנים ולאוסטרים עוד פחות מכולם. אבל משמעותה של נקודת ההשקפה של ממשלת ישראל, היכולה להיות בטוחה כי היא נהנית מרוב במדינה, היא שרק הערבים חייבים לשנות את הרגלי החשיבה שלהם, לא הישראלים. אך פירוש הדבר הוא גלישה אפשרית לתהום שתשאב את כל הארצות העמים.

קוביות הדומינו הנופלות של סלובניה

מאת אנדרו נגורסקי
Newsweek
מיוחד ל"הארץ"

מיכאיל גורבצ'וב הוא המנהיג הסובייטי הראשון שדרכה רגלו ביוגוסלוויה מאז נכח לאוניד ברז'נייב בהלווייתו של טיטו ב־1980. גורבצ'וב המעוניין בוודאי לשפר את יחסי הקרמלין עם ארץ זו, אמור לבקר גם בסלובניה, הרפובליקה המשגשגת ביותר ביוגוסלוויה. כתב "ניוזוויק" ביקר ברפובליקה זו קרב ביקורו של גורבצ'וב ולהלן דיווחו.

בהשוואה לשאר חלקי יוגוסלוויה או כל מדינה אחרת בתנוכי הגוש המזרחי, סלובניה היא אי של שגשוג וחירות. רפובליקה זו בעלי האלפים המונה רק שני מיליוני תושבים, 8% מאוכלוסית המדינה, מייצרת כמעט חמישית מהתמל"ג ורבע מהייצוא החיוני שלה, המביא למדינה מטבע קשה. בעוד האבטלה מגיעה ל־14% בשאר חלקי יוגוסלוויה, חייבת סלובניה לייבא פועלים מהרפובליקות האחרות כדי לאייש את בתי החרושת. חופש ביטוי בחודשים האחרונים העמידה העיתונות בסלובניה בסימן שאלה כל נושא, החל מבעיות המפלגה וכלה בנכונות הצבא למכור נשק לדיקטטורות בעולם השלישי. "צוני הגאה של העבר נופלים כמו קוביות דומינו", אומר בתו קוסאק, עורך העתון הסלובני היומי "דאלו". "אתה יכול לכתוב על כל דבר".

אף כי מעולם לא היו מדינה עצמאית, הסלובנים, שרובם קאתולים, גאים מאד במורשת הלאומית שלהם ובשפתם. הם ממהרים לציין, שבעוד אשר מרבית יוגוסלוויה נאנקה מאות שנים תחת השלטון העותומאני, סלובניה היתה חלק מהאימפריה האוסטרית. כל עוד הכלכלה היוגוסלווית התפשטה בשנות ה־70, האמינו הסלובנים כי הרווחתם מביאה להם גמול בצורת רמת חיים הגבוהה יותר שלהם. ב־1979 הגיע כוח הקניה הסלובני ברחוב לכ־80% מכוח הקנייה של מקבילו באוסטריה. אולם כיום ירד נתון זה ל־40%, בגלל המשבר הכלכלי ביוגוסלוויה, העומד בסימן אינפלציה בעלת שלוש ספרות וחובות חוץ בסך 20 מיליארד דולר.

קורבן למדיניות הכלכלית

כל זה הוביל להסלמה מתמדת במתחים בין בלגראד ולובליאנה בירת סלובניה. ביטאונים ופעילים סלובניים תומכים בשורה ארוכה של מטרות, המעוררות את כעסה של הממשלה הפדראלית: זכותם של מתנגדים מטעמי מצפון לא לשרת בצבא, זכויות ההומוסקסואלים, הפסקת הקמתן של תחנות כוח גרעיניות והפסקת האירועים לרגל יום הולדתו של טיטו.

ביטאונים ופעילים סלובניים תומכים בשורה ארוכה של מטרות המעוררות את כעסה של הממשלה הפדרלית ביוגוסלוויה

לאחר שעיתון הנוער "מלאדינה" פירסם מאמר המגנה את שר ההגנה בראנקו מאמולה על "רווחים לא מוסריים" ממכירות נשק לאתיופיה, [illegible] המקומי להעמיד את כותב המאמר לדין בשבוע שעבר. אולם בעוד מפגינים מחו בחוץ, הפחית התובע מחומרת ההאשמות. הפקידים הסלובניים לא התירו ספק כי אין בכוונתם להכתים את הרקורד הליברלי שלהם בהרשעה. אומר סגן נשיא סלובניה בוריס פרליץ: "אסור להשאיר את הצבא ואת מדיניות החוץ של יוגוסלוויה כנושאי טאבו".

פקידים מקומיים ומיליטנטים בלתי תלויים רחוקים מאוד זה מזה בנושאים רבים, אך הם שותפים לקובלנה אחת המתלקחת את התסיסה ומורת־הרוח בסלובניה: האמונה שהם קורבן למדיניות הכלכלית הרת־האסון של יוגוסלוויה. במקום לאפשר לסלובניה לפעול כקטר של המדינה כולה, דורשת בלגראד ולוקחת המשאבים בצורה כזו, הגורמת לרפובליקות העשירות יותר לסבסד תעשיות פושטות־רגל באזורים העניים יותר.

"הבעיה אינה איך לחלק את [illegible] לנו, אלא איך להגדיל [illegible] יותר"..., אומר ...יניקו פראגל מהוועד המרכזי בסלובניה. "העמדה שלנו היא לצמצם את השחיתות בתוך סלובניה וביוגוסלוויה בכללותה". בד בבד עם תמיכה בכלכלת שוק, החלו בסלובניה לרכך את ההגבלות על הסקטור הפרטי הקטן. פאוואל לאדינאק העובד בבית החרושת הפרטי הראשון במדינה, סמוך לגבול האוסטרי, אומר: "בעלות פרטית היא תקוותנו לעתיד". בית החרושת שלו, המייצר מכונות לעיבוד עץ והמעסיק לשרוד בשוק הפנימי הקופא על שמריו, כבר מייצא את מוצריו לאוסטריה, לגרמניה המערבית, למצרים ולסין.

להלכה, מסכים השלטון הפדראלי כי רפורמות רבות כאלה דרושות. אך לדידו, הרדיקאליות של סלובניה נגועה במגמות בדלנות. "אתה רוצה חופש עיתונות או זכות להתנגד לשירות צבאי מטעמי מצפון, ומוקיעים אותך כלאומן", אומר מרקו חוראן. "זה טריק מלוכלך, כדי להימנע מויכוח על הבעיות האלה".

בעד פלוראליזם פוליטי

אולם הוא ואחרים מודים שתחושות לאומיות מסוימות צפו על פני השטח במשבר הנוכחי. משאל דעת קהל שנערך בשנה שעברה מראה, כי 53% מהאוכלוסיה יכולים לתאר לעצמם את סלובניה מחוץ [illegible] טוענים כי דבר זה מצביע על גידול בתודעה לאומית ולא על בדלנות. קו הגבול יכול להיות מטושטש. "אנחנו רוצים להחליט החלטות בעצמנו — בתוך יוגוסלוויה, אם זה אפשרי, מחוצה לה אם זה אינו אפשרי", אומר פראנץ בוצאר, עורך הירחון "נובה ראוויה".

רוב הסלובנים עדיין מנסים לעבוד בתוך השיטה, אך הם מעמידים בסימן שאלה את כלליה הבסיסיים ביותר. בעודם מודים כי השיגו מידת חירות שאין להעלותה על הדעת בגוש המזרחי, הם מעוניינים למצוא דרכים להעניק תוקף מוסדי תוקף לפלוראליזם הפוליטי, כדי למנוע גלישה לאחור. פעילים התקבצו סביב מועמדות אלטרנטיבית לנשיאות סלובניה, שכמובן אין לה שום סיכוי. העיתונאית מאיצה מורקו, שדרישתה העיקרית היא לבטל את הסעיף בחוקה הפדראלית, שלפיו המפלגה היא הכוח הפוליטי והאידיאולוגי המוביל. "השלטון חייב לחזור לעם", היא אומרת.

בעוד שאינה מדברת בגלוי על מפלגות אופוזיציה, שיקומו באורח בלתי נמנע על בסיס לאומי, היא ואחרים רוצים ייצוג שווה לקבוצות אינטרסים שונות, עם בחירות ישירות לתפקידים החשובים. זאת במקום השיטה העקיפה הנהוגה, כשר [illegible] המיליטנטים של סלובניה שמיעיניהם נתונים למאבקים כאלה, לא בדיוק התרגשו מביקורו של גורבצ'וב. "אינני רואה אותו כמשיח", אומר רוברט בוטאריץ, עורך השבועון השני במחלוקת "מלאדינה". "ברעיונותיו בנושאי פנים אין שום חידוש ואין בהן דבר שלא נוסה כבר כאן. הסוציאליזם נתון במשבר והם צריכים לנקוט צעדים משמעותיים יותר". אפשר שגורבצ'וב לא אהב כל מה שראה. אבל המנהיגים בסלובניה משוכנעים כי בסופו של דבר יצטרכו הרוסים לעלות על אותה דרך, אם ברצונם להפיח מרץ בארצם הדולה.

"פראוודה" על גלי הגלסנוסט

מאת ג'ויס ברנתן
Newsweek
מיוחד ל"הארץ"

מוסקווה

ויקטור אפאנסייב, העורך הראשי של "פראוודה", זוכר כיצד אמר לסוכנות הידיעות רויטרס באפריל 1985, שהוא סבור כי המזכיר הכללי מיכאיל גורבצ'וב עשוי לבקר בעצרת הכללית של האו"ם. רק חזר אפאנסייב למשרדו מארוחת הצהריים ועל שולחנו ראה מברק של רויטרס המצטט אותו כמי שאמר, שגורבצ'וב יבקר במושב העצרת. הטלפון צילצל. "מתברר שאתה יודע טוב ממני מה אני הולך לעשות, לאן אני נוסע", העיר גורבצ'וב. אפאנסייב השיב כי הוא רק הביע את דעתו האישית. "כדאי לך לגלות זהירות", יעץ גורבצ'וב.

מיכאיל גורבצ'וב הוא ללא ספק הקורא החשוב ביותר של "פראוודה", אך הוא אינו היחיד החייב להדאיג את אפאנסייב בימים אלה. תפוצת עיתון המפלגה ירדה במידה ניכרת וקיימת תחושה גוברת והולכת שבעידן הגלסנוסט אבד הכלח על סגנונו של "פראוודה". אף כי העורכים פתחו את עמודיהם בפני מיגוון נרחב יותר של דעות, מוסיף העיתון לעמוד יותר מעיתונים אחרים על משמר המורשת הראויה לדעתו להתפרסם בו, והדעות שאינן ראויות. אפילו "איזווסטיה", ביטאון הממשלה, יותר מלא חיים. כאשר פרצו ההפגנות האתניות בארמניה, פירסם "איזווסטיה" את הדיווח העיתונאי המפורט היחיד בברית המועצות על סיבות התסיסה. "פראוודה" הגביל את סיקורו להודעות טא"ס הקצרות והבלתי מזיקות. "אני חושב שלא היה צורך בפרסום לפי שעה", טוען אפאנסייב. "ניסינו לברר מה קרה".

השמרנות הנמשכת של עיתון המפלגה בברית־המועצות מבריחה קוראים

גם כאשר רמת הדיון הפוליטי התרבותי עולה בברית המועצות, מוסיף "פראוודה" לאמץ עמדה שמרנית, אפילו על־פי אמות־המידה במדינה. בעבר התקבל הדבר כמובן מאליו אצל עיתון המפלגה. אך באווירה החדשה נראית התופעה בולטת בהרבה. לאחר שהשבועון "זנאמיה" פירסם מחזה מאת מיכאיל שאטרוב בשם "רחוק יותר, רחוק יותר, רחוק יותר", שבו דובר על הקונפליקטים והויכוחים בין המהפכנים הבולשביקים בשנים הראשונות למהפכה, פירסם "פראוודה" התקפה חריפה על המחזה מעטו של היסטוריון שטען, כי שאטרוב מתאר את לנין כ"חלש, פאסיבי וצייתן". (שבועיים אחר־כך אמנם פירסם "פראוודה" מכתב מש־מתה אנשי תיאטרון בכירים שהגנו על המחזה.

גורבצ'וב מעריך את "איזווסטיה"

לא פעם ולא פעמיים תקפו העיתון פרסומים ליברלים יותר על שהרחיקו לכת מדי. "שיאמרו במערב מה שהם רוצים", כתבה פרשנית "פראוודה" ורה טקאצ'נקו, "אך זה באמת מצער כאשר בכמה מהפרסומים שלנו מוצאים מאמרים שתחת הכיסוי של גלסנוסט, מכרסמים למעשה בערכים הפוליטיים והמוסריים הבלתי מעורערים שלנו".

השמרנות הנמשכת של "פראוודה" לא נעלמה מעיני הקוראים, הנוטים להעדיף עיתונים אחרים. ברגע שבטאונים כמו "אוגוניוק" ו"חדשות מוסקווה" מגיעים לדוכנים, הם נחטפים על־ידי הציבור. "פראוודה" איבד 250 אלף מנויים בשנה שעברה, בעוד קהל קוראי "איזווסטיה" עלה. אפאנסייב מייחס זאת לביטול מנויי־החובה של ארגונים ומוסדות. "זה כלל לא מטריד אותנו", הוא אומר. "עדיין יש לנו תפוצה של 10.7 מיליון גיליונות. זו לא תפוצה קטנה". אך כפי שמנסח זאת ההיסטוריון הדיסידנט רוי מדבדב, "רשימות המנויים אצלנו הן כמו משאל־עם... ו"פראוודה" איבד רבע מיליון מנויים".

"עבור האדם ברחוב, הקורא הפשוט", אומר אפאנסייב, "כמובן מעניין יותר לקרוא מאמרים חמים על פשע מאשר על מזכיר ועד מפלגתי מחוזי שסולק מתפקידו בגלל שחיתות. אבל אנחנו עיתון רציני מכדי לכתוב על דברים מפוקפקים או מלוכלכים... מובן שהיינו יכולים תוך שבועיים להפוך את העיתון שלנו לעיתון צהוב. אבל אנחנו לא רוצים לעשות זאת ואין לנו הזכות לעשות זאת".

כפי שרואה זאת אפאנסייב, "פראוודה" עמד תמיד בחזית כל הבעיות הפוליטיות והכלכליות החשובות. "כבר לפני 15 או 20 שנה", הוא אומר, "דיברנו בזכות שינויים דרסטיים בכלכלה, למען קידמה מדעית וטכנולוגית... (גורבצ'וב) מתקשר אלי לעתים קרובות. הוא מעיין בעיתון בתשומת לב רבה... לפעמים הוא משבח אותנו, לפעמים נוזף בנו. הוא מציע נושאים למאמרים שלנו... גורבצ'וב ואני חושבים בצורה מאד דומה. כלומר, הדעות שלנו מאד קרובות". אך אולי לא תמיד בשאלה מה הוא חומר קריאה טוב. "ידוע", אומר מקור בברית המועצות, "שגורבצ'וב מעדיף מעל לכל את "איזווסטיה"".

בירה נודדת ביפן

שירות
The New York Times
מיוחד ל"הארץ"

טוקיו

במשך 1,074 שנים העמיקה יפן את שורשיה הקיסריים בקיוטו, עיר בעלת מקדשים בלאי־קסם וגנים מבודדים שלווה. ב־1868, ברסטורציה של מייג'י, העבירה הממשלה הקיסרית את הבירה לטוקיו. מאז תוהים היפנים באורח תקופתי מה עושה בירה נחמדה בעיר כזו. השאלה מועלית פעם נוספת באינטנסיביות לא־רגילה. הפעם על־ידי ראש הממשלה נובורו טאקשיטה בכבודו ובעצמו, האומר שאולי הגיע הזמן להעביר את הבירה היפנית לעיר אחרת.

טוקיו יקרה מדי, משוכללת ומפותחת מדי לטובת המדינה, אומר טאקשיטה. יפן, הוא מוסיף, "הפכה לשתי מדינות — אזור הבירה ושאר האומה". זה יהיה רק צודק, הוא מרגיש, לפזר את העושר. טאקשיטה, הידוע בזהירותו המפלגתית, פועל בנושא זה במהירות לא אופיינית מאז נכנס לתפקידו בנובמבר. בינואר קיבלה ממשלתו החלטה להעביר 31 סוכנויות ממשלתיות, לפחות אחת מכל מיניסטריון, למחוזות מחוץ לטוקיו. כמה מהסוכנויות שיועברו אינן בדיוק נקרעות מהבשר החי. יש להניח שמשרד האוצר יכול בהחלט להסתדר בלי שמכון המחקר לבישול שיכר, הנמצא תחת סמכותו, יהיה בהישג ידו. כך או כך נפתח נתיב חדש. כעת שוקלות ועדה ממשלתית ומפלגת השלטון בחירת כ־150 סוכנויות ומחלקות נוספות שיפוזרו מחוץ לטוקיו.

טוקיו יקרה, משוכללת ומפותחת מדי עבור יפן — "כמו אדם שמן ביותר המוסיף ועולה במשקל"; לפיכך מתרבות הקריאות להעברת הבירה למקום אחר

השמצת טוקיו הפכה כבר לשעשוע מקובל. בשבוע שעבר הציע מנהל קבוצת עסקים המכונה "ועדת יפן לפיתוח כלכלי", שגם האוניברסיטאות של טוקיו יסולקו מהעיר כדי לשחרר כך קרקעות לדיור ופארקים. הוא אפילו כלל בתיקון את המוסד היוקרתי ביותר של יפן, אוניברסיטת טוקיו, הקיים מאז שנות ה־50 של המאה הקודמת, אז נקרא "המכון לחקר ספרים ברבריים".

כותבי מאמרי מערכת בעיתונות קפצו גם הם על העגלה. "צפיפות היתר הדוחקה־לכת בטוקיו", התלונן באחרונה העיתון אסאהי שימבון. "העיר היא כמו אדם שמן ביותר המוסיף ועולה במשקל". מספר גדל והולך של מנהיגים פוליטיים מסכימים, והם שילהבו את התחושות התומכות בצעד חריף יותר מהעברה סמלית של גוף ממשלתי לכאן או לשם. הם רוצים להוציא מטוקיו את הממשלה כולה, המוסר ועוד הטפחות. כמה ועדות לומדות כעת את השאלה כיצד לבצע זאת. כולל ועדה שהוסמכה להוציא דו"ח ראשוני בשנה הבאה, ולהגיש ב־1991 הצעות ספציפיות.

אין זה גוף העוסק בחלומות. בראשו עומד שין קנאמארו, אחד הפוליטיקאים רבי העוצמה ביותר במדינה, ואדם הידוע כמי שאמר כי סנדאי, עיר נעימה מרוחק 325 ק"מ מצפון לטוקיו, תוכל להיות מרכז לאומי נהדר. מקומות אחרים שהוצעו על־ידי קבוצות אינטרסים הם נאגויה, אוסאקה וערים חדשות שיוקמו לאורך הים של יפן או לרגלי הר פוג'י. כמה אנשים אפילו מציעים להחזיר את הבירה לקיוטו. "הכל נראה מאד לא ריאליסטי ומגוחך", אמר הירושי סאסאקי, מתכנן ערים מיוקוהאמה. "בו בזמן קיים צורך גדול להעביר כמה מתפקידיה של טוקיו למקום אחר".

והאירוניה היא שההחלטה הזאת למצוא דרכי יציאה מהעיר, באה בתקופה שבה הפכה טוקיו חשובה יותר מתמיד. היא כעת מרכז פיננסי, כתף אל כתף עם ניו־יורק ולונדון. בחמש השנים האחרונות העבירו למעלה מ־30 אלף חברות יפניות את משרדיהן הראשיים לטוקיו באמונה כי הן קפאו על שמריהן בפנים המדינה. הן הכירו בעובדה שכל דבר בעל חשיבות לעשיית עסקים נמצא בעיר זו. "מגעים פנים אל־פנים חשובים מאד, בעיקר ביפן", אמר סאסאקי. אי לכך, אחד מכל ארבעה יפנים, קרוב ל־30 מיליון איש, חי בטווח של 48 ק"מ מהארמון הקיסרי, ליבה המסורתי של טוקיו.

על אף כל הדיבורים על ביזור, נמשכות תכניות לעבודות ספקטקולריות על קרקעות מפרץ טוקיו וחלקים אחרים של העיר. חברת המקרקעין המובילה, "מיצובישי אסטייט", מסרה באחרונה כי תוציא 50 מיליארד דולר להקמת 60 בנייני שחקים ברובע העסקים המרכזי.

הגדה חדשה לפסח

עריכת הנוסח: משה גושן־גוטשטיין
איור וכתב: מיטבאל (רנה קופל)

הגדה מהודרת, מאירת עיניים, כתובה בכתב־יד ומעוטרת במיניאטורות בשלל צבעים בהשראת כתבי קודש עתיקים. הנוסח המסורתי מותאם לרוב העדות בישראל וכולל הדרכה כיצד לנהוג בליל הסדר.

ש הוצאת שוקן

אוניברסיטת תל־אביב

משרד העבודה והרווחה / משרד החינוך והתרבות — המכון הממשלתי להכשרה טכנולוגית

בית הספר להנדסאים ע"ש יוסף ורבקה מאירהוף
החטיבה העל־תיכונית
ההרשמה לשנת הלימודים תשמ"ט החלה

למגמות:
★ תעשיה וניהול — לימודי יום
★ מיכשור ובקרה — לימודי יום
★ מחשבים — לימודי יום וערב
★ מכונות — לימודי יום וערב
★ אלקטרוניקה — לימודי יום וערב
★ קדם הנדסאים — לימודי יום וערב
★ הנדסאים להוראה — לימודי ערב
★ קורס קדם אקדמי להנדסאי אלקטרוניקה — לימודי ערב

● חייל משוחרר (משרות חובה) פטור משכר לימוד בשנה הראשונה

פרטים אודות ההרשמה וסיור בבית הספר ניתן לקבל במזכירות בית הספר להנדסאים, רח' האוניברסיטה 30, רמת אביב
ללימודי יום — בכל ימות השבוע, בין השעות 12.00-09.00 טל. 417364, 5450021
ללימודי ערב — בימים א', ב', ד', ה', בין השעות 19.30-17.00 טל. 5450922

אוניברסיטת תל־אביב

הפקולטה לרפואה ע"ש סאקלר — בית"ס ללימודי המשך
בית"ס לרפואת שיניים ע"ש מוריס וגבריאלה גולדשלגר

נפתחה ההרשמה ללימודי השתלמות דו שנתיים לרופאי שיניים לקראת קבלת התמחות במקצועות:
אורתודונטיה, אנדודונטיה, רפואת שיניים לילדים ופתולוגיה אורלית
הלימודים מיועדים לרופאי שיניים כחלק מהדרישות של המועצה המדעית של ההסתדרות לרפואת שיניים בישראל לקבלת מומחיות.
בדבר פרטים נוספים נא לפנות בטלפון 03-5459675
ההרשמה תסתיים ב־ 15.4.88

הטכניון — מכון טכנולוגי לישראל

בית־הספר ללימודי מוסמכים מודיע על
רישום מועמדים לסמסטר א' תשמ"ט

קיימות אפשרויות להשתלם לתואר גבוה ביחידות להלן:
הנדסה אזרחית — 04-292565
מגמות: קונסטרוקציות, הידרוטכניקה, דרכים וקרקע, מדעי הבניה וניהול הבניה
מסלולים: הנדסה סביבתית, מנדסה וניהול משאבי מים, הנדסת תחבורה, הנדסה גיאודטית, הנדסת מחצבים.
הנדסת מכונות — 04-293189 / הנדסת מזון וביוטכנולוגיה — 04-293068
הנדסת חשמל — 04-293392 / הנדסה חקלאית — 04-292620
הנדסה כימית — 04-292848 / הנדסה אוירונוטית — 04-292260
הנדסת תעשיה וניהול — 04-292039
במסלולים: הנדסת תעשיה, כלכלה (תכנית משותפת עם אוניברסיטת חיפה), מדעי ההתנהגות והניהול (במסלולים: פסיכולוגיה תעשייתית, יחסי עבודה וניהול כ"א, המסלול הכללי, חקר ביצועים וניתוח מערכות, סטטיסטיקה, ניהול תעשייתי).
מתמטיקה — 04-294276/294272/294273 / כימיה — 04-293950/293727
פיסיקה — 04-293551/293585/293687
ביולוגיה — 04-293409
בתחומים: ביוכימיה, ביולוגיה של התא, הנדסה גנטית, ביולוגיה מולקולרית, אקופיזיולוגיה, מתמטיקה שימושית — 04-294276/294281
ארכיטקטורה ובינוי ערים — 04-294001
במסלול לארכיטקטורה מתקבלים מועמדים אשר סיימו תואר ראשון בארכיטקטורה במסלול 5 שנתי. החל מסמסטר א' תשמ"ח נפתח מסלול לימודים נוסף לתואר שני בבינוי ערים. יתקבלו מועמדים אשר סיימו תואר ראשון בארכיטקטורה, מסלול 5 שנתי. התואר שיוענק יהיה: "מוסמך לארכיטקטורה — בינוי ערים". במסלול לתכנון ערים ואזורים, מתקבלים גם מועמדים אשר סיימו לימודיהם לתואר ראשון בסוציולוגיה, מדעי המדינה, כלכלה, גיאוגרפיה, עבודה סוציאלית, פסיכולוגיה, ביולוגיה, חקלאות, הנדסה וכו'.
מדעי המחשב — 04-294368/294342
מדעי הרפואה — 04-516308
הנדסה גרעינית — 04-230777/294379
הנדסת חומרים — 04-294591/2
הוראת הטכנולוגיה והמדעים — 04-293108
הנדסה ביו־רפואית — 04-292813/292814/292664
אבטחת איכות המוצר ואמינותו — 04-294390/230777
ביוטכנולוגיה (עדיין אין אישור סופי)
קיים מועד מוקדם המיועד למועמדים בעלי הישגים טובים במיוחד. בקשות כאלה, אשר תוגשנה עד 31.3.88, תזכינה לטיפול מועדף ולתשובה עד מחצית מאי 1988. ההרשמה הרגילה עד 30.6.88.
ערכת הרשמה הכוללת היענו וטפסי רישום ניתן לרכוש תמורת 12 ש"ח במכלול, קרית־הטכניון, חיפה 32000, טל' 04-223854, באקדמון באוניברסיטה העברית, ירושלים, טל' 02-882378, במכלול באוניברסיטת ת"א, 03-262134, במכלול של הפקולטה לרפואה טל' 04-516368, במכלול באוניברסיטת חיפה טל' 04-246503, בלמודי חוץ של הטכניון בנוה רח' ליסין 14, טל' 057-664111, ובתעודת "סטימצקי" בערים הגדולות.
ניתן לרכוש ערכת הרשמה גם באמצעות הדואר. המעוניינים בכך ישלחו שובר תשלום ע"ס 14 ש"ח לזכות בנק הדואר מס' 4187919 למכלול, קרית הטכניון, חיפה 32000.
ההרשמה עד 30.6.88

כתב זר / תום שגב

כוונת המשורר

מחמוד דרוויש מציע נושא לבדיקת האומבודסמן של "מעריב":

מדוע לא קוראים בעיתונו את "ידיעות אחרונות"

ביום שלישי השבוע מסר העיתון "מעריב" כי המשורר הפלשתינאי מחמוד דרוויש פירסם שיר חדש וכו, לדברי הידיעה, "הוא מתנבא כי התקוממות בשטחים תשיג את כל פלסטין, מהים עד הירדן". הידיעה פורסמה בעמוד הראשון, עם תמונת המשורר, והיפנתה את הקורא אל השיר עצמו, באחד העמודים הפנימיים של העיתון. "דרוויש", היה כתוב שם, "מביע בשיר את אמונתו כי ישראל נמצאת בשלב התמוטטות. הוא מייעץ לישראלים לארוז את המזוודות ולשוב לגלויותיהם, אפילו עם קברי מתיהם, משום שהפלשתינאים רוחים כל זיכרון של היהודים".

"מעריב", אשר אינו נוהג לסמוך על האינטליגנציה של קוראיו, ובצדק, טרח להסביר להם את משמעות הידיעה הזאת. "המשורר דרוויש" כתב העיתון, "מקובל על ישראלים רבים, כאחד המתונים בהנהגת המחבלים".

אהוב

"מעריב" הדפיס גם את מה שנראה כמילות השיר. המלים — "כל פלסטין, מהים עד הירדן" — לא הופיעו שם, וגם לא המלים "גלויות" או "מזוודות". לעומת זאת, הופיעו שם השורות האלה: "כי לנו יש בארץ מה שאין לכם, לכן לנו יש מה שלא ישבע אתכם. העתיד. לנו יש מה שאין לכם, מולדת". על פי "מעריב" מסתיים השיר במלים — "צאו מהיבשה ומהים, מהכל..."

זה לא יפה, גם אם לא כתוב בפירוש מהים עד הירדן.

מה, שאלתי את דרוויש בטלפון, אתה באמת רוצה לזרוק אותנו לים?

דרוויש לא הבין על מה אני מדבר. קראתי לו את השיר שלו על־פי "מעריב", ושאלתי אם הוא באמת קורא לחיסולה של מדינת ישראל ולהקמתה של מדינה פלשתינית בכל רחבי הארץ, מהים עד הירדן.

דרוויש: "התרגום ב'מעריב' גרוע מאוד ומסולף לגמרי. השיר עוסק בהתקוממות בשטחים וקורא להקמת מדינה פלשתינית בשטחים. הכוונה לגדה ולרצועה. כתבתי עשרות מאמרים שבהם אני קורא להקמת מדינה פלשתינית לצד מדינת ישראל, בגבולות 1967, כלומר בגדה וברצועה".

אבל לפי "מעריב" כתבת שלנו אין מולדת בארץ הזאת — כל הארץ היא מולדת שלכם.

"לא זה מה שכתבתי. התרגום מסולף. יש הבדל בין מולדת למדינה. הארץ כולה היא המולדת שלנו והיא גם המולדת שלכם. תחלמו מה שאתם רוצים, ואנחנו נחלום מה שאנחנו רוצים. אני בכלל חושב שככל שנמעיט לדבר על חלומות העבר — כן ייטב לכולם. אני מדבר על גבולות מדיניים, בתוך המולדת הזאת, המשותפת לשני העמים. אני מדבר על שתי מדינות, זו לצד זו".

אבל על־פי "מעריב" אתה כותב "צאו מהיבשה, צאו מהים, צאו מהכל".

"לא זה מה שכתבתי. 'מעריב' סילף. כתבתי 'צאו מכאן, בדרך הים או היבשה'. הדגש הוא על המלה כאן. כאן — פירושו — הגדה ועזה".

רק הגדה ועזה?

"רק הגדה ועזה. יכול להיות שזה לא כל כך ברור. בשיר קשה להגיד דברים מדוייקים. לכן אני מדגיש: רק השטחים שנכבשו במלחמת ששת הימים. לא מדינת ישראל".

מה עניין הים?

"צאו בדרך היבשה או צאו בדרך הים. מעזה אפשר לצאת גם דרך הים, לא?"

דרוויש נולד בכפר בירווה שבגליל המערבי, וגדל בכפר יאסיף. לפני 18 שנה ירד מהארץ. הוא יצא עם משלחת של רק"ח לכנס כלשהו במוסקווה, ולא חזר. מאז עשה את ימיו במצרים ובלבנון, וכיום הוא יושב בפריס. הוא חבר בוועד הפועל של אש"ף ויו"ר אגודת הסופרים הפלשתינאים.

רק באחרונה, סיפר לי בעברית, פירסם מאמר חריף נגד אלה מהפלשתינאים הקוראים עדיין לחיסולה של מדינת ישראל, והקמת מדינה פלשתינית בארץ ישראל השלמה.

הידיעה ב"מעריב" הרגיזה אותו מאוד. על כן חשב מהר על נקמה קטנה "סקופ גדול, באמת, עם תמונה בעמוד הראשון. איך הם לא מתביישים. הלא אותו השיר פורסם כבר לפני חודש ב'ידיעות אחרונות', בתרגום מצוין של סמדר פרי. קיבלתי הרבה תגובות מהארץ על השיר הזה. כדאי להם, לאנשי 'מעריב', לקרוא לפעמים את 'ידיעות'".

סמדר פרי סיפרה לי שטרחה הרבה על תרגום השיר. הוא פורסם ב'ידיעות', ב־29 בפברואר. פרי לא היתה בטוחה שהיא יורדת לסוף דעתו של המשורר בכל דקויות שירו, ועל כן נעזרה בנספח העיתונות של שגרירות מצרים, ד"ר עבד אל וואהב והכלה, שכתב את עבודת הדוקטורט שלו על תולדות התיאטרון העברי בראשית המאה. הדיפלומט המלומד מצוין נעזר במשורר הישראלי נעים עריידי, ולבסוף עוד ליטשו את מה שתרגמו בעזרתו של הסופר יותם ראובני.

פרי מצאה בשיר ביקורת על העסקונה של אש"ף, לצד דרישה לנסיגה ישראלית מהשטחים. על־פי התרגום המלא שלה — המקובל על דרוויש — כתוב בשיר: "לנו מטמון, לא לכם/ מולדת שותתת דם אנשיה/ מולדת ראויה לשיכחה/ או לזיכרון — ". מסתבר ש"מעריב", שהדפיס רק חלק מהשיר, פיסק אותו מחדש, וקיבל "לא לכם מולדת".

סיפרתי לדרוויש ש"מעריב" הגדיר אותו כאחראי על תיק התרבות בוועד הפועל של אש"ף. דרוויש אמר שהוא אכן חבר בוועד הפועל של אש"ף, אבל לא אחראי על כל תיק. שר בלי תיק. איפוא, אמרתי לו, משהו כמו ישראל גלילי. "משהו כמו עזר ויצמן". תיקן דרוויש.

שר בלי תיק, דרוויש. ויצמן

מחול האש

מי ישרת כרקדן מצטיין בצה"ל

משרד החינוך והתרבות הודיע השבוע על רישום מועמדים למעמד "רקדנים מצטיינים" בצה"ל. כן, ברגע הראשון גם אני התפלאתי, אבל כך היה כתוב. המועצה הציבורית לתרבות ולאמנות, המדור למחול, הודיע כי רקדנים גברים העומדים לפני גיוס חובה לצה"ל ומעוניינים להיבחן לקבלת מעמד "רקדן מצטיין" בצבא, רשאים להגיש את מועמדותם. יש טפסים מיוחדים שצריך למלא ולפרט בהם קורות חיים, הכשרה מקצועית, הישגים מקצועיים, תמיכות, מלגות, פרסים וכו'.

אחר־כך יושבת ועדה שבוחנת את המועמדים, ומעניקה להם את התואר "רקדן מצטיין" בצה"ל. אם הבנתי נכון — זה חוסך להם הרבה טרטורים.

מנחם טלמור, המרכז החדש של המועצה לתרבות ולאמנות, הסביר לי שהמדובר בהסדר בין משרד החינוך לבין שלטונות הצבא, הקיים כבר שנים אחדות, ולפיו הצבא מעניק בכל שנה תנאי שירות מיוחדים לשמונה מוסיקאים ולשני רקדנים. הסדר דומה קיים לגבי כ־70 ספורטאים, בעיקר כדורגלנים.

עד כה ידוע כבר על עשרה בחורים הרוצים השנה בתואר רקדן מצטיין, ובעקבות פרסום המודעה — אולי יתווספו עוד. המדובר, בדרך כלל, בבחורים בעלי כושר קרבי, כי הרי פירואט ראוי לשמו מצריך לא פחות. שירותם מהצפת אלה. שני הרקדנים שייבחרו לא ישרתו בגדה. הם מקבלים ג'וב שמעסיק אותם רק עד אחת בצהריים, כדי שיישאר להם זמן להתאמן. הם עושים פחות שמירות, או משוחררים מהן בכלל, ואם הם צריכים במקרה לנסוע לחו"ל — לא יעכבו אותם. ובצדק, כי המדינה זקוקה לא רק לחיילים כי אם גם לרקדנים. ובכל שירות לרקוד — יעשו פחות מלחמה.

תעודת מעבר

הסרט של רשיד משהרווה נולד בדמיונו. סיפור חייו היה

עושה סרט מרתק לא פחות

עייד ומונה עבול באריי הם זוג ערבים, כנראה פלשתינאים. הוא בחליפה הדורה, היא בהריון מתקדם. יום אחד הגיעו אל נקודת הגבול בין ישראל לאחת ממדינות ערב, כנראה בגשר אלנבי. החייל הג'ינג'י בצד הזה של הגשר היה אדיב, אפילו מאיר פנים.

החתימו להם את תעודת המעבר ושלחו אותם אל הצד השני של הגשר. בדרך אבדה תעודת המעבר ונעלמה. עייד ומונה עבול באריי נותרו בלי תעודות.

גם החייל בצד ההוא של הגשר היה בסדר — אבל בלי תעודת מעבר, אין הוא יכול לתת להם להיכנס. ותעודת המעבר איננה.

עייד ומונה עבול באריי חזרו איפוא אל הצד הישראלי של הגבול, אך החייל הג'ינג'י סיים בינתיים את המשמרת שלו, והחייל שניצב שם במקומו אמר שבלי תעודה אינו יכול להרשות לשניים לחזור לישראל. לא הועילו כל התחנונים. השניים נותרו על הגשר.

בינתיים ירד הלילה. בלית ברירה ירדו מהגשר והתכרבלו בבונקר ישן שהיה שם, שלנו או שלהם, מי יודע. מה שווה אדם בלי תעודה, חשב עייד ושקע בהזייה על ההתרוצצות הצפויה לו למחרת, בין הצד הישראלי לצד הערבי, הלוך ושוב, כשבלי תעודה איש אינו מבחין בקיומו.

סימפטיה לאנשים בתל־אביב. רשיד משהרווי

אשתו שקעה בחלום מתוק על הילד הנהדר שיוולד להם. היא התעוררה לקול נפץ אדיר: בעלה עלה על מוקש ונהרג. התנועה בין שני עברי הגשר נמשכה כרגיל.

סיפור דמיוני שיכול לעשות סרט ועשה. "תעודת מעבר" הוקרן השבוע בסינימטק של תל־אביב. רשיד משהרווי, בעל הסיפור, הבימאי ואחד משני המפיקים, הראה לי את הסרט בביתו של המפיק השני, אבי לוי, ביפו. בתפקיד הגבר משחק סליס ראו ("אבנטי פופולו") ובתפקיד האשה — אתי אנקרי ("לחם"). סרט קצר, 20 דקות אורכו, והוא מעין סקיצה קולנועית יפה ורגישה ועצובה על אנשים שכל קיומם בתעודות ובחותמות שמנפיקים להם השלטונות.

חשבתי על "הקונסול" של מנוטי, וגם על מה שסיפר לי בערב הקודם אחד מתושבי מזרח ירושלים. לדבריו, אנשי הביטחון העוצרים את הערבים לבדיקות ברחובות העיר, מרבים באחרונה לקרוע את התעודות שלהם ולהחזירן לבעליהן בשני חלקים. בבדיקה הבאה תהיה סיבה לעצור אותם על שלא הקפידו לשמור על התעודות, ומה שחשוב יותר — תהיה עילה לדרוש מהם שיבקשו תעודות חדשות, מה שמחייב אותם לפנות למשטרה, למשרד הפנים או למשרדי המינהל האזרחי, בניגוד לרוח ההתנערות בשטחים.

רשיד משהרווי נולד במחנה הפליטים שאטי שברצועת עזה. לתל־אביב הגיע בהיותו בן 15. משך שנים עבד כרצף וכמלצר, ויש לו הרבה סיפורים מהימים ההם. בעצם הוא רצה להיות אמן. הוא צייר, פגש את האנשים הנכונים, היה לאיש קולנוע וכיום הוא שותף בבית מלאכה להקמת תפאורות ביפו, לא הרחק מהמקום שהוריו התגוררו בו, עד שגלו מעירם במלחמת העצמאות. כשאביו בא לעיר הוא מטייל איתו במחוזות ילדותו וזה קשה, סיפר לי משהרווי.

הוא בחור חייכן, בן 26, דמות ידועה בין העצשים שהם "איך" בתל־אביב. חזו את חייו בפרוייקטים, הוא אומר. יש לו הרגשה שבקרוב יתנתק עם הכרתו הגרעינית, אם תינתק בין שלושת החודשים. אולי יחיו בתל־אביב, אולי בעזה, אולי, מי יודע, במקום אחר על פני כדור הארץ. לא התרשמתי שזה תלוי בתעודת מעבר כזו או אחרת. עשר שנים הוא חי בתל־אביב, ללא רשיון ולעולם לא עצרו אותו.

בחסות של הצדיק

שני עולמות בכרטיס אחד

"הכל שאין בו חטא": בית ספר ירושלמי מגייס כסף

זהו סיפור קטן מתחום העשייה בחינוך האפור, או ליתר דיוק, במקרה זה, השחור.

כולם עורכים מגביות והתרמות מכל מיני סוגים, כדי לממן את החינוך הממלכתי־דתי, וגם בית הספר "ויאמר יצחק" בירושלים עושה זאת, בין היתר מפני שהתקציב שהוא מקבל ממשרד החינוך בשום פנים ואופן אינו מספיק כדי לממן, למשל, את דמי התפירה של בגדי הכהן הגדול.

ההגרלה בבניני האומה היתה הצלחה גדולה, סיפר לי מנהל בית־הספר, שאול אדרי. נמכרו אלפי כרטיסי הגרלה, חמישה שקלים מחיר האחד, וזה מוכיח שיש נסים גם אחרי ימי חייו של הרה"ג ר' המערבי רבינו יצחק בן ואליד וזכותו תגן עלינו. הפרס הראשון היה מקפיא "אמקור" 5000. הפרס השני מדיח כלים, הפרס השלישי מייבש כביסה, ובין הפרסים הפחות יוקרתיים — ש"ס בבלי גדול, תפילין מהודרים, 5 מצלמות, 200 מחשבי כיס ו־200 תמונות של הצדיק. תמונתו התנוססה על גבי כרטיס ההגרלה במקום שעל שטר בן חמישה דולר ארה"ב מתנוסס דיוקנו של אברהם לינקולן. הצדיק רבינו יצחק בן ואליד, זיע"א, נמנה עם גדולי הרבנים של יהודי מרוקו.

הוא עשה נסים בימי הצדיק יעקב אבו חצירא, זיע"א. בית־הספר "ויאמר יצחק", הקיים זה חמש שנים, כפוף לפיקוח האגף לחינוך דתי במשרד החינוך. יש בו כ־450 תלמידים הבאים משכונות מצוקה, מגיל 3 עד 14. הם לומדים תורה משעת הבוקר עד רדת החשיכה וגם מקבלים ארוחה חמה.

כרטיס ההגרלה הבטיח "שני עולמות בכרטיס אחד": דברים שאדם אוכל מפירותיהם בעולם הזה, (מייבש הכביסה, 20 כוסות הקידוש, 5 שעוני קיר וכיוצא באלה) והקרן הקיימת לחיי העולם הבא.

הרעיון להדפיס את תמונתו של הצדיק על גבי שטר בן חמישה דולר, נולד במוחו של הגרפיקאי שעיצב את כרטיס ההגרלה, וזה היה רעיון מוצלח מאוד, אמר מנהל בית־הספר, כי התלמידים זקוקים לעזר הרבה שעולים כסף רב. בגדי הכהן הגדול, למשל, עולים 1,000 דולר.

כספת / נחמיה שטרסלר, יהודה שרוני, יונתן שרמן

מחכים לפיחות

העניין המרכזי המעסיק השבוע את סוחרי הבורסה הוא האפשרות לפיחות השקל לעומת הדולר. השמועות העקשניות על מהלך זה עודדו את הסוחרים להזרים ביקושים לאפיקים הדולריים, ואלה נסחרים כיום ברמות תשואה לפדיון נמוכות יחסית. המניות הבנקאיות הצמודות באוקטובר 1988 נסחרות בתשואה של 9 אחוזים, ואיגרות החוב הדולריות מסוג רימון נסחרות בתשואה של 6.5 אחוזים.

הניסיון מלמד שהשמועות התאמתו לרמות.

לכן, מי שיש לו השקעה צמודה למטבע חוץ, שיחכה לפיחות.

עם זאת, ברור שהמשקיע החדש באפיקים צמודי־דולר אינו מפוצה במלוא השיעור, כי התשואה תשוב ותעלה מיד לאחר הפיחות לרמה של האפיקים השקליים.

דווקא המשקיעים בשוק המניות יצאו בעבר נשכרים ביותר לאחר ביצוע פיחות, אך כמובן, ניסיון העבר אינו מלמד בהכרח על העתיד.

רומא וסיכוניה

רומא. המדרגות הספרדיות

האביב בפתח, ועם ישראל יוצא לנפוש. מי בארץ ומי בחו"ל. חופשה באיטליה, אחת מארצות הבילוי הפופולריות, יכולה להיות מהנה, אם תלמד כיצד לא ליפול בפח של נוכלים ורמאים.

הגעת לשדה התעופה פיומיצ'ינו ברומא, סע לעיר באוטובוס ולא במונית. המחיר באוטובוס הוא 5,000 לירטות (שווה ערך לכ־4 שקלים) במונית 50,000 לירטות.

הגעת לעיר, ראה במפה היכן נמצא בית המלון שלך, כי יתכן שתוכל להגיע אליו אפילו ברגל, או באוטובוס. לעולם אל תעלה על רכב לא מזוהה שבעליו מציג עצמו כ"נהג מונית". בסופו של דבר יתברר לך כי הוא סתם בעל רכב הגובה מחירים מופקעים, אך אז זה יהיה כבר מאוחר.

עוזב את רומא ועובר ברכבת לעיר אחרת, קנה כרטיס נסיעה ברכבת למחלקה שנייה. ההבדל מבחינת השירות בינה לבין המחלקה הראשונה הוא אפסי, בעוד שמחיר הנסיעה במחלקה הראשונה גבוה בכ־50 אחוז.

במשרד התעשייה העסקים כרגיל

מחירי הקקאו שוב נפלו השבוע בבורסות בעולם לשפל שלא היה כמותו מאז אוגוסט 1982. מחיר טונה קקאו נמכר השבוע בלונדון בכ־930 ליש"ט לטונה, בהשוואה ל־1,430 ליש"ט לטונה בקיץ שעבר. זוהי ירידה של 35 אחוזים במחיר הקקאו. גם אם נגבה את שיעור התחזקות הליש"ט ביחס לדולר, זוהי ירידה משמעותית.

אך במשרד התעשייה כרגיל, לא ממהרים להוריד מחירים. שם פועלים בדיוק להיפך. לפני שבוע החליט המשרד לאשר את העלאת מחיר ממרח הקקאו בשיעור של 6 אחוזים ואת מחיר השוקולד ב־8.4 אחוזים. ההעלאה אושרה למרות הירידה במחיר הקקאו, המשמש בייצור מוצרים אלה, ולמרות ירידת מחיר הסוכר, שחלה ב־6 אחוזים לפני שבוע, שאף הוא חומר גלם חשוב בייצור שני המוצרים.

הסופרפארם משפר דרכיו

זו הפעם השלישית שבה אנו כותבים על מחיר הסימילק, אך הפעם יש לנו חדשות טובות.

כתב לנו יוסי רזניק: "יומיים לאחר פרסום הידיעה הראשונה במדור 'כספת' (20.2.88) הופיע לפתע מחיר חדש על קופסת הסימילק בחנות הסופרפארם שבקניון ר"ג: 9.59 ש"ח — ירידה מהמחיר שהיה עד אז, 10.49 ש"ח. כבר עשיתם עבודה טובה.

"מחיר זה החזיק מעמד כשבועיים בלבד. והנה בשבוע שעבר שונה המחיר פעם נוספת (לא ניחשתם...) כלפי מטה — ל־6.99 ש"ח.

"הרשת תירצה את המחיר החדש בכך שהמוצר כלול במבצע, לכם מגיע הפעם ציון מעולה בעיקר לאור מה שמנהל השיווק של הרשת הנ"ל כתב במכתב ל'הארץ' ביום 4.3.88, שעלות המוצר בארץ הקודש היא 7.93 ש"ח.

"המוצר עצמו הוא מתוצרת אירלנד, כך שמעניין לבדוק את מחירו בדבלין ואולי גם ביבשת אירופה", מסיים רזניק את מכתבו.

אנחנו נבדוק. מבטיחים.

האם זה כדאי?

חברת "דים" הצטרפה השבוע ל"תדיראן" בהצעה מסלול של עד 60 תשלומים חודשיים לרכישת מוצריה. האשראי לרכישת המוצרים ניתן על־ידי הבנקים המסחריים, על־פי תנאי ההלוואות הצמודות למדד.

"דים" הגיעה להסדר עם שלושת הבנקים הגדולים ועם הבנק הבינלאומי, שלפיו הרוכש ממוצריה יקבל הפנייה לבנק המסחרי וזה יעניק לו את האשראי.

האם זה כדאי?

בנק לאומי מציע כיום את האשראי הזול ביותר: ריבית צמודת־מדד של 10.8 אחוזים בשנה. הבנק הבינלאומי מציע את ההלוואה היקרה ביותר: כ־13 אחוזים. בנק דיסקונט מציע הלוואה צמודת מדד ב־11 אחוזים והבנק הפועלים בריבית של 12 אחוזים בשנה.

ב"תדיראן" המצב שונה. כאן ההלוואה ניתנת בריבית נומינלית של 10.8 אחוזים לשנה, שהיא ריבית אפקטיבית של 11.3 אחוזים, ובנוסף לזה גם עמלה. ההלוואה ניתנת רק בדיסקונט ובבנק הפועלים.

אך העיקר הוא ששערי הריבית באשראי צמוד זה גבוהים בהשוואה לתשואה על אפיקי החיסכון במשק. בתוכניות חסכון שיעור התשואה השנתי הוא ארבעה אחוזים בלבד מעל למדד. לכן, לא כדאי להסוך בבנק מדי חודש ולרכוש מוצרים בהלוואות יקרות.

לשמוט את הדשא מתחת לרגליים

הקיבוצים מתחרים זה בזה במספר לא קטן של ענפים, אך הסיפור החם של הקיץ יהיה ענף הדשא המוכן.

קיבוץ געש הצטרף באחרונה לשלושה קיבוצים אחרים והחל בשיווק דשא. זהו אחד הענפים החקלאיים הרווחיים ביותר כיום, הפועל ללא פיקוח מחירים או מכסות.

הענף נשלט בעבר על־ידי משתלות קיבוץ גבעת ברנר וקיבוץ כפר רופין, ובשנתיים האחרונות הצטרף למערכת זו גם קיבוץ גלגל. געש החל בימים אלו לשווק דשא מסוג "קיקיו", במחיר הנמוך מעט ממחירי השוק של דשא זה.

ההערכות כיום מדברות על תחרות שתביא לירידת מחיר הדשא לקראת הקיץ.

במכס נערכים לקראת הפסח

באגף המכס נערכים לקראת חג הפסח. ההיערכות כוללת לא רק את סגירת משרדי המע"מ בשבוע של חול המועד פסח, אלא תגבור צוות העובדים בשדה התעופה בן גוריון.

באגף עוקבים אחר תנועת הנוסעים הישראלים לחו"ל ואם יתברר שמספר הישראלים הנופשים בחו"ל הלך וגדל — יתוגבר צוות המוכסים בשדה כדי להתמודד עם גל החוזרים ומזוודותיהם העמוסות מכל טוב.

המוכסים בשדה התעופה מפעילים כיום רק מכונת שיקוף אחת לבדיקת מזוודות, אך בקרוב תוכנס לשירות מכונה נוספת, שתאפשר הגדלת מספר הנבדקים באמצעי יעיל זה.

אגב, במהלך ימי חול המועד ישוחררו המזוודות במכס במתכונת שבת, כלומר שתורנים דופפים בלבד. לכן כדאי להזדרז ולשחרר מזוודות המתעכבות במחסני המכס עוד לפני החג.

גם עסקה שבוטלה מחוייבת במע"מ

גם עסקה שבוטלה חייבת במס ערך מוסף. כך קבע באחרונה בית המשפט המחוזי בחיפה בפסק דין עקרוני.

בית המשפט פסק כי מע"מ מוטל על עצם ביצוע פעולה עסקית ולא על תוצאותיה, ולכן אפילו בוטל חוזה ההתקשרות (כמו במקרה זה בגלל החזרת שיקים ללא כיסוי), העובדה כי נעשתה עסקה של מתן שירותים דיה כדי להחיל עליה את חובת תשלום המע"מ.

יהדות הומניסטית חילונית

סדר פסח שני בנוסח הומניסטי עם ארוחת ערב חגיגית

יערך ביום ג' 5.4.88, בשעה 7.00 בערב

במלון שורש ליד ירושלים.

המעוניינים יתקשרו לטלפונים:
02-635038, 03-414381,
04-245763, 052-35517

אוניברסיטת חיפה

הפקולטה למדעי הרוח
החוג ללשון עברית
בשיתוף עם
מפעל מסורות הלשון של עדות ישראל
המרכז ללשונות היהודים
באוניברסיטה העברית בירושלים

כנס בנושא
היסודות העבריים והארמיים בלשונות היהודים

יתקיים בימים רביעי וחמישי, ה'-ו' בניסן תשמ"ח, 23-24.3.1988 באולם המצפור, קומה 30, מגדל אשכול באוניברסיטת חיפה.

יום רביעי, ה' בניסן תשמ"ח, 23.3.88 — 19.30-11.00
ברכות: פרופ' א' רזן; מר מ' יושע
"היסודות העבריים והארמיים — היבטים כלליים"
פרופ' א' אלדר (יו"ר); פרופ' ש' מורג; פרופ' מ' בר־אשר; פרופ' י' אבישור
"היסודות העבריים בערבית היהודית של צפון אפריקה"
פרופ' מ' בר־אשר (יו"ר); ד"ר א' חזן; ד"ר א' ממן; גב' י' הנשקה
"היסודות העבריים בפתגמים ובמנהגים יהודיים"
פרופ' י' אבישור (יו"ר); פרופ' ד' נוי; ד"ר י' ברעמי; פרופ' א' שורצולד; ד"ר ת' אלכסנדר
"היסודות העבריים והארמיים בפרסית ובגרוזינית"
פרופ' ע' אורנן (יו"ר); פרופ' א' נצר; מר ג' בן־אורן

יום חמישי, ו' בניסן תשמ"ח, 24.3.88 — 16.30-9.00
"היסודות העבריים שביידיש"
פרופ' ח' רבין (יו"ר); פרופ' א' אלדר; ד"ר ל' פרנר; ד"ר ד' גולד; ד"ר ה' שי
"היסודות העבריים בערבית היהודית במזרח"
פרופ' י' מנצור (יו"ר); פרופ' ש' מורה; ד"ר י' טובי; ד"ר י' קארה
"היסודות העבריים בלשונות רומאניות של יהודים"
פרופ' ש' מורג (יו"ר); פרופ' מ' מודינה; ד"ר ד' בונים; ד"ר י' בר־טולילה
"היסודות העבריים והארמיים — היבטים סוציו־לינגוויסטיים"
פרופ' מ' מודינה (יו"ר); פרופ' ח' רבין; ד"ר י' שיטרית

אוניברסיטת תל־אביב

מזמינה
תלמידים בעלי כישורים לימודיים גבוהים
להצטרף בשנת הלימודים תשמ"ט
לבית הספר להנדסאים
ע"ש יוסף ורבקה מאיירהוף

תלמידים בחטיבה התיכונית הינם במגמה מתמטית פיסיקלית מורחבת בשילוב מדעי הטכנולוגיה וישומי המחשב

ההרשמה למסיימי כתות ה' ד' בנות ובנים באיזור תל־אביב והמרכז תחל ביום ד', ה' בניסן תשמ"ח 23.3.88

ניתן לקבל פרטים על בית־הספר או לקבוע סיור במקום, בפניה למזכירות, רחוב האוניברסיטה 30, רמת־אביב, טל. 5450702 ,414069

להנדסאים

הטכניון
מכון טכנולוגי לישראל

לשכת המשנה לנשיא לפיתוח
OFFICE OF THE VICE PRESIDENT FOR DEVELOPMENT

Dr. Jerome B. Wiesner
נשיא בדימוס ופרופסור במכון טכנולוגי מסצ'וסטס, קמברידג', ארה"ב
ירצה ביום רביעי, 23 במרץ 1988
במסגרת ההרצאות השנתיות ע"ש יוסף ווגש
על הנושא
Information Theory and Society
ההרצאה, בשפה האנגלית, בשעה 17.00 באודיטוריום, בנין הפקולטה להנדסה כימית.
ביום חמישי, 24 במרץ 1988, יערך קולקויום מיוחד במסגרת הפקולטות להנדסת חשמל ומדעי המחשב.
Dr. J. B. Wiesner
ירצה על הנושא
Computers, Media-Technology and Art
ההרצאה, בשפה האנגלית, בשעה 09.00, באולם מס' 815, בנין הפקולטה להנדסת חשמל.
הציבור מוזמן

דחפון
שרות מודעות טלפוני של דחף
לבעלי כרטיס אשראי
03-611001

הבימה
התיאטרון הלאומי

הארץ
עיתון לאנשים חושבים

ד'
11

עירית תל־אביב יפו
מקיימים בשבת 26.3.88 ב־11.00
מוספשבת

בהשתתפות:
- שר הכלכלה והתכנון גד יעקובי
- עמוס אילון עם צאת אוסף כתבותיו "הבט אחורה בבהלה מסוימת"
- עמוס קינן על ספרו "אות והב בסופה"
- השחקן גבי עמרני והבימאי יואל זילברג על הצגתם החדשה "איפה הכסף" על פי "הקמצן"
- הזמרת רבקה זוהר בליווי ניר ברנד — קלידים, איציק בדר — גיטרה

* שינויים אפשריים

מנחה: מיכאל הנדלזלץ

כרטיסים בקופת "הבימה" בימים א'-ד'.
אין מכירת כרטיסים במקום בשבת.
דמי כניסה: 10.– ש"ח.
הנחה 50%
למנויי "הארץ" "הבימה" ולבעלי תעודת תושב או תעודת קשיש של ת"א.

הארוע באדיבות
כתר בית היוצר לספר הטוב

חנות הספרים בהבימה
פתוחה מ־11 בבוקר עד 11 בלילה

אי קיי: שיווק רעיונות

صكنا من الاهل

תרבות וספרות

קיטש ומוות

שושן לבן, שושן אדום. רומאן, מאת דוד שיץ. הספרייה, הקיבוץ המאוחד, סימן קריאה הבתר, 1988, 255 עמודים

מאת חנה הרציג

"שושן לבן, שושן אדום" הוא כאותם ספרים של־ מאורה הצלחה מובטחת להם מראש: כשרונו של הסופר כבר הוכח, הזווית האישית שבבסיסו — ולכך ניתן פרסום נרחב — היא ערובה לאמינות, והחומר הסיפורי, המתבקר בדמויותיהם של ילדים פליטי שואה, על רקע השנים הראשונות למדינה, צופן בתוכו אפשרויות נרחבות.

כטעמים אלה ציפיתי לקראת ספרו החדש של דוד שיץ בסקיקה ובסקרנות, מתוך עמדה אוהדת־מראש הסמוכה להתרגשויות מעין אלה, שבהן שוב ושוב מבצבצת האופטימיות. ולא תמיד בצדק. אקדים ואומר: מעטים הספרים בתחום הסיפורת העברית של העת האחרונה, שהגדילו לי אכזבה כה מוחצת, כה בלתי צפויה כמו ספר זה. ההתאכזבות כוללת, הן מבחינת האופיקים הספרותיים הגדושים הגלומים בחומר, והן מבחינתו האישית של דוד שיץ. שכן יכול היה, ועל כך מעידים דווקא הראיונות הרבים שהעניק באמצעי התקשורת, לזכות אותנו הפעם במסמך נדיר בערכו הדוויתי והתימטי. לא הניח לעצמו להיות פנות "סופר" ויותר, ארחיב ואומר, הוא עצמו.

ה"הבאות הבתולה המתנפנפת"; ואילו לילי מגלמת דבקות [illegible] יבעבר ערטילאי בנוסח "פצפונת האגוז". אכן, המציאות הישראלית, מבעד לעיני השניים, מצטמקת לטקסים מגוחכים של תנועות נוער, נערות צבריות ירוקות־עיניים, "שירה אחת מזומנת, מסעירה ונרגשת". הבעייתיות המורכבת שבמפגש כפנה את מקומה לאוסף של אנקדוטות המסתיימות באקורד הצפוי: סיטואציה ארוטית בין נעד מיה ולילי, שכורכת עליה בבוז תווית של גילוי־ עריות.

בפרק השני ("גולדין היפה") מיטשטשת לחלוטין נקודת־הבוחר המקורית. פרק זה, הקלישאי הדריך שבספר, מקבץ אוסף של דמויות "ציוריות", שכמו נשלפו מתוך סרטי פשע גרועים, ובתוכן משבץ גולדין, הילד שגדל בינתיים, כאחד מבציגי עולם השוליים העירוני של החברה הישראלית.

בפרק זה קשה להחליט מה צורם יותר: שרידי המגמה הריאליסטית המתבטאים בהצבת דמויות פרוזה־טעם האמורות לשרטט דיוקן חברתי, או עלילת הפשע, שבה מסתבך גולדין, דמות מרגיזה זו, המסתכסכת במכנסיים צרים ובבלורית הזהב, כתוצאה מיחסיו עם בת־דמותה הנערית של לילי הערטילאית. דווקא לפרק זה מתגנב לפתע פירוד המטעים את אפשרויותיו האבודות של הרומאן: סיפורו של מישו, אחת הדמויות הנאספות ללא טעם וקישור, שבו מתואר קרב לטרון מנקודת ראותו של פליט שואה, שאינו מבין את המתחולל סביבו.

הפרק השלישי ("פליקס ב־רהמול") שונה מקודמיו: בפני עצמו, אפשר לזהות בו את מאפייני כתיבתו של שיץ בספרים קודמים — שרטוט אמין למדי וקולח של מערכת יחסים שארוטיקה אטורה ומשוקיכחות אכורי ומור ממלאים בה תפקיד מרכזי. אלא שברומאן שלפנינו אין בכך די. גם כאן לוקה עיצוב הדמויות, בעיקר זו של פליקס, הנער הפליט שעמו מקיימת אמו המאמצת יהודית ויגר יחסי אהבה; גם כאן משולחים סטריאוטיפים של "דתי", "קטם מושחת", "זכר", על אפשרויות הגלומות בחומר: כך או כך: אפילו העמדתה של המספרת, יהודית ויגר, איננה מאפשרת לדבוק במסגרת ההתהולתית, [illegible] בפני עצמה.

תופעות צורמות יותר ברומאן, המסכלות כל אמון בסיסי בריאליה המוצגת, קשורות לסיטואציית הסיפור, ללשון הדוברים ולנקודות התצפית שלהם, ולקשרים שבין שלוש הסוכנות המרכזיות. הזולתה שרירותית על אחדות בתחומים הלל הזיכה, למשל, את מעמדו המפקפק של נחמיה כמספר בפרק הראשון, וכמאזין למונולוגים של לילי, המוגשים כל עניינה ריאליסטית אלמנטרית. אותה שרירותיות עצמה היא סיבת הקישור המלאכותי המיותר בין הפרקים — למשל, סיום הפרק הראשון בידיעה בעיתון, שממנה למד נחמיה על הסתבכותו ברצח של גולדין. "הייתי היחיד שחיכה לו לפני השער ביום שחרורו" — שכן אחרת כיצד היה נמצא מאזין למונולוג של גולדין בפרק הבא?

האחידות שבלשון הדוברים השונים (ילדים או מבוגרים, עולים או ותיקים, משכילים כיהודית או נטולי השכלה כגולדין) מקוממת, אולי, ביחס של זרות לשפה העברית ("שיץ ב"סוף ציטוט"), אך עדיין אין זה צידוק לסטריליות של הלשון, לשטיחותה, לאי־הבדל בין לשונו של דובר־מונולוגיסט ללשונן של הדמויות בסיפור. וכיוון שמחבר הרומאן מסר את רשות־הדיבור לדמויות־המספרים, הראי שאין צידוק לאיפיון הדמויות האחיד, הכפות, כאמור, לסטריאוטיפים ספרותיים, ולא כמתבקש, לנקודת המבט האינדיווידואלית של הדוברים השונים.

ואי אפשר בלי לציין את הסימבוליקה המדהימה: האם לא היה אפשר לוותר, למשל, על האנלוגיה המזעזעת בין הפר המיוחם לבין פליקס המתאווה ליהודית, ובין מימוש התשוקה הסוטה לבית מותו של העגל־ החולד? או על הכללתו של גבלס (!) בחלומו של הבעל, "האסתטיקון השטני בעל הגרומות הכפולות" (ראה על גב הכריכה). האומנם רומז הרומאן עצמו על שקריותו?

בפרק הראשון מופיע תיאור של ציור־קיר ענקי, שהכין פליקס לכבוד נשף מסיבת הצעדך בכפר. כל דמויות הספר מופיעות בו בממדי־ענק, מגזמות, מקושטות ומחופשות, מכבכבות בתמונה תיאטרלית, מיופה וססטית (99); בפרק השני מתבונן גולדין "בתמונות ענק מכסיפות, שמתוכן הציץ פניהן המתוקים של השחקניות (...) ועיניהן מצועפות ושפתיהן פסוקות קמעה (...) יפה פיות כאלות השמים היו, מושלמות בלא פגם, מרוממות גבוה מעל עינינו" (130). המונולוגים של לילי מלווים בציון נטייתה להגזמה: "היתה לה חולשה ברורה לספר סיפורים מעניינים על עצמה, והיא הקפידה שיתאימו יפה זה לזה. אין ספק, היתה לה תשוקה לרקום בסבלנות סיפור המשוזר בתמונות צבעוניות את דברי־הימים הפרטיים שלה. אני הייתי רק הקהל" (54).

אולי משקפים תיאורים אלה את תפיסת הספרות של הרומאן ("האמנות גדולה מן החיים"), ואולי נטייה מודעת לבדיות צבעוניות. כך או אחרת — חבל.

דוד שיץ: הספרותיות המופגנת, הכוזבת, שמדיף הרומאן היא פרי נטייה להקסמה קלה, לטווייתו של מרקם שווא שובה את העין אך נטול תוכן

אי אפשר כמובן להכריע אם "הספרותיות" המופגנת, הכוזבת, שמדיף הרומאן היא פרי מאמץ לכיבוש הפוטנציאל הרגשי־האישי שבחוויה המתוארת, או — ולהשערה זו אני נוטה יותר — דווקא פרי נטייה בלתי ניתנת לכיבוש ל"הקסמה" קלה, לטווייתו של מרקם שווא שובה את העין אך נטול תוכן. אך בדי שדווקא כאן, במקום הבלתי צפוי ביותר, מגיעה לשיאה החולשה שאפיינה במידה זו או אחרת את ספריו הקודמים: כשרון כתיבה קל, לא תמיד מרוסן, לא תמיד מלווה בהשקעה רצינית.

בעיית היסוד של הרומאן היא הפיתוח הלארמטמיק והלאראמי של ההוויה המשמשת לו נקודת מוצא: סיפורה של קבוצת ילדים, פליטי מלחמת העולם השנייה, המגמרים למשפחות חקלאיות בכפר מבוסס, נפגשים עם המציאות התרבותית האנושית החדשה והזרה, ומגיבים על מפגש זה איש־איש כדרכו. נקודת מוצא זו עשויה היתה להציב תימטיקה חברתית ופסיכולוגית חריגה בספרותנו — שרטוט שונה, חדש, של מציאות שנסתה בעיקר לביטוי ספרותי שמתוך "הנורמה", והצגת דיוקן נפשי של דמויות שנרקו, מבחוה של נורמה זו, לשוליים, או הוטמעו בה בכוח, ולפיכך גם לא זכו לעיצוב ספרותי הולם. יתר על כן הבחירה לבנות את המסגרת הסיפורית כשלושה מונולוגים שהילדים הם מספריהם (וגם, או רק, כמו בפרק השלישי — נמעניהם), עשויה היתה לתרום את האמינות שבמבע הלשוני ובנקודת הראות, וכך לחדד את מאפייניהן הפסיכולוגיים של הדמויות, הן את המורות שבמציאות התרבותית המוכרת.

אך אל תוך מסגרת זו, שנועדה למטרה אחת, מתגבבות מלכתחילה איכויות השאובות מעולם ספרותי שונה. לא דווקא מעניין, והללו משתלטות על הרומאן ומעיקות את מרכז הכובד שלו. עולם זה, אם למצותו בקצרה, עיקרו בתערובת המוכרת של "קיטש ומוות": הקסם שבאירוטיקה פרוורטית, המשיכה שבאלימות, הסוהר שבזוהמה, היופי שבכוחניות, ושאר אוקסימורונים המוכחים בקבל למי שאמן על גירסות מפושטות של אמנות דקדנטית (פישוט כזה נמצא, למשל, בסרטיו של פאסבינדר). ההשוואה עם הציור האקספרסיוניסטי של תחילת המאה, הנראית בציורו של אגון שילה שעל הכריכה, היא מתמאה מגזמת. אמנם, דפוס "דקדנטי" זה שימש את שיץ בהצלחה מסוימת בספריו הקודמים. אלא שברומאן זה, שחומריו צופנים בתוכם אפשרויות עמוקות הרבה יותר, מצטיירת הנטייה לאפיקים אלה כרווח המופק בקבל מתוך פוזות מבטיחות, סנסציוניות, ופשוטו כמשמעו — זולות. שכן לילי קאמר גולדין היפה, נחמיה, פליקס — שלקולם הרחוק רצינו להיכנס, נהפכו כאן לדמויות קרטון דרמטיות, נטולות רוח חיים, מצוירות בקו צבעוני אחד, המשבץ אותם מן המוכן בתמונה המבוקשת: "פניה הצרים והלבנים" ו"עיניה האפלות" של לילי; "שערו הזהוב, שדברמה אפל ורע כסתור בתחתיו", של גולדין; "השפתיים הרושביות, מתוקות, ואצבעות הידיים הארוכות" החוזרות בתיאורן של דמויות כה רבות; מעבר לכך לא ידוע לנו דבר על הגיבורים, שכמוהם כקליפות המתפוררות למגע ראשון, המתנועעות בתוך "מציאות" שאינה אלא תפאורה ריקה, רדופת דראמות נטולות תוכן, משמעות, אמת.

התפרקותה של המסגרת הסיפורית־התימטית המקורית ברורה אפילו מתוך מעקב אחר מבנה הרומאן עצמו: הפרק הראשון ("לילי קאמר") עדיין שומר על רסיסיה של מסגרת זו, אך מקנה לה עיצוב שטוח ופליאקאטי. נחמיה, המספר, ולילי ידידתו, המשוכנים יחד בבית אחת המשפחות בכפר, מייצגים עמדות קוטביות ומפורסמות ביחסן לארץ החדשה: נחמיה מנסה להיטמע, "להיות אחד מהם", לסייע לאיכר בנטיעת העצים, להולל בבית־העם עם רפנה ויינשטוק בעלת "זנב הסוס"

חנה הרציג היא מרצה לספרות באוניברסיטה הפתוחה.

המשורר והשתקן

מאת בני ציפר

השבוע מת יהושע טן־פאי, איש של ייסורים גדולים ומשורר איננמאטי. על אף הפרסים והכיבודים הלאומעטים שקיבל, היה טן־פאי משורר שלא־התקבל בעצם, כרבים מבני הדור הפוסט־אצ"גי, שלשונם המפוארת והארכיטקטורות המרהיבות של שיריהם נתקלו באי־שוויון של הקוראים, אם לא בלעג. לכאורה, מה צורך יש לומר דברים סחור־סחור, במליצות ובמלים יפות, שאפשר לאומרם גם במלה יומיומית ומובנת לכל?

טן־פאי סירב לומר דברים בפשטות, עד שנדמה שמשחקי־ המלים והלשון השתלטו עליו במעין תהליך היפנוטי. בשיריו חוזרת ועולה דמותו הפאראדוקסאלית של המשורר השתקן, המקלל כאיוב את השירה, אך הנאלץ להשתמש בכלי־ השירה כדי לומר את שתיקתו.

טן־פאי: לוליינות כאלכימיסטן, המבקש להפוך את טומאת המלה לחומר טהור

ויקר יותר, פרק לשווא מלים לצליליהן הרשומים, ושב והרכיבן בתצורות מרות, גיאולדביות כמעט. "גל אבן גל אל פי אל המי", מתעגנת דמות ה"שתקן" שבאחד משיריו, ואף על פי כן מבדין המשורר: "בל תהי דממה".

מעבר לכל הנפתולים הלשוניים עולה האמת האחת, הכאב האחד, על מות בנו שנפל במלחמה. שאול, המוטל מת לפניו, האם לשתוק את מותו או לומר את מותו קללת השיר, שגבורה עליה, מחייבת אותו להגות ולהגות כל חייו וככל שיריו במבוך השאלה הנצחית: האם מותר המשורר על השתקן?

אך שירתו מחכה, נדמה, ליום שבו דור ציניפטוות יעריך כהלכה את לוליינויות הלשון שלו ואת המסתתר מאחוריהן. והיום הנה יבוא.

חרדתו של האוטיסט

חיי עיר, מאת דונאלד בארתלמי. מאנגלית משה רון, כתר, 1988. 181 ע'

מאת הנרי אונגר

סטנדאל תיאר את הספרות כמראה המוסעת על גבי מסילה ובה משתקפים הנופים שלצד הדרך. בסיפוריו של בארתלמי אינך מביט במראה כדי לראות את הנוף — מפני שאין כל "נוף" בנמצא. מאחורי ספרות זו מסתתרות האסתטיקה של המבוכה, והמטאפיסיקה של הספק. במקום לספר על אנשים ועל "מציאות", משתעשע בארתלמי בבריכת רשתות של צורות־סיפור סביב צופר הקורא. כלום סיפורת כזאת היא עדיין בגדר מראה — האם היא משקפת משהו?

המודרניזם בספרות פירושו ויתור על האשליה שיש מה לתאר, בלי ויתור על הצורך בתיאור. שכרו ועונשו הוא כזה שהאמן מוצא את עצמו חופשי לנפשו ובלא קהל. שכן מרגע שהפילוסופיה מתבוששת לאותנטיות של מושג האמת, ברגע שהיא מודה בכך שהוראות ההודה שייכות לחשר, אין עוד "על מה" לכתוב. ומי שממשיך לכתוב עושה זאת למען השעשוע. מרגע שה"נוף" נמס, גביעי הספרות מתרוקנים. המודרניזם פירושו הפרת התמסכות להרבות־הזכרות בחיזור קל־דעת אחר אין־סוף התרבויות של האפשר.

המציאות וזהה אותנו והאמנות נותרה לעצמה. מצב זה מניב אסתטיקה חדשה וגאווה חדשה — האסתטיקה של פיתוי הקורא באמצעות הריבוי, והגאווה על כך שהאמן אינו עוד משרתו של איש. זו אותה גאווה המתהדרת במלים של אוסקר ויילד המתייחר בטענה ש"האמנות היא חסרת שימוש". שימוש נראה עילת קיום משוכחת, אך היה אלא קולר מגביל. עתה שולח כלב זה לחופשי והוא רשאי לנבוח בשפות הזרות של הספק, ובזוהרה ובתקוה של הערכיה.

בארתלמי קשר את ה"פלונטרים" הצלחתיים של טוסאאות־התרבות המאוכסת, כדי לסחוט מאתנו הודאה שאיננו יודעים דבר. הוא אותנו להבין שאיננו מבינים דבר — דווקא בזכות שליטתנו באין־סוף מילונים. איננו רשאים עוד להיות "רציניים" מפני שהרצינות היא סוד הכהונה של אדוקי האמת האחת, בעוד אנו מצווים על הכפירה התוגנת את מותן של אין־סוף אמיתות.

זוהי הקריאה שמאחורי הכתיבה של בארתלמי והיא קושרת אותו בשלושה אנשים בקשר הכרחי־כמעט: בארתלמי קשור בקפקא, מפני שאיבוד האמונה במציאות אחת כופת אותו בעולם של הזרה. הוא קשור בסוריאליסטים כאנרי מישו — מפני שהתעסקות בריאליסים (זה מה שנותר) הופכת את אמנותו ל"סובייקטיווית". והוא קשור בבורחס כיוון שהיכרותו עם הרשתות שריגים קודמים הטילו על "המציאות" מגלצת כדי לקרוען בתוך עין.

בדומה לבורחס, כותב בארתלמי "הערות שוליים לתרבות" — שהוא כמובן עיסוק אוטיסטי. קפקא הראה במשליו שחיינו עוברים מול הצלליות המרקדות של ספקותינו. חרף ההבדל העצום ביניהם (קפקא הוא הסופר היותר נקי מ"לרגוף" במאה העשרים) — שניהם שותפים ביסוד עיקרי — חרדתו של האוטיסט. שניהם, קפקא ובארתלמי, נעצרים בנקודת הפחד — אצל קפקא זה פחד מפני שתיקה המתפרשת כהתגברות, ואילו בארתלמי מעניק למוסיקת השתיקה את האינטרפרטציה המודרנית של הכרך הגדול; היא איננה אלא ה"רעש" הבלתי־נפסק, הזמזום המתמיד של מפלצת המושגים המוחצת את מוחנו בצליל של ריסוק.

בארתלמי נותן לקפקא פירוש המתאים לזמננו. כשם שאורסון וולס סיים את "המשפט" באמצעות הסמל הקפקאי־מאוד של פטריית האטום, הוא מעביר את גרעין הפחד לקרקע צמיחה טבעית — לצמרת העצבים של חיגנת־תרבות הנראית כמו תמונת־תפוחת של הירונימוס בוש שנגזרה מחדש בידי אשר. ספרות זו היא איפוא ההיפך מ"ריאליזם" וצריך לקראה "קונצפטואליזם". קונצפטואליזם, מפני שעברנו מה"לשון" של המציאות אל ה"מטא־לשון" של המושגים. המושגים — שנחשבו מכשירי תפיסה "שקופים" — הם עתה חומר המילוי שבאמצעותו אוטמים את קיומו של האוטיסט.

זו נטשה אפשרית אחת לכתיבה של ברתלמי. מה בנוגע לקריאה? כיצד אמור להיראות הקורא של סיפורים אלה?

סיפור הוא מטען מנטאלי המועבר ממוח אחד למוח אחר באמצעות קוד. גם כדי לקרוא את בלזאק חייב הקורא בידיעות — אלא שהקורא אינו מודע להתנהגו זו כי מדובר בידיעות שהן נחלת הכלל. אך לא כן הספרות המודרנית: קורא של יוליסס חייב להיות את כותרת. פרק הפתיחה כמתייחסת לספרו של מרסל פרוסט. צופה בסרט של ניקולס רוג מתחייב להבין מה טעם מבקרים גיבוריו בתערוכה של קלימט דווקא. האם לא יבין לבורחס אין תחתית. האף אחד אינו מחויב לקרוא ספר מסוים דווקא. היוצר רשאי להעמיד את תביעותיו שלו בנוגע לסל הידיעות שקהלו מתחייב לשאת עמו. מאחר שהנושא של בארתלמי הוא חוסר האפשרות לחיות עם התרבות שאי אפשר לחיות בלעדיה — הסל שלו עמוס מאוד. הגבור שלו הוא נרקיסיסט מסוג חדש — נרקיסיסט שעבר פסיכואנליזה, ובמקום לרפאו מנסטיותיו, העניקה לו את המודעות הנחוצה כדי להתענג עליהן כמראות משוחררות.

בארתלמי אינו יכול אולי צריך להגד את קוראיו — הוא זכאי שיבואו לספריו מוכנים. המתרגם שעשה בספר קשה זה — שמוציא צפים במערבולת של התייחסויות מבטלות — עבודה ברוכה־השראה ראויה להלל, עמד בפני דילמה קשה: כלום עליו להוסיף "הבהרות" לקולבי־התרבות שירבבם הוא הנושא של בארתלמי? כלום עליו להגד את קורא־העברית?

הסיפורת של בארתלמי היא "קונצפטואלית". כמו באותה שעיורי־קונצפטואלית שבהוספת שפם למונה ליזה — כל המעלל מתנה בזיהוי של המקור. קורא שאינו מבין מה הולצה שב"עגל אנגאמה" — נתוך במצב גרוע מקורא של דוסטויבסקי המכור שמוסקווה ופטרבורג אינן אלא שתי ערים רוסיות במאה ה־19. אך מתרגם אינו אחראי על קומוניקציה עם הקהל. — זה תפקידו של הסופר. העולם הינו שוב — כמו שהיה בימי וירגיליוס ובימי סר תומס בראון — פרקציה של תישבוך תרבותי. מי שאינו שייך להשבוך — אינו שייך לעולמו של בארתלמי, ודאי שאינו מתייחס על קוראיו.

דונאלד בארתלמי: אמריקה של היום היא אבסורד מעורר פחד — והיא סוחטת מפיו את הצחוק ההיסטרי של אלה שנטשו כל תקווה

אבל האם יש באוטיזם האמנותי הזה מסר "חינוכי" למרות הכול? אנו למדים משהו מכל מערכת, התמונה המיוחדת של מערכת זו — שהיא סגורה, הרמטית. עולמה הוא עולם שאיבד את צירי ההוראה למען הביטחון הפרדוקסלי של הספק. זהו עולם שהוסבר לנהמה שבניהיליזם מסוג חדש — ניהיליזם מקאברי (כיון שאינו מכבד אפילו את החיים), סוראליסטי (משום שהוא רואה במציאות בבואה של אספקלריה ומגיה) ובראש ובראשונה מלא עליצות (שכן כל הפרות הקדושות הובחו מתרפת, ואין דבר מבצחק מלראותן מתרוצצות בתוכן).

אוטיזם זה הוא תמונה של עולם חדש, אך לא תמונה חדשה. היפר־תרבותיות והכפותה לסר של עוצמה היתה תמיד נקודת־פיתגה וסף ההתמסטות של תרבות בשלה מדי. בראשונה היה המיתוס, אחר כך ההיסטוריה, אחר כך הנוקים המדע, אחר כך בא הספק כקצף על פני המים המבגא בחושל של תרבותיות ההפכת הכל למשחק. כזאת היתה רומא ערב פלישת הברברים, ביזנץ בסוף דרכה, וינה בשחר 1914. אמריקה של היום היא אבסורד מעורר פחד — והיא סוחטת מבארתלמי את הצחוק ההיסטרי של אלה שנטשו כל תקווה.

ויתר עם זאת — מוצע כאן פתרון לבעיית "מות הרומאן". הרומאן הריאליסטי־כביכול אינו רשאי להיכתב עוד כי "הכל נכתב". ג'ון בארת הציע שהספרות "תכתוב את עצמה" — שעצם בעיית הקשר עם ה"תוך" תיהפך לבן השיחה שלה. באופן זה חוזרים בארת, הוקס ובארתלמי ודומים "אספקלריה". בפיתולים האינטנסיביים של הוקס, בעלילות המרופקות של הלר ופאודרי, בדמויות שאינן חיות־כביכול בשום עקביות אצל בארת — ובמשפטים של ברתלמי שתבנתם תלויה בהפיסתם כחוסרי משמעות — נוצר עולם סמנטי חדש.

האם זה העולם שלנו? האם העולם "שלנו" נראה כך? גם שאלה זו בעלמה מומן, וכל ששרד ממנה הוא מכתם ישן של אוסקר ויילד: העולם אכן מתחיל להיראות באמונה כמו הסיפורים של בארתלמי.

הנרי אונגר מרצה לפילוסופיה באוניברסיטת תל־אביב.

הצצה באתונה של מטה

אפולודורוס נגד נאיירה / קורותיה של הטאירה ביוון העתיקה. תרגמה מיוונית: דבורה גילולה. הקדים מבוא והוסיף הערות: דוד אשרי, מוסד ביאליק, 120 עמודים

מאת יורם ברונובסקי

השקפתו של המשכיל הכללי על התרבות הקלאסית — המשכיל הכללי: השקפתו על התרבות הקלאסית: האם כל זה קיים עדיין? ספק־ספקא: ואולם צריך להאמין במלים אלה ולחזור עליהן, ככל שהן ריקות מתוכן, אולי ההורה המאגית תתורם לשבכן של רוחות הרפאים הבעלות הללה — וככן, השקפה רווחת שכזאת על תרבות יוון ורומי הקדומות מצוינת, כמדומה, בנוקשות מסוימת הכרוכה בהכרח לאידיאליזציה של התרבות הזאת. לאידיאליזציה הזאת מסורת ותיקה מאוד, והיא הגיעה לשיאה בקלאסיציזם הגרמני של המאה השמונה־עשרה, וליתר דיוק סביב פעילותו של וינקלמאן, זה המבסס המרכזי של המיתוס המודרני של "יוון הלבנה" — יוון של השיש הלבן ושל האידיאות הנצחיות שהן כביכול נחלת כל הלבנים, בניה של התרבות היוונית (ולמצער של "אתונה בימי גדולתה"). למיתוס הגרמני־הלבני הזה — שחוקרת אנגליה, א. מ. באטלר, כינתה אותו בשם ספרה "העריצות של יוון על גרמניה" — פירות־הילולים רבים בספרות הגרמנית של כמאתיים שנה, הדברים ידועים. במסגרת התרבות הגרמנית הזו גם המיתוס המודרני הזה לקרות, שלבים שלבים, כשיצירתו של ניטשה (ואחר כך של פרויד) מציינת את נקודת־המפנה בגישה ליוונות. "הולדת הטראגדיה", ספר הביכורים של ניטשה, היה בכותרת מהלומה גדולה ראשונה שספג המיתוס הזה הרואה את יוון כמחוז השלמות הראציונליסטית.

מאז ניטשה, וביתר־שאת בארבעים השנים האחרונות, ניתכות מכות חזקות יותר ויותר על הפנים השונות של המיתוס הוינקלמאני: הפילולוג האנגלו־אירי אריק דודס פירסם בשנת 1951 את הספר המהולל "היוונים והאיראציונליות", שבו נעזר בכלי הפסיכואנליזה לקעקוע התפיסה הרואה בתרבות היוונית מיקשה אחת של שכליות צרופה, ומאז פורסמו ספריה שלמה בתחומים רבים של חקר הקדמוניות לשינוי התפיסה האידיאליסטית של היוונות הקלאסית (רומא, שם היה קיים הפולחן הראשון של ההלניזם, לא היוותה מעולם בחזו אוטופי דוגמת יוון בשביל בני העת החדשה. מן ההשקפה על תולדות רומא נולד דווקא מושג "הדקאדנס" שרק אחר־כך הושאל על תולדות יוון, וכך גם על תולדות זמננו אנו). לא רק החוקרים ממש כתבו את הספרים הללו המקעקעים את המיתוס [illegible]

עם זאת, נראה, כאמור, שדעתו של הקורא הכללי, שאינו חוקר או בעל ידיעה מיוחדת, עודנה שבויה במידה מרבית בקסמי המיתוס הנ"ל. בייחוד אמור הדבר בקורא העברי שמעטו יוצאים מן הספרות הביקורתית, והקוראת תיאר על רעיון "יוון הלבנה", הגיע אליו. אצל קורא כזה מחוקים את המיתוס הוינקלמאני התרגומים העבריים, רובם ככולם, מאוצר הספרות הקלאסית: רובם תרגומי היצירות ה"קלאסיות" (על כפל המשמעות של המושג), המתורגמים לעברית מקשה ונוקשה והרווח בדרך־כלל, רחוקה מאוד משפת הקורא. יוצאים מן הכלל הזה תרגומים של הטרגדיות היווניות שמתקין בשנים האחרונות אהרן שבתאי, אלא שבהם יש כבר נטייה לקיצוניות הפוכה, ה"ל. כך או כך, מתרגומיו הקלאסיים של יוסף ליבס, למשל, לדיאלוגים של אפלטון, איש לא יוכל לדעת עד כמה חיוני חיו הוא לשתות שיחתו של הדיון האפלטוני (אף שרק חלקים נרידים בדיאלוגים האפלטוניים כתובים בשפת הדיבור היוונית — על כך קיים דיון למדני נרחב, שסוכם זה לא כבר במסמתו של ק. ג'. דובר על שפת הדיבור הפרוזה האטית). בקיצור: הכל יודעים או חשים שהתרבות הקלאסית היא אידיאלית, נעלה, רחוקה, אוטופית, מושלמת אולי אך רחוקה מרחק רב מדרי תל־אביב או ירושלים, שלא לדבר על בית־שאן או אשקלון (שתי ערים הלניסטיות חשובות למדי).

ולא היא. החברה היוונית, גם בשיא פריחתה קל־וחומר בתקופת השקיעה שלה, דומה, או למצער נשאה קווי־דמיון מהותיים ורבי־משמעות לחברתנו הישראלית ולחברות מודרניות אחרות. הרעיון הזה (שאיתו דברי עודי, אני מסכים) יביא לכלל ממשות את העיון המומלץ מאוד בספרון הישה "אפולודורוס נגד נאיירה" שראה זה מקרוב אור, בהבנה מדוקדקת להפליא ובצורת ביותר של שני מלומדים ירושלמיים, דבורה גילולה ודוד אשרי. במרכזו של הספר, המצויין גם ביופי טיפוגראפי רב, תרגום מעשה ידי דבורה גילולה לנאום קיטרוג נגד הטאירה בשם נאיירה, בת המאה הרביעית לפנה"ס, כלומר המאה שראתה את ירידתה ואת נפילתה של אתונה הקלאסית, את הדאקדאנס היווני. המשפט שמדובר בו נערך בשנים 341–340 לפנה"ס. שנתיים אחריו, בקירוב, בשנת 338, התקיים קרב־כירוניה שבו הקיץ הקץ על עצמאות יוון.

הנואם המקטרג העיקרי במשפט הוא אפולודורוס (חלק מן הנאום נשא חותנו תיאומנסטוס), ועל כן קרוי הספר "אפולודורוס נגד נאיירה", אף שהנאום השתמר בין נאומיו של דמוסתנס, הנודע בין הנואמים היווניים, שהיה כמובן בן הזמן ההוא, ונשא את ה"פיליפיקות" שלו (כנגד פיליפוס המוקדוני) שנים מעטות קודם למשפט הנדון. הדעה המקובלת כיום היא שלא דמוסתנס הוא המחבר האמיתי, ואפשר מאוד שבאמת היה המחבר אחד אפולודורוס, פוליטיקאי ונואם אתונאי בן הזמן, שביקש להתנקם בפוליטיקאי אחר, יריבו משכבר, סטפאנוס שמו, ובחר לעשות זאת על ידי נאום קיטרוג כנגד האשה שעמה חי, "הידועה בציבור" של אותו סטפאנוס, היא נאיירה, האשה היחידה שבאתונה־ביה קרוי על שמה, מכל הנאומים האטיים שנשתמרו עד ימינו.

נאיירה היתה "הטאירה", מלה שפירושה "חברה" והיא מציינת משהו בין פרוצה לבעלת־יוחד או זונת־צמרת. לאו דווקא זונה סתם ('פורנה'), אם כי אפולודורוס מכנה כך את נאיירה בהתלהטות של נאומו, ומספר עליה שנים בנעוריה "תמורת שכר מסרה את גופה לכל מי שרצה לשלם עבור כך" (עמ' 66). דוד אשרי מרחיב במבוא את הדיבור על מעמדה של הטאירה ביוון הקלאסית, מזכיר את פרינה, המודל של פסל אפרודיטה מאת הפסל המהולל פרקסיטלס (ראש הפסל השתמר וציורו מקשט את שער הספר העברי), את אספאסיה, הטאירה של פריקלס הגדול עצמו (שלא אם בן נאמר, בעקבות האיקונוקלאזם החדש, שהוא לא היה כה גדול, וכו'), אפשר היה להזכיר עוד את הטאירה של אפיקורוס, הפילוסוף המוקדם של תקופת השקיעה [illegible]

אכן, ה"טאיירות" [illegible] דומות יותר לבעלות־ההרקליגים בגדפת הדרום־אמריקנית מאשר לזונות שתפקידן מיני בלבד ("הטאירות יש לנו למען התענוג", אומר אפולודורוס בקטע ידוע במיוחד של נאומו, עמ' 108 בספר העברי) התרבות היתה קרובה ללבן לא פחות מצורכי הגוף הגסים. דוד אשרי, המציין את שלושים של אתנאיוס בן המאה השנייה לספירה, "סעודת הסופיסטים", כמכיל ידיעות רבות במיוחד על הטאיירות של התקופה הקלאסית, יכול היה להוסיף ולציין מחבר אחר בן אותה מאה, אלקיפרון, מחבר "מכתבי הטאיירות" — אוסף פיקטיווי של מכתבי הטאיירות המפורסמות (פרינה, גליקרה ועוד) למאהביהן. כאן מצויים רק הדים לרכילות האתונאית ולשמועות של אמת, אבל הספרון הקטן עצמו הוא מהנה ביותר, וראוי לתרגום עברי, אולי של צמד המלומדים שנתנו לנו כעת את נאום אפולודורוס נגד נאיירה.

הספר העברי מורכב מתרגום מדוקדק של טקסט הנאום, ממבוא נרחב, מהערות פרטניות ביותר, מביבליוגרפיות ומלוחות־אריכים ואיורים וכיו"ב. כל חלק הוא במידת מה בכוונות הורה על החלקים האחרים, במישור אחר ובמידת פירוט אחרת. לפעמים מתעורר הרושם שהספר מכוון לאו דווקא ל"משכיל הכללי", אך שמא הוא מבקש להכניע גם בפני משכיל הפשתני־אסטיטי שכזה שהדרך אל "אתונה של מטה" (כביטויו של אשרי) שאותה מיטיב להאיר נאומו של אפולודורוס, גם הדרך הזאת מובילה דרך יער הפרשנות והדיקוק, ההבנה ההיסטוריוגרפית וכל אותו שקלאסטוריא פילולוגי, כל האבזרים מהלכי־האימה הללו שבכל זאת בלעדיהם אין קיום לשחזורה של יוון העתיקה כמות שהיתה באמת.

סצינת פיתוי על צפחת יוונית: יוון של השיש הלבן ושל האידיאות הנצחיות... נשאה קווי דמיון מהותיים לחברתנו ולחברות מודרניות אחרות

נגד קידוש הסבל

המפתח לשער הגדול ועוד שלושה סיפורים, מאת הינקו גוטליב. תרגם מסרבית־קרואטית: צבי רותם. ספריית תרמיל, 1987

מאת דינה קטן בן ציון

גורלו האישי הספרותי של הינקו גוטליב היה יחיד במינו. על אף עושר הרעיונות ושאירותו שבכתיבתו (יצירתו הופיעה במלואה בתרגום עברי, בשני כרכים, עקד, 1980), ואף שמצא דרך לבטא את הטרגדיה של יהדות אירופה ואת סבלו האישי בדרך מקורית, נותר כמעט סופר אלמוני. גם לאחר שכל כתביו תורגמו לאחר מותו בידי ד"ר צבי רותם, שבכשרון לשוני וברוחב־דעת הצליח להריק לעברית קולחת את המקור הסרבו־קרואטי של גוטליב. התרגום, גם אם פה ושם נעשה שימוש במלים שצליליו כיום אולי ארכאי במקצת, ניחן בדרך כלל בחן, בגמישות ובצלילות, המאפיינים הן את המקור והן את כתיבתו של ד"ר צבי רותם, שמלאכת תרגום משאת זו של כתבי חברו מנעורים הדמה את מפעל חייו. הוא הלך לעולמו כאשר ידיעות ההגהה של תרגום זה מונחות על שולחנו. הסיפור "המפתח לשער הגדול" ראה אור בפעם הרביעית, הפעם ביוזמתה של ספריית תרמיל שבהוצאת ישראל הב"ה.

הינקו גוטליב היה משפטן והוגה דעות, עורך כתב־עת ספרותי יהודי ("אומנות"), שיצא בזאגרב בין שתי מלחמות העולם) ומתרגמו של הינריך היינה לסרבית־קרואטית. במלחמת העולם השנייה שכל את שני בניו וחלק מכתביו אבד, ובהם הגירסה הראשונה של "המפתח לשער הגדול". הוא נכלא בבית־סוהר גרמני ובמחנה הסגר איטלקי בקראליביצה. השתתף במלחמת הפרטיזנים, ולימים ייצג את עניני שארית הפליטה. ב־1945 עלה עם אשתו לארץ והשתקע בחולון. בתנאי מחסור מופיה, כשכל פרנסתו על עזרת שאפתה אשתו, כתב מחדש את סיפורו "המפתח לשער הגדול" וסיפורים נוספים, שבחלקם עוסקים גם במציאות הישראלית. בכתביו כלולים גם פרקי יומן שבהם תיעד ימים אלה. ב־1948, שלוש שנים לאחר עלותו, נפטר מסרטן הכבד.

יצירתו של גוטליב, יליד 1886, שואבת ממקורות שהם עצמם תרומי לסתור, כפי שניסח זאת צבי רותם במבוא שוקדים לכתבי: הספרות הקרואטית הבינה הקרוצינית, הסיפור האירופי הריאליסטי, מורשת הספרות הרומנטית והמסורת היהודית. בכתיבתו הגיע לאינטגרציה בין יסודות של פאתוס ואירוניה, ריאליזם ופנטזיה, חשיבה אליטית ושילוב בין אלמנטים של מדע בדיוני ותפיסה מוסרית.

במובנים רבים, הינקו גוטליב הוא סופר מן המודרניזה הישנה, אך כותב סיפורת מודרנית בתפיסתה, ברוחה ובאלמנטים המצמזמים שלה. סיפורת פנטסטית־עיניים, הנעתקה במידיות נסיבות הזמן והמקום, מתמודדת עם עולם אידיאי ומעמידה עולם חזוני, ועושה שימוש באפשרויות דמיוניות מופלגות.

בסיפור "המפתח לשער הגדול", המחיש גוטליב את רעיונותיו על

(סוף בעמוד 27)

הינקו גוטליב: הלוויה שערכת יצירתו ליהדות שנשמדה היא אירונית במפגיע. מה שאבד אין לו תמורה ואין לו גאולה. רק האירוניה פותחת את שערי השמים

דינה קטן בן־ציון היא משוררת, חוקרת־ספרות ומתרגמת מסרבית־קרואטית.

לספר לצרפתים על המאגרב

בן החולות, מאת טאהר בן ג'לון, תרגם מצרפתית: יהושע קנז. עם עובד, סדרת פרוזה אחרת בעריכת אילנה המרמן. 1987

מאת אולין עמר

הופעתו הראשונה של טאהר בן ג'לון בתרגום עברי התרחשה בתזמון מפתיע עם זכייתו בפרס גונקור בצרפת. הפרס הוענק לבן־ג'לון בעבור יצירתו "הלילה הקדוש", שאינה אלא המשך ל"בן החולות" שלפנינו.

העלילה, המבוססת על המיתוס ההרמפרודיטי, מספרת על אב מרוקאי־מוסלמי, אב לשבע בנות, הרוצה בבן זכר, יורש ומקור גאוה. הוא אינו נוטל סיכון וגוזר אומר שהוולד השמיני יהיה בן, ולבד מאשתו ומן המיילדת לאלה דאדיה, אין שותפים לסוד.

כאשר נולדת הבת השמינית, קוראים את שמה אחמד. האב עורך חגיגות־ענק ואף קונה מודעה של חצי עמוד בעיתון הלאומי הגדול ומפרסם את דבר לידת בנו ומסיים בקריאה "יחי אחמד! תחי מרוקו!" אחמד נימול (המהולל מקצץ, בעצם, פיסה מאצבעו של האב המשולחת בין ירכי התינוקת) ומגדלים אותה כזכר לכל דבר. כאשר היא/הוא גדלה, קושרים סביב חזה רצועות בד הדוקות כדי למנוע את התפתחות שדיה.

גורל אכזר הדבר אינו ברור. אחמד מודע לפריווילגיות המוענקות לו כזכר ואינו שש לוותר עליהן. הוא לא היה רוצה להיות כנוע כאמו ואחיותיו. וכך, לאחר מות אביו הוא בוחר להתמודד עם הכפילות הפיזית והנפשית.

בהמשך, אחמד נושא לאשה את פאטמה, בת־דודה החולה בחולת הנפילה. היא הראשונה המגלה את הסוד הנורא. אחמד נוהר לה פינה בשל כך, ואולם לא נשקפת כלל סכנה לזהותו הגברית, שכן האומללה נפטרת זמן קצר לאחר הזיווג המושפלי שמתקיים בפניה אחמד.

"בן החולות" הוא רומאן פואטי הדומה יותר מכל לאגדה. כל כולו מסופר־כביכול בכיכר העיר על־ידי מספר עממי, אותה דמות המוכרת גם בתרבות הערבית המסורתית־כביכול בשם "חכוואתי". את מאזיניו הוא מוליך דרך שישה שערים. הראשון הוא שער היום החמישי ומכאן ואילך נפתחים השערים בזה אחר זה והקורא מתקדם לקראת הלבירינט שבו נטרף המספר על־ידי משפטיו. שלושה ממאזיניו הנאמנים — סאלם, עמאר ופטומה, הם שיציעו שלוש גירסאות שונות לסופו של הסיפור. משהו קורה לזמן. הוא כמו נשאר תלוי רופף. כמו משאלה מובטת: לא רק היו נמוקות הפנים והיו נותרים קולות בלבד. הקולות, הם אשר יובילו את המספר העוזר הדרך המבוך אל שער הגות המאושר, גן המנוחה שבו כבה הזיכרון.

אפשר לפענח ולפרש את הסיפור עד אינסוף. הגבול בין הסמלים המסורתיים־המרוקאים השונים לבין הסמלים והמיתוסים והאידיאו־סינקראטיים של המחבר, אינו תמיד ברור. אין זו בהכרח יצירה פמיניסטית, שכן, כדבריו של בן ג'לון — איש אינו יוצא נשכר: גברים ונשים גם יחד הם קורבנותיה של מסורת המועידה מראש תפקידים וגורל לדמויותיה. על כל פנים, מטפות כאן ביקורת נוקבת על קביעותיה הנוקשות והחד־משמעיות של התרבות המסורתית, בלי לבכר על פניה את המפגש הכפרי עם תרבות המערב או ליתר דיוק, התרבות הצרפתית.

בן ג'לון, שנולד ב־1944 בפס שבמרוקו, חי, יוצר ומפרסם בצרפת מאז תחילת שנות השבעים. הוא מרבה לבקר במרוקו המשמשת לו מקור השראה מרכזי. כיוצר, הוא חי את הכפילות התרבותית, בראש ובראשונה דרך השפה. באחד הראיונות שנערכו עמו ב־1985, עם צאתו לאור של "בן החולות" בצרפת, לא הוציא מכלל אפשרות הקבלה אוטוביוגראפית שאותה יחס לו הסופר הצרפתי ג'. מ. ג. לה־קלזיו: "ייתכן שמדובר בתרבותי הכפולה — מאגרבית וצרפתית — דו־לשוניות שאפיינה את תיפקודי מבית הספר היסודי ועד בחינות הבגרות. כילד, חלמתי על אירופה. עולם מסתורי עבורי. הגעתי לצרפת ב־1971 על־מנת לספר לצרפתים על המאגרב, ולמאגרבים על צרפת. אחמד, אשר בוחר לעבוד מזהות אחת לאחרת, הוא במידה מסוימת אני... אלא שהוא, או היא, תמיד מוגבל באותו דרמאטי על־ידי תרמיות. עד כדי כך שעליו להתאים את קולו לאירועים".

ב"בן החולות", כמו בהרבה מכתביו האחרים, מתוארים אין־ספור קעקועים, צלקות, פגמים פיסיים, מיניות, מילה. האין הוא מסמל באמצעות הפציעות וההשחתות הגופניות את סבלו של איש העולם השלישי, המצוי בקרע בתקופה הפוסט־קולוניאלית ולאור ה"עצמאות" המיוחלת שהכזיבה?

אולין עמר היא חוקרת ספרות צרפתית המתמחה ביצירתו של בן־ג'לון.

עורך: בני ציפר

מעולם הספרות והאמנות / רות אלמוג

שערורייה יפאנית / פטר הגדול והפראים / מחווה לרומאן האוסטראלי / פרנאנד היפה / הבת האחרת של פרויד

פטר הגדול חוצה את הנייבה: פראיות

שוסאקו אנדו היפני הוא אחד הסופרים הגדולים של תקופתנו לדעת הסופר האנגלי הקאתולי גריהם גרין, והוא אינו יחיד בהערכתו זו. הרומאן שלו "שערוריה", שראה אור בתרגום צרפתי, מספר על סופר מזדקן וחולה, איש מכובד וקאתולי על פי דתו, סוגורו, שמעולם, הן ביצירתו והן בחייו האישיים, לא עשה שום מעשה יוצא דופן — המגלה יום אחד שאדם דומה לו עד להפתיע עורך ביקורים קבועים באזור ידוע לשמצה של טוקיו. האומנם זה כפיל שלו או שמא זה הוא עצמו, או ליתר דיוק: אותו צל שאין מודים בקיומו, אשר אותו נושא עמו כל אדם מתחת למסיכה החברתית שלו?

באמצעות סיפור זה, שגבולות המציאות שלו אינם ברורים, ובאמצעות הגיבורים שלו, חוקר שוסאקו אנדו את הטריטוריה של הלא־מודע, מחקר שאינו נטול סכנות: התוודעות מחודשת אל השפלה, תשוקת הסבל, התשוקה להסיג גבול, החיפוש אחר הביעור ואחר הטוהר, והתנודה בין הקדושה לפשיעה.

לדברי מבקר "ל'אקספרס" פותח "שערוריה" מחדש את הוויכוח הנצחי בין האמונה לספרות, שעיקרו בעקירת אותם דברים שאלוהים לא קידשם מן הלב האנושי. זהו רומאן רגוע, אכזרי ורב־הוד. מפרי עטו של שוסאקו אנדו ראו בתרגום צרפתי גם הרומאנים "הים והרע", "בשר יקה", ו"הר הגעש" שראה אור גם בתרגום עברי.

Scandale
par Shosaku Endo
Stock

אנרי טרואיה הרומאן וההיסטורי פרי עטו ושמו "פטר הגדול", שראה אור בתרגום אנגלי, זוכים לאבחנה הבאה מפי ההיסטוריון הבריטי רובין ליין פוקס בדף הספרותי של ה"פייננשל טיימס": "הן מחבר ספר זה והן נושאו הם בעלי טבע כפול. פטר הגדול שלט ברוסיה למן 1682 ועד 1725 בתערובת של חיוניות ופראות, סקרנות ושרוד אכזרי. אנרי טרואיה הוא חבר האקדמיה הצרפתית, שזכה לשם כבעל סגנון, אך כחסר כל חוש היסטורי. יתרה מזו, עשה עלי ספרו רושם, משום שהוא גרוע".

אין ספק, מסכים המבקר הבריטי, שיש כאן סיפור מרתק. פטר הגדול משל 43 שנים, ובמרוצת שלטונו התקדם עם צבאו עד לים הבלטי וגם ביצע שורה של רפורמות חברתיות שכוונתן היתה לקדם את רוסיה אל הרמה האירופית, אותה אידיאה שהכיר מקפתוחיו. הוא ביקש להפיח בה רוח חדשה — ספרטנית — וחוקים חדשים. צבא וצי חדשים, בכניסתו למערב. הינך זה ... אכן, הוא גם ייסד דיאגן לקורידים במכרוצרג הדרושה חוכב גמרים ויצורים חדיגים. אבל ספרו של טרואיה אינו מתאר את הקשר ההיסטורי שבו פעל, או את האותם הנבהרי שהוזיר אותו, לכך מעיניים והמצאות להזדק. אבל באלה אין כל חדש מבחינת חייהם של שליטים עריצים, טוען המבקר. מה איפוא המיוחד בספר הזה?

רובין ליין פוקס כותב על ספרו של טרואיה כי בעם רב תודה שהוא שונא את הספר הזה, מפני שהוא מתאר שלוש מאות שנה בחיי ארץ עקרית בתקופה שבה שושלת מכורפת ... איש עשה ראשי אנשים ותרבנה מסרי־שיער לאהובים ואהובות בגרביים. זהו ספר התופר את הדוקים לפראים מודים ומחוק את המיתוס הנוח האומר שהם פשוט פרימיטיביים.

יש הרגשה כבדה למקרא הביקורת שרובין ליין פוקס עושה עוול לטרואיה וכי מדובר בעוד ספר מפרי עטו של סופר מתון, שמספריו זכה לראות אור בעברית רק "טולסטוי" — ספר מרתק שקשה להניחו מן היד עד תום קריאתו.

Peter the Great
by Henri Troyat
Hamish Hamilton

רוברט יוז האוסטרלי מוכיח, כמו פטריק וייט לפניו, שיש לסופרים אוסטראליים מה לתרום לעולם. כאשר זכה פטריק וייט בשנת 1959 בפרס הספרותי הבריטי על שם ו.ה. סמית, כתב: "רציתי להוכיח שהרומאן האוסטראלי אינו בהכרח הנאצא המשמים של מסורת עיתונאית". עבודה זו הרגיש ביתר שאת כשזכה ב־1973 בפרס נובל לספרות. השנה יוז הוא הזוכה בפרס השנתי לספרות ע"ש סמית. הספר שזיכה בפרס נקרא "החוף הגורלי" (שראה אור ב"קולינס"), הנסב על התחלותיה של חברה אשר כוחה משאביה ועושר כשרונותיה הפכה לכוח עולה במרחב של האוקיינוס השקט.

למעשה, מסופר כאן על תולדות הגלות האסירים לאוסטרליה בין השנים 1787 ל־1868. הספר חוקר את צמיחתה של חברה המשמשת לשני קטבים. מצד אחד: המולדת האם, ומן הצד השני — מודעות עצמית הולכת וגוברת. הספר מתאר את התחבולות, האופורטוניזם, את השמור הקשוח והיהמנעות מכל אינטרוספקציה של המתיישבים הראשונים, אשר נוקשו לתן להושיב.

רוברט יוז יושב כיום באמריקה, ומשמש שם כמבקר האמנות של ה"טיים". ספריו הקודמים: "האמנות של אוסטרליה", "הלם החדש", "שמים התופת בציור במערב". "החוף הגורלי" זכה השנה גם בפרס לזכרו של דאף קופר (סאנדיי טיימס).

The Fatal Shore
by Robert Hughes
Collins & Pan

פרנאנד אוליוויה כתבה ספר ושמו "זיכרונות אינטימיים", מנטאו עשר מקטעי אוטוביוגראפיה שלא פורסמה, ממכתבים של גרטרוד שטיין, שגם הם לא פורסמו, ומסיפורים הכלולים ב"פיקאסו וידידיו", ספר שפורסם ב־1932 על ידי "פרנאנד היפה". הספר מחולק לשני חלקים, שהראשון בהם מספר את הרפתקאותיה הרגשיות והאירוטיות של פריסאית בשנות תחילת המאה. פרנאנד, שנמלטה מרודן בעל כוונות לא טהורות, מתפתה לצעיר ושמו פול ומגלה שהוא לא לטעמה. מידיו של זה היא נופלת בידי פסל המגלה לה את יעודה כמודל וכזאת היא אכן נעשית, עובדת בשירותם של אמנים ידועים בזמן ההוא כמו קורמון, קארולוס־דוראן, רול ודיביפה.

כאן מסופרות אי אילו אפיזודות הירואיות־קומיות בנוסח חיי הבוהמה של הימים ההם. הפסל מגלה את טיבה האמיתי של פרנאנד כשהיא מוצאת אותו במיטה עם ילדה כבת 13. למרבה המזל "התגורר באותו בית צייר ספרדי, אשר מזה כמה זמן הייתי פוגשת במעבר ואשר היה מסתכל בי בעיניים כבדות, חודרות ומהורהרות בעת ובעונה אחת, בוערות באיזו אש פנימית..."

ובכן, היה זה פאבלו פיקאסו. כמובן, אשר אליו מתייחסים הזיכרונות של החלק השני של הספר. הזיכרונות הללו מתארים את נהגיו, ידידיו, אספניו וסוחריו. כרוניקה זו מתייחסת לשנים של קודם לידת הקוביזם והתחלתו. הספר מלא אנקדוטות משעשעות, המספקות היבט אישי של חיי הצייר הגדול (לה מונד).

Souvenirs Intimes
Fernande Olivier
Calman-Levy

קארן הורני היא בתו האחרת של פרויד. הבת האחת, אנה פרויד, קיבלה מידי אביה את ירושתו הדרונית. נשארה נאמנה לדרכו. קארן היתה הבת המורדת של פרויד, וגם אם לא היתה בתו ממש, היתה צאצאיתו במובן האינטלקטואלי.

קארן הורני נולדה בהמבורג ב־1885, התגלה למדה עם השפעתו של פרויד ואחרי כן פיתחה וביקרה אותם.

היא היתה בתם של רב־חובל ואשתו השנייה הצעירה ממנו בשנים. חיי המשפחה לא היו מאושרים — ילדי האשה הראשונה שנאו את האם החורגת ומירדו את חייה ואת חיי בתה. אבל קארן היתה ילדה חזקה שעמדה לצד אמה ללא היסוסים. למרבה המזל היתה שייכת לקבוצת הילדות הראשונה שהורשתה לקבל השכלה תיכונית וכך הכשירה להיכנס לאוניברסיטה מאוחר יותר. היא למדה רפואה בפרייבורג והגיעה לכלל הצלחה באקדמיה. יומניה מדווחים על התאהבויות מרובות, היעדרות משיעורי אנטומיה ועסקי אופנה. כמו כן הם עוסקים בשאלת תפקיד האשה, נושא שהסעיר באותם ימים את גרמניה, בהשפעתו של אוטו וייניגר, ומן הצד השני — בהשפעתן של פעילות של אגודות נשים למען זכויות של אמהות לא נשואות, למען זכות ההפלה והאהבה החופשית.

קארן עצמה לא ראתה מדוע לא תינשא מנישואין, אימהות, קריירה וחופש. בעלה, מרען שהיה לאיש עסקים, היה שותף מלא להשקפותיה בדבר חופש מיני. הם התיישבו בברלין שבה עבדה כרופאה ונעשתה עד מהרה פסיכואנליטיקאית אדוקה. נולדו לה שלוש בנות, שהוכהר להן כי עבודת האם עומדת מעל לכל, והיא אף לא היססה לשלח שתיים מהן לבית ספר בשווייץ כשהיו עדיין צעירות ביותר.

למן 1922 פרסמה קארן את התיאוריות הפסיכואנליטיות שלה. מלכתחילה העמידה בסימן שאלה את התיאוריה של פרויד על קנאת הילדות בפין, וטענה כי התיאוריה אינה אלא תוצר של נרקיסיזם גברי וכי היא חסרת כל בסיס מדעי. כן טענה כי אומללותן של הנשים היא תוצאה של מצבן החברתי־כלכלי ולא של בעיות נפש. היא טענה שתוקפנות עשויה להיות תוצאה של סביבה חברתית ולא של "יצר המוות" וכי גברים נוטים לפחוד מנשים ולהשפילן כתוצאה מדימוי עצמי נמוך. היא היתה סבורה שהאנליזה האורתודוכסית מתעסקת יותר מדי בילדות וכי היא כבולה מדי לעליונות התרבותית של הזכר.

התרחקותה של קארן הורני מפרויד הולכה עוד בברלין והמשיכה באמריקה שאליה עקרה ב־1932. באמריקה, לאחר גירושיה, נתמנתה לעמוד בראש המכון לפסיכואנליזה בשיקגו. עד מהרה שלטה בלשון האנגלית, ... ב־1934 עקרה לניו־יורק.

... אפיה שלה, מספרת כי עד זקנה ושיבה נהגה לנהל פרשיות אהבים עם הגברים הצעירים שבקירבה הורים שפקרוה. כן מספרת המחברת על פרשת הידידות בינה לבין אריך פרום, שהיה שותף לרבים מרעיונותיה. פרום והורני היו מטרה להתקפות כבדות מצד פרוידיאנים אדוקים מן המכון הפסיכואנליטי הניו־יורקי, עד שלבסוף גורשו ממנו. הורני הקימה מיד מכון מתחרה.

הורני מתה ב־1952 לאחר מסע ליפאן, שבו חקרה את הזן בודהיזם. בסוף חייה נרדפה על ידי השלטונות, וכמעט נבצע ממנה לצאת ליפאן על ידי אנשי מקארתי, שחשדו בנטיותיה הקומוניסטיות. דיוקן מרתק של אשה מפוזרה, חכימה ומקורית (אובזרוור).

A Mind of her Own
The Life of Karen Horney
by Susan Quinn
Macmillan/

נגד קידוש הסבל

סוף מעמוד 6ב

דמוקרטיה, על חירות הדעת וחירות הרצון, על גבולות הדמיון והמציאות, בדרך של הרחבת גבולות אפשרויותיו של האדם בעולם של מדע מודרני וטכנולוגיה מתקדמת. בתא קטן של בית־סוהר בימי מלחמת העולם השנייה, הפגיש בסיפור זה בין דמות המספר, שכתובים לתא הכלא חוברים לו רב ופוריקליס ועמם גיבורו הראשי — היהודי הפרלגי, רב טרנטופולסקי. טרנטופולסקי הוא ממציא עתיר דמיון והגה דעות, שבכוח הדמיון וכושר ההמצאה מביא לשינוי תנאי מציאות בית הכלא, חרות לנוסחת "סוד צמצום המרחב" (בפועל, בסיפור, בעזרת "מרווח־זולי" קטן שבכיסו). בתושייה הבנוך שלנטיות, נופי היהודי מוואראשה במפקד הכלא ויקסלברואן גם בגלל "חוסר הנימוס וגסות הרוח" שלו. פעלוליו השונים של טרנטופולסקי, הממציא מכיסו ליקוד ועוגת שוקולד וכרומה (ובהמשך עוקר אותם ממציאות הכלא על ידי הפעלת נוסחת "סוד צמצום המרחב") הם חלק ממערכת המביאה לידי ביטוי מעשי את כושר המוח הדמיון האנושי ליצור מציאויות, תוך שילוב בין נוסחה מדעית לתפיסה פילוסופית, בנוסח "בבקל עלה לי לסבל את גזר דין המוות, שיצא מלפני שופט בן שמונה־עשרה. גירשתיו בכלב מן הבית, יחד עם חיילה, ואת הבית נטלתי אתי" (ע' 150).

פעלוליו סיפור המדע הבדיוני, מבחן חוקי המציאות במעבדת אליטוריבאר־הפלאות, נטועים ביצירתו של גוטליב בהקשר אידיאי, פוליטי והיסטורי־מוסרי, של אירופה תחת הכיבוש הנאצי. בהקשר זה נבחנת, בכוח ובפועל, תקפותם של מושגים כמו חירות הפרט, מוסר אישי ומוסר חברתי, שלטון הכוח, טוהר המעוף הטכנולוגי וטיבוייו, ובעיקר — דיכוי האלימות אל מול כוח רוחני.

שלושת הסיפורים האחרים שבקובץ זה עוסקים גם הם בתקופת מלחמת העולם השנייה או סמוך לה, כשפליטים יהודים מאוסטריה ומגרמניה כבר נודדים באירופה, והשערים נסגרים בפניהם. גוטליב מטפל בנושא היהודי, במצוקת הפליה הגירוש, האיום התמידי על החיים, בהתמוטטותו של עולם — בלי פאתוס, אלא באירוניה מרירה ובהומור מתחכם, המתייחס בעיקרו ל"איך זה פועל". כתיבתו אינה נכשלת בהתגרמורות המוסרית הרווחת, אלא נעשית מתוך העמדת פנים שאלה לכאורה חוקי המשחק ואותם יש לבחון בקור רוח מתמטי נוקב והאירוניה הוושפת את נפרותם.

גם הסיפור "השטן הבולע בברליך", סיפור כפילו היהודי של צעיר ספרדי, עוסק בגורל היהודי הנרדף. ואילו "כובה חגה" מספר בדרך מקורית על אובדן משפחה שנרצחה במכוניות־הגזה. תיתן בו ביטוי רגיש במיוחד לבאגיים התנפש כמולי המחריב את ארגניום התרבות האירופית; בתיאור הביעור, העיניות היורש ירושה זומיות את היהודים שגורשו מבתיהם (כדמותם של פקיד במוסוי הלבוש והעצלה של הרייך, עלובנפש המתפש את חטריה של יצאנית המתגוררת בדירת המשפחה המתה). בתיאור הגנת היהודים מקפיד גוטליב לשרטט את ביטויי הגורי הקטנים, או במלים אחרות את חירות הרצון בעת הגורלית (כמו למשל איהיהותור של הישיש העומד למות על הבאה מן הסיגריה שהציעו לו, בידעו כי מכילא הוא צפוי למוות, או נשיכת הילדה המצומסת והרגישה, ילדה המתביישת בפומבי לבקש מאמה להוציאה לעשות את צרכיה, בידה עבת הבשר של הגרמניה במדים, האומרת לקחת מידה את הבובה).

עם זאת, הלוריה שעורך גוטליב — בספר זה ובכלל יצירתו — ליהדות שנשמדה היא אירונית במפגיע: מה שאבד אין לו תמורה ואין לו גאולה. גם לא דודי של הבכה, סליחה, פשרה. נותר אך המימד האירוני. רק האירוניה פותחת את שערי השמים, העולים בפני הקורבן. השער הפתוח האחד — השער הגדול — הוא שער הדמיון, וכוחו ליצור דגמי מציאות.

במנחי התפיסה האירונית, ובגישה אנטי־משיחית במפגיע, הנוקטת במודע דה־פאתטיזציה ודה־מיסטיפיקציה ביחס לסבלות היהודי, אפשר אולי לראות בתיקו גוטליב מעין מבשר של דנילו קיש, יליד 1935, כיום סופר הוגה דעות נודע בארצו ומחוץ לה, אחד מאלה הדואים במרכז־אירופה ובעולם המושגי שהיא מייצגת את מכורתם הנפשית, ומרבים עליה כעל אטלנטיס של תרבות אבודה. אצל שניהם, דה־מיסטיפיקציה, דה־פאתטיזציה ודה־סקרליזציה של הקורבן מביעה עמדה מוסרית שאמונה וספק משמשים בה בערבוביה, והאימה להסיר מבט אל היעדר ההשגחה האלוהית מפיחה בהם מעין אומץ מסוג חדש, אותו אומץ מאוים, שעתיד לייתר לימים את יצירתו של קיש ולטעון אותה בעוצמה רגשית. גם אצל גוטליב קיימת אותה מחאה נוקבת נגד קידוש הסבל ומיסטיפיקציה של הכוח.

תגובות

היינה והגורל היהודי

ד"ר אסתר קפרון מצטרפת ברשימתה על "הרבי מבכרך" של היינריך היינה ('תרבות וספרות', 11.3) לאסכולת החוקרים הדנים את הרבי מבכרך, גיבור הסיפור, לקולא, על שום שנטש את קהל אורחי סדר הפסח לסכנת־פוגרום ונמלט על נפשו. אלא שיש למעשה הבריחה הציני־כביכול של הרבי גם משמעות סמלית עמוקה יותר שהיינה ביקש לטעת בסיפור — גורל היהודי הנצחי, הנודד. כוונתו זו של היינה מתבררת מן העובדה שביקש לצרף את הסיפור "הרבי מבכרך" לכרך כתביו "רשמי מסע", ולהוביל את הרבי הנמלט ואשתו לספרד של טרם גירוש היהודים, ואולי גם לאיטליה, כבמסלול סמלי של סבלות היהודים.

קפרון טוענת עוד, שהיינה המיר את דתו בכיניות, ולא היא. ידוע שהיו להיינה לבטים רבים, והם משתקפים בולקם ב"רבי מבכרך", בדמות האביר הספרדי המשומד, דון יצחק. דון יצחק מנסה, כהיינה עצמו, להתנהג כנוצרי מבטן ומלידה, אך אינו מסוגל להסתיר את משיכתו ליהדות.

כך חשב היינה בשנת 1840, כשסיים את "הרבי מבכרך" ושלח אותו לפרסום. עלילת דמשק, היתה לא רק מניע סכני לפרסום הסיפור, אלא הכירה באמת ובתמים להיינה את יהדותו ושיוותה אותו מודע בגורל היהודי הנצחי.

מלכה רוזנטל

איגיון של מי?

ביום ו', 4.3, הודפס ב'תרבות וספרות' שיר של משורר ה'נונסנס' האנגלי אדוארד ליר, בתרגומה של רנה ליטוין.

ראוי להזכיר בהקשר זה את הספר "כמה טוב להכיר את מר ליר" (הוצאת עקד): בספר זה מופיעים רבים מהמשירים ושיריו האחרים של ליר, בתרגומה של אמי, דפנה עבר־הדני. למיטב ידיעתי זהו הקובץ היחידי של שירי ליר שיצא לאור בשפה העברית. והוא זכה עם פרסומו לשבחי הביקורת. אציין גם ש"איגיון", המונח העברי ל"נונסנס", הוא חידוש של דפנה עבר־הדני.

רן עבר־הדני

שבוע של ספרים / דן דאור

תרגום

האיש בלא תכונות, מאת רוברט מוזיל, כרך א'. תרגם מגרמנית, הקדים והעיר: אברהם כרמל. עטיפה: חובב רשלבך, לפי ציור של אגון שילה. שוקן, 1988. 539 ע'

"כלום אין אריכות־יתר נחשבת, ובצדק, כמבשרתו הלא הקלסיקנים הגדולים כבר ראו בצימצום התכליתי חלק מהותי של היופי אך גם מצד בריאות העם. הוסיף ראש הלשכה, השוב מאין כמוהו לצמצם את משך הזמן שבני־אדם יושבים כפופים מעל למכתבה". הרבה יתרונות יש לקצרנות, בייחוד אם היא לפי שיטת "אויל" האוסטרית, המטריסית. אבל על השכפן הארוך הממוסף שעשה עם קאקאניה (מקאייזר אונד קניג, לא מה שאתם חושבים), ישב מוזיל הרבה שנים כפוף על מכתבתו.

מוזיל: קץ הקיסרות

התוצאה ארוכה כמובן, מה שיותר עם שם המכבדות שיצא לספר עלול להטיל מורך בלב הקורא. אלא שבניגוד לארכנותו של כותך (ברומנו ומקומו המוכר תריד יותר אותו, אין העמודים הרבים של "האיש" משעממים אלא לעתים רחוקות.

"כאלה היו תכופות תגובותיו. היא מרבית על יופי, והוא משיב לה במרקם שומני התומך את העור. היא מרבית על אהבה, והוא עונה לה בעקומה שנתית". הריפתור של המפגש המטפס בין האינטלגנציה החוקית והמלומדת של מוזיל לבין המרקמים השומניים של האשליות והאמונות השקרים המוסכמים שממלאים את חללה של מלכות הקיר"ה, מבטיחה שכמעט בכל פרק מהפרקים הרבים (והלא־ארוכים ולא תמיד קשורים לעלילה הלא־חשובה) יהיה די פתח לשמור על התעניינות הקורא.

כך למשל בפרק הנראה ששמו "כל (מי) שאינו מושיב עיסוק במחשבות יכול לדלג על פרק זה" כותב מוזיל כי "שעה על האף שקולה כנגד המחשבה הגדולה ביותר". האירוניה העצמית מאפשרת לו לשוטט במרחבי המטפיסיקה אבל לא ללכת שם לאיבוד ולשוב אל המראות הצליליים והריחות ("הרחש הטיפשי להזהות, הרגש הנעגע בלב האף, המתעורר כך בשאתה מרחרח את עורך"), הנוגעים בשר לרומאן־אידיאות גדול זה.

קאקאניה של 1913 מתבוננת לחגיגות השבעים לשלטונו של פרנץ יוזף, ומנסה בהתרגשות זו למצוא לעצמה זהות: "האוסטרי נקרא נתין הממלכת והארצית של המונרכיה האוסטרו־הונגרית, המיוצגות בבית המחוקקים, שפירושו: אוסטרי ועוד הונגרי פחות אותו הונגרי, וכל זה מתוך התלהבות, אלא למען איריאה שהאוסטרית, שכן לא היה יכול לסבול את ההונגרי כשם שההונגרי לא יכול היה לסבול אותו". כשמגיע היובל, ב־1918, כבר אין פרנץ־יוזף ואין קאקאניה, כמובן, ומתחיל התהליך שקיבא שישים שקיפים שבה מאוחר יותר "האוסטרו־הונגריה" של הייבורן התרבותי של אירופה משום שקיומו לא היה אפשרי אלא מסביבה ... ממשותו ... ושמוזיל היה ברומן המתעלג והמיילד שלו.

אברהם כרמל שהביא בפני הקורא העברי את יצירתו המוקדמת של מוזיל, "נבוכותיו של הצעיר טרלס", עשה בהקדמה ובהערות עבודה רבה לקרב את הקורא העברי לספר, ואהבתו הגדולה למוזיל ניכרת בכל עמוד ועמוד.

נוער

לאחר המוות הראשון, מאת רוברט קורמייר. מאנגלית: שחר אביב. עטיפה: דני קרמן. סדרת ג'ינס. דוד ריפין. זמורה, ביתן, 1988. 197 ע'

זהו הספר הראשון בסדרה המכוונת ל"נוער בוגר" (מה זה אומר? 14־17), אבל לזכותו של הספר אני יכול לומר שלא שמתי לב לכך עד שלא קראתי את ההודר הנספח לספר השני בסדרה, "דרורות" מאת פ.ג'. פיטרסון. לפני זה קראתי אותו בעניין ובשמחה. סיפור טוב, בנוי טוב. טרוריסטים משתלטים על אוטובוס מלא ילדים, באמריקה, בתקווה שזה יקדם את עניינם הלאומי, ויוציא אותם ממנהיגות הפליטים. לא מצוין מי הם, ומהשמות אי אפשר לדעת, אבל זה קצת קרוב. היחסים בין הטרוריסט הנער ובין הנהגת הצעירה, וביננו לבין הנערה הרוחני שלו בסנגוד על ידי, משורטטים ברגישות הבנה. מהצד השני, מהצד של המוסר האמריקאי, עומד נער שנשלח להטעות את הטרוריסטים, והוא שאמור מותו יודע לומר לאביו "האם מולדת שווה כל כך הרבה, אבא?"

זה כאשר לעניין. השמחה נובעת מהעברית הגמישה הנבונה, הדומת ולא מפריעה ולא מתחכמת ולא מתעקשת על ספרותיות, ומהאותיות היפות. ומבטיחים לנו ספרים אחרים בסדרה, על נושאים שמן הדין שיעסיקו את הנוער ואת הוריו, כגון סמים, בריחה מן הבית, הורים חורגים.

רפואה

יסודות הטיפול התרופתי, מאת עדנה אופנהיימר ועמוס קורצ'ין. איורים: ג'ורג' יונס. עם עובד, ספריה לאחיות. 1988. 224 ע'

כיוון שאינני אחות כמעט לא התפתיתי לפתוח את הספר, אבל מישהו אמר לי שזה לא דווקא, או פתחתי ובאמת ובאמת לא. או למה להתרתיע? הרבה מקוראי הספרים שאני מכיר מגלים חיבה רבה לתרופות מטעמי היפוכונדריה, למשל, ואלה יכולים למצוא הרבה אינפורמציה, מנוסחת בבהירות ובקיצור, שתעזור להם בטיפוח התחביב הפופולרי הזה.

אחרי מבוא כללי ופרקים על מנגנוני הפעולה של תרופות, מחולק החומר לפי הרעות החולות השונות: לחץ דם, בעיות עיכול, צנינות, הפרעות עצבים, כאבים ודיהומים. אינני מסוגל לשפוט את אמינות האינפורמציה. אבל כיוון שד"ר אופנהיימר מרכזת את הוראת הפרמקולוגיה בחוג לסיעוד בבית־הספר לרפואה של אוניברסיטת תל־אביב, והפרופ' קורצ'ין המלמד אף הוא שם מכהן גם כמנהל מחלקת עצבים באיכילוב, אין סיבה שלא לקבל את הדברים אלא מתוך אמונה רחית עמוקה, כדיסטן סיינס למשל, או מטעמים עקרוניים אחרים, כגון אי־אמון טוטאלי בכל מה שבא מהממסד הרפואי.

האיורים הבהירים עוזרים הרבה, והשכלה אלמנטרית במדעי הטבע מספיקה בהחלט להבנה. שאלה אחת, שאינה מופנית לכותבי הספר: למה צריך, על כרטיס המטופל, לכתוב את המלה "זהירות" דווקא בלטינית?

שירה

אסתר ראב, כל השירים. ההדיר והוסיף אחרית דבר, אהוד בן עזר. עטיפה: דני קרמן, לציור של נחום גוטמן. זמורה, ביתן, 1988. 448 עמודים

כמעט מאתיים עמודים מהספר הם שירים שלא קובצו קודם, שירים שנמצאו בעיזבון, ושירים מן העשור האחרון לחייה, שראו אור במקומות שונים אבל לא בספר. יש לנו אפשרות אפוא לעקוב אחרי חמישים שנות כתיבה של משוררת שידעה לתת ביטוי לנוף הקטן ("...נופר / מן הים באכה / למישור / והרי יהודה / נשקפים / ברקע") כפי ששום משורר עברי לא ידע.

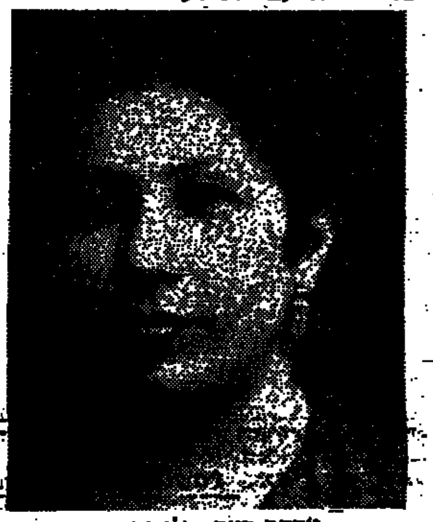
אסתר ראב: בלי זיופים

בשורות הקצרות־מאד שלה ניסתה גם דברים אחרים, שכנראה לא היה אפשר בלעדיהם בשנים הארוכות של ליצירתה, תחושת תרבויות שהיו כאן, ואפילו התפעמויות לאומיות. זה לא יושב עליה טוב, ושירים כמו לזולי דניאל או לייווחושנקו מביכים. אבל היא נפלאה כשהיא לבדה עם פרה, או עם הים והכוכבים, וכל זה — כשהיתה כבר בת קרוב לשמונים. אם כי קולה ניכר גם בשירים מוקדמים אחרים, אין בהם הצלילות והביטחון של מה שכתבה בעשרים שנותיה האחרונות.

ב"ביוגרפיה" היא מזכירה את הבית שבו גדלה, בפתח־תקוה, צרצרים ואקליפטוס, הדרדרים הנחשים, וכל אלה "מזמרים את העתיד" ו"מספרים אגדות", ומאלה "תחושות חזקות וימים תפלים ועם הלב" אז "ימי אושר מופלאים — וילדי המת שם להם קץ". אבל בסוף החול היא נשרפת במדבר וקמה לתחייה. היא שרה לאקליפטוס, אחד השירים האחרונים ביותר ואולי השיר היפה ביותר בספר, והיא רואה אותו בקיץ ובסתיו, ביום ובערב, את קליפתו ואת ענפיו ואת הציפורים שבאות אליו ואת הרוח שמעדים אותו, ואין שירה אחת שאינה מודיקה, שאינה מעידה על היכרות עמוקה, בלי זיופים, נקי. והיא שרה לים מתוך אותה אינטימיות שכנראה לא חשה מעולם עם בני־אדם. "ועם רדתי קבר / מול בשמתי / לחללי גבהים — / עמה הימלטה / אל גלקסה אחרת / בה יד אדם לא תשיגך". "עלי יתאבלו," היא כותבת, "תנים והורים ושרקרקים, והבלבלים וכלבים וינשופים. וגם הנוף שאת מותו בכתה, וגם אוהבי שירה.

ענייני לשון / משה זינגר

ליל הגילשונים

מאותו לילה אומלל — "ליל הגילשונים" — הופקו לקחים במישורים שונים. ויש גם לקח לשוני (או שמא, גילשוני) ובו נעסוק להלן.

תופעת "תיקוני" הלשון רווחת בקרבנו זה עשרות שנים. לרוב האנשים זה לא מפריע, ויש גם הנהנים מזה. מי שזה עדיין מפריע לו — כדאי שיתרגל לכך. זהו חלק מתמונה כללית, ואין צורך להתרגש.

לפעמים, עם זאת, נעשים הדברים הללו בצורה מרגיזה, חסרה כל התחשבות (אף בעצם, כל הגישה התיקונית הזאת יסודה בחוסר התחשבות במציאות — אז מה לנו כי נלין על חוסר רגישות במידה יתרה פה ושם), כן. יש בזה משהו לא נאה — לתפוס טרמפ על מקרה טרגי, ולהחליט כי זהו בדיוק הרגע המתאים לנסות ולהכניס איזה תיקון לשוני קטן. וזה קורה מפעם לפעם.

אחר אותה נחיתה של גלשן הרוח והאירועים הבאים שבאו בעקבותיו, החליט מי שהחליט כי זהו הזמן המתאים ללמדנו כי אין לומר בעברית גלשן כי אם גילשון. למה? ככה. וכאן מגיעים אנו לתוצאות המעניינות והמפתיעות של תיקוני הלשון הללו.

כל העוסקים במפורש הזה — הכוונה לתיקון הלשון, לא לגלישה — אינם נותנים אל לבם כי רק לעתים רחוקות משיג המתקן את מטרתו, אם בכלל. ברוב המקרים, הכדור נורה אל מטרה אחת ופוגע במטרה אחרת. אם להשתמש בלשון ציורית ומעט אקטואלית. ואותה מטרה אחרת, שבה נוחת התיקון — לא עלתה כלל על דעת המציע כשהעלה את תיקונו.

דרך מחשבתם של מתקני הלשון מדהימה בתמימותה. זה בערך כך: "אנו נציע תיקון, נשמיע אותו ברדיו, נחדיר אותו לעיתונים, והוא יתקבל." כביכול מדובר פה באיזה עניין שהכל מיוחלים לו — ולא בניסיון להיאבק במקובל ולנסות להפנות תופעות שלעתים שורשיהן עמוקים מאד.

במקרה שבו אנו עוסקים, מקרה הגלשן־גילשון, סברו בוודאי המתקנים כי כל הגר לשים לב בינהם, אך ישמעו את ה"גילשון" — מיד יחדלו לומר "גלשן" ויאמרו "גילשון", כמו "קילשון", והכל יבוא על מקומו בשלום. לא כך אירע במציאות.

התוצאה הבלתי מפתיעה של אותה הצעת תיקון היא, כידוע, שה"תיקון" נקלט — אך במידה מצומצמת מאד: הגילשון נדבק לצירוף "ליל הגילשונים" רק שם יכירנו מקומו. כלומר, זה נעשה לשם של אירוע מסוים. מעין לאותו אירוע לא נפגע ה"גלשן" כלל, והוא משמש בפינו כמקודם.

הנוגע ללב לקרוא טקסט אותנטי שהופיע בעיתון, שיח חיילים, הכתוב בלשון רחוב גסה — ושם מופיע אותו "ש.ג. מליל הגילשונים" — התכוון אותו חייל שצוטט בעיתון לדבר עברית טובה וחלילה. הוא קרא ל"ליל הגילשונים" כך, כי כך קוראים לו.

וזהו גורלו, כמעט, של כל תיקון לשוני. את התוצאות לעולם אין לשער. יש שהצורה המקובלת והצורה החדשה חיות במקביל, וכל אחת משמשת בדבר אחר. למשל — הדו"ח והדוח. מעטים עברו ל"דוח" בשיחה חופשית, אף על פי שברדיו משמעת צורה זו מזה שנים. ה"דו"ח" איתן בפינו, מכוח ההרגל, וגם כנראה מכוח ההיגיון הפנימי של השפה — אותו היגיון שיצר את הצורה ה"לא נכונה" הזאת — שהיא יותר נכונה מנכונה. ישנה חוקיות מעניינת לראשי התיבות ההגויים, חוקיות שלא הכירו בה בעלי הדת, שעירבו מין בשאינו מינו. אך על כך ידובר עוד בפעם אחרת, בנפרד.

הגם הגלשן הגילשון חילקו ביניהם את מרחב המחיה. לגילשון ניתן תחום מצומצם ביותר, אירוע מסוים אחד — ולגלשן עדיין נותר כל המרחב האזרחי. שיהיה בריא.

תערוכת הגדות פסח

אוצר הגדות חדשות ועתיקות (פקסימיליות) – מהדורות ביבליופילום

"ספרות ואמנות"

תל־אביב – רח' ביאליק, 17 – טל: 03-652507

כל ההגדות למכירה בהנחה

אוניברסיטת תל-אביב

הפאקולטה למדעי הרוח
בית־הספר למדעי היהדות
ע"ש חיים רוזנברג
הקתדרה להיסטוריה ותרבות של יהודי שלוניקי ויוון

יצא לאור ונמצא למכירה
הספר החמישי בסידרה "יהודי יוון לדורותם"

מליסבון לשלוניקי וקושטא – דיון קתדרה (1986)

450 שנה להגירה הגדולה מזרחה עם החלת האינקוויזיציה בפורטוגל (1536)
בעריכת צבי אנקורי

ארבעה ספרים שיצאו לאור בסידרה א (1984):
ספר א': יהדות ויוונית נוצרית – מפגש ועימות במרוצת הדורות. מאת צבי אנקורי.
ספר ב': 'מאז ועד עתה' – הרצאות הקתדרה 1977 – 1983 עורך: צבי אנקורי.
ספר ג': קושטא – שלוניקי – פטרס – התארגנות קהלית ועל־קהלית של יהודי יוון תחת השלטון העות'מאני במאות ה־15 והה־16 מאת רבקה כהן.
ספר ד': יהודים בדרכי השיירות ובמכרות הכסף של מקדוניה – קורותיהן של קהילות סירס וסידרוקאפסי במאות ה 15 וה־16 מאת חנה יעקבסון.

הספר החדש ויתר ספרי הקתדרה יימכרו בהנחה בכנס השנתי של הקתדרה שיתקיים ביום א', ב' בניסן תשמ"ח, 20/3/88, בשעה 18:15 באולם 01, בניין רוזנברג למדעי היהדות,
קריית האוניברסיטה, רמת אביב

אוניברסיטת תל-אביב

מרכז משה דיין ללימודי המזרח התיכון ואפריקה

הופיע

Middle East Contemporary Survey, 1984-85 כרך 9.
בעריכת איתמר רבינוביץ וחיים שקד
427 ע"ע כולל מפות ואינדכס מפורט

שנתון חוקר שיוצא לאור על ידי מרכז דיין ומכון שילוח. סוקר ומנתח את ההתפתחויות הפוליטיות במדינות המזרח התיכון ואת המגמות המסתמנות באזורנו בעקבות אותן ההתפתחויות.

בכרך הנוכחי נסקרת התקופה מאוקטובר 1984 ועד סוף דצמבר 1985.

בהדפסה נמצא כרך 10, לשנת 1986 והבא אחריו בשלבי הכתיבה.

פרסומים נוספים שראו אור לאחרונה:

Shi'ism Resistance and Revolution
בעריכת מרטין קרמר. 350 ע"ע.

Language and Change in the Arab Middle East
מאת עמי איילון. 224 ע"ע.

עומדים להופיע:

The Great Powers in the Middle East between 1919-1939
בעריכת אוריאל דן. 370 ע"ע.

איראן במהפכה
מאת דוד מנשרי. 258 ע"ע.

פרטים נוספים על פרסומים אלה ואחרים, אפשר לקבל בטלפון: 03-5459100 או בכתב: מרכז משה דיין, אוניברסיטת תל־אביב, רמת־אביב, תל־אביב 69978.

אוניברסיטת תל-אביב

הקתדרה והפרוייקט ע"ש קפלן לתולדות מצרים וישראל

* ישראל במצרים על פי המחקר האג'יפטולוגי המודרני
* דעתם של ארכיאולוגים על סיפור יציאת מצרים.
* הקשרים בין כנען, סיני ומצרים בתקופה המקראית הקדומה.

נדונים בספר:

Anson F. Rainey (ed.), Egypt, Israel, Sinai: Archaeological and Historical Relationships in the Biblical Period

כן יצא בסידרה זו:

Shimon Shamir (ed.), The Jews of Egypt: A Mediterranean Society in Modern Times.

בהזמנות לפנות: הקתדרה ע"ש קפלן, בנין גילמן, אוניברסיטת תל־אביב, רמת אביב, רמת אביב, תל־אביב 69978.

הטכניון
מכון טכנולוגי לישראל

הפקולטה למתמטיקה

הננו מתכבדים להזמינך
להרצאת הזכרון השניה
ע"ש אלישע נתניהו

שתתקיים
ביום רביעי, ה' ניסן, תשמ"ח (23.3.88)
בשעה 5.00 אחה"צ
בחדר 233, בנין אמאדו,
קרית הטכניון, חיפה

פרופסור ליפמן ברס
אוניברסיטת קולומביה, ניו יורק
ירצה על הנושא:

INTRODUCTION TO QUASI-CONFORMAL MAPPINGS AND THEIR APPLICATIONS

هكذا من الاصل

משה נסים: הפתעה בפוליטיקה

בעולמה של הפוליטיקה הישראלית הכל צפוי. על רקע זה, שר האוצר, משה נסים, הוא הפתעה גדולה. "שומר האוצר" מכנה אותו עודד שהר, בכתבה ב"מבט שני", שבה הוא עוקב מקרוב אחר מהלכיו של נסים, מנסה לגבש דיוקן בשלו. זה נושא מעניין ונדיר מבחינת הטלוויזיה, שאינה משופעת בדיוקנים. אך הדיוקן אינו שלם. שהר מצייר את נסים כאן ועכשיו, כמעט ללא עבר וללא בשטחה של ממש. והוא כנראה איש מישפחה מיושב. (ראינו את אשתו רות, אשה נאה, סימפאטית ומצטנעת, כאשר בני הזוג השתתפו בטקס השבעתו של בנם החייל, בסיום הטירונות שלו.)

אין בכתבה אף תמונה של נסים בביתו, בחברת ארבעת ילדיו האחרים. ובכל זאת, נסים הוא הפתעה גדולה. הוא מסקרן. לפנים הצטייר נסים כעסקן המפלגה הליבראלית — דרגה נמוכה גם בפוליטיקה הישראלית. בשעתו הצביע נגד התכנית הכלכלית. ללא כל הכנה נקרא לשמש שר אוצר במקום יצחק מודעי. היודע לעשות רעש גדול. נסים היה אמור להגיש תכנית שהוא התנגד לה מלכתחילה. הוא הצטייר כאותו המסוגל לשמש כשר אוצר. רבים נטו לראות במינוי זה פשיטת רגל של הממשלה, הבדיחות עפו לכל עבר. והנה הוא מתגלה כשר אוצר מוצלח. הפופולאריות שלו רבה במדינה ששרי אוצר אינם אהודים בה על הקהל הרחב.

לנסים הופעה מצטנעת. אין הוא מרים את קולו, תמיד יש בפיו דברי נועם. אבל מתברר שהוא קשוח, עקשן, מופנם וקשה, עומד על שלו, אינו מוותר. בתי החולים, הסטודנטים, [illegible], מעידים על כך. ולעומת זאת, בימיו עלתה רמת החיים לשיא. יש מי שרואה בו איש של ניגודים ועימותים פנימיים. בנו של הרב הראשי נסים רואה עצמו ליבראלי בהשקפת עולמו, אבל הוא גם איש דתי, מקיים מצוות. הוא מוצא שפה משותפת עם מוביל ההסתדרות, ישראל קיסר, ואם יש לו אויבים, אין הם אויבים אישיים.

בתכנית התוודענו אל חסידים מושבעים שלו ולמתקיפים קשים. המתקיפים באים מן [illegible] — יש מכנים עצמם ארגון נפגעי נסים. הם טוענים כי הוא איש מסוכן, הפועל בשטה של אידיאולוגיה מסוכנת, שתוצאותיה תגרה אי־שוויונית. הם תולים בו אשמה של כלכלת בחירה המעשירה את העשירים, אומרים ששמר על הקיים, ולא פרץ קדימה. לדבריהם, המשק בימיו אינו יציב אלא חרד מזעזועים.

הסוזה, כאיש המערך ח"כ עדי אמוראי, רואים בו שר אוצר מצוין, משתפים אתו פעולה. הפרופ' חיים ברקאי מדמה אותו לילד שסתם באצבעו את החור בסכר, אבל כאן החור גדול מן האצבע, ויש גבול למה שהילד יכול לעשות לבדו. עוד הפתעה שנסים מבהיר עלינו: הוא אולי הפוליטיקאי היחיד בישראל שאינו רוצה להיות ראש ממשלה וגם אינו מאמין שהוא ראוי לתפקיד זה.

אמנם שורטטו קווים לדמותו של נסים, אבל אלה קווים בולטים בלבד, לא קווים דקים ומתרונים. מי שאינו בקי בתחום הכלכלי, כמוני, התקשה להעלות מסקנות מן הכתבה ולקבוע עמדה משלו על נסים כשר אוצר.

מלחמה לא־קונוונציונאלית

מתברר שאיש אינו לומד לקח. הד"ר יורם פרי עשה עבודת־מחקר על השפעת הכיבוש והשירות בשטחים על צה"ל. לשם כך נזקק להשוואות מלחמות עם צבאות־כיבוש אחרים ששלטו באוכלוסיה זרה — בקניה, באירלנד ובאלג'יריה. המחקר טבוע בחותמה של נקודת־הראות הפוליטית של החוקר הד"ר פרי, איש המערך, הרואה בהחזקת השטחים כיבוש לכל דבר. חוקר מן הימין יעשה שימוש בטרמינולוגיה שונה, ומסקנותיו עשויות להיות שונות.

ממצאיו של פרי מגלים לנו שמלחמה לא־קונוונציונאלית גוררת דוקטרינה צבאית־פוליטית. בהתאם לכך, הצבא נעשה פוליטי, אמנם למורת רוחה של הקצונה הבכירה, ומוצא עצמו בעימות עם המערכת הפוליטית. הצבא נאלץ למלא תפקידי שיטור, בניגוד לאופיו. נוצרת בצבא בעייה של זהות ודימוי עצמי, שתוצאותיה עלולות להיות "ראש קטן" והוסר־משמעת. נפער קרע בין הצבא, הנאלץ לנהל מלחמה פוליטית, לבין חלק מן הציבור המתנגד לה. גם המתנחלים הם גורם לחיכוך — בינם לבין הצבא. (למשל, בפרשת אלירידה).

מחקרו של הד"ר פרי נעשה לפני המהומות האחרונות. הוא גילה איפוא ששלוש התופעות לא קרו כאן: צה"ל לא נהפך לצבא פוליטי ולא פיתח דוקטרינה פוליטית וגם נשאר מוסד לאומי בעל רמת־אמינות גבוהה. אבל בשלושת החודשים האחרונים השתנתה התמונה. אנו עדים לחיכוך הן עם הדרג הפוליטי והן עם המתנחלים. אם המצב יימשך, יש חשש שצה"ל יפול למלכודת ולא יימלט מגורלם של צבאות אחרים. זה חומר למחשבה. אבל המחקר הזה לא ישכנע את אלה שאינם מוכנים להשתכנע.

שחור־לבן

מבוימת, מסוימת, בבימוי ותלמידים ישראלים אלים שונים מהאני, מכפר יאמון, גם הם חוזרים ואומרים מה ששמעו וקראו, בכתבה של פרדי גרובר — המעורר בי חשדות מאז הכתבה המפורסמת שלו על התזמורת הפילהרמונית — מגדבר בצעירים וצעירות ערב ביחס לצה"ל. ניכרות בהם מגמות־ברזרות של הקצבה, אם ימינה ואם שמאלה.

בני הנוער הישראלים אינם נותנים ביטוי־לדיעות מקוריות. כפי שקבע יוהר סמילנסקי, "הנוער נגרר בדרך־כלל על־ידי החברה, וביתהספר אינו הרקולס, הוא אינו משנה. החברה היא זו שמשנה".

גם לזכור שהסקרים נעשו לפני ההתרחשויות בשטחים. ביום הוקצבה תריפה פירכמה. אמנם משרד החינוך נזעק והכניס למערכת דיונים בענייני אקטואליה, אבל הדיונים גם הם אינם משקפים שום דבר חדש. גרובר בחר לכתבה שלו ב"יומן השבוע" שתי כיתות י"א, שאינן טיפוסיות לדבריו. קשה להבין מה הטעם בהצגתן של כיתות יוצאות־דופן, אם אנו אמורים ללמוד על הלכידות אמיתיות. מכל מקום, כולם מדברים על מבוכה ובלבול. והנה דווקא בדבריהם של בני הנוער איני מוצאת שום מבוכה. אדרבה, אין הם מתלבטים. כמו אנשי הקצוות האחרים, הם יודעים את כל התשובות וכל אחד משוכנע לגמרי בצדקת טענותיו ועמדתיו. מקבלת אין למצוא בדברים וגם לא רצון כן להבין תהליכים סבוכים יותר. מתוך דבריהם משתקפת תבנית מקוטבת בקיצוניות, הרואה את המתרחש בשחור־לבן ללא צבעי ביניים. ממש כמו החברה הערבית שאנו מגלים בימים אלה.

נמושות עם קשרים

עמנואל הלפרין חושף חומר מעט בכל הקשור בהסברה התרבותית־האמנותית של ישראל. אפס המעשה בולט על רקע שנת הארבעים למדינה, שבמסגרת אירועיה יש נטייה להדגיש את הקרנתה התרבותית. אם מישהו שמאמין — כמו אלה שהופיעו בכתבה — כי יש לישראל מה לייצא בתחומי התרבות והאמנות — מדוע אוזלת־היד הורמת הודיים מראשו?

קולט אביטל הממונה על תחום זה במשרד החוץ, מקוננת על תקציב מזערי של 0.8 מאות, בהשוואה לתקציבה של צרפת. אבל אנחנו איננו צרפת גם לא מבחינת התקציבים האחרים. ההשוואה אינה תקפה כלל, היא רק צידוק להוסר־מעש טוטאלי ולאוזלת יד.

עמנואל הלפרין אומר במפורש כי נספחי־התרבות הישראלים, במקומות שבהם יש נספחים כאלה, אינם האנשים המתאימים למלאכה זו. אין ספק שרובם לשוות התמנו על־פי מפתח מפלגתי או בזכות קשרים אישיים. מי למשל שמע וידע כי יש לישראל בניו־יורק רבתי נספחת תרבותית ששמה אראלה אמוזרסקי. מי יודע מה פעלה ובזכות מה מונתה לתפקיד חשוב זה. המרכז בניו־יורק, המרכז התרבותי הגדול בעולם.

כאשר שמעתי במקרה את שמות המועמדים העלולים לרשת את מקומה של אמוזרסקי — בתוך כך נודע לי דבר קומה — נמלאתי חלחלה. אלה אנשים שאפשר לומר עליהם כי כל דבר תרבותי זר להם. האלה היא כי ואיך קובעים. ומה נתוניה של קולט אביטל בתחום התרבות?. האם היא שקובעת ומחליטה? יש ארצות השולחות את טובי היוצרים והסופרים שלהן לייצגן כנספחי תרבות. בישראל מעדיפים נמושות בעלות קשרים. אולי מפני שנמושות אינן מפריעות את מנהלום של פקידים.

קולט אביטל: מקוננת

אחים־תאומים

שני ראשי הסיעות הגדולות, חברי הכנסת חיים קופמן ודפי ארדי, אף שהם מייצגים זה את הליכוד וזה את המערך, הם נראים כתאומים. לשניהם אותן פנים חלקות וכבר־אכותיות. כי אילו החיים הלפו לידם ולא נגעו בהם ישירות. שניהם מצוחצחים ומגוהצים, מלאי שביעות רצון עצמית. משוכנעים שיש בפיהם בשורה. שניהם עושים שימוש באותה פראזיולוגיה להגנית. פניני חכמה אינן נושרות מפיהם ואין הם שופעים רעיונות מקוריים. אלא אם נכלול בקטיגוריה זו את הצעתו המקורית של ארדי, שהעלה באחרונה, שתלמידי בתי־הספר יפצחו בזמר כל בוקר לפני תחילת הלימודים. כבר נאמר על זה בבדיחות־דעת. שלום אין סיבה לשיר, הרי לא התחתנו עם מליונרית.

במהדורות החדשות המאוחרות של יום ראשון בלילה, אנו שומעים מפי השניים, בפעם האלף, את כל הטיעונים וההאשמות המוכרים. לפי המעמד היה אפשר לחשוב שמיד לאחר־מכן הם ילכו יחד לאיזו מסיבה וזהות של אישים חשובים. "עשירים חדשים"; וגם אם לא ישפחו איש על כתף רעהו — אולי אין זה הסגנון של שניים כמותם — ידגישו בנוח זה עם זה, מפני שקרובים מאוד זה לזה.

מכל מקום, על הליכוד, איני מתפלאה. הלהג הבטל היה מאז ומתמיד סימן־היכר לעסקנים שם. אבל המערך יכול היה למצוא לעצמו ראש סיעה ודובר ברמה שונה מרמתו של ארדי. אלא אם כן איני עומדת על הכוונות הנסתרות של ראשיו.

לכבוש את יאמון

בעקבות כתבים אחרים, יצא גם מוטי קירשנבאום, הטוב שבכולם, עם הצלם הנלווה אליו, עזרא שבואלי, ששמו נחרת בזכרוני, למסע לארץ האחרת. ארץ זרה ובבשורת רע. הפעם המטרה היא הכפר יאמון שבנפת ג'נין, חמש דקות מכפר סבא. עוד כפר אחד מרבים. את שמעו של כפר זה שמענו — שמתוכו יצאו רוצחיו של חייל צה"ל ורוצחו של חייל אחר.

"את יאמון צריך לכבוש, ולא להרגיע", נאמר בכתבה. ואכן צה"ל כבש שלוש פעמים את יאמון. דובה טייאלך לכבוש את הכפר עוד כמה פעמים. הסוף אינו נראה באופק. ילדים קטנים ממשיכים לנהל ברחובות הכפר מלחמה בזגוגיות — מלחמה שיש בה הרוגים ופצועים. המסיתים שאינם מצטלמים, הם הבוחלים מלחמה זו מאחורי הקלעים. הם שולחים את הנשים והילדים לקו הראשון. אסטרטגיה זו הראתה את כוחה.

צה"ל, לעומת זאת, פועל מתוך תסכול. אנו רואים מרדפים, עקרים ברחבם, אחד מתפרעים ומסיתים. הבורחים להוראות הפתפיים ולמסרות. הצבא דולק אחריהם. אבל לשווא. שוב ושוב מגסים החיילים הצעירים, ניסיון חסר סיכוי, להדביק אחד שנמלט. ואנו עדים למעמדים סוריאליסטיים: אחד נמלט מביתו ושתי נשים וילד צופים במרדף מעל לגג הבית. איננו רואים את הפנים, אבל אפשר לחוש כמעט בעליל ברגשות הנקם ובשמחה לאיד. הכל נראה רגוע ופאסטורלי כל־כך. מה הפלא שהחייל הצעיר, שחור מן המרדף, אומר בהמתרגים ומתוך אזולת יד: "יהיה צריך לירות בו ברגע שברוח". תוצאה ישירה של הדרכן האישי האלים שלפנינו.

בנוסף על העם על הסיטואציה, המצטיירת כנואשת וחסרת תקווה, אנו רוגזים למשמע דברי השקר הבוטים ולנוכח הזוצעה. הדוברים בני המקום טוענים שאיש מן העצורים לא עשה מאומה. כולם תמימים וחפים מפשע. אין להם מושג קל שבקלים למה עצרו אותם.

אנו צופים בחיפוש העוקר את מטעי הזיתים, בגדי הכביס ג'נגלניים. העצים המלבלבים, חלק בלתי נפרד מנופיה של הארץ האהובה, נופלים כרותים, אחד אחד, כמו חללים. אחריהם מגיע תורה של משוכת הצבר — כמו היה זה מעשה סמלי. קשה שלא לכאוב יחד עם הכפריים הרואים כיצד נהרס עמל של שנים. את מקום הזעם תופס הכאב העז, על שכך נגזר.

אבל אין זה סופו של הסיפור האכזר. אנו מתוודעים גם אל הזאני, ילד בן 15, המשחק את דוד לעומת גלית של הסיפור, כלומר, חיילי צה"ל. הגאי אומר במפורש מה שחושבים האחרים. "לא, לא, יהיה שלום, ולא יהיו שתי מדינות, ישראלית ופלשתינית, זו לצד זו, אלא תהיה מדינה איסלמית אחת ויחידה".

כך מתמוטטת גם מערכת הטיעונים שלנו, ועל פני השטח עולה החשש הכבד והעמוק, שהאני אינו מדבר מהרהורי לבו אלא חוזר על מה ששמע. הוא אומר בגילוי לב מה שהמבוגרים ממנו חושבים ואומרים בסתר. המסקנה היא היעדר־תקווה.

גביר ושמו רפופורט

ברוס רפופורט הוא מולטי־מיליונר. אולי לא הייתי פותחת את הרשימה בקביעה זו, אבל מתברר שאין כממון לגבש את אישיותו, ביטחונו והופעתו של אדם. ברוס רפופורט מגוהץ ומצוחצח ללא דופי, יודע את ערכו, שופע ביטחון עצמי וקצת יהירה. לעומתו, רון בן־ישי, ב"זה הזמן", אינו מולטי־מיליונר, אבל גם הוא יהיר בדרכו ואינו מניח לרפופורט. הוא עושה לו מין חקירת שתי־וערב שאינה נהוגה בראיונות טלוויזיוניים.

רפופורט יוצא בעצם להגנתו של שמעון פרס, אם כי איני משוכנעת שפרס זקוק להגנה ממקור כזה. רפופורט נהפך לדמות מרכזית בדראמה המסתורית הנחשפת לעינינו. ואני האמנתי לתומי שסיפורים כאלה מתרחשים רק בסרטי מתח.

הדמויות: מולטי־מיליונר ישראלי היושב בשוויץ, ויש לו קשרים בדירים בישראל ובמדינות ערב. ראש ממשלת ישראל דאז, שמעון פרס, שכנראה אין לו קשרים כה טובים אם הוא נזקק לשירותיו של רפופורט כדי להעביר מכתבים והבטחות לממשל האמריקאי. בתמונה גם מי שהיה שר המשפטים האמריקאי, אדוארד מיז, ופקידי ממשל ששמם נודע לאחר־מכן לשמצה, כמו מקפרליין, הולק. ואין לשכוח את נשיא עיראק, סאדם חוסיין, "מי היה מאמין" שכל אלה מככבים בסיפור־עלילה זה, גדוש המזימות, והפר פרס הוא החוליה המקשרת ביניהם.

ציר העלילה הוא צינור הנפט העיראקי, המסוכל לעקבה, שפרס הבטיח, לפי אותו סיפור, בשם ממשלת ישראל, שלא לתקוף אותו. רפופורט היה אמור להרוויח כספים רבים מאותו צינור. מכתבים מתעופפים בין ישראל וארה"ב, רפופורט בתוך ועמו כמה סוכנים חשאיים. התוצאה אינה ברורה — לפחות לא לי.

רון בן ישי תוקף ומנסה להגיע עד הקרקע. אבל לא איש כרפופורט יכנע. הוא התמודד כנראה בימי הלדו ועמד בתקופות קשות פירכמה. לרפופורט, כאמור, ביטחון עצמי רב. הוא יודע שמראיין בטלוויזיה אינו עלול להזיק לו. ובעצם הוא מצפצף על כולם. מתברר שהבטיח לעצמו את כל [illegible] לשתי המפלגות הגדולות גם יחד. אין הוא מוכן למסור פרטים, וזו זכותו. "אני תומך במה שטוב למדינה", הוא מצהיר. ולמדינה טובים גם המערך וגם הליכוד, וגם רשת הב"ד. ומה שטוב לרפופורט טוב למדינה.

עכשיו הוא מאיים, רפופורט אינו מוכן להמשיך ולתרום, אם ידקו לו בפרצופו. היוקרה המקצועית היא העיתונות: עיתונות צהובה כהגדרתו. רק אם יונהגו בסוד ולא ישמיצו, אולי ישנה הגביר את ההוראות שנתן לאשתו. להשיב ריקם את פני המבקשים הרבים. אמנם רשותו של רפופורט לתרום כראות עיניו. זה כספו שלו. אבל לי עדיין לא־ברור כיצד קרה ששמעון פרס מתרועע עם אנשים כרפופורט. למה נאלץ פרס להסדיר על־ידיו עניינים ממלכתיים חשאיים ורגישים? האומנם כה רב כוחו של הכסף?

בנק לאומי - רווח יומי

מכתבים למערכת הארץ

עוד על רמת הסגל

במאמרו "העיתונאים של היום" ("הארץ" 9.3.88) מתפלמס פרופ' א. גלעדי עם פרופ' י. אלקנה, שקבע כי "ארבעים אחוז מאנשי הסגל באוניברסיטאות אינם מתאימים לתפקידיהם", ועם העיתונאי אברהם טל, שטען כי לאור הקביעה הנ"ל יש מקום "לקצץ ארבעים אחוז נוספים בתקציבי האוניברסיטאות". הטיעונים, שגלעדי משתמש בהם בפולמוס זה, הם בלתי־רלוואנטיים לחלוטין לקביעות שאותן הם אומרים להפריך, וחלקם מבוסס על סילוף בולט של הדברים המצוטטים על ידיו.

האמנם סבור גלעדי שצריך להיות דין אחד לפרופסורים באוניברסיטאות, "שאינם מתאימים לתפקידיהם" ולעיתונאים (ודאי שלא מהשורה הראשונה), שלדבריו "השפה העברית אינה שגורה בפיהם"? כן נראה לי שפרופסורים רבים יראו בהשוואה בין מחקריהם לבין כתבה עיתונאית פגיעה אישית בכבודם ובכבוד מקצועם. אולם, אף אם נניח שהאנאלוגיה בין עבודת המחקר האקדמית לבין עבודה עיתונאית אמנם תופסת, מה היא עשויה לשנות לגבי הצורך לנפות מהאוניברסיטאות את חברי הסגל האקדמי, "שאינם מתאימים לתפקידיהם"?

בפולמוס עם אלקנה, הירשה לעצמו גלעדי לסלף במכוון את דבריו של הראשון, על מנת לסתור את הדברים שהוא שם בפיו ושכאמור, מעולם לא נאמרו על ידיו. הסילוף מבוסס על החלפת המלים "ארבעים אחוז, שאינם מתאימים לתפקידיהם" במלים "ארבעה עשירים תותחנים" — החלפה, שלדברי גלעדי עצמו, נעשתה "לא במקרה". האמנם צריך להסביר לפרופ' הנכבד את השוני בין שתי ההתבטאויות אלה: עשירון תחתון הוא מושג יחסי, הקובע שתשעים מתוך מאה פרטים יעלו על עשירון זה מבחינת תכונה כל שהיא, כגון באיי קיו, או גם בגובה או במשקל וכו'. ומאליו מובן שבכל קבוצת פרטים יימצא עשירון תחתון מבחינת התכונה הנבדקת. אולם אין כל הכרח, ואף אסור הדבר, שבאוניברסיטאות (או במקום כל שהוא אחר) יימצאו 40 אחוז של אנשים בלתי מתאימים לתפקידיהם. את העשירון התחתון אי אפשר וגם לא רצוי לסלק, כי לא ניתן להשיג שוויוניות ביולוגית בין אנשים. גם אין לשאוף לכך. אולם אנשים, שאינם מתאימים לתפקידיהם, רצוי ואף הכרחי לסלק — לטובתם ולטובת החברה, שבה הם פועלים.

ד"ר ת. ש. ברשוב
תל אביב

דין ודברים שמאלנים

השעיית משה נגבי מתכנית "דין ודברים" ברדיו, גררה תגובות של ב. מיכאל, ד"ר זאב סגל ואחרים ("הארץ" 10.3.88).

כאשר יסוד דרישתם, שמר נגבי ימשיך בתכנית, נעוצה בטענה כי הפרשנות והדעות שהוא מביע הינן מנקודת מבט אוביקטיביות, יש למחות על כך, שכן הדבר פשוט אינו נכון.

הפרשנות והדברים המובאים בתכנית "דין ודברים" משקפים בדרך כלל את דעותיו של נגבי, וכאשר מדובר בנושאים משפטיים הנתונים לוויכוח ולפרשנות שונה. מן הדין היה, למצער, לאפשר הארת הסוגיות גם על־ידי אחרים בעלי השקפה אידיאולוגית ופרשנות משפטית שונה. מסירת המקרופון באופן בלעדי לנגבי (אף אם הוא מזמין מפעם "אורחים" מקרב מיודעיו), אינה אלא מחריצת משפט על־ידי בית־משפט על־פי צד אחד בלבד.

עו"ד מנחם סגל
תל אביב

בדרך היסורים אל כותל הדמעות

גם ליהודי חילוני שאינו שומר ומקיים את תרי"ג מצוות, מתחשק מפעם לפעם לרדת לכותל ולהתיחד עם האבנים. על אחת כמה כשמדובר ביהודים שומרי תורה ומצוות, שכל "תאוותם ותשוקתם" להגיע לכותל כדי להתפלל ולשפוך שיח.

תמוה הדבר, שעל אף ריבונות ישראלית על ירושלים השלמה, אנו עדים שיהודים נרתעים ונמנעים מלפקוד בימים אלה את הכותל, וכל זאת מתרחש לנגד עינינו, בשעה ששלטון בישראל בידי ממשלת ליכוד לאומי.

על הממשלה ועל זרועות הביטחון ליצור את התנאים לכך שהדרת יהודים תיירים לכותל המערבי תימשך בכל עת וללא רתיעה, 24 שעות ביממה, למרות ועל אף הפרות הסדר בשטחים.

ירושלים מרדכי [illegible]